

σχοδιαστής

ΤΕΥΧΟΣ 22, 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1985, 130 ΔΡΧ.

ΛΕ ΠΕΝ:
ΡΕΠΟΡΤΑΖ
ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

ΦΡΟΨΝΤ-ΜΠΡΕΤΟΝ

Λ. ΑΛΤΟΥΣΕΡ:
Η ΔΙΑΚΡΙΣΗ
ΤΩΝ ΕΞΟΥΣΙΩΝ

ΔΩΡΟ
ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ 1985
ΤΟΥ **ΑΡΚΑ**

N

έος χρόνος, νέα καθήκοντα, νέα παιδιά στους δρόμους. Νέες συλλήψεις, νέοι αγώνες, νέες νίκες, νέες ήττες. Ενδεχομένως νέα βήματα εμπρός, μπορεί και νέα αλματα προς τα πίσω. Πάντως τό 1985 δέν προβλέπεται δίσεκτο. Τουλάχιστον στό ήμερολόγιο του 'Αρκά πού θά βρείτε στίς μεσαίες σελίδες: 'Ο Φεβρουάριος έχει μόνο 28 ήμέρες...

Έτος εκλογών λοιπόν, Έτος Προέδρων, Έτος συνεδρίων, Έτος πολιτιστικής πρωτεύουσας, Έτος αρίσας, Έτος πυραύλων, Έτος ειρήνης, Έτος τής Κύπρου, Έτος μουσικής, Έτος...

Καί ή ζωή συνεχίζεται: Κρίση του Τύπου καί καπιταλιστική κρίση. Κρίση τής 'Αριστεράς καί κριτική υποστήριξη. Πολιτιστική κρίση καί κρίσεις ταυτότητας. Κρίση του κινηματογράφου καί ετήσιες κρίσεις. Κρίση του Πανεπιστήμιου καί διάκριση των έξουσιών. Αύταρχισμός καί έξουσία, καταστολή καί συναίνεση. 'Η άρχή τής αλώνιας επιστροφής καί οί επιστροφές των άρχαιοτήτων.

Όμως σέ καιρούς διαγγελμάτων πρέπει νά αποφεύγονται οί γενικής φύσεως παραινέσεις προς τούς νεοέλληνες. Καταλήγουν συνήθως νά είναι χαμηλού γούστου, έστω καί άν γιά λόγους τάκτ ή λέξη κίτς δέν πρέπει νά προφέρεται. Έξ άλλου οί κάλτσες των γυναικών δέν έχουν αναγκαστικά τό χρώμα των ματιών τους...

Κι ενώ Σχολιαστής δέν θά ξαναβγεί μέχρι τήν 1η Φεβρουαρίου, κυκλοφορεί ήδη τό «Γνήσιο 1984» του Γιάννη 'Ιωάννου πού μαζί μέ τό «Μικρό καί τό Μεγάλο» του 'Αρκά είναι οί δύο πρώτες εκδόσεις του Σχολιαστή.

Χρόνια Πολλά!

Σ.

Ἀριστερές ἀπουσίες

Ἡ ἀποχή τοῦ ΚΚΕ ἀπὸ τὶς κινητοποιήσεις ἐνάντια στὸν Λέ Πέν, μὲ τὴν τροπή πού πῆραν τὰ πράγματα δημιούργησε ἕνα σοβαρό κενό στὴν πολιτική του. Ἡ ἐπανάληψη τῆς προβοκατορολογίας μπροστὰ στὴν πρωτοφανή ἀστυνομική τρομοκρατία ἐλάχιστα μπόρεσε νὰ καταπραῖνει τὴν τεράστια ἀμνηχανία κόμματος καὶ ὁπαδῶν. Ἀλλωστε, οἱ παλαιοὶ Κνίτες θυμοῦνται καλύτερες μέρες, τότε πού τὸν ἴδιο πολιτικό χώρο ἀντιμετώπιζαν οἱ ἴδιοι, χωρὶς προσφυγὴ στὰ κρατικά ἀστυνομικά μέσα. Ἡ πρωτοφανὴς αὐτὴ ἀδυναμία ἐπέμβασης τοῦ ΚΚΕ εἶναι ἴσως τὸ κόστος πού πρέπει νὰ πληρώσει μέχρι νὰ ξεκαθαρίσει τὴ γραμμὴ του ἀπὸ τὰ ὑπολείμματα τοῦ μορατόριουμ. Μέχρι τότε οἱ φωνές γιὰ τὸ 15% στὴν Παιδεία καὶ οἱ πρωτοσέλιδες συνεντεύξεις πολὺ λίγο θὰ μπαλῶνουν τὰ κενὰ τῆς πολιτικῆς του παρέμβασης.

Κάπως διαφορετικὴ ἦταν ἡ στάση τοῦ ΚΚΕ ἐσωτερικοῦ. Βοηθοῦσης καὶ τῆς «αὐτονομίας τῶν μαζικῶν χώρων» ὁ Δημοκρατικὸς Ἀγῶνας πῆρε πολὺ πῖο προωθημένη θέση ἀπὸ τὸ Κόμμα στὴν καταγγελία τῆς πρωτοφανοῦς ἀστυνομικῆς αὐθαιρεσίας. Μέλη καὶ στελέχη τοῦ ΚΚΕ ἐσωτ. πρῶθιμα ὑπέγραψαν μιὰ δριμύτατη

καταγγελία τῶν ἀντιδημοκρατικῶν μεθόδων κυβέρνησης καὶ ἀστυνομίας. (Ἡ καταγγελία δημοσιεύθηκε στὴν «Ἐλευθεροτυπία», ἀν καὶ μὲ ἐλάχιστες ὑπογραφές). Ὅμως, ἐνῶ ἡ βάση τοῦ ΚΚΕ ἐσωτ. ἀποδείχθηκε εὐαίσθητη στὰ ζητήματα δημοκρατίας, ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ πού συνεδρίασε μέσα στὶς μέρες τῆς κρίσης παρέμεινε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μέχρι τὸ τέλος στὸν «διμέτωπο». Τί δικαιολογεῖ αὐτὴ τὴν ἀναντιστοιχία; Εἶναι πολὺ πιθανόν οἱ προβληματισμοὶ γιὰ τὴν τύχη τοῦ ΠΑΣΟΚ καὶ τὸ ἐνδεχόμενο μιᾶς συνεργασίας μαζί του νὰ εἶναι πράγματι ἐξαιρετικά διαδεδομένοι στὴν κορυφὴ τοῦ ΚΚΕ ἐσωτ.

Κ.Β.

Ἀποδυνάμωση ἀπὸ τὰ μέσα

«Διέρρευσε» λοιπόν τυχαῖα καὶ ὁ φάκελος γιὰ τὴν 17 ΝΟΕΜΒΡΗ. Τὴν ἴδια Κυριακὴ πού τὸ ΒΗΜΑ καὶ ἡ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζητοῦσαν ὄχι μόνο τὴν αὐστηρότητα τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς κατὰ τῶν «τρομοκρατῶν» ἀλλὰ ἀπαιτοῦσαν ἡ καταστολὴ νὰ γίνεῖ ὑπόθεση ὅλης τῆς «ὕγειους» κοινωνίας διαμορφώνοντας ἕνα κλίμα «τρομοκρατικῆς ὑστερίας».

Τὰ ὀνόματα 14 πολὺ γνωστῶν ἀριστερῶν, ἀγωνιστῶν κατὰ τῆς χούντας φιγουράρουν σάν «ὑποπτοὶ» ἐκτελέ-

σεων, βομβιστικῶν ἐνεργειῶν, κινῶς... ἐγκληματίες. Καὶ ἡ πῖο μεγάλη ἐκπληξὴ ἡ Κυριακάτικη ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ νὰ θεωρεῖ «ὑποπτο» τὸν πολιτικό Ἀρχισυντάκτη τῆς καθημερινῆς τῆς ἐκδόσης.

Χοντράδα... ἦταν ἡ πρώτη σκέψη. Δέν τὸ «διέρρεαν» τουλάχιστον στὸ ΕΘΝΟΣ... Ὅμως ἀπ' ὅτι φαίνεται ἡ διαρροή δέν ἦταν τόσο ἀφελής, εἶχε στόχο: Τὴ φιλελεύθερη στάση τῆς ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ στὰ θέματα καταστολῆς καὶ τρομοκρατίας. Ἀποδυνάμωση ἀπὸ τὰ μέσα. Μὲ πρῶτο στόχο — γι' αὐτὸ ἂς μὴν ὑπάρχει ἀμφιβολία — τὸν Γ. Βότση... ἐπονται βέβαια καὶ οἱ ἄλλοι....

Γιὰ νὰ μὴν ὑποβάλλει μήνυση ὁ Γ.Β. ἔθεσε δύο ὁρους: Τὴν ἀπομάκρυνση τῶν Κ. Σκούρα, Σ. Καρατζαφέρη καὶ Γ. Φιλιππάκη καὶ τὴ δημοσίευση ἐνός κειμένου πού θὰ ἀποκαθιστοῦσε τὰ πράγματα... Κανένας δέν ἔγινε δεκτός. Καὶ τὴ στιγμὴ πού γράφονται αὐτές οἱ σειρές ἡ ὑπόθεση ὁδηγεῖται καὶ στὰ δικαστήρια...

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ σύγκρουση μεταξύ τῶν συντακτῶν τῆς ἐφημερίδας παίρνει ὅλο καὶ πῖο ὀξύμενες μορφές...

Ποιὸς ἄραγε περίμενε νὰ φτάσουμε στὸ σημεῖο ἡ πραγματικότητα νὰ ἀντιγράφει τὴν πῖο καλπάζουσα φαντασία τοῦ... Παν.Παν.

Σ.

Βασανιστήρια καὶ Διεθνῆς Ἀμνηστία

Τὸ νόμο γιὰ τὸν «κολασμό τῶν βασανιστηρίων» τοῦ Ὑπουργοῦ Α. Μαγκάκη τὸν γνωρίζουμε. Τὸ ὅτι ὅμως τὰ τελευταῖα τέσσερα χρόνια σὲ πάνω ἀπὸ 100 χώρες βασανίζονται ἄνθρωποι εἶναι λίγο γνωστό.

Ἀκόμα λιγότερο γνωστό εἶναι τὸ ὅτι γιατροὶ κατὰ καιροὺς, συμμετέχουν ἢ καλύπτουν βασανισμούς. Ἰατροδικαστές, πλάι-πλάι μὲ στρατονόμους, Ἀσφαλίτες μὲ χειρουργούς, τὰ θυμάστε.

Αὐτὰ καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα ἀσχολοῦν μιὰ ὁμάδα γιατρῶν στὴν Ἑλλάδα κατὰ τῶν βασανισμῶν. Πρόκειται γιὰ γιατροὺς διαφόρων εἰδικότητων κυρίως ἀπ' τὸ νοσοκομεῖο «Ἀγ. Κυριακοῦ», πού ἐργάζονται στοὺς κόλπους τῆς Διεθνοῦς Ἀμνηστίας. «Ἀγωνίζονται γιὰ τὴν κατάργηση τῆς θανατικῆς ποινῆς, τὴν κατάργηση τῶν βασανιστηρίων καὶ τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτὰ γιατρῶν, τὴν σωστὴ περίθαλψη τῶν κρατουμένων, τὴν ἀπελευθέρωση ὁλῶν τῶν κρατουμένων συνείδησης» γράφουν στὸ ἐν εἶδει διακήρυξης, κείμενο μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συζήτησης πού ὀργάνωσαν στὶς 12 Δεκ.

Ἐμεῖς νὰ ζητήσουμε ἀπ' τὸ Διεθνὲς Ἰατρικὸ τμήμα καὶ τοὺς Ἑλληνες γιατροὺς μιὰ περισσότερο «ὕλική» παρουσία στὰ ψυχιατρεῖα, στὶς φυλακές καὶ στὰ στρατόπεδα. Ἐκεῖ πραγματικά κάτι γίνεται μὲ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη...

Δ.Τ.

Εθνικές έξελιξεις -1

Αίσιο (;) τέλος φαίνεται στον όριζοντα για το Κυπριακό πρόβλημα. Την αισιοδοξία αυτή εκφράζει το σύνολο των πολιτικών δυνάμεων της ήμεδαπής και της Κύπρου (επιφυλάξεις έχει μόνο ο Λυσσαρίδης). Τελικά ή διαφωνία που είχε προκύψει και μάλιστα σε πολύ όξεις τόνους μεταξύ Κυπριανού από τη μία και ΑΚΕΛ-Κληρίδη από την άλλη ξεπεράστηκε και μετά από παρέμβαση Καραμανλή υλοποιήθηκε η πρωτοβουλία του Ντέ Κουεγιάρ.

Η συνάντηση Κυπριανού-Ντενκτάς που δρίστηκε στις 17 Γενάρη ανοίγει το δρόμο για τη «λύση του Κυπριακού προβλήματος». Ποιός θυμάται σήμερα την «έθνικά υπερήφανη» εξωτερική πολιτική που απαιτούσε την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής από την Κύπρο για όποιονδήποτε διάλογο; Ποιός είπε ότι μία νέα Ζυρίχη είναι στά σκαριά;

Όπως φαίνεται η αρχή της λύσης του Κυπριακού προβλήματος εντάσσεται στην προσπάθεια της Αμερικής για το κλείσιμο μιας ευρύτερης συμφωνίας Ελλάδας - Τουρκίας - NATO. Η πρόταση Παπανδρέου για παραχώρηση των στρατιωτικών δυνάμεων της Λήμνου στο NATO δεν είναι άσχετη, παρά το τουρκικό βέτο. Η έλλογική από την ελληνική κυβέρνηση της επίλυσης των Ελληνοτουρκικών διαφορών στα πλαίσια του NATO δεν είναι καινούργια, παρά τις διάφορες παραφωνίες. Πόσο παράξενα ακούγονται σήμερα τα «έξω από το NATO και την ΕΟΚ».

έπικείμενη, όπως ήδη διέρρευσε στον τύπο, συνάντηση Παπανδρέου-Οζάλ. Η μεσολαβητική προσπάθεια του Καντάφι (γνωστού αντιαμερικανού, και αντινατοϊκού) δεν μπορεί να ερμηνευτεί παρά σαν ανταπόδοση της μεσολάβησης Παπανδρέου για τη συνάντησή του στην Έλουντα με τον Μιττεράν. Είναι σχεδόν βέβαιη η συνάντηση αφού ο κατ' εξοχήν αρμόδιος στις διαψεύσεις κυβερνητικός εκπρόσωπος έπιβεβαίωσε την πληροφορία και έθεσε σαν όρο γι' αυτήν τη διευθέτηση του προβλήματος της Λήμνου.

Έφ' όσον προχωράμε για λύση του Κυπριακού, έφ' όσον ή οικονομικο-βιομηχανική συνεργασία Ελλάδας-Τουρκίας έχει προχωρήσει (όπως αναλυτικά έχει γραφτεί στο προηγούμενο τεύχος του Σχολιαστή), εφόσον βρεθεί φόρμουλα για λύση στο πρόβλημα της Λήμνου μέσω της νατοποίησης της γιατί όχι και μία συνάντηση κορυφής των δύο χωρών που

νά έπικυρώνει την περίοδο φιλίας. Αν έτσι έχουν τα πράγματα και εκλείψει ο έξ ανατολών κίνδυνος (!) νά δούμε θά έπιτρέψει το NATO τη μείωση της στρατιωτικής θητείας;

Γ.Π.

ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ

Τό γνήσιο 1984

«Λοιπόν κ. Όργουελ, τό 1984 ήρθε και πέρασε. Γιά πείτε μας τώρα, πού είναι αυτά τά φοβερά και τρομερά πού είχατε προβλέψει; Πού είναι ό ολοκληρωτισμός, αυτή ή κρατική βία πάνω στον άδύναμο πολίτη πού λέγατε; Πού είναι ή διαστρέβλωση της άλήθειας, της Ιστορίας, από τά μέσα μαζικής ενημέρωσης;»

Με αυτά και άλλα έρωτήματα κατακεραυνώνει ό Γιάννης Ιωάννου τόν κ. Όργουελ στον πρόλογο του «Γνήσιου 1984» πού κυκλοφόρησε ήδη σε βιβλίο από τίς εκδόσεις «Σχολιαστής». Γιά νά καταλήξει:

«Γιατί δικό μας είναι τό 1984 Έμείς τό ζήσαμε και τό καταγράφουμε στιγμή πρós στιγμή, αυτό, τό γνήσιο 1984».

Γι' αυτό, σάς άρέσει δέν σάς άρέσει ό κ. Όργουελ, τό βιβλιαράκι του Γιάννη Ιωάννου θά σάς φανεί χρήσιμο. Έστω και σαν ένθύμιο μιας σημαντικής χρονιάς.

Σ.

Εθνικές έξελιξεις -2

...Στά πλαίσια μιας τέτοιας γενικής λύσης φαίνεται νά εντάσσεται και ή

■ Ουδετερότητα του ΚΚΕ ές. για τά «περί Λέ Πέν» ενεργός λόγος αντίθετα του Δημοκρατικού Αγώνα, πολλά μέλη του όποιου συμμετείχαν στην πορεία-διαμαρτυρίας για την τρομοκρατία. Μία πολιτική στάση που διεκδικεί στην πράξη την αυτονομία του Δ.Α., και κυρίως των ανεξάρτητων πού συμμετέχουν στο σχήμα, απέναντι στο ΚΚΕ ές.

Θά τό κατοχυρώσει ή θά τό άκυρώσει τό δικαίωμα αυτό ή Παναθηναϊκή Συνδιάσκεψη του Δ.Α.; Τό φάντασμα πάντως της Β' Πανελλαδικής ξαναεπιστρατεύθηκε από την ήγετική ομάδα του σημερινού Ρήγα στην προσπάθεια νά διασφαλίσει τίς θέσεις της. Μπορούν όμως οί ανεξάρτητοι νά συνεχίσουν νά παρακολουθούν ως «ούρά», τούς έλιγμούς της ήγесίας του ΚΚΕ ές.; Αυτό είναι και τό

κομβικό σημείο πού θά κρίνει την έκβαση των ζυμώσεων μέσα στο Δ.Α.

■ Δύσκολα μπορεί κανείς νά άμφισβητήσει ότι ή έκπομπή τη Μαρίας Ρεζάν για την τηλεόραση λειτουργήσε πράγματι εις βάρος του κυβερνώντος κόμματος και άρα έξ αντιδιαστολής υπέρ της Νέας Δημοκρατίας. Αν όμως αυτό άρκεί για νά έξηγήσει την κυβερνητική δυσάρεσκεια, τίποτα δέν μπορεί νά δικαιολογήσει ούτε την ταύτιση της διάσημης δημοσιογράφου με την άκρα δεξιά ούτε πολύ περισσότερο τόν έντεχνο έξαναγκασμό της σε παραιτηση. Γιατί για έξαναγκασμό πρόκειται, κι άς έπμένει όσο θέλει (ή όσο πρέπει) ή ίδια ότι ούδεις την έπείσε...

■ «Και οί δηλώσεις του Εισαγγελέα φωτίζουν χαρακτηριστικά τη χθεσινή δήλωση του Υπουργού Δημοσίας Τάξης — ότι ή κυβέρνηση είναι άποφασισμένη νά μήν έπιτρέψει την επανάληψη τέτοιων φαινομένων» σχολιάζει τό Βήμα στις 6-12-84 την άπαγγελία κατηγορίας για έσχάτη προδοσία σε 4 διαδηλωτές κατά του Λέ Πέν. Όλα τά ποτάμια από τά κροκοδείλια δάκρυα πού έχουν χυθεί για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης πάνε χαμένα από κάτι τέτοια παραστρατήματα του κατά τά άλλα φιλελεύθερου Βήματος. Καημένο Μοντεσκιέ...

■ Αλλά ή ανεξαρτησία της δικαιοσύνης έχει και τίς έκπληξεις της. Έτσι ενώ για την ίδια ύπόθεση συκοφαντικής δυσφήμισης τά Πρωτοδικεία Κορίνθου και Πατρών άθώωσαν

τούς εκεί κατηγορουμένους, στην Αθήνα ό εκδότης και δύο συντάκτες του Ριζοσπάστη βρέθηκαν στη φυλακή μετά την άρνησή τους νά άσκήσουν έφεση. Και βέβαια οί κομμουνιστές ποτέ δέν λυγάνε. Τό έρώτημα είναι πώς θά μπορέσει ό Τύπος νά άσκήσει κριτική στον «ευαίσθητο» τομέα των στρατιωτικών αυθαιρεσιών όταν ή έπίσημη έφημερίδα ενός κοινοβουλευτικού κόμματος άντιμετωπίζεται τόσο σκαία...

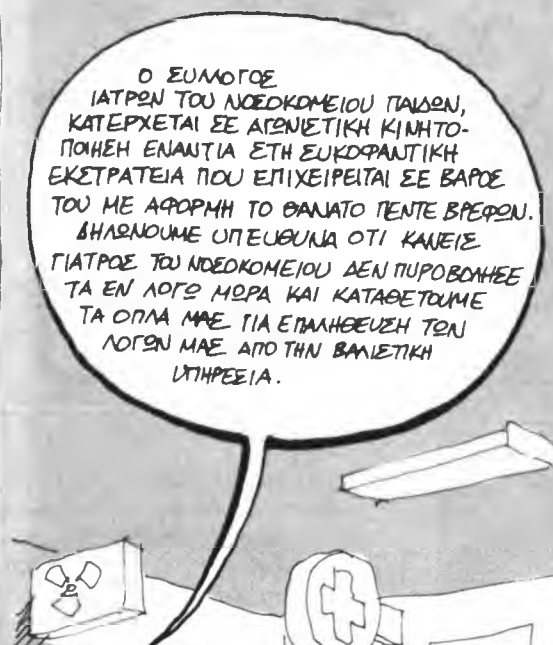
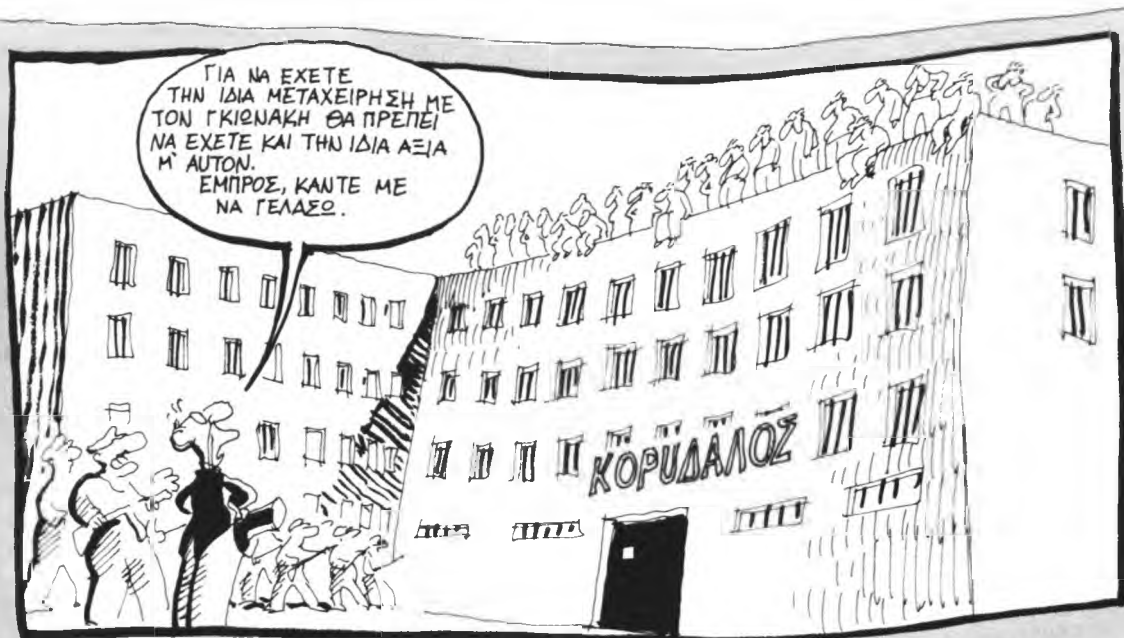
■ Μεγάλη άτυχία για τόν Α. Παπανδρέου ύπηρες ή σύμπτωση του ιστορικού του βέτο στην ΕΟΚ με τά γεγονότα του Κάραβελ... Την επομένη όλες οί έφημερίδες είχαν στην πρώτη σελίδα φωτιές κι άναρχικούς άντί για τόν Πρωθυπουργό. Ήταν νά μήν τό πάρει προσωπικά...

ΣΤΙΓΜΑΤΑ

ΣΤΙΓΜΑΤΑ

ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ

12.12.84
ΤΟ Δ ΜΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΗ ΕΚΛΟΓΗ:

Τό λουμπάγκο της 'Αλλαγής

Η γοητεία της προεδρίας

Τό πρόβλημα των σχέσεων μεταξύ της κυβέρνησης και του προέδρου της Δημοκρατίας επανήλθε δριμύτερο στά όκτάστηλα των έφημερίδων, όταν ό τελευταίος έπέκρινε την πολιτική του ΠΑΣΟΚ, κατά την όμιλία του στη Λέσχη 'Αξιωματικών Φρουράς Θεσσαλονίκης, στις 27 'Οκτωβρίου, λέγοντας: «Οί κίνδυνοι που μās απειλούν είναι τόσο σοβαροί, ώστε να μη συγχωρούν ούτε διχασμούς έσωτερικούς, ούτε πειραματισμούς στις έξωτερικές μας σχέσεις, που μπορεί να έξασθενίζουν την άμυντική ικανότητα της χώρας».

Η διαπίστωση ότι υπάρχουν διαφωνίες μεταξύ κυβέρνησης και Καραμανλή προκάλεσε άνησυχία στους πολιτικούς παράγοντες της 'Αριστερās. Καί ή άνησυχία αυτή εξέλιχθηκε σε μικροπανικό, όταν ή όμιλία του Καραμανλή συνοδεύτηκε από εκφράσεις δυσφορίας και ψυχρότητας από την πλευρά της κυβέρνησης. Μάλλον θα πρέπει να συμφωνήσουμε ότι οι άνησυχίες αυτές ήταν άδικαιολόγητες. "Αν έσχυε τό αντίθετο, δηλαδή ή άπόλυτη συμφωνία μεταξύ Καραμανλή και κυβέρνησης, θα ήταν πράγματι δικαιολογημένες οι άνησυχίες τόσο των όπαδών του ΠΑΣΟΚ όσο και εκείνων της Ν.Δ. "Η, πάλι στην περίπτωση που ή κυβέρνηση κατάπινε τό χάπι χωρίς καν να δυσανασχετήσει θα μπορούσαμε να κατανοήσουμε τις άνησυχίες που θα κυρίευαν τους όπαδούς του ΠΑΣΟΚ. Τώρα όμως, ποιός να άνησύχει και γιατί;

Τελείως αντίστροφα, λοιπόν, από την έντύπωση που κυριάρχησε μετά την όμιλία Καραμανλή, τό ενδιαφέρον της ιστορίας δεν είναι ή ψυχρότητα που έκδηλώθηκε στις σχέσεις προέδρου και πρωθυπουργού, αλλά ή εύκολία και ή ταχύτητα με την όποία ή ψυχρότητα αυτή παρακάμφθηκε, χωρίς μάλιστα να άναιρεθεί ή, έστω, να διασκεδαστεί ή διατυπωθείσα διαφωνία.

"Αν δοϋμε με τέτοιο μάτι την ύπόθεση, τότε θα μās φανεί περισσότερο σαν ένα πείραμα ή, αν τό προτιμάτε, σαν μία πρόβα Τζενεράλε πρίν τή διαφαινόμενη επανεκλογή του Καραμανλή. "Ενα καθεστώς, όπου οι διαφωνίες του Καραμανλή με την κυβέρνηση θα διατυπώνονται ρητά, χωρίς αυτό να σημαίνει και ρήξη στις σχέσεις τους, άρχίζει να θεμελιώνεται. Βρισκόμαστε ήδη στον προθάλαμο της νέας πενταετίας Καραμανλή.

"Ετσι, δεν είναι τυχαίο που ή αναθέρμανση των σχέσεων της κυβέρνησης με την προεδρία της Δημοκρατίας όδήγησε τά πράγματα πολύ πιο μακριά από τό σημείο στο όποιο βρίσκονταν πρίν έκδηλωθεί ή ψυχρότητα: φθάσαμε στο περιβόητο «κείμενο» των συνταγματολόγων, τή «συμφωνία» που ύποτίθεται ότι προδιαγράφει τά πλαίσια στά όποια θα κινηθούν πρόεδρος της Δημοκρατίας και κυβέρνηση

στην προσεχή περίοδο. Σήμερα, πολύ μικρή άξία έχει ή συζήτηση για τό εάν πράγματι υπήρξε τέτοιο κείμενο, στο όποιο συμφώνησαν μέν, αλλά δεν ύπογράφουν οι συμβαλλόμενοι κλπ. Έχει όμως σημασία να θυμηθούμε τή θριαμβευτική ύποδοχή που έπιφύλαξε ό φιλοκυβερνητικός τύπος στην είδηση της «συμφωνίας». Φάνηκε να λυτρώνεται από την άβάσταχτη άγωνία που τόν βασάνιζε μπροστά στο ένδεχόμενο να μην επανεκλεγεί ό Καραμανλής. "Ο φιλοκυβερνητικός τύπος δεν ύποστηρίζει άπλά την ύποψηφιότητα Καραμανλή: έχει στην κυριολεξία ξετρελαθεί στην ιδέα.

Δεδομένα και ζητούμενα

«Η επανεκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας καθίσταται βεβαία τόσον διότι υπάρχει ή δεδομένη θέση του άρχηγού της Κοινοβουλευτικής Πλειοψηφίας κ. Α. Παπανδρέου, όσον και διότι έχουν διαμορφωθεί οι κατάλληλες πολιτικές συνθήκες. Η επανεκλογή αυτή βεβαίως έχει την αυτόνομη σημασία της, καθώς: συνασπίζει τή συντριπτική πλειοψηφία του έλληνικού λαού και ύποδηλώνει την άσφαλή εξέλιξη της δημόσιας ζωής - και φυσικά άπομονώνει όλους εκείνους τους κινδυνολόγους που φθάνουν στο σημείο να προβλέπουν ότι.. τό ΠΑΣΟΚ δεν θα κάνει εκλογές!!» Με αυτά τά λόγια τό Βήμα (2 Δεκεμβρίου) πανηγύρισε την επανεκλογή Καραμανλή. Τό εύφυσολόγημα περί ΠΑΣΟΚ, εκλογών και κινδυνολόγων, δεν γνωρίζω αν πράγματι άπομονώνει τους τελευταίους, σίγουρα όμως δεν πείθει όχι μόνο έμās, αλλά ούτε και τους όπαδούς του ίδιου του ΠΑΣΟΚ.

"Αλλά, ή επιχειρηματολογία για την επανεκλογή του Καραμανλή δεν άρκεϊται σε τέτοια εύφυσολογήματα: έμφανίζεται συγκροτημένη και συνασπίζει εύρύτατες δυνάμεις της 'Αριστερās. Τό σημείο, στο όποιο διασταυρώνονται οι επιχειρηματολογίες αυτών των δυνάμεων είναι ή προάσπιση της «όμαλότητας», της «λειτουργίας του πολιτεύματος» κλπ.

"Επιτρέψτε μου, για να άποφύγουμε τις μακρηγορίες, να παραθέσω όρισμένα άποσπάσματα από μία έφημερίδα που δεν πρόσκειται ούτε στο ΠΑΣΟΚ, ούτε στη ΝΔ: «'Ο ίδιος ό κ. Κ. Καραμανλής είναι διατεθειμένος, από την πλευρά του, να άσκήσει την έπιρροή του, στά πλαίσια του ρυθμιστικού του ρόλου, προς όλες τις πλευρές, ώστε οι εξέλιξεις να είναι όμαλές... "Από τό γεγονός αυτό προκύπτει τό συμπέρασμα ότι, κατά πάσα πιθανότητα, διαγράφεται ή προοπτική μιάς συνεννόησης ή τουλάχιστον άποτροπής της ρήξης, ανάμεσα στην κυβέρνηση και την άξιωματική αντιπολίτευση... "Η βαθύτερη και άπώτερη έπιθυμία του Προέδρου της Δημοκρατίας, δεν έξαντλείται μόνο στην ήπιότητα της πολιτικής ζωής. Σύμφωνα με όρισμένες ένδείξεις ή βαθύτερη επιδίωξή του είναι ή χάραξη μιάς διακομματικής συναινετικής πολιτικής σε μείζονα έθνικά θέματα, όπως λ.χ. ή

Παιδεία, στην όποία ό κ. Κ. Καραμανλής έκανε ειδική άναφορά» (Αϋγή, 29 Νοεμβρίου).

"Ας συνοψίσουμε. Τό κεντρικό όργανο του ΚΚΕ έσωτερικού συγκεντρώνει την προσοχή μας σε τρία σημεία. Πρώτα, στον ρυθμιστικό ρόλο του Καραμανλή. Δεύτερον, στην προσδοκία να έκτονωθεί ή πόλωση της πολιτικής σκηνής χάρη στην παρέμβαση του προέδρου. Καί τρίτο, ύπογραμμίζεται ή αναγκαιότητα να επεκταθεί ή παρέμβαση Καραμανλή σε τομείς της κοινωνικής ζωής όπου έκδηλώνεται άνοιχτή κρίση.

"Αλλά, μιά τέτοια τοποθέτηση του πράγματος δεν είναι ούτε άθώα, ούτε αυτόνομη. Καί για να βάλουμε τά πράγματα στη θέση τους πρέπει να συμφωνήσουμε πως όποιος άναγνωρίζει στον Καραμανλή ρυθμιστικό ρόλο, τάσσεται αυτόματα και υπέρ της επανεκλογής του. "Εκτός και αν υπάρχει κανείς που να περιορίζει τό ρόλο του ρυθμιστή του πολιτεύματος στους πρώτους μήνες του '85. "Ετσι κι άλλιώς, οι σταυροφόροι της ύποψηφιότητας Καραμανλή, όταν κάνουν τους ύπολογισμούς τους, λογαριάζουν τό ΚΚΕ έσ. μαζί με τό ΚΟΔΗΣΟ στους ύποστηρικτές του Καραμανλή.

"Τσως όλα αυτά να άφορούν άποκλειστικά τό ΚΚΕ έσ. Δεν μπορούμε όμως να μην ύπογραμμίσουμε ότι ή άποδοχή του ρυθμιστικού ρόλου του προέδρου σημαίνει άποδοχή μιάς διαδικασίας όπου ό ρόλος της έκτελεστικής έξουσίας αναβαθμίζεται έντυπωσιακά. Καί μάλιστα ποιās έξουσίας; Της προεδρικής, που όχυρωμένη πίσω από τά κυκλώπεια της συνταγματικής προστασίας του προσώπου του προέδρου είναι άνεξέλεγκτη και ύπερσυγκεντρωτική.

"Η αναβάθμιση του ρόλου του Προέδρου σημαίνει ότι σημαντικές πολιτικές διαδικασίες πρέπει να έντοπισθούν όχι άπλά στο έσωτερικό της κρατικής έξουσίας, αλλά στά άδυστα των άδύτων, στις σχέσεις κυβέρνησης και προεδρίας της Δημοκρατίας: εκεί, που όχι μόνο είναι άπαγορευμένη ή κριτική, αλλά είναι άνύπαρκτη και αυτή ή πληροφόρηση για τά τεκταινόμενα.

Τό πράγμα γίνεται ακόμη πιο άνησυχητικό, όταν γίνεται έστω και ύπόθεση για παρέμβαση του προέδρου της Δημοκρατίας στά «μείζονα έθνικά θέματα». Σήμερα στην Παιδεία, αϋριο πού; Είναι πιθανόν ότι διανοίγονται κάποιες προοπτικές «συνδιαχείρησης» της πολιτικής έξουσίας από την κυβέρνηση και την προεδρία της Δημοκρατίας. Οι άμύντορες της «όμαλότητας του πολιτεύματος» θα έπρεπε ίσως να τοποθετηθούν για τό αν θεωρούν κατάλληλες για τό πλάτεμα της δημοκρατίας (και τό σοσιαλισμό, για να μην ξεχνιόμαστε) τέτοιες μετατοπίσεις στο έσωτερικό της πολιτικής έξουσίας. Φανταστείτε, λέει, να έχουμε Καραμανλή πρόεδρο και άπλή άναλογική (άνοθευτη, όχι «τύπο») στις έπόμενες εκλογές. Ποιός μπορεί να προδικάσει τό μέλλον, όταν κανένα κόμμα δεν συγκεντρώνω

νει απόλυτη πλειοψηφία και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει κάθε άνεση χειρισμών; Όσοι εξαντλούν το δημοκρατικό τους φρόνημα στο αίτημα της άπλης αναλογικής για να υποστηρίξουν στη συνέχεια την υποψηφιότητα Καραμανλή, θα πρέπει ίσως να ξανασκεφτούν το σενάριο εξέλιξεων που υποστηρίζουν.

Αν η εκλογή του Καραμανλή πρέπει ήδη να θεωρείται δεδομένη, αν εξίσου δεδομένη πρέπει να θεωρηθεί η υποστήριξη που θα απολάβει κατά την επανεκλογή του από δυνάμεις της Άριστερας, εξακολουθεί να είναι ζητούμενη από τις δυνάμεις αυτές η αιτιολόγηση της στάσης τους με τρόπο πολιτικό, δηλαδή με όρους πολιτικής πάλης. Αλλά στο ζητούμενο αυτό απάντηση είναι η επανάληψη των περί «διακομματικής συναινετικής πολιτικής» που γράφει και η «Αύγή», το δράμα της κοινωνικής εξειρήνευσης που φλογίζει τις ψυχές τους: «ή συναινέση αυτή είναι έφικτη και μία πανηγυρική ανάδειξη (του Καραμανλή) με ψήφους 270 υπέρ και ίσως καμία κατά θά του επιτρέψει να την επιδιώξει με όλες τις καλές ελπίδες για να την επιτύχει» γράφει ο Χ. Μπουσμπουρέλης στο Βήμα (2 Δεκεμβρίου) για να αναφωνήσει στον επίλογό του: «Με 270 ψήφους θα έχει ανακηρυχθεί ο Κ. Καραμανλής Princeps Augustus και φυσικό θα είναι να επιδιώξει μία Pax augusta στα πολιτικά μας πράγματα».

Pax Karamanlicana

Η καταδίκη της «πόλωσης» και η προσδοκία μιας «συναινετικής πολιτικής» είναι από τα αγαπημένα θέματα της Άριστερας, ιδιαίτερα μετά τις ευρωεκλογές. Η πόλωση βέβαια υπάρχει και μάλιστα με μίαν άγριότητα που ίσως να μην μπορούμε να φανταστούμε. Η άμεση ένδειξη γι' αυτήν, είναι η θεαματική ταχύτητα με την οποία οδηγείται σε ακρότητες ή οποιαδήποτε σύγκρουση μεταξύ κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης. Αρκούν δυο δηλώσεις πολιτικών αρχηγών για να βαρύνει το πολιτικό κλίμα, να νιώσουμε την κρίση, που άμεσα μετά, με την εκτόνωση της αντιπαράθεσης, συγκαλύπτεται και άπωθεται.

Αλλά, οι πολιτικοί αρχηγοί δεν είναι θαυματοποιοί. Δεν είναι αυτοί που δημιουργούν την πόλωση εκ του μη όντος, αλλά δεν είναι ούτε κι αυτοί που με μία κίνηση μπορούν να φέρουν στη θέση της πόλωσης την «ομοψυχία», στη θέση της αντιπαλότητας την «ομόνοια». Η κοινωνική πόλωση είναι παρούσα παντού, υπερβαίνει τους όποιους χειρισμούς των κομματικών επιτελείων. Ο εξορκισμός της πόλωσης το μόνο που έχει πετύχει είναι να εγκαθιδρύσει μία πολιτική συνείδηση «λογικής» και «πολιτικού παιχνιδιού» πάνω σε μία κοινωνική πραγματικότητα, όπου βασιλεύει η βαρβαρότητα και η σύγκρουση. Έχει πετύχει να πιστευτεί από όρισμένους, ότι ήταν αρκετή μία κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ για να εκμηδενιστεί ο ταξικός χαρακτήρας της ελληνικής κοινωνίας. Αλλά, φαίνεται πως και αυτή η επιτυχία είναι πολύ προσωρινή. Η πολιτική εξισορροπήσεων που είχε υιοθετήσει το ΠΑΣΟΚ μετά το '81 έχει μπει σε τροχιά κρίσης. Όταν οι δυνάμεις του κεφαλαίου συνσπασμένες αντεπιτίθενται, είναι όλο και πιο δύσκολο για το ΠΑΣΟΚ να συνδυάζει μία «λελογισμένη» λιτότητα με κάποιες μορφές ΑΤΑ. Είναι, ακόμη, όλο και πιο δύσκολο για το ΠΑΣΟΚ να συντηρήσει την αντινατοϊκή του ρητορική, όταν στο θέμα της Λήμνου παρουσιάζεται βασιλικότερο του βασιλέως. Από την Παιδεία μέχρι τη Δικαιοσύνη και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης μέχρι τον εκλογικό νόμο, η πολιτική του ΠΑΣΟΚ βρίσκεται αντιστάσεις και οδηγείται, σε μικρότερο ή

μεγαλύτερο βαθμό, σε αδιέξοδα, γιατί δεν μπορεί, πιά, να συμβιβάζει τα ασυμβίβαστα.

Για να εκτονωθεί αυτή η συσσώρευση επί μέρους κρίσεων, αλλά και για να δοθεί μία διέξοδος στη συνολική πολιτική κατεύθυνσή του, το ΠΑΣΟΚ προκρίνει την επανεκλογή Καραμανλή. Έχει αξία να παρατηρήσουμε ότι ενώ επί 4 χρόνια το ΠΑΣΟΚ εκθειάζει τη στάση «μη παρέμβασης» του Καραμανλή (εκτίμηση πολύ συζητήσιμη), σήμερα γίνεται έκκληση προς αυτόν, όχι για να εμμένει στη «μη παρέμβαση», αλλά για να παρέμβει, για να σώσει την κατάσταση. Princeps Augustus ή Καραμανλής ο Σωτήρ;

Με την παρέμβαση Καραμανλή, προς ποιές

κατευθύνσεις θα δοθούν λύσεις; Ποιά θα είναι αυτή η «ειρήνη» που επαγγέλλεται η επανεκλογή του; Η απάντηση είναι προφανής. Φαίνεται πως η κρίση και τα αδιέξοδα στα οποία έχει οδηγηθεί η Αλλαγή θα παραμεριστούν με γενναίες υποχωρήσεις προς τη Δεξιά. Όσοι έμπνεον ότι ο κομμουνισμός είναι η μόνη προοπτική που μπορεί να επλύσει τις κοινωνικές αντιθέσεις προς όφελος των λαϊκών τάξεων, μέχρι χθές χαρακτηρίζονταν ρομαντικοί, αβριο ίσως χαρακτηριστούν και επικίνδυνοι. Υποκλιθείτε στους θεούς του πολιτικού πραγματισμού!

Ο Μεγάλος Ποιμίν

Η επανεκλογή του Καραμανλή, για τους λόγους που ήδη αναφέραμε έχει ένα συγκεκριμένο πολιτικό νόημα: είναι η άφετηρία για μία δεξιά στροφή στα πολιτικά πράγματα της χώρας. Το συμβολικό μέρος της επανεκλογής, περί του οποίου άρεσκονται να όμιλουν οι θιασώτες της ομοψυχίας, είναι πολύ απλά κενό νοήματος. Γιατί, τί μπορεί να συμβολίζει αυτό το αποτέλεσμα-μαμούθ 270 προς μηδέν; Ποιά κοινωνική πραγματικότητα θα εκπροσωπηθεί σ' αυτό το ρωμαϊκό θρίαμβο; Καμία. Το ΠΑΣΟΚ ετοιμάζεται να στρέψει τα νώτα στις όποιες κοινωνικές αναφορές για να άφωσιωθεί στην «καθαρή πολιτική». Εκεί, όπου ελπίζει ότι η σύμπλευσή του με τον Καραμανλή θα του δώσει τη δυνατότητα να συντρίψει την ΝΔ.

Αυτή η τελευταία προσδοκία, είναι που θα συσπειρώσει τις δυνάμεις του ΠΑΣΟΚ στην επανεκλογή Καραμανλή. Γιατί, πράγματι, φαίνεται λογικό, πως το ΠΑΣΟΚ ακολουθώντας το δρόμο της αρετής, θα οδηγήσει σε αδιέξοδο την έπιθετική πολιτική της ΝΔ. Υπό την αίγίδα του Καραμανλή, το ΠΑΣΟΚ θα καταστεί, εύελπιστο, άτρωτο στα πυρά του, κάθε άλλο παρά πολιτικά έναρετου, Μητσοτάκη, που θα πρέπει να απομονωθεί σαν «άτακτος». Το ΠΑΣΟΚ ελπίζει ότι με την επανεκλογή του Καραμανλή εξασφαλίζει τη δική του επανεκλογή στην κυβέρνηση για μία ακόμη τετραετία.

Δεν είναι δική μας υπόθεση να άποφανθούμε για τα βάσιμα ή μη των ελπίδων του ΠΑΣΟΚ. Ενόψει όμως της νέας τετραετίας που διεκδικεί, το ΠΑΣΟΚ παίρνει πρωτοβουλίες άποκαλυπτικές της κατεύθυνσης στην οποία οδηγείται. Και η επανεκλογή Καραμανλή φαίνεται μάλλον δυσοίωνο «δείγμα γραφής» για το μέλλον της Αλλαγής. Αλλά και από τις σχέσεις με το ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ μέχρι το άρθρο 4 που επειγόντως άπαιτείται η ενίσχυσή του, και από τη φιλοξενία στον Λέ Πέν, μέχρι τις μαζικές συλλήψεις στα Έξάρχεια, τα γεγονότα δεν προϊδεάζουν για κάτι καλύτερο.

Οι δυνάμεις του Κέντρου και της Άριστερας που είχαν αντιταχθεί με τον έναν ή τον άλλο τρόπο στην πρώτη εκλογή του Καραμανλή όρισαν αυτό που στη συνέχεια όνομάστηκε «δυνάμεις της Αλλαγής». Ο Καραμανλής είχε εκλεγεί από τη Δεξιά. Σήμερα όμως, με την επανεκλογή του Καραμανλή, τα πράγματα είναι διαφορετικά.

Οι δυνάμεις που συνασπίζονται στην υποστήριξη του επιχειρούν να άποκαταστήσουν την τραυματισμένη ένότητα του «έθνους», να όρισουν με άλλα λόγια τις «έθνικές» πολιτικές δυνάμεις, αυτές που θα έχουν δικαίωμα στην πολιτική και στην πολιτεία, μέσα στα πλαίσια του καραμανλικού consensus, έννοείται. Ο Μεγάλος Ποιμίνος θα χωρίσει τα πρόβατα από τα έριφια.

Και μόνο αυτό το τελευταίο πρέπει να είναι αρκετό για να μάς φέρει αντίθετους στις εξελίξεις που επέρχονται.

Τάκης Μαστραντώνης

ΟΤΑΝ ΠΡΙΝ ΜΕΡΙΚΟΥΣ μήνες 3.000 διαδηλωτές πετροβόλησαν και έκαψαν τό ξενοδοχείο διαμονής του άκροδεξιού ήγέτη Λέ Πέν στις Βρυξέλλες, ή ελληνική κοινή γνώμη πολύ ίκανοποιήθηκε. Μάλιστα δέν έλειψαν και οι ειρωνείες γιά τήν χαμηλή και ολιγάριθμη πολιτικοποίηση και κινητοποίηση των Βέλγων. "Όμως ή πολιτική πράξη τής διαδήλωσης στό «Κάραβελ», στήν 'Αθήνα, άντιμετωπίστηκε μέ έντελως διαφορετικό τρόπο, άπ' τό ίδιο κοινό. 'Αντί ό ελληνικός δημοκρατικός κόσμος, ή 'Αριστερά κυρίως, νά άναζητήσει και νά διεκδικήσει πάση θυσία τήν άπομόνωση του άνατέλλοντος εύρωφασισμού και ρατσισμού έπραξαν τό αντίθετο. Συνέτειναν, συνδράμοντος του έν πολλοίς κιτρινίζοντος Τύπου, στό νά καταλογισθούν εύθυνες άποσταθεροποίησης του πολιτεύματος στους άντιφασίστες διαδηλωτές. Γιά άλλη μία φορά συνέβη μία άντιστροφή τής πραγματικότητας, πού πέρα άπ' τήν προφανή πολιτική της διάσταση υποβοήθησε και σε κάποι πολύ χειρότερο: Συγκάλυψε ή χειροκρότησε μά πάνω άπ' όλα νομιμοποίησε, τήν άνευ προηγουμένου άστυνομική τρομοκρατία πού άκολούθησε.

Καταστολή έναντίον ενός πολιτικού χώρου πού τό ΠΑΣΟΚ επέλεξε γιά «έξισατήριο θύμα», πρós καθησυχασμόν του συντηρητικού πολίτη και άπάντηση στή δεξιά κινδυνολογία, πού έκ των πραγμάτων άντλεί άπ' τς «άναρχα-λείς» μάζες. 'Ανασφαλείς όμως, όπως και τό ΠΑΣΟΚ τς ήθελε.

"Ας τά δούμε όμως άπ' τήν άρχή:

ΤΡΙΤΗ 4/12

«'Η έπιτροπή έναντια στήν έπίσκεψη Λέ Πέν» πού συναρμολόγησαν όρισμένες ομάδες του παλιού άριστερισμού μαζί μέ άνεξάρτητες συσπειρώσεις, κατευθύνεται τό άπόγευμα άπ' τά Προπύλαια πρós τό ξενοδοχείο «Κάραβελ» ιδιοκτησίας του «γνωστού» Θεοδωρακόπουλου, και τόπο φιλοξενίας τής φασιστικής σύναξης: Λέ Πέν — 'Αλμυράντε — ΕΠΕΝ. Παρά τήν μικρή προπαγάνδισή της ή πορεία και μαχητική είναι και σχετικά μαζική: περί τους 2.500. Αυτό τό παράδοξο όφείλεται άκριβώς στή «φήμη» του δυναμικού της χαρακτήρα.

Λίγο πρίν τό «Κάραβελ» οι διαδηλωτές άποφασισμένοι συμπαρασύρουν και διασπούν τς τρεις διμοιρίες ΜΑΤ (χωρίς έξοπλισμό). Αίφνιδιασμός, επί πέντε λεπτά έκσφενδονίζονται πέτρες, μπογιές, αϋγά και μερικές μολότωφ στήν πρόσοψη. Τά ΜΑΤ άνασυντάσσονται, καταδιώκουν και συλλαμβάνουν μερικούς. Σε τρεις περιπτώσεις συγκρούονται: Κοντά στό «Κάραβελ», στήν 'Ηρ. 'Αττικού και Β. Σοφίας και στό Προπύλαια. Οι διοργανωτές μετά τήν «έπίθεση» στό ξενοδοχείο καλούν τόν κόσμο νά διαλυθεί. Μέρος τής διαδήλωσης καταδιωκόμενο «καταλαμβάνει τήν Νομική». 'Η περιοχή ζώνεται άπό τεράστιες δυνάμεις ΜΑΤ, όδοφράγματα, πετροπόλεμος, φωτιές, επελάσεις ΜΕΑ. 'Η έπιτροπή 'Ασύλου θεωρεί πως ή είσοδος των ΜΑΤ θά δημιουργήσει μεγαλύτερα έπεισόδια. 'Αργά τή νύχτα: άποχώρηση χωρίς άπώλειες των καταληψιών.

'Απολογισμός: 16 συλλήψεις έκ των οποίων 4 παραπέμπονται μέ κατηγορίες ως και αυτήν «της έσχάτης προδοσίας»!

Στίς βραδινές είδήσεις άποσιελάται ή χαρακτηρισ τής διαδήλωσης και περιγράφονται άνατριχιαστικές ιστορίες γιά τήν «άταξία» τής Νομικής. Παρουσιάζεται μέγας αριθμός τραυματιών άστυνομικών.

ΤΕΤΑΡΤΗ 5/12

Στά γραφεία των άνακριτών άπ' τό πρωι μαζεύεται κόσμος. 'Ο κ. Μπoσινάκης κηρύσσει ένα είδος στρατιωτικού νόμου, άπαγορεύοντας κάθε δημόσια συνάθροιση. 'Αργά τό μεσημέρι ΜΕΑ και ύπερβολικές δυνάμεις ΜΑΤ κυνηγούν τους περιέργους έξω άπ' τόν άνακριτή. 'Η όδός Θεμιστοκλέους μεταξύ Σόλωνος και Κωλέττη είναι τό καταφύγιο.

Στά γραφεία του περιοδικού «ΡΗΞΗ» και των «'Εργατικών συσπειρώσεων — 'Επιτροπής γιά τό στρατό» συνεδριάζουν εκατοντάδες. Τά ΜΕΑ εισβάλλουν τότε στό ένα κτίριο τότε στ' άλλο, ασφαλείες και συλλήψεις. 'Αργότερα άποκλείεται όλόκληρη ή περιοχή 'Εξαρχείων. Μέ έντολή του πρωθυπουργού, ό έν συντάξει τέως άρχηγός τής «'Αμέσου Δράσεως» Μ. Γεωργακάκης άναλαμβάνει τήν καθοδήγηση όλόκληρης τής έπιχείρησης. 'Εχοντας μαζί του έναν είσαγγελέα θεωρεί κρατούμενούς του, όλους

τους παρεβρισκόμενους στό δύο κτίρια τής Θεμιστοκλέους. Χωρίς έντάλματα, όπως άπεδείχθη, αλλά μέ πολύ πονηριά, ό νύν σύμβουλος του 'Υπουργείου Δημόσιας Τάξης σπέρνει τόν πανικό, άπειλεί μέ μακελειό άν δέν παραδοθούν οι «κρατούμενοι». Συλλαμβάνει μέ τέχνασμα τόν Γ. Καραμπελιά, μπροστά στους έμβρόντητους ρεπόρτερ πού μεσολαβούσαν γιά ένα διακανονισμό.

Μέλη τής έπιτροπής άναλαμβάνουν τήν πολιτική εύθύνη τής «υπόθεσης Κάραβελ». Ταυτόχρονα άλλα μέλη έπισκέπτονται τόν γρ. τής Ν. ΠΑΣΟΚ και έπικοινωνούν μέ τόν 'Υφ. Νέας Γενιάς. «Τά βάλατε μέ τό ΠΑΣΟΚ θά πληρώσετε», άπαντά ό κ. Παπαγεωργίου. «Θά πάρουμε τήν ρεβάνς», δηλώνει ό κ. Λαλιώτης. Οι 80 τής ΡΗΞΗΣ παραδίδονται τελικά, μέ ψηλά τά χέρια, οδηγούνται στήν Γ. 'Ασφάλεια και σε άστυνομικά τμήματα.

'Η μπλόφα Γεωργακάκη πέρασε, σύνολο συλληφθέντων 170 άτομα, ίκανός αριθμός γιά νά ήσυχάσει ό θορυβημένος πολίτης. 'Ομάδα δικηγόρων έπικοινωνεί μέ Λαλιώτη και Φ. Κουβέλη (γραμματέας Δικ. Συλλόγου). 'Ανταλλαγή άπόψεων μεταξύ 'Υφυπουργού και των Κουβέλη — Φλαμπουράρη (μέλος Κ.Ε. ΚΚΕ έσ.). Συνεννόηση Κ. Λαλιώτη — Μπoσινάκη, άρνηση των μελών των «'Εργατικών συσπειρώσεων» νά έκκενώσουν τά γραφεία τους (60 περίπου), αδιάκοπες κινήσεις των ΜΑΤ έν γένει στήν περιοχή, άπειλές κατά παντός παρεβρισκόμενου.

Αίφνίδια άλλαγή γραμμής. 'Ο Φ. Κουβέλης διαβεβαιώνει τους έγκλειστους (στά γραφεία τους) ότι δέν κινδυνεύουν πλέον.

Τέλος μέ έρωτηματικά: Τι θά γίνει μέ τους 170; Πόσο θά κρατήσει ό «στρατιωτικός νόμος»; Τό κλείσιμο των ΑΕΙ τής 'Αθήνας; Πού τό πάει τό ΠΑΣΟΚ;

'Εν τω μεταξύ άπ' τό άπόγευμα οι δύο ΕΡΤ καλούν τόν λαό νά πάρει μέρος στήν συγκέντρωση κατά του Λέ Πέν (τής ΕΦΕΕ, ΓΣΕΕ, 'Αντιστασιακών κ.λ.π.).

ΠΕΜΠΤΗ 6/12

'Ενώ ή «'Αύγή» καλεί μέ 8σθηλο «γιά τήν όμαλότητα», τόν λαό τής 'Αθήνας έναντια στους πάσης προέλευσης άναρχοφασίστες, και ό «Ριζοσπάστης» κάνει τό ίδιο, αλλά λιγότερο

«κραυγαλέα», στο Σύνταγμα «συρρέουν» περί τους 400, κυρίως «προσωπικότητες» και αντιστασιακοί. Όταν φτάνουν άλλοι τόσοι, υπό τά πανώ της «Επιτροπής ενάντια στον Λέ Πέν», καταγγέλλοντας θυμωμένοι τις συλλήψεις υποχρεώνουν την ΓΣΕΕ—ΕΦΕΕ και λοιπούς φορείς να έκκενώσουν τά πεζοδρόμια. Άπ' τό μεσημέρι νέες καταδιώξεις άπ' τά άνακριτικά γραφεία, άπαγόρευση συναθροίσεων πάλι, ΜΕΑ στη Θεμιστοκλέους, σκαιοτάτη συμπεριφορά στην Άσφάλεια πρός συγγενείς και δικηγόρους κρατουμένων. Κλειστές και πάλι οί σχολές της Άθήνας. Άπόφαση γιά άντι-τρομοκρατική συγκέντρωση την Τρίτη 11/12 στά Προπύλαια. Οί έφημερίδες πανηγυρίζουν: «Έξαρθρώη ή τρομοκρατία». Άπόπειρα συγκέντρωσης άντιεξουσιαστών στά Προπύλαια, ό Μ. Γεωργακάκης, μέ άνύπαρκτη έξουσιοδότητη της έπιτροπής Άσύλου, τούς άπειλεί μέ διάλυση. Σύλληψη 60 ατόμων, σήμανση — φακέλωμα — κατόπιν έλεύθεροι. ΜΑΤ παντού: Έξάρχεια, Χημείο, Νομική κ.λ.π. Άπόφαση «Επιτροπής κατοίκων Έξαρχειών» και άντιεξουσιαστών γιά διαμαρτυρία τό Σάββατο στην Πλατεία Έξαρχειών.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7/12

Στή Θεσ/νίκη συλλαμβάνονται ό πρόεδρος του σωματείου και άλλοι εργάτες της ΕΒΚΟ άπ' τά ΜΑΤ.

Γενικεύεται ή κινητοποίηση γιά τούς 130 κρατούμενους. Δικηγόροι, μάζεμα ύπογραφών άπό Πανεπιστημιακούς — συνδικαλιστές και χιλιάδες πολίτες. Συναυλία στά ΚΑΤΕΕ ένώπιον 500 ατόμων, συμπάρασταση άπό άλλες πόλεις. Δημιουργία οργανωτικής έπιτροπής γιά την Τρίτη 11/12. Προβλήματα στό ΚΚΕ έσ., στίς φοιτητικές οργανώσεις και στην όργάνωση έπιστημόνων γιά τή γραμμή της διμέτωπης καταγγελίας πρός «άριστεριστές» και άστυνομία.

ΣΑΒΒΑΤΟ 8/12

Κυκλοφορεί κείμενο περιοδικών περί τό ΚΚΕ (έσ.) — Άνανεωτικού Χώρου — ΑΝΤΙ — κ.λ.π. Δίδεται έμφαση στη διαφοροποίησή τους άπ' τις άκραίες πρακτικές (δηλ. τό Κάραβελ) αλλά και καταδικάζεται ή άστυνομική έπίθεση. Τά περιοδικά ΚΡΙΤΙΚΗ—ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ και ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ διαχωρίζουν τή θέση τους άπ' αυτήν την άποψη. Άνακοίνωση του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ δημοσιεύει ή «Έλευθεροτυπία». Κατάληψη ΑΒΣΘ — Πομπός — Πορεία στη Θεσ/νίκη. Άλλαγή κλίματος, αλλά 2000 ΜΑΤ-ΜΕΑ άποκλείουν τά Έξάρχεια, ή διαμαρτυρία των άντιεξουσιαστών ματαιώνεται. Ό «στρατιωτικός νόμος» έν ισχύει.

ΔΕΥΤΕΡΑ 10/12

Ό Δ.Α. χωρίζεται γύρω άπ' την κάθοδο ή όχι στην διαδήλωση της έπόμενης. Έλεύθεροι οί περισσότεροι άπ' τούς κρατούμενους. Συγκέντρωση — συζήτηση 1.000 στη Νομική πού έπτελούς άνοίγει στό κοινό της. Έκτόνωση. Τέλος προβοκατορολογίας.

ΤΡΙΤΗ 11/12

Άριστερή άντιαστυνομική — άντικυβερνητική πορεία 10.000 ατόμων στην Άθήνα, έπί 2ωρον. Ούτε κουβέντα γιά άπαγορεύσεις. Ρεαλισμός στά κυβερνητικά κλιμάκια. Τό ζήτημα έπτελούς πολιτικοποιείται. Στροφή του τύπου στην καθημερινή ρουτίνα.

Ευφορία στην «άκρα άριστερά». Είναι δικαιολογημένη;

Δημήτρης Τρίμης

Ποιός Λέ Πέν;

■ Σίγουρα άλλαξαν πολλά σ' αυτή τή δεκαετία. Τόσο πού ή «Κοινή Γνώμη», νά συγκινείται εύκολότερα άπό την ύπόθεση Γκιωνάκη, τις κομπίνες του Σιδέρη και τά παραληρήματα του Άλέφαντου παρά άπό τή στυγνή καταπάτηση στοιχειωδών δημοκρατικών δικαιωμάτων.

Ό Λέ Πέν δέν είναι φάντασμα πού έρχεται είσαγόμενο άπό τή Γαλλία. Ό Λέ Πέν ένυπάρχει μέσα στη σημερινή έλληνική πραγματικότητα στό βαθμό πού ό ρατσισμός γιά τούς Τούρκους, τούς Ίρακινούς εργάτες, τούς Λιβανέζους πρόσφυγες, τούς τσιγγάνους, τούς 15χρονους πάνκ ριζώνει όλο και πιά πολύ στην καθημερινή μας ιδεολογία και στό βαθμό πού ή ξενοφοβία λαμβάνει τώρα και στην Έλλάδα τις πό άποτρόπαιες και έγκληματικές μορφές (θυμηθείτε τούς άμοιρους λαθρεπιβάτες άπό τό Μπαγκλαντές πού ρίχτηκαν στη θάλασσα...)

Άκριβώς λοιπόν έπειδή ό ρατσισμός και οί όμογάλακτες ιδεολογίες του δέν είναι φάντασμα στη σημερινή Έλλάδα, είμαστε ύποχρεωμένοι νά διαφωνήσουμε μέ τό ΑΝΤΙ (Π. Εύθυμίου) πού ύποστήριζε πώς «έπρεπε τουλάχιστον νά ύπάρχει ή γενική σύνεση της άδιαφορίας, ώστε ή προβοκάτσια τους, (των φασιστοειδών δηλαδή) νά βουλιάζει στό κενό της σιωπής». Ό Άριστερά — και προπαντός ή έλληνική Άριστερά δέν έχει δυστυχώς άλλα περιθώρια «σιωπής» και «άδιαφορίας». Γιά άρκετά άδιαφόρησε τά τελευταία χρόνια, γιά νά φτάσει στό σημείο νά μή μπορεί νά ύπερασπιστεί ούτε τις παραδοσιακές της προτάσεις.

Και άρκετή σύνεση πρότεινε στους νεολαίους της, ώστε σήμερα οί προσβάσεις της στη νεολαία νά είναι έλάχιστες.

Μπορεί τό ΑΝΤΙ νά πρότεινε μιά στάση σιωπής, τό ίδιο όμως ύπήρξε λαλίστατο γιά τά γεγονότα της Τρίτης 4/12: «Τή νύχτα της περασμένης Τρίτης, άναρχικοί, κουκουλοφόροι, φασίστες της ΕΝΕΚ (πού μισούν θανάσιμα τούς φασίστες της ΕΠΕΝ), πάνκς και λογής άλλοι προβοκάτορες — μέ πρόσχημα τή παρουσία του ρατσιστή και τέως βασανιστή Λέ Πέν — είχαν μετατρέψει τά Έξάρχεια, τή Νομική Σχολή και την περιοχή γύρω άπό τό ΚΑΡΑΒΕΛ σε πεδίο πρακτικής έφαρμογής του φασισμού, καταστρέφοντας και πυρπολώντας τό κάθε τι». Δέν πρόκειται ούτε γιά τό Άστυνομικό Δελτίο, ούτε γιά ρεπορτάζ δεξιάς έφημερίδας. Πρόκειται γιά τόν ΑΝΘΗΝΟΡΑ (Σοφίανό Χρυσόστομίδη) του ΑΝΤΙ, πού άποκρυσταλλώνει και τό βαθμό ευαισθησίας όλου του δημοκρατικού Τύπου γιά τά γεγονότα πού θά άκολουθήσουν. Όταν τό άνεξάρτητο άριστερό ΑΝΤΙ έκτιμά μ' αυτό τόν τρόπο, ποιός θ' άγανακτήσει μέ τό ΕΘΝΟΣ;

■ Βρεθήκαμε λοιπόν μάρτυρες μιάς έξοντωτικής σιωπής και «άδιαφορίας» άπό τόν Τύπο γιά

Ή στάση του Τύπου
και ή διαμόρφωση
της «κοινής γνώμης»

τή φασιστική σύναξη της Άθήνας. Άντίθετα, γίναμε μάρτυρες μιάς πρωτοφανούς πολυλογίας περί άναρχίας, άποσύνθεσης του Κράτους, βίας και τρόμου. Είναι άπλά ή εύκολη δημοσιογραφική συνταγή της διόγκωσης των γεγονότων, της μεθοδευμένης άπόκρυψης της αλήθειας χάρη της κυκλοφοριακής άνόδου; Κατά τή γνώμη μας, όχι. Γιατί πίσω άπ' αυτή τή μετάθεση του προβλήματος, άπό τή φασιστική παρασυναγωγή στίς σπασμένες προσόψεις του ΚΑΡΑΒΕΛ και άργότερα στη δημιουργία του κλίματος χάους και βίας πού έγκαλούσε και νομιμοπούσε την Άστυνομία στη μεγαλύτερη χρήση βίας και αυθαιρεσίας άπό τον καιρό της χούντας, δέν ύπάρχει παρά τό γεγονός ότι σε τελική άνάλυση ή άποκρυπτογράφηση της άφιξης Λέ Πέν και της σύναξής του, ίσοδυναμεί μέ σύγκρουση μέ την ιδεολογία της «κοινής γνώμης» πού συμπυκνώνουν και όργανώνουν οί έφημερίδες, άνάλογα και μέ την πολιτική τους τοποθέτηση.

■ Άς άρχίσουμε άπό τις έφημερίδες του δημοκρατικού χώρου: τά ΝΕΑ και ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ ένώ την έπομένη των γεγονότων του ΚΑΡΑΒΕΛ κράτησαν μιά μάλλον ούδέτερη στάση (ένδεικτικό τό γεγονός ότι τά γεγονότα δέν τά προκαλούν ούτε «ύποπτοι άναρχικοί» ούτε «άριστεριστές» αλλά άντιφασίστες), άπό την έπομένη διαφοροποιούνται.

Οί ευθύνες έπιρρίπτονται σε «άναρχικούς» και «άριστεριστές», δημιουργείται κλίμα δικαιολόγησης των έπεμβάσεων της Άστυνομίας, παρά τις άντιφάσεις των ρεπορτάζ της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ. Ό τελευταία θά αίφνιδιάσει την Παρασκευή 7/12, όταν ύποβαθμίζει τελείως τά γεγονότα των συλλήψεων, τις κατηγορίες της έσχάτης προδοσίας κ.π. και έχει κύριο θέμα την κομπίνα Ι δισ. του Γ. Σιδέρη. Τό ΒΗΜΑ της Κυριακής 9/12, στό κύριο άρθρο του θά άπαιτήσει την παραδειγματική τιμωρία των «ύπαιτών», πού έχουν συλληφθεί.

Ό πιά προωθημένη περίπτωση όμως άπό τις μη δεξιές έφημερίδες είναι τό ΕΘΝΟΣ. Αυτό πού τό διαφοροποιεί άπό τις δεξιές είναι ή στάση άπέναντι στό ΠΑΣΟΚ. Ένώ δηλαδή δημιουργεί τό ίδιο άκριβώς κλίμα χάους και άναρχίας, ένώ άπαιτεί την έπέμβαση της Άστυνομίας, ένώ βρθεί άπό χακατηρήτους περί «φασιστοειδών προβοκατόρων» παρουσιάζει τό άκριβώς αντίθετο των δεξιών έφημερίδων: οί «ύποπτοι» όχι μόνο άποτράπηκαν άπό έπεισόδια, αλλά «σαρώθηκαν» («Ε», Πέμπτη 6/12, όπου ό τίτλος ΣΑΡΩΜΑ, επαναλαμβάνεται στίς έσωτερικές σελίδες τρεις φορές!), συνελήφθη δέ και ό «άρχηγός». Ό άστυνομία όχι μόνο θωρακίζει τό Κράτος, άντίθετα άπ' ό,τι ύποστηρίζεται άπό τή Δεξιά, αλλά τσακίζοντας τούς άμφισβητίες άποδυναμώνει τά έπιχειρήματα της άδράνειας και προσφέρει τά μέγιστα στην Άλλαγή. Θά ήταν παράλογο νά άναζητήσει κανείς

δημοκρατικές ευαισθησίες από τό ΕΘΝΟΣ.

Σιωπηρό τέλος παραμένει και τό «ευαίσθητο» ΠΟΝΤΙΚΙ. Στο φύλλο του της Παρασκευής 7/12, τά γεγονότα είναι σά νά μήν υπήρξαν. Έκτός κι αν ή σύνταξη της εφημερίδας θεωρεί ότι μετά τό περίφημο σκίτσο του Γ. Ίωάννου, περιττεύει κάθε άλλος σχολιασμός.

■ Οί εφημερίδες της Δεξιάς είχαν διπλό στόχο: νά προκαλέσουν και νά νομιμοποιήσουν τήν καταστολή από τή μία, νά αντιπολιτευθούν τό ΠΑΣΟΚ, ως υπεύθυνο της άναρχίας από τήν άλλη. Ή σύζευξη δημιουργεί κωμικοτραγικά άποτελέσματα καθώς τήν Πέμπτη 6/12 ή μέν ΒΡΑΔΥΝΗ μέ τίτλο ΑΠΟΣΥΝΘΕΣΗ—ΚΑΤΑΛΥΘΗΚΕ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ή δέ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ μέ τίτλο ΦΟΥΝΤΩΝΕΙ Η ΑΝΑΡΧΙΑ επιτίθενται κατά της άνεκτικής και δειλής κυβέρνησης, ενώ δίπλα άκριβώς αναγγέλλουν τίς 170 συλλήψεις, τά μπλόκα και τίς εφόδους των ΜΑΤ και ΜΕΑ. Ή ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ σεμνότερη, πληροφορεί πώς «ή λαϊκή όργη άφύπνισε τήν Άστυνομία», ενώ τήν προηγούμενη σ' ένα ρεσιτάλ κινδυνολογίας «πληροφορούσε» μεταξύ άλλων πώς ό «Πόλκ ήταν ό άρχηγός».

Ό κιτρινισμός του Δεξιού Τύπου καταφέρνει νά εκμηδενίζει άκόμα και τίς άποστάσεις μεταξύ της κοινοβουλευτικής Δεξιάς και των φασιστών του Λέ Πέν, οί όποιοι αναφέρονται άπλως ως «άκροδεξιοί». Δέν λείπουν βέβαια και τά πορνό: τήν Παρασκευή 7/12 ή ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ θεωρεί χρέος της νά έπισημάνει στό πρωτοσέλιδο ότι «24 κορίτσια πρωταγωνίστησαν στό έπεισόδια», ή δέ ΒΡΑΔΥΝΗ μέσα στό άντι—ΠΑΣΟΚ μένος της θά γράψει ότι «σε κάποια διαλείμματα του κυνηγητού ό διοικητής της Άμέσου Δράσεως κ. Γεωργακάκης προσέφερε και καραμέλλες στους διωκόμενους άναρχοαυτόνομους σά χειραψία διαλλακτικότητας, πού άφησε όμως κατάπληκτους τούς κατοίκους της περιοχής».

Άφήστε έλεύθερη τή φαντασία σας και θά έχετε μία έκπληκτική εικόνα.

■ Είναι προφανές ότι βρισκόμασταν μπροστά σ' ένα μείζον πολιτικό θέμα. Όχι μόνο γιά τό πογκρόμ συλλήψεων, τήν παραβίαση γραφείων περιοδικού, τήν πρωφανή τρομοκρατία στους δρόμους αλλά και γιά τή φαλκίδευση στοιχειωδών δημοκρατικών και πολιτικών ελευθεριών μέ τή νομική μάλιστα ένεργοποίηση του ν. 1366/83. Άπαράδεκτη λοιπόν ή σιωπή. Μιλάμε έδώ γιά τή σιωπή της Άριστεράς και του Τύπου της. Κι αν ό ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ θεωρητικοποίησε τή σιωπή του δηλώνοντας πώς τά κατορθώματα των άναρχοαυτόνομων δέν μπορούν νά είναι τροφή στά πρωτοσέλιδα του άστικού Τύπου — φιλοκυβερνητικού και άντικυβερνητικού (ΡΙΖΟΣ, 6/12), ή ΑΥΓΗ ανέλαβε νά υπερασπίσει τήν όμαλότητα (κύριος τίτλος της «Α» τήν ίδια μέρα). Τό ΚΚΕ έσ. και ό Ρ.Φ. προσέφυγαν στην προσφιλή διμέτωση όριοθέτηση: όχι στίς πρακτικές της «αυτοαποκαλούμενης έξωκοινοβουλευτικής Άριστεράς» — όχι στίς συλλήψεις και τήν τρομοκρατία. Άς μή γελιόμαστε όμως σύντροφοι των δύο Κ.Κ.: τά γεγονότα εξέλιχτηκαν ώστε τό πρόβλημα νά ξεπεράσει κατά πολύ και τίς φωτιές του ΚΑΡΑΒΕΛ και τίς φωτιές της ΝΟΜΙΚΗΣ. Άκόμα και τήν ίδια τήν άφιξη του Λέ Πέν. Έτσι όταν 400 περίπου άτομα (και όχι χιλιάδες λαού όπως θα 'θέλε ή ΑΥΓΗ, ό ΡΙΖΟΣ και οί άλλες εφημερίδες) γιά 10' σχεδόν μαζεύτηκαν στό Σύνταγμα και διαλύθηκαν άρον-άρον, δέν υπεράσπιζαν καμιά όμαλότητα. Έπικύρωναν τό στρουθοκαμηλισμό της Άριστεράς στην πραγματική άνωμαλία της προηγούμενης νύχτας.

Τά διλήμματα ήταν ύπαρκτά, αλλά ή Άριστερά και ό Τύπος της θεώρησαν καλύτερο νά τά ύπεκφύγουν.

Χριστόφορος Βερναρδάκης

Ποιό δεξιά κι από τή Δεξιά;

ΜΕΤΑ ΤΑ ΕΞΑΡΧΕΙΑ και τούς κάπως νεφελώδεις πάνκ, ό επόμενος στόχος των κατασταλτικών μηχανισμών υπήρξε πολύ πιό συγκεκριμένος: ή άκρα άριστερά μέ τίς όργανώσεις, τά περιοδικά και τίς συσπειρώσεις της. Ή μετακίνηση του στόχαστρου δέν έμεινε χωρίς επιπτώσεις. Γιατί αυτή τή φορά άντικείμενο δίωξης έγινε ένας συγκεκριμένος πολιτικός χώρος, του όποιου τά πολιτικά δικαιώματα αφαιρέθηκαν μέ τόν πιό αυθαίρετο τρόπο, και μάλιστα τήν ώρα πού τά ίδια δικαιώματα άναγνωρίζονταν πρόθυμα στην άκρα δεξιά.

Τό ότι τό «καθεστώς έκτάκτου ανάγκης» διάρκεσε λιγότερο από μία εβδομάδα καθόλου δέν αλλοιώνει τό γεγονός ότι βρεθήκαμε, έστω και γιά λίγο, σ' ένα πολιτικό κλίμα έντελως διαφορετικό. Ένα κλίμα πού πράγματι, τήν Τετάρτη 5/12 θύμιζε χούντα.

Τά πράγματα γίνονται άκόμη σκοτεινότερα αν αναλογιστεί κανείς τήν άποκρουστική εικόνα αυτόλογοκρισίας πού παρουσίαζε ό Τύπος τήν επόμενη μέρα. Μία εικόνα πού ή καλύτερη ίσως περιγραφή της είναι τό νά βλέπεις τόν συντάκτη στη φωτογραφία και μάταια ν' άναζητάς τήν ύπογραφή του στό σχετικό ρεπορτάζ...

Εύλογα λοιπόν τά έρωτήματα γιά τίς αίτίες και τά πολιτικά άποτελέσματα αυτών των γεγονότων.

Ή εύκολη άπάντηση άνάγει τή σκλήρυνση της καταστολής στη νευρικότητα πού τό ΠΑΣΟΚ αισθάνθηκε μπροστά στην ταυτόχρονη πίεση Δεξιάς και άκρας άριστεράς. Πόσο όμως μπορούν νά ξεηγούνται όλες οί άπότομες και άψυχολόγητες στροφές και μεταστροφές της κυβερνητικής πολιτικής από τή νευρικότητα των κυβερνητικών στελεχών και του πρωθυπουργού προσωπικά;

Βουλευτής και άνώτερο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ πού θεώρησε άπαραίτητο νά διαχωρίσει τή θέση του από τούς χειρισμούς της Κυβέρνησης και των κατασταλτικών μηχανισμών, θεώρησε μολοντούτο παραπάνω από δικαιολογημένη τήν επίθεση εναντίον του συγκεκριμένου πολιτικού χώρου: «Έδώ γνωρίζουμε τούς άκροδεξιούς βομβιστές και δέν μπορούμε νά τούς συλλάβουμε και έρχονται νά μās άποσταθεροποιήσουν από τ' άριστερά; Θά τούς συντρίψουμε». Άλλά, γιά νά μήν πάμε μακριά, οί δηλώσεις του Ύφυπουργού κ. Ααλιώτη, όταν μίλησε γιά τήν περίφημη «ρεβάνς» μήπως δέν ήταν στον ίδιο τόνο;

Άν τό κλίμα αυτό μπορεί εύκολα νά χαρακτηριστεί κυβερνητική ύστερία, τό δύσκολο είναι νά διαγνώσει κανείς τί κρύβεται κάτω απ' αυτήν τήν εύθραυστη επιφάνεια. Άπό τή μία τό ΠΑΣΟΚ, πράγματι, τρία χρόνια μετά τήν άνάληψη της εξουσίας και έν όψει Προεδρικής

έκλογής, συνειδητοποιεί τά όριά του, τήν άδυναμία του, αν θέλετε, νά πραγματοποιήσει όποιαδήποτε «άλλαγή» ξεπερνάει τά κοινωνικά θέματα. Άν ή μετ' επαίρων άποπομπή των Τρίτση και Κεδίκογλου έδειξε τήν άδυναμία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ νά επέμβει στά μικρά θέματα, ή άδυναμία της νά επιβάλλει τόν πτέραρχο Κουρή σάν άρχηγό ΓΕΕΘΑ σίγουρα θά υπήρξε πολύ πιό όδυνήρη γιά τά κυβερνητικά νεύρα.

Όμως τά όρια αυτά δέν άπορρέουν από μία δυναμική αντίθεση κάποιων μή κυβερνητικών κέντρων εξουσίας, πού θά μπορούσε νά έπαναφέρει στό προσκήνιο τό δραματικό έρώτημα — άλλοθι «ποιός κυβερνά αυτόν τόν τόπο». Τουναντίον συνιστά συνειδητή πολιτική επιλογή του ίδιου του ΠΑΣΟΚ, μία επιλογή συμβιβασμού και ύποχωρητικότητας μπροστά στην πίεση της Δεξιάς. Άν ή επιλογή αυτή βρίσκει τήν έκλογική της δικαίωση στό ψάρεμα των άμφιταλαντευόμενων κεντρών ψήφων (θερώντας τούς άριστερούς δεδομένους μπροστά στό δίλημμα Παπανδρέου ή Μητσοτάκης), άγνοεί ωστόσο κάποια πιό μόνιμα στοιχεία του πολιτικού παιχνιδιού.

Ό κ. Παπανδρέου έπανάλαβε στίς αρχές του Δεκέμβρη μιά έμπρακτη διαβεβαίωση πού είχε δώσει ξανά στά έρείσματα του άστικού καθεστώτος πριν από τέσσερα χρόνια, τό Νοέμβρη του 1980. Ός άντιπολίτευση τότε, όχι μόνο καταδίκασε τήν κορεία στην Άμερικάνικη Πρεσβεία, αλλά άσκούσε κριτική πρós τήν κυβέρνηση γιά τόν άναποτελεσματικό τρόπο πού αντιμετώπισε τούς διαδηλωτές. Μπορεί φέτος νά μή θρηνήσαμε δύο νεκρούς όπως τότε, όμως τό μήνυμα πρós πάντα ένδιαφερόμενο παρέμεινε τό ίδιο: Τό ΠΑΣΟΚ δέν θά άνεχθεί, στό όνομα όποιασδήποτε πολιτικής συγγένειας, κανέναν άγώνα πού θά ξεπερνά τό κάθε προσδιορισμένα όρια. Οί στυλοβάτες του καθεστώτος δέν έχουν λόγο νά άνησυχούν. Ό κ. Παπανδρέου είναι μαζί τους.

Μήπως όμως αυτός πού κρέπει νά άνησυχεί είναι ό κ. Παπανδρέου; Ή Δεξιά στην Έλλάδα και ρίζες έχει και διάρκεια. Οί συνεχείς παραχωρήσεις σ' ένα αντίπαλο πού έλάχιστα κοινωνικά έρείσματα έχασε, πολύ λίγο τόν έξευμενίζουν και πολύ περισσότερο τού άνοίγουν τήν όρεξη. Έκεί βρίσκεται ό κίνδυνος γιά τό ΠΑΣΟΚ και όχι στ' άριστερά του. Κι αν αυτές τίς μέρες ή Κυβέρνηση έδειξε νά κλυδωνίζεται, αυτό δέν όφείλεται σε κάποιο κλασικού τύπου σενάριο άποσταθεροποίησης. Περισσότερο έχει νά κάνει μέ τό γεγονός ότι πιό δεξιά από τή Δεξιά δέν έχει χώρο γιά τό ΠΑΣΟΚ στην Έλλάδα.

Κώστας Βουρνάς

Συζήτηση με την «Έπιτροπή πρωτοβουλίας ενάντια στην επίσκεψη Λέ Πέν»

ΑΠΟ ΤΟ ΠΑΣΟΚ «πηγή» όλων των δεινών του εκσυγχρονισμού, του Κράτους Δικαίου, των αντιλαϊκών εξελίξεων εν γένει, σ' ένα ΠΑΣΟΚ που σύρεται στη δίνη πύ σύνθετων αντιλαϊκών πρωτοβουλιών. Έκει, όπου τά σώματα καταστολής, ο τύπος κλπ. διεκδικούνε ένα άλλο μερίδιο στη διακυβέρνηση αυτού του τόπου.

Αυτά τά ζητήματα αντιμετώπισαν σέ μία έκτακτη συζήτηση στα γραφεία του Σχολιαστή, τέσσερις από αυτούς που συντελέσανε, μέ βίαιο τρόπο, γιά νά 'ρθουν στην επικαιρότητα: Τέσσερα αντιπροσωπευτικά μέλη τής «Έπιτροπής Πρωτοβουλίας ενάντια στην επίσκεψη του φασίστα Λέ Πέν». Τά βασικά μέρη αὐτῆς τῆς συζήτησης δημοσιεύουμε στή συνέχεια.

Συμμετείχαν, ὁ Νίκος Γιαννόπουλος, ὁ Γιώργος Καραμπελιάς, ὁ Κώστας Φόλιας, κι ὁ Ἀγγελόσλαος Χριστοδουλόπουλος.

Ἀντώνης Μαοῦνης

Προοπτικές καί στόχοι τῆς «ἄλλης ἀριστερᾶς»

Σ.: Ἡ ἐνέργεια στό Κάραβελ προκλήθηκε ἀπό μία μείζονα φασιστική πρωτοβουλία. Τό πλαίσιο τῆς διακυβέρνησης τοῦ ΠΑΣΟΚ δέν ἐξασφαλίζει τήν ὑποταγή τέτοιων φασιστικῶν φαινομένων; Γιατί ἡ πρωτοβουλία γιά τόν Λέ Πέν ἔπρεπε νά πάρει βίαια μορφή;

Ἀγγελόσλαος: Ὁ ἐρχομός τοῦ Λέ Πέν κι αὐτή ἡ συνδιάσκεψη τῶν φασιστῶν στήν Ἑλλάδα πραγματοποιήθηκαν σέ μία συγκυρία ὅπου, ἀπό κοινωνική καί πολιτική σκοπιά, τά πράγματα εἶναι ἰδιαίτερα ἄσχημα. Βρισκόμαστε σέ μία ἐποχή κοινωνικῆς συντηρητικοποίησης. Τό κέντρο βάρους τῶν πολιτικῶν ἰσορροπιῶν μετατοπίζεται, σαφέστερα πλέον, πρὸς τά δεξιά, τουλάχιστον μετά τίς Εὐρωεκλογές. Αὐτή ἡ κοινωνική συντηρητικοποίηση ὑπάρχει σέ ὅλα τά ἐπίπεδα, ἀκόμα καί μέσα στίς ἰδιωτικές σχέσεις κι ὄχι μόνο στίς δημόσιες. Μέ τόν ἐρχομό τοῦ Λέ Πέν, ἔπαιρνε ὁρισμένα παλιώμενα χαρακτηριστικά, μορφοποιόταν. Αὐτή, εἶναι ἡ μία πλευρά.

Τό ΠΑΣΟΚ, ἤδη ἐπιχειρεῖ μία δεξιά στροφή, πού στηρίζεται σ' αὐτή τήν ἀνασφάλεια, σ' αὐτή τήν ἀνησυχία γιά τό μέλλον, πού ἐκδηλώνεται μέσα στούς κόλπους τῶν μικροαστικῶν καί μεσοαστικῶν στρωμάτων. Διαμορφώνει κάποια πολύ στενά πλαίσια, περιχαράκωσης τῶν λαϊκῶν ἀγώνων, μέ κάποιες λογικές καταστολῆς καί συναίνεσης, πράγμα πού ὁδηγεῖ βεβαίως στήν παθητικοποίηση τοῦ συνδικαλιστικοῦ κινήματος ἀλλά καί κάθε ἀνεξάρτητης κίνησης τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῶν ἐργαζόμενων τῆς νεολαίας.

Ἀντικειμενικά λοιπόν, ἡ ἐπίσκεψη Λέ Πέν λειτουργοῦσε ἀρνητικά σ' αὐτή τήν κατεύθυνση. Καλλιεργοῦσε στόν κόσμο τό συναίσθημα ὅτι τά «πράγματα πηγαίνουν ἄσχημα». Ἀν αὐτό συνδεθεῖ μέ τήν κινδυνολογία γιά ἀποσταθεροποίηση τοῦ προηγούμενου καιροῦ, μέ τή βομβολογία, μέ τίς κόντρες Μητσοτάκη — Παπανδρέου, βλέπουμε ὅτι δημιουργήσαν μία νοσηρή πολιτική ἀτμόσφαιρα, πού ἔπρεπε νά ἀντιμετωπιστεῖ μέ τόν πιό καθαρό τρόπο.

Ἡ κινδυνολογία, ἡ βομβολογία, οἱ φασιστικές ἀποσταθεροποιητικές ἐνέργειες, στό βαθμό πού ὑπάρχουν, δέν ἀντιμετωπίζονται μέ κάποια εὐχολό-

για, μέ κάποιες ἀνακοινώσεις στίς ἐφημερίδες. Ὅταν ἀντιμετωπίζεις τοὺς φασίστες, δέν μπορείς νά τοὺς ἀντιμετωπίζεις μέ κάποιους εἰρηνικούς τρόπους. Πρέπει νά χρησιμοποιεῖς κάποια ριζοσπαστικά, δυναμικά μέσα.

Ἀπ' τήν ἄλλη, αὐτή ἡ ἀντιφασιστική ἐκδήλωση στό Κάραβελ, εἶχε κι ἓνα χαρακτήρα προειδοποίησης καί πρὸς τή μεριά τῆς Κυβέρνησης, ὅτι δέν θά ἀνεχτοῦμε ἢ γιά νά μὴ λέμε μεγάλα λόγια, δέν θά συναϊνέσουμε σέ μία τέτοια περιχαράκωση τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων, σέ μία τέτοια ἐνσωμάτωση καί παθητικοποίηση τοῦ λαϊκοῦ κι ἐργατικοῦ κινήματος.

Νίκος: Πράγματι, ἡ παρέμβαση στό Κάραβελ, δέν στόχευε μόνο στοὺς φασίστες. Δέν ἦταν ὅμως καί μία τρέχουσα ἀντικυβερνητική καταγγελία τοῦ ΠΑΣΟΚ, γιατί ὑποχώρησε στόν Λέ Πέν.

Ὅλη αὐτή τήν περίοδο καί, πιστεύω, γιά μία περίοδο ἀκόμα, ἡ δράση τῆς ἀκροδεξιᾶς στήν Ἑλλάδα, ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τή συσπείρωση κάποιων κομμάτων σέ ἀντικομμουνιστική βάση. Κυρίως, ὅμως, χρησιμεύει στό ΠΑΣΟΚ γιά νά βάζει τό δῆλημα «ΠΑΣΟΚ ἢ Δεξιά»;

Ἡ παρέμβαση στό Κάραβελ, ἀρκετά πετυχημένα, ἔπασε αὐτό πού λέμε ἓνα πολιτικό κενό. Ἦταν ἡ πρώτη φορά πού μέ τόσο ξεκάθαρο τρόπο, τό ΠΑΣΟΚ καί οἱ δημοκρατικές δυνάμεις ἦταν φανερά ἀκάλυπτες ἀπέναντι στήν ἀντιδεξιά ρητορική τους. Αὐτές πού πλειοδοτοῦν ἀπέναντι στή Δεξιά, ἀφήνανε, εἴτε γιά λόγους πού εἶχαν νά κάνουν μέ Εὐρωκοινοβουλευτικούς κανόνες, εἴτε μέ ἐσωτερικά παιχνίδια, ἀφήνανε τοὺς φασίστες νά ὀργώσουν τήν Ἑλλάδα. Αὐτό γίνεται ἀκριβῶς γιατί ἡ ἀντιδεξιά ρητορική τοῦ ΠΑΣΟΚ εἶναι δεμένη μέ τό ἥπο κλίμα.

Μπήκαμε λοιπόν στό πολιτικό παιχνίδι μέ μία ἐξωτερική πλευρά τῆς πολιτικῆς μας ἀντιφασιστική ἀλλά μέ ἄπώτερο στόχο νά ἀναδείξουμε αὐτό τό πολιτικό πρόβλημα. Ὅταν τό ἥπο κλίμα διαταράσσεται ἀπό ὁρισμένες ἐμπρακτες πολιτικές πρωτοβουλίες, οἱ ἀντιδεξιές ρητορικές πᾶνε περίπατο.

Σ.: Αὐτά σημαίνουν ὅτι ἡ Κυβέρνηση διατηρεῖ τόν ἔλεγχο τῶν φασιστικῶν πρωτοβουλιῶν; Τό Κάραβελ

ἦταν ἀφορμή γιά μία προσχεδιασμένη ἐξάφηση τῆς καταστολῆς ἀπέναντί σας; Πῶς ἐξηγεῖτε τήν ἐπίσημη ἐχθρική στάση τῶν δύο ΚΚΕ ἀκόμα καί μετά τήν πρωτοφανή κλιμάκωση τῶν διώξεων σέ βάρος σας;

Νίκος: Ἀπό ὁρισμένες πλευρές, μᾶς ἔγινε κριτική ὅτι τό Κάραβελ λειτούργησε ὅπως οἱ βόμβες. Ὅτι βοήθησε τήν κινδυνολογία, τή συσπείρωση τῶν κεντροδεξιῶν. Πιστεύω ὅτι συνέβη ἀκριβῶς τό ἀντίθετο.

Στίς σημερινές συνθήκες, οἱ ἐφημερίδες καλλιεργοῦν τήν ἀνησυχία γιά τό «Κράτος τῆς Ἀναρχίας». Οἱ συντηρητικές μερίδες τῶν ψηφοφόρων κι ἓνα κομμάτι τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ΠΑΣΟΚ προσπαθοῦν νά διατηρηθοῦν, μέ κάθε θυσία, στήν ἐξουσία. Σάν ἀποτέλεσμα, τό ΠΑΣΟΚ, ἐνῶ πλειοδοτεῖ στίς ἀντιδεξιές ρητορικές, φροντίζει, κυρίως, νά διατηρήσει ἓνα ἥπο κλίμα, καί τό κύρος τοῦ Κράτους. Ἐτσι νομίζω ὅτι ἡ καταστολή θά σκληρύνει ἀκόμα περισσότερο.

Σ' αὐτή τήν προσπάθεια, ἓνας περίγυρος ἀπό τήν παραδοσιακή Ἀριστερά καί τόν τύπο, ἐνοχλεῖται, μερικές φορές ἀπό τήν καταστολή. Τήν καλύπτει ὅμως, ὑποστηρίζοντας ὅτι οἱ γενικές συνθήκες «εἶναι καλές».

Τό Κάραβελ ἀπόδειξε ὅτι εἶναι δυνατό νά δημιουργηθοῦν συνθήκες ἀνατροπῆς αὐτῆς τῆς κατάστασης. Ἡ μετατόπιση τοῦ ΠΑΣΟΚ πρὸς τά δεξιά, μᾶς ἐπιτρέπει νά λειτουργήσουμε σάν σφήνα ἀπὸ τά ἄριστερά του, νά δείξουμε ὅτι οὔτε οἱ γενικές συνθήκες «εἶναι καλές». Εἶναι χαρακτηριστική ἡ στάση τῆς ΠΑΣΠ Θεσ/νίκης, πού διαχώρισε τή θέση τῆς ἀπ' τα μέτρα πού λήφθηκαν. Τό ΚΚΕ γύριζε μέ ντουνοῦκες στίς συνοικίες, στοῦ Γκούζη, στοῦ Ζωγράφου, στοῦ Ἀμπελοκήπου, ἐνάντια στήν Ἀστυνομοκρατία. Οἱ μαζικές συλλήψεις, μέ τήν ἐξαιρέση τῶν δύο πού παρεμένουν κρατούμενοι, δέν μπόρεσαν, τελικά, νά περάσουν γιά τό Κάραβελ. Τό πρόβλημα ὅμως τῆς καταστολῆς θά ἐντείνεται.

Ἐνα δεύτερο εἶναι ὅτι, γιά πρώτη φορά, παίρνεται, τουλάχιστον ἐπὶ ΠΑΣΟΚ, μία ἐπιθετική, πολιτική, πρωτοβουλία, ἀπὸ τά ἄριστερά του. Ἐπὶ τρία χρόνια, εἴτε πάρομε τίς ἀπεργίες, εἴτε πάρομε τά περσινά μέ τήν ἐπιτροπή γιά τόν Στρατό, ἀκόμα καί

τό Άρθρο 4 που απαντήθηκε με κάποιες εργατικές κινητοποιήσεις, είναι καθαρά πρωτοβουλίες της Κυβέρνησης. Πιστεύω ότι είναι η πρώτη πρωτοβουλία αυτή, όσο κι αν αυτό φαίνεται λίγο υπερφίαλο, που ξεκινάει από ένα χώρο που βρίσκεται στα άριστερά του ΠΑΣΟΚ. Αυτό, ίσως να εξηγεί, σ' ένα βαθμό, την οξύτητα της επίθεσης που ακολούθησε.

Γιώργος: "Αποψη μου είναι ότι, σήμερα, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και γενικότερα η 'Ελληνική κοινωνία ήδη βρίσκεται σε κρίση. Αυτό, φαίνεται σε όλα τα ζητήματα κι όλη τη σπασμοδικότητα και τον ύστερικό, κυριολεκτικά, τρόπο με τον οποίο ασκείται η κυβερνητική πολιτική: Έκλογές τη μία βδομάδα, την άλλη τις άποσύρει, ή εξωτερική πολιτική, τό πως κινείται από τό ένα ζήτημα στο άλλο, οι ιστορίες με τόν Βαλυράκη. Η κίνησή της, βρίσκεται σε επίπεδο θιάσου.

"Απ' την άλλη, ενώ η οργάνωση της Δεξιάς είναι σημαντική στο μαζικό επίπεδο, (ή κίνηση που κάνουν στους αγρότες, ή οργάνωση των αγροτικών συλλόγων είναι νομίζω πολύ σημαντική), σε κομματικό επίπεδο, ακόμα και με τόν Μητσοτάκη, δεν κατορθώνει να καλύψει αυτό τό πολιτικό κενό.

Οι συνθήκες της οικονομικής κρίσης είναι τέτοιες που οι δυνάμεις του καθεστώτος δεν είναι δυνατό να βρουν εύκολα και άνετα ένα modus vivendi. Αναπτύσσεται μία κάθετη οργάνωση στρατοπέδων, σ' όλα τα επίπεδα της κοινωνίας. Η άποψη μου είναι ότι η πολιτική δυνάμει ανάμεσα σ' αυτά τα δύο στρατόπεδα, θα μεγαλώσει. Εκεί μέσα νομίζω ότι εντάσσεται και η ανάπτυξη, που πιθανά αύριο να μεγαλώσει, των φασιστικών ομάδων.

Γεννιέται έτσι μία ανεξέλεγκτη κατάσταση στην πολιτική πραγματικότητα. Βλέπουμε να πέφτουν κάποιες βόμβες και να δημιουργούνται φαινόμενα ύστερίας και πανικού.

"Ετσι μπορούμε να εξηγήσουμε και την ύστερία του ΠΑΣΟΚ τις πρώτες μέρες μετά τό ΚΑΡΑΒΕΛ. Δεν νομίζω ότι τό ΠΑΣΟΚ δεν είχε στόχο να χτυπήσει αυτόν τό χώρο. Νομίζω ότι είχε! Αλλά, όχι σώνει και καλά σ' αυτή την έκταση και μ' αυτό τόν τρόπο. Οι αναφορές τους: «Θά πάρουμε τη ρεβάνς για τά 'Εξάρχεια», δείχνουν και τό στυλ που παίζονται τά πράγματα για αυτούς τούς σαλτιμπάγκους. Ο Λαλιώτης, ένωθε «προσωπικά» θιγμένος από τά 'Εξάρχεια. Ένωθε ότι τώρα έπρεπε να τούς... τιμωρήσει! Έρχονται λοιπόν, πιάνουν 170 ανθρώπους, πράγμα που δεν έχει ξαναγίνει, και προκαλούν τελικά αντίθετα αποτελέσματα.

Στην Ελλάδα, παλιότερα, στην ιστορία της 25ης Μάη, του Σερίφη, των διώξεων με τούς Μπάαντερ — Μάινχοφ, αυτές οι επιθέσεις ήταν πάντα τέτοιου, ύστερικομικρομεσαίου τύπου. Βρίσκαν όμως απέναντί τους την τότε Αντιπολίτευση, τό ΠΑΣΟΚ και τό ΚΚΕ. Αφού πέραγε πρώτα τό

άριστεροχουντικό κλίμα, όταν βλέπανε ότι κινδύνευαν να πάρει κι αυτούς ή μάλα, τό κόβανε. Τότε, είχαμε αυτό τό άτου.

"Η διαφορά σήμερα είναι ότι αυτό δεν υπάρχει. Αυτή τη φορά έχουμε απέναντί μας τό σύνολο των δυνάμεων. Δεν είναι τυχαία ή στάση του Έσωτερικού. Είναι έντελως χαρακτηριστική, γιατί είναι ή δύναμη που παλιότερα έπαιζε ένα ρόλο μετριαστικό σε τέτοιες επιθέσεις. Σ' αυτή την ιστορία, ξεπέρασε, την πρώτη μέρα, και τούς υπόλοιπους, λέγοντας ότι μέσα στη διαδήλωση υπήρχαν φασίστες!

"Ο τόνος δόθηκε λοιπόν σήμερα απ' τό «Έθνος». Νομίζω ότι σ' αυτό βρίσκεται κι ή σημασία της συμπαράστασης που σχηματίστηκε με τη χθεσινή πορεία. Δεν ήταν τώρα πιά μία «συμπαράσταση», αλλά μία συμπαράσταση — συγκρότηση.

Σ.: Υπάρχουν θετικές επιπτώσεις απ' τό Κάραβελ στις κεντρικές πολιτικές εξελίξεις;

Γιώργος: Υπήρχε μία συσπείρωση κόσμου ή οποία πιστεύω ότι ήταν καταπληκτική για τις σημερινές συνθήκες. Ήρθαν μέχρι από χωριά! Υπάρχουν κάποια χωριά όπου Πρόεδροι Πασοκτζήδες δηλώσανε ότι θά παραιτηθούν αν ή Κυβέρνηση επέμενε στα αρχικά της μέτρα.

Είναι ή πρώτη φορά που οι ενέργειες του χώρου μας γέννησαν ένα ρήγμα στα στηρίγματα της Κυβέρνησης. Κι αυτό είναι ίσως τό πιο σημαντικό. Η σύγκρουση, για παράδειγμα, «Βήματος» — «Έλευθεροτυπίας», που νομίζω ότι εντάσσεται και σε μία γενικότερη κίνηση.

"Εδώ και 6 μήνες, έχουμε μία επανεμφάνιση δημοσιογράφων σε κόντρες προς την κυβερνητική πολιτική, που, ενώ παλιότερα έκαναν τό ίδιο, για ένα διάστημα τό είχαν σταματήσει. Η περίπτωση του Βότση είναι χαρακτηριστική, του Μανωλάκου νομίζω ακόμα πιο χαρακτηριστική, ή ιστορία όπως εξελίσσεται με τόν Μασσαβέτα, της Πρωτογέρου, που γράφει την κριτική της Τηλεόρασης και διαγράφηκε απ' την κλαδική.

Με τό Κάραβελ, αυτή ή ιστορία νομίζω ότι εξελίχτηκε παραπέρα.

Σ.: Και μετά τό Κάραβελ;

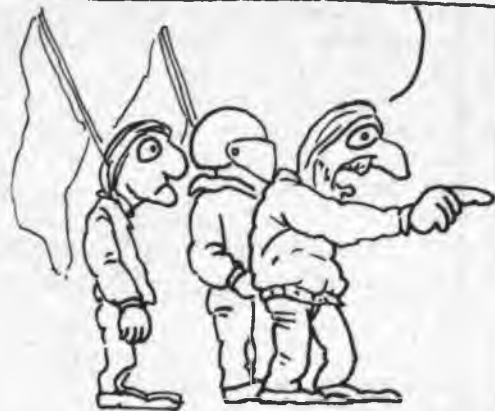
Γιώργος: Τό Κάραβελ άνοιξε ένα ρήγμα στη συνολική πολιτική πραγματικότητα. Ξαναπήκε τό ζήτημα ότι υπάρχει μία άλλη αντιπολίτευση στην Έλληνική κοινωνία. Νομίζω ότι αυτό είναι που έμεινε στα μυαλά των ανθρώπων αυτές τις μέρες. Αυτό έπσφραγίστηκε και με τη χθεσινή διαδήλωση. Μέχρι πριν, ήτανε μερδεμένος, άς πούμε, ό κόσμος αν ήτανε πραγματικά αντιπολίτευση ή κάποιοι τύποι, έτσι λίγο τρελοί. Νομίζω ότι με τη χθεσινή διαδήλωση, με τη μαζικότητα που είχε, αυτό έπσφραγίστηκε. Εγώ, δεν έχω ξαναδεί τόν κόσμο να δείχνει τέτοιο ενδιαφέρον για τις προκηρύξεις που μοίραζε ό χώρος μας στο δρόμο. Έμπαινε και μάς τις έπαιρνε μέσα στη διαδήλωση: Υπάρχει κάτι, ένα άλλο «φρούτο», άς πούμε, στην ελληνική πραγματικότητα. Αυτό νομίζω ότι είναι τό αποφασιστικό στοιχείο που μένει.

"Η συσπείρωση του κόσμου μετά τό Κάραβελ, έδειξε ότι υπάρχουν κάποιες περιέργες κινήσεις σε όρισμένα κομμάτια κόσμου. Ούτε έμεις τό χανε αντίληφθει νομίζω, πριν: Ένας κόσμος που συγκρούεται σε επίπεδα εργοστασιακά και σε άλλα, κάπου βρήκε στο συγκεκριμένο θέμα, όχι άκριβως τις άπόψεις του, σώνει και καλά, αλλά ένα σημείο πόλωσης, ένα σημείο να εκφραστεί μέσα απ' αυτή τη συμπαράσταση.

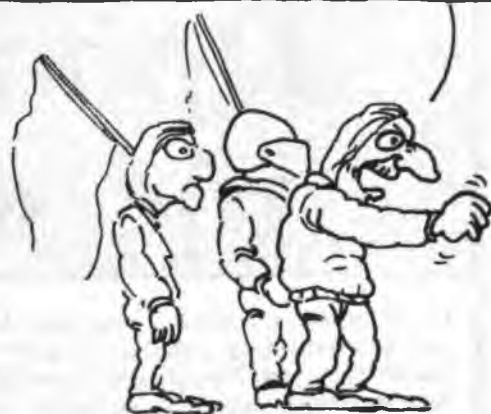
"Ένα δεύτερο σημαντικό, που φάνηκε από τη χθεσινή διαδήλωση είναι ότι ένας χώρος, ό «παλιός» κι ό «νέος» της έξωκοινοβουλευτικής άριστερας είδαν τό συγκεκριμένο θέμα σαν θέμα συγκρότησης. Όλος ό κόσμος σήμερα σου λέει: «Έντάξει! Αυτό έγινε! Τι κάνουμε τώρα;»

Νίκος: Ίσως, όρισμένες συμπεριφορές του ΠΑΣΟΚ ή της παραδοσιακής Άριστερας, να μην σημαίνουν τελεσίδικα την άρχή μιας νέας περιόδου. Τό ΠΑΣΟΚ δεν είναι παντοδύναμο, αλλά δεν έχει

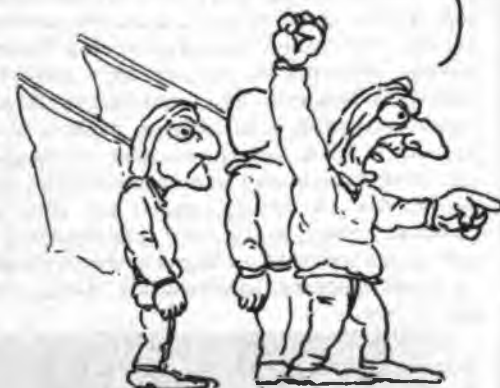
ΕΙΣΑΣΤΕ ΦΑΣΙΣΤΕΣ

ΕΙΣΑΣΤΕ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ

ΕΙΣΑΣΤΕ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΟΙ!!

ΕΙΣΑΣΤΕ ΝΤΕΜΟΝΤΕ ΚΑΙ ΚΑΚΟΓΟΥΣΤΟΙ!!

ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ! ΕΧΟΥΜΕ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΜΕ ΤΟ ΛΑΟ!

ΑΔΥΝΑΤΟ! ΕΧΟΥΜΕ ΔΙΑΤΑΓΕΣ ΤΟΥ ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΗ..

ΟΧΙ ΠΙΑ! ΕΧΟΥΜΕ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΤΕΙ!

ΛΕΤΕ ΒΛΑΚΕΙΕΣ! ΜΑΣ ΥΠΟΓΡΑΦΕΙ Ο ΤΣΕΚΛΕΝΗΣ!

χάσει και τον έλεγχο της κατάστασης. Γι' αυτό, οι άγῶνες μας κινούνται ακόμα στις παρυφές, κλείνονται και χτυπιούνται. Δεν είναι τυχαίο ότι η εισβολή και οι συλλήψεις στην ΕΒΚΟ θάφτηκαν από τον τύπο.

Γιά μας, το θέμα είναι να επέμβουμε στις πολιτικές εξελίξεις με πολιτικό πρακτικό τρόπο, γιατί η Πασοκική δημοκρατία έχει τη δυνατότητα να χωνεύει την ιδεολογική αντιπαράθεση. Πρέπει να εμφανιστούμε επιθετικά, να δημιουργήσουμε πολιτικές δξότητες, ακόμα και με αντίπαθεις, θά 'λεγα, ενός μεγάλου μέρους της κοινής γνώμης. Πιστεύω ότι στην Πασοκική Δημοκρατία, η μειωτική δράση, χωρίς, σε καμιά περίπτωση, μειωτική δράση να σημαίνει πολιτικό τμήμα της τρομοκρατίας, αποτελεί χαρακτηριστικό όλων των κινήματων που θέλουν να δώσουν μάχες, είτε αυτοί λέγονται εργάτες, εργατικό κίνημα, είτε αυτά λέγονται νεολαία, είτε αυτά λέγονται πολιτικά κόμματα.

Δέν έχουμε ακόμα τον τρόπο για άγῶνες έξω απ' τα πλαίσια της 'Αλλαγής. Όμως, η μετατόπιση της κυβέρνησης προς τα Δεξιά δημιουργεί ένα άλλο πολιτικό άκροατήριο, και στηρίζει τέτοιες πολιτικές πρωτοβουλίες.

Άγηςίλαος: Έδω, νομίζω ότι πρέπει να σταθούμε λίγο περισσότερο: Πώς είναι δηλαδή δυνατό να κάνεις μία μειωτική ενέργεια, και αυτή η ενέργεια να έχει μία μαζική απεύθυνση. Στην περίπτωση του Καραβελ πιάσαμε, τί ακριβώς περίμενε ο λαός και τί ακριβώς θά 'ηθελε να κάνει μέσα σ' αυτό το άσφυκτικό «κλείσιμο» που βρίσκεται και μετά τις φασιστικές προκλήσεις που είχαν προηγηθεί. Αυτό νομίζω ότι είναι κάτι που θά πρέπει να μάς προβληματίσει σοβαρά στις παραπέρα παρεμβάσεις μας, αν θέλουμε να ξεφύγουμε από το περιθώριο και να αναπτύξουμε μία μαζική πολιτική δράση.

Γιώργος: Κάτι ακόμα: Ένα νέο κίνημα σιγά-σιγά εδραιώνεται αυτά τα χρόνια μέσα στο ΠΑΣΟΚ που έχει περάσει μέσα από τις φοιτητικές υποθέσεις, την ιστορία για το Στρατό κλπ. Έμφανίζεται ένα νέο υποκείμενο, θά λέγαμε αυτού του κινήματος που στη σύγκρουση με την Αστυνομία δέν υποχωρεί και δέν διαλύεται, τουλάχιστο με τον τρόπο που γινόταν παλιότερα. Εκεί νομίζω ότι έχουμε ένα νέο βήμα που γίνεται, που προκάλεσε έκπληξη και στις ίδιες τις δυνάμεις καταστολής, που είχαν συνηθίσει ένα όρισμένο τρόπο αντιπαράστασης.

Απ' αυτή την άποψη, το Καραβελ ήταν ένας στόχος που είχε τη δυνατότητα να επιτευχθεί. Είχαμε μία μικρή αστυνομική κινητοποίηση. Η κυβέρνηση δέν ένωσε καλά για να στείλει μία ισχυρή αστυνομική προσατία στους φασίστες. Απ' την άλλη, για πρώτη φορά είχαμε, τουλάχιστον στην Ελλάδα, μπροστινές αλυσίδες της διαδήλωσης με κράνη, που πηγαίνουν για να αντιμετωπίσουν μία μετωπική αντιπαράθεση... Για πρώτη φορά πιστεύω, μετά από πολύ καιρό, αυτό τό κομμάτι, των συντρόφων μπροστά, δέν υποχωρεί! Αυτό δέν είναι όμως έκφραση μίας «στρατιωτικής» εκπαίδευσης, ούτε είναι εκεί τό ζήτημα. Υπήρχε ακριβώς μία πολιτική δυνατότητα που πιστεύουμε ότι ήτανε συνείδηση για τον περισσότερο κόσμο.

Κώστας: Πιστεύω ότι τό Καραβελ δέν επέδρασε τόσο στο σύνολο των εξελίξεων, όσο μέσα στην 'Αριστερά. Απ' τη μία ταρακούνησε τις, «κριτικές» ή μή, υποστηρίξεις στην κυβέρνηση. Όμως, έβγαλε και μία σειρά συμπεράσματα για τό δικό μας χώρο.

Ένα συμπέρασμα νομίζω είναι ότι δέν θά πρέπει να υπάρχουν αποκλεισμοί πεδίων, τομέων παρέμβασης, με βάση κάποια στερεότυπα κριτήρια που αναζητάνε κάποια «καθάρτητα» αντικαπιταλιστικού ή άλλου τύπου. Τελικά ένα, αντικαπιταλιστικό, σε πρώτη εξέταση, ζήτημα, όπως τό κοντράρισμα του Λέ Πέν, είναι νομίζω προφανές για τον καθένα μας ότι εξελίχτηκε σε μία αντίθεση με την κυβέρνηση, την εξουσία, στα διάφορα επίπεδα όπου αυτή συναρθρώνεται.

Έγινε ακόμα φανερό ότι είναι λαθεμένο τό

δίλημμα: κεντρικά πολιτικά μέτωπα ή μέτωπα σε επί μέρους χώρους. Τό πραγματικό έρώτημα είναι αν βοηθάνε σωστές κεντρικές πρωτοβουλίες, τη δράση μας στους επί μέρους χώρους. Τό Καραβελ έδειξε ότι βοηθάνε! Για παράδειγμα, αποκάλυψε στο φοιτητικό χώρο την ένότητα της Κυβέρνησης, της Αστυνομίας και των Συγκλήτων που κλείσανε τις σχολές, τις μέρες ακριβώς που τις χρειαζόμαστε για να συσπειρωθούμε, να αντιμετωπίσουμε την τρομοκρατία. Πήρε άλλες διαστάσεις ή δράση των φοιτητικών συσπειρώσεων που, έδω και μήνες, είχαν πέσει σε άπραξία.

Τό Καραβελ αποτέλεσε ένα θετικό ταρακούνημα για τον έφησυχασμό του καθένα μας στην κρυστάλλινη διαύγεια του έντύπου του, της προκήρυξης του, της καθαρής του πλατφόρμας στον επί μέρους χώρο του. Διαμόρφωσε, έστω και στιγμιαία, κάποιες συνθήκες κίνησης και δράσης, που, σε τελευταία ανάλυση, είναι απαραίτητες για να διαμορφωθούν κριτήρια ορθότητας ή μη, των γραμμών, των πλατφορμών, των απόψεων.

Ανάδειξε έτσι την αναγκαιότητα για μία άλλου τύπου σχέση με την πολιτική, από τη σκοπιά της έξωκοινοβουλευτικής άριστερας βέβαια. Για να κυριολεκτώ περισσότερο, ανάδειξε την αναγκαιότητα να ανατραπεί μία κατάσταση μη σχέσης με τη μετατόπιση σε μία άλλη σχέση με την πολιτική. Μιλώ για μετατόπιση, όχι για κάποια ριζική ανατροπή μίας κατάστασης.

Άγηςίλαος: Πράγματι, τό Καραβελ έδειξε ότι ο χώρος μας πρέπει και μπορεί να ξεπεράσει την αποσπασματικότητα και την άσυνέπεια που χαρακτηρίζει τη δράση του. Τόσα χρόνια υπάκουουμε σαν πολιτικός χώρος μέσα από τη σύνδεσή μας με όλες τις υπαρκτές ριζοσπαστικές πρακτικές και αντίστασεις. Επιδιώκαμε πάντα να κεντριοκοιούμε τις παρεμβάσεις μας και σε περιφερειακά επίπεδα. Κατανοούσαμε την ανάγκη να παρέμβουμε στο πολιτικό παιχνίδι, να παρέμβουμε στην κεντρική πολιτική σκηνή. Χαρακτηριστικά παραδείγματα, οι άπεργίες της Νάσιοναλ Κάν, της Ανατόλια, της Μέλ, που από άπλά συνδικαλιστικά γεγονότα, μετατράπηκαν σε πολιτικά γεγονότα.

Αν μιλάμε σήμερα για συγκρότηση του χώρου της επαναστατικής άριστερας είναι αναγκαίο να παρέμβουμε στην κεντρική πολιτική σκηνή. Και, φυσικά, όταν λέω κεντρική πολιτική σκηνή, δέν έννοω άπλά και μόνο κάποιο ψηφοδέλτιο στις βουλευτικές εκλογές αλλά παρέμβαση στις ρωγμές του πολιτικού σκηνικού όπως έχει διαμορφωθεί.

Κώστας: Μέ αυτό συναρτίζεται κι ένα ζήτημα που έχει να κάνει με τη σύνθεση, αυτό τον καιρό, του λεγόμενου «χώρου» μας ή του χώρου που εν δυνάμει άπαρτίζει την έξωκοινοβουλευτική Άριστερά. Συγκεκριμένα, μπορεί κανείς να έπισημάνει ένα σημείο διαχωρισμού ανάμεσα σε κάποια «γενιά» παλιών άριστερων και σε κάποιους καινούργιους άνωρώπους.

Οι διαφορές τους είναι προφανείς. Οι καινούριοι άνθρωποι, δέν έχουν μία σειρά από εμπειρίες, είτε λέγονται καταλήψεις, είτε λέγονται πρωτοβουλίες που αυτός ο χώρος είχε πάρει γύρω από αντιτρομοκρατικές καμπάνιες, εργοστασιακό συνδικαλισμό κλπ. Έχουν πάντως αναπτύξει μία δράση στο καθαρά συνδικαλιστικό επίπεδο των φοιτητικών συσπειρώσεων, της Έπιτροπής για τον Στρατό κλπ. Αυτή ή δράση αντικειμενικά δέν μπορεί να ισχύσει για τό παλιότερο κομμάτι των άριστεριστών.

Νομίζω λοιπόν ότι πρωτοβουλίες που ξεπερνάνε τό στενό συνδικαλιστικό επίπεδο και περνάνε σ' αυτό που λέμε κατά κυριολεξία πολιτική, δέν θέλουν να πω πολιτική σε κεντρικό επίπεδο, είναι ένας τρόπος για να άποκατασταθούν κάποια δυνατότητες σύνδεσης αυτών των δύο κομματιών.

Θεωρώ, αυτή τη σύνδεση, σαν προϋπόθεση για οποιαδήποτε ποιοτική αναβάθμιση του συγκεκριμένου χώρου.

(Οι φωτογραφίες απ' τη διαδήλωση του Καραβελ είναι του Τάσου Κωστόπουλου).

ΕΛΒΕΤΙΑ: Γ' Παγκόσμιος Πόλεμος, δεύτερο μέρος

Η Ιστορία του Γ' Παγκόσμιου (Πυρηνικού) πολέμου που ξεκίνησε από την Ελλάδα κατά τους στρατιωτικούς εγκέφαλους της Ελβετίας και αποκλειστικά έγραψε το ΠΟΝΤΙΚΙ στο 289 και 290 τεύχος του έχει ενδιαφέρον και συνέχεια. Τουλάχι- στον στην Ελβετία.

Ο δημοσιογράφος Ούρς Φρίντεν της άριστης βδομαδιατικής εφημερίδας Wochenzeitung της Ζυρίχης που αποκάλυψε την άσκηση συνελήφθη από την αστυνομία και μετά από 8 ώρες κράτησης αφέθηκε ελεύθερος.

Ας δούμε όμως τί λέει ο ίδιος ο Φρίντεν στην τηλεφωνική επικοινωνία που είχε ο Σχολιαστής μαζί του.

Φρίντεν: Υπεύθυνος για την άσκηση είναι το Όμοσπονδιακό Υπουργείο Στρατιωτικών. Στο Υπουργείο έχει συσταθεί οργανωτική επιτροπή για τέτοιου είδους ασκήσεις που συμμετέχουν ειδήμονες διαφόρων τομέων: πολιτειολόγοι, κοινωνιολόγοι, ιστορικοί, στρατιωτικοί, στελέχη της δημόσιας διοίκησης και δημοσιογρά-

φοι. Ίθύνων νοūs είναι ο Gustav Daeniker, ανώτερος αξιωματικός του στρατού και επιτελικός επικεφαλής στην επιχειρησιακή εκπαίδευση του Υπουργείου Στρατιωτικών. Συνήθως, στο παρελθόν, έκανε ασκήσεις μικρής κλίμακας. Για πρώτη φορά γίνεται τόσο μεγάλη άσκηση. Σ' αυτή δεν πήρε μέρος μόνο ο στρατός, αλλά και η πολιτική άμυνα, η αστυνομία, ο έρρυθρος σταυρός, η δημόσια διοίκηση, πολιτικοί σε επίπεδο καντονίων, και 7 όμοσπονδιακοί σύμβουλοι. Συνολικά 3.000 συμμετείχαν. Στόχος ήταν να τονιστεί η ετοιμότητα του στρατού και του συστήματος της πολιτικής άμυνας. Έτσι στά πλαίσια της άσκησης ή τηλεόραση έδειξε την περικύκλωση και τη φρούρηση της βουλής λέγοντας όμως ότι πρόκειται για μία άσκηση άμυντική σε περίπτωση πολέμου.

Όσα όμως απέκρυψε η τηλεόραση για το πραγματικό περιεχόμενο της άσκησης, διέρρησαν από τον κύκλο των συμμετασχόντων με δυό τρόπους: Ο ένας, σε κάποια αίθουσα του κτιρίου της όμοσπονδιακής βουλής γινόταν συζήτηση-κριτική για την άσκηση από 300 που συμμετείχαν σ' αυτήν. Κάποια όμως βλάβη στά ηλεκτρονικά ραδιοκυκλώματα της βουλής μετέδωσε τη συζήτηση στο ραδιοφωνικό κτίριο της Λαζάνης. Ο άλλος, εγώ έλαβα τό πρώτο από τά τρία μέρη του σενάριου της άσκησης και τά δημοσίευσα σάν κεντρικό θέμα στο τεύχος 48 της εφημερίδας.

Σχολιαστής: Τί έγινε μετά την αποκάλυψη εκεί και έδω;

Φρίντεν: Μετά τη δημοσίευση, τίς αντιδράσεις από τό Έλληνικό Υπουργείο Έξωτερικών, την άνακοίνωση του ΤΑΣ, και τό θόρυβο που ξέσπασε, τό Έλβετικό Υπουργείο Έξωτερικών έκανε παρατηρήσεις στο Υπουργ. Στρατιωτικών και ζήτησε να ενημερώνεται για τέτοιου είδους ενέργειες. Παράλληλα με διαταγή του στρατιωτικού άνακριτή συνελήφθηκα στο κρεβάτι μου στις 8.30 τό

πρώι στις 14/12 από την αστυνομία. Πέρασα από δύο φυλακές και στη διάρκεια δίωρης άνάκρισης μου ζητήθηκε να άποκαλύψω την πηγή των πληροφοριών μου. Άρνήθηκα, επικαλούμενος τά συνταγματικά δικαιώματα και τό δημοσιογραφικό άπόρρητο. Η σύλληψή μου έγινε γνωστή άμέσως, άνακοινώνόταν στις ώριαίες ειδήσεις του ραδιοφώνου και στά πρακτορεία τύπου. Κάτω άπ' αυτή την πίεση μ' άφησαν ελεύθερο στις 16:45 τ' άπόγευμα.

Πιστεύω ότι θά κληθώ πάλι για άνάκριση και μετά σε δίκη στο στρατοδικείο. Τό Υπουργείο Στρατιωτικών έρευνά τώρα αν θά άπαγγείλει κατηγορία ένάντια στον συντάκτη και στον εκδότη.

Γιά τη σύλληψή μου έβγαλαν άνακοίνωση ή Έλβετική Ένωση δημοσιογράφων, τό συνδικάτο των Έλβετών ραδιοτηλεοπτικών συντακτών, ή έπιτροπή στρατιωτών που συμμετέχω και εγώ και ή εφημερίδα μου.

Σχολιαστής: Τί είναι ή εφημερίδα που δουλεύεις;

Φρίντεν: Η «Έβδομαδιαία Έφημερίδα» (Wochenzeitung) εκδίδεται τρία χρόνια σάν άριστερή, άνεξάρτητη. Βγαίνει κάθε Παρασκευή και είναι ή μεγαλύτερη άριστερή εφημερίδα της Έλβετίας. Έχει τιράζ 20.000 φύλλα και 8.000 συνδρομητές.

Σχολιαστής: Έχεις να προσθέσεις τίποτα άλλο;

Φρίντεν: Εύχομαι στους Έλληνες να ξαναβγει στις επόμενες εκλογές ο Παπανδρέου, χωρίς να επαναστατήσουν οι άστοί και άρχισει ο Γ' παγκόσμιος πόλεμος όπως θέλει ή άσκηση. Και στους Έλβετους να μην πέσουν οι δύο άτομικές βόμβες.

Γ.Κ.

έπιβολής της στρατιωτικής δικτατορίας.

Ένας στους πενήντα συνελήφθη. Τό 12% του συνολικού πληθυσμού του Μοντεβιδέο φυλακίστηκε, εξαφανίστηκε ή αυτοεξορίστηκε.

Τό Μ. 26 de Marzo γεννήθηκε τό 1971, είναι με έναν τρόπο κοντά στο να χαρακτηριστεί προέκταση του κινήματος των τουπαμάρος που άκριβώς τότε άντιμετώπιζε τη φυσική του έξόντωση.

Θεωρείται ή πιο ζωντανή συνιστώσα του Εύρεως Μετώπου (FRENTE AMPLIO) και ή Άριστερά του. Στις εκλογές, τίς πρώτες μετά τό πραξικόπημα (25 Νοέμ. 84) τό F.A. έλαβε τό 20,1% των ψήφων με 600 πολιτικούς κρατούμενους και όπως είπαμε, με τό 19% του ένεργου πληθυσμού έκπατρισμένου ή «χαμένου». Έτσι κι άλλιώς τό F.A. τοποθετήθηκε με έντυπωσιακό τρόπο σάν σφήνα ανάμεσα στα 2 παραδοσιακά αιωνόβια κόμματα BLANCO και COLORADO και τό Μ. 26 de Marzo ένισχύθηκε μέσα στον συνασπισμό έναντι του Κομμουνιστικού κόμματος (φιλοσοβιετικού), των Χριστιανών και Σοσιαλιστών. Ο Orlando, πρώην συνδικαλιστής της Όμοσπονδίας κλωστοϋφαντουργών, στη συζήτηση δεν μās απέκλεισε καμιά μορφή πάλης. Τό κίνημά τους δεν έχει ταμπό, διαβεβαίωσε. Ήδη ή καμπάνια για την AMNISTIA TOTAL έχει άγκαλιάσει τεράστιες μάζες και αυτό σημαίνει πώς ή ώρα που ο RAUL SENDIC (ηγέτης του MLN-Tupamaros) και οι σύντροφοί του θά ελευθερωθούν πλησιάζει.

Τό Μ. 26 de Marzo δεν άνήκει σε καμιά διεθνή έχει όμως ιδιαίτερα φιλικές σχέσεις με τους Σαντινίστας, τό Φαραμπούντο Μαρτί, τό ΜΙΡ της Χιλής, τό Ρ.Τ. του Λούλα στη Βραζιλία. Είναι τό αντίθετο του σεχταρισμού, χωρίς να 'ναι διόλου ρεφορμιστικό. Είναι άπλως επαναστατικό κίνημα Λατινοαμερικάνικο. Και ή ύποστήριξη άπ' την έλληνική κυβέρνηση, έστω κι αν ή Μελίνα μας έπέμενε να προσφωνεί: «Ούραγουάη και Ούραγουάνικος» έμάς πολύ μās άρεσε. Ο φόβος φεύγει άπ' την Ούρουγουάη. «El condor vuelve» που λέει και τό τραγούδι για τόν Γκεβάρα. Λέτε να επιστρέψει;

Α.Τ.

Η Ούρουγουάη μās ένώνει!

Η έκθεση ζωγραφικής, οι προβολές, οι μουσικές της Ούρουγουάης, για τη Γενική Άμνηστία σ' αυτή τη μικρή χώρα της Λ. Άμερικής, έφερε δίπλα-δίπλα τόν Δήμαρχο Άθηνών, τη Μελίνα, τη Μαργαρίτα, με Τουπαμάρος και έγχωριους Γκεβαριστές και πάσης φύσεως ύποστηρικτές των κινήματων σ' αυτήν την ήπειρο.

Έμείς γνωρίσαμε τόν Orlando Pirero, μέλος του Έκτελεστικού γραφείου του «Κινήματος των άνεξαρτήτων» 26 Μαρτίου και εκπροσώπου του Frente Amplio στην Εύρώπη εκ μέρους της διεύθυνσης. Είναι ένας άπ' τους 500.000 έκπατρισμένους, μετά τόν Φεβρουάριο του 1972, έποχή

Η εφημερίδα Liberation (Άπελευθέρωση) που εκδίδει, τακτικότερα, στην Εύρώπη τό Μ 26 de Marzo και σε σχήμα 10 Χ 15 cm διακινείται στην Ούρουγουάη, στη Χιλή, στο Σαλβαδόρ, Όνδούρα και όπου υπάρχουν άντίξοες συνθήκες.

Τό μηνιαίο περιοδικό Cuestión, άφιερωμένο στον Raul Sendic, ηγέτη των Τουπαμάρος, πολιτικό κρατούμενο 13 χρόνια στην Ούρουγουάη. Εκδίδεται στη Σουηδία από 5 δίκτυα Λατινοαμερικάνικων κινήματων με δεκάδες άνταποκριτές σ' όλη την Ήπειρο.

Οικολογία και πολιτική στη Δυτική Γερμανία

Παιχνίδι

Οικολογιστική πορεία

ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ πόκα που παίζεται αυτή τη στιγμή στη Δ. Γερμανία οι πράσινοι έχουν το ρόλο του κρυφού ατού.

Τα μεγάλα κόμματα καταγράφουν μία συνεχή πτωτική τάση με εμφανέστερα τα σημεία της στη χριστιανοδημοκρατία της CDU (από 46,3% σε 42,2%) αλλά μη άμελητέα και στους σοσιαλδημοκράτες της SPD (από 44,9% σε 42,5%). Οι φιλελεύθεροι (FDP) συνεχίζουν τον αγώνα ύπαρξης με αρνητικά μέχρι τώρα αποτελέσματα (κάτω από το 5%). Τέλος το κόμμα των πράσινων σταθεροποιείται παντού με άνοδικές τάσεις, κερδίζοντας ψήφους σε αίσθητο βαθμό, και συγκεντρώνει ένα 8,6%. Οι πράσινοι φαίνονται πιά να διαψεύδουν όριστικά όλους εκείνους που επαναπαύονταν στην προοπτική γρήγορης εξαφάνισής τους και καταγράφονται ως ο μόνος πραγματικός νικητής όλων των εκλογών των τελευταίων χρόνων.

Τί σημαίνει όμως πραγματικά μία διαδικασία σταθεροποίησης του κόμματος αυτού σε επίπεδα που ούτε και οι ίδιοι δεν τολμούσαν πριν λίγο καιρό να όνειρευτούν; 'Ας δούμε κατ' αρχήν προ- το προχωρήσουμε σε έκτιμησης μερικά στοιχεία που συνθέτουν την εικόνα του άπροσδόκητου θριάμβου: Οι πράσινοι κερδίζουν ψήφους παντού, σε αγροτικές και αστικές περιοχές, σε συντηρητικά και σοσιαλδημοκρατικά προπύργια, σε διανοούμενους και σε εργατικά στρώματα. Κερδίζουν κυρίως ψήφους από τους δεξιούς, περίπου 2 φορές πιά πολλούς απ' ό,τι από την SPD. Σε σχέση με τις εκλογές του '83 κέρδισαν 115.000 από την SPD, ενώ πήραν 267.000 από την CDU. Κερδίζουν μάλιστα τόσο πολύ που δεν μπορούν σε όρισμένες πόλεις να καλύψουν τον αριθμό των εδρών που έλαβαν (SPIEGEL 8/10). 'Επιβάλλουν στο σύνολο των πολιτικών δυνάμεων της χώρας τα οικολογικά ζητήματα ως μείζονα πολιτικά θέματα: Οι πολιτικοί που κάνουν καμπάνια για καλύτερη ποιότητα ζωής στην πόλη και για τη σωτηρία των δασών περισώζουν τις δυνάμεις τους, οι φιλελεύθεροι (FDP) που είχαν την έμπνευση να κατέβουν με κεντρικό σύνθημα «Δημιουργούμε εμπιστοσύνη για επενδύσεις» καταποντίζονται. 'Η μόλυνση της ατμόσφαιρας, η καταστροφή των δασών, το πρόβλημα των αποβλήτων και από απόσταση τα πυρηνικά εργοστάσια φέρνουν τους πράσινους στο κέντρο της επικαιρότητας. Την εικόνα συμπληρώνει η έλλειψη φθοράς της νέας πολιτικής δύναμης, ο αντικομφορμισμός της συμπεριφοράς και —γιατί όχι— οι αντιφάσεις μιάς πολιτικής η έστω, τι κατορθώνει να συγκροτηθεί σε τέτοιο επίπεδο στο κόμμα των πράσινων. Μόνο που οι αντιφάσεις της πολιτικής δεν εντοπίζονται αποκλειστικά και μόνο στο χώρο αυτό, αλλά εγγράφονται και στα πλαίσια των δύο μεγάλων κομμάτων.

Οι πράσινοι λόγω προϊστορίας και λόγω διαδικασίας ένταξης στο πολιτικό σκηνικό καταγράφουν από την αρχή ως δύναμη άριστερά της σοσιαλδημοκρατίας. Συνακόλουθα, η στάση της CDU όπως εκφράστηκε απ' την αρχή και όπως εκφράζεται και σήμερα από τον γενικό γραμματέα της εξοβελίζει τους πράσινους στη γωνία του «άριστερου χάους», τους θεωρεί «μιασμένους από τους κομμουνιστές». 'Αλλοι τους κατατάσσουν στον ύποπτο χώρο των άεργων διανοουμένων: «'Όπου ζούν άνθρωποι που εργάζονται σκληρά, οι πράσινοι δεν έχουν πιθανότητα επιτυχίας». 'Όμως υπάρχουν τάσεις στο δεξιό κόμμα, πολύ πριν τις πρόσφατες εκλογές και τα «περίεργα» ψηλά ποσοστά των πράσινων στη βιομηχανική περιοχή του Ρούρ, που έκτιμούν το φαινόμενο αυτό έντελως διαφορετικά. Τάσεις που πιστεύουν σε δυνατότητα τοπικών συμμαχιών της CDU με τους πράσινους: σε πολλές πόλεις μετά τις εκλογές της 30.9.84 υπήρξαν συναντήσεις και συζητήσεις CDU—πράσινων. 'Ηδη από παλιότερα σε άλλα κρατίδια δεξιοί δήμαρχοι έχουν εκλεγεί με ψήφους ή με την άνοχη των πράσινων. 'Ενας από τους θεωρητικούς του κόμματος μάλιστα ισχυρίζεται ότι «οι πράσινοι θέτουν σοβαρά ζητήματα», «δεν έχουν διαφθαρεί πολιτικά ακόμη», «άντλουν τη δύναμή τους από το γεγονός ότι δεν συμμετέχουν στην εξουσία», για να καταλήξει ότι «φυσικά... και θα υπάρξουν συνασπισμοί μαύρων — πράσινων».

'Η SPD δεν επαιξε από την αρχή το χαρτί της κομμουνιστοφοβίας. 'Ισα-ίσα η ένταξή της στην αντιπολίτευση της δίνει την ευκαιρία για ένα άριστερότερο πρόσωπο και για οικειοποίηση οικολογικών — και άριστερων κατευθύνσεων που η κυβερνητική εθύννη θα καθιστούσε αδύνατη με την πρόφαση του «έφικτου». 'Όμως και δώ στα κρατίδια ιδίως όπου οι σοσιαλδημοκράτες κυβερνούν, όπως π.χ. η Έσση, είχαμε εκρήξεις αντι-πράσινου μένους και επίκληση του «χάους» — λόγω του ανεύθυνου της νέας πολιτικής δύναμης — που στο τέλος όμως κατέληξαν σε μορφές ειρηνικής συνύπαρξης και στηρίξης κυβέρνησης μειοψηφίας της SPD με την άνοχη των πράσινων. 'Ετσι η στρατηγική της SPD απέναντι στο νέο φαινόμενο είναι ο περιορισμός των απωλειών της με μία εύελικτη πολιτική, που ξεκινά από πολεμική ενάντια στον ανεύθυνο εταίρο και φθάνει έως την πρόταση για κυβέρνηση συνασπισμού στο κρατίδιο του Σάαρ, από τον ήγέτη της άριστερης πτέρυγας Λαφονταίν.

Συμπερασματικά μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι πέρα από τις βασικές τοποθετήσεις άφοριστικού περιεχομένου που επιχειρούν και τα δύο κόμματα, η κινητικότητα στην αγορά των πολιτικών ιδεών και των σχημάτων είναι άσυνθηστα μεγάλη και ότι όγκοιται η άμχανία μπροστά στο

απρόβλεπτο συμβάν της άνατροπής του άμβλυμένου διπολισμού άνάμεσα σε CDU και SPD με τον καταποντισμό της FDP. Οι δύο μεγάλοι βρίσκονται με ένα καινούριο παιχνίδι στα χέρια, του όποιου άγνοούν ακόμη τις όδηγίες και βασικούς χειρισμούς. Τό ίδιο τό παιχνίδι όμως πώς άντιδρά και τί μορφή παίρνει στα χέρια των παικτών;

Χωρίς να άναφερθούμε στη γενεολογία συγκρότησης του κινήματος των πράσινων από τα άπομεινάρια της νεολαίας του '68 τις άποδεκατισμένες άκροαριστερές όργανώσεις της δεκαετίας του '70 που υπέστησαν την «άντιτρομοκρατική» κρατική τρομοκρατία, τους άριστερους και «έναλλακτικούς» οικολόγους των άντιπυρηνικών κινήμάτων και τους όπαδούς των κινήμάτων ειρήνης, θά πρέπει να σημειώσουμε ένα βασικό πλαίσιο μέσα στο όποιο ήταν εκ των προτέρων άναγκασμένο να κινηθεί τό κίνημα αυτό: Τήν γενική άποδοχή του «άδύνατου» να συγκροτηθεί ή άριστερά ως αυτόνομος πολιτικός λόγος στην μεταπολεμική Δ. Γερμανία δηλαδή τη μεταμφίηση όρισμένων άριστερών τάσεων με πολιτικές βλέψεις σε συνιστώσες του πλέον συντηρητικού σοσιαλδημοκρατικού ρεύματος της μεταπολεμικής Εύρώπης, ή τόν έξοβελισμό άλλων στα άκροαριστερά χαρακώματα.

Δέν θά έξετάσουμε τα βαθύτερα αίτια του φαινομένου: 'Εχουν να κάνουν με τον όργανικό άποδεκατισμό της άλλοτε κραταιάς γερμανικής άριστεράς σε σειρά άντεπαναστατικών κινήσεων που άρχίζουν τό 1918 και κορυφώνονται στη ναζιστική λαίλαπα. 'Εχουν βέβαια σίγουρα να κάνουν και με τό έθνικό ζήτημα της συγκρότησης «του πρώτου σοσιαλιστικού κράτους σε γερμανικό έδαφος» και μάλιστα πάνω στα συντρίμια του άριστερου γερμανικού εργατικού κινήματος. Στη θέση του πολιτικού παροπλισμού των κομμουνιστικών κομμάτων στην ύπόλοιπη Δ. Εύρώπη διαπιστώνουμε έδώ την παντελή έξαφάνιση της όργανωμένης κομμουνιστικής παρουσίας: Κρατική καταστολή και ιδεολογικές συνάδουσες εκφάνσεις.

Πάνω σ' αυτή την «καμμένη γή» ήρθε να συγκροτηθεί τό ρεύμα των πράσινων από τις συνιστώσες που προτύτερα άναφέραμε. Είναι άποτελεσμα ύπομονής και έπιμονής όργανωμένων δυνάμεων της άριστεράς, που συντήρησαν άσβεστη σε «ύπόγεια διαδρομή» την έλπίδα για επίτευξη πολιτικών άποτελεσμάτων καθώς και μιάς συγκυρίας που άνέδειξε ως έκρηκτικό ένα μίγμα από αντιφάσεις που μόνο έφαπτομενικά είχαν να κάνουν με τις διεκδικήσεις της άριστεράς, αυτής της άριστεράς που με την παλιά ή νέα μορφή θέτει τό ζήτημα του σοσιαλισμού επί τάπητος. Είναι ένδεικτικό πολιτικής πείρας και έμβλειας ότι αυτή τη φορά ή άριστερά δέν έχασε τό τραίνο. Είναι όμως ως δευτερεύουσα όψη άναπόφευκτο ότι ή άριστερός λόγος πρέπει στη σημερινή συγκυρία να μεταφράζεται στη γλώσσα που ύπαγορεύουν οι συνθήκες. Και οι συνθήκες δέν είναι καθόλου ευνόικες για τη «μετάφραση» αυτή των άριστερων δεδομένων: «Τό νήμα μιάς συζήτησης για τό προγραμματικό περιεχόμενο, που πολύ γρήγορα όδήγησε σε μιά χαοτική συνύπαρξη των πλέον διαφορετικών, μέχρις ενός σημείου άλληλοαποκλειομένων θέσεων» ή στρατηγική συζήτησης —που δέν λαβαίνει χώρα— για τις θεμελιακά άλλαγμένες συνθήκες για τους πράσινους μετά τη διάλυση του (ντέ φάκτο) πανκομματικού συνασπισμού στη Βόννη τό φθινόπωρο του '82 έπέτρεψε τη δημιουργία προσπαθειών για άτομικές λύσεις»¹.

'Η άπουσία πολιτικής συγκρότησης, άποτελεσμα της συνολικής συγκυρίας στη Δ. Γερμανία έχει σειρά σημαντικών έπιπτώσεων στη χάραξη της στρατηγικής των πράσινων: «'Ότι... πρέπει κανείς να έπιδιώξει την πολιτική ήγεμονία, ότι αυτό κάτω από τις δεδομένες σχέσεις γίνεται μόνο μέσω κοινωνικών και κοινοβουλευτικών συμμαχιών, ότι έπιπλέον πρέπει κανείς να διατυπώσει τη σχέση άνάμεσα σε συμβιβασμό και στόχο, σχεδόν ντρέπεται κανείς να ύπομνήσει τέτοια αυτόνοτα πράγματα. 'Αντί γι' αυτό άκούγονται δυνατές κραυγές για προδοσίες»¹.

Πράγματι, άλλοι μέσα στους πράσινους έπιδιώ-

κουν συμφωνία με την SPD αποκλειστικά και μόνο για το κλείσιμο των πυρηνικών εργοστασίων, ενώ φοβούνται ταυτόχρονα μία «έρπουσα σοσιαλδημοκρατικοποίηση». «Άλλοι θέλουν να διαλύσουν τουλάχιστον την αστυνομία. Άλλοι να γεμίσουν τη Γερμανία με δάση. Άλλοι θεωρούν κάθε πολιτικό συμβιβασμό προδοσία. Άλλοι, ίσως οι πιο πολλοί, θεωρούν τη συμμετοχή σε κυβερνητικό συνασπισμό, το τέλος του κινήματος. Η πλειοψηφία είναι αλλεργική στην συμπόρευση με την SPD (Ο Ο. Schilly, παλιός δικηγόρος της ομάδας Baadar-Meinhof το αποδίδει σε συναισθηματική απόωση «πληγών από παλιότερη ιδιότητα μέλους της SPD που δεν έχουν ακόμα επουλωθεί»). Άλλοι μάχονται για να πείσουν ότι ο «πολίτης» πρέπει να αποκτήσει οικολογική συνείδηση, όταν η βιομηχανία έχει ήδη ενσωματώσει στις στρατηγικές της την οικολογική κατεύθυνση. Και η πλειοψηφία «αποτάσσεται τον σατανά» της μετατροπής από κίνημα διαμαρτυρίας σε πολιτική δύναμη. Πρόφαση γι' αυτό χρησιμεύουν τα οικολογικά επιχειρήματα. Αλλά δυστυχώς το μαχαίρι είναι δίκικο. Ο διοριστικός πολιτικός της άριστερης πτέρυγας της SPD Λαφονταίν θα πληρώσει με το ίδιο νόμισμα: «Εντέλει, το γερμανικό δάσος που συνεχίζει να άργοπεθαίνει δεν μπορεί να περιμένει, μέχρις ότου οι πράσινοι ξεκαθαρίσουν, ποιο ρόλο θα αποφασίσουν να παίξουν στην κοινοβουλευτική δημοκρατία».

Θα ρωτήσει βέβαια κανείς τι σημασία έχουν όλες αυτές οι παρατηρήσεις όταν το κίνημα ανεβαίνει στην προτίμηση των εκλογών, όταν οι αντιφάσεις αυτές δεν εμποδίζουν, ίσως και προκρίνουν, την επιτυχία του. Έχει μόνον όταν δεν ιδωθεί το γεγονός αυτό από τη σκοπιά του οικολογικού στόχου, που δεν αποτελεί καν στόχο εκτός πλαισίου της καπιταλιστικής στρατηγικής, όπως η αναδόμηση πολλών βιομηχανικών κλάδων καταδειχθεί. Έχει σημασία για την άριστερά που εξακολουθεί να πιστεύει στην πρωταρχικότητα της πολιτικής πάνω στην οικολογία, όπως και πάνω σε κάθε έκφανση της κοινωνικής ζωής. Και για την άριστερά δύο είναι οι αποκλίσεις που στη σκέψη και την πρακτική της πρέπει να αποφύγει:!

(1) Το σεχταρισμό της υπαγωγής του πράσινου γερμανικού μείγματος σε κάποιο εξωφθαλμο άριστεριστικό ριζοσπαστισμό, που θα ανάγει την πολυμορφία του αντιφατικού γερμανικού κινήματος στην ομοιομορφία και άπορία των αποφάσεων «κεντρικών οργάνων» από φθίνουσες μικρές ομάδες.

(2) Τον ρεφορμισμό της ενσωμάτωσης της ριζοσπαστικής εξωκοινοβουλευτικής διαμαρτυρίας στους κανόνες ευπρέπειας και αφομοίωσης του «δημοκρατικού» κοινοβουλευτικού παιχνιδιού.

Εάν τα δύο αυτά σημεία αντιμετωπισθούν από τους πράσινους σαν δίλημμα, τότε ανεξάρτητα από την ποσοστιαία καταμέτρηση των δυνάμεων τους ή πολιτική τους έμβελεια θα είναι άμελητά. Εάν συγκροτηθούν σε ζωντανή αντίφαση, τότε το ζήτημα της πολιτικής θα παραμένει ανοικτό και θα δοκιμάζεται κάθε φορά μέσα στη συγκυρία: «Σάν παράγοντας διαταραχής μόνο δεν θα επιζητούμε, εάν δεν επιτύχουμε, ταυτόχρονα να γίνουμε και παράγοντας εξουσίας. Από αυτή την ειδική πράσινη σχέση εξουσίας, να θέλουμε δηλαδή να είμαστε παράγοντας διαταραχής και να πρέπει να είμαστε παράγοντας εξουσίας δεν υπάρχει διαφυγή»!

Η σωστή επεξεργασία αυτής της αντίφασης είναι κρίσιμη γιατί μία νέα ήττα του άριστερου κινήματος της Γερμανίας θα είναι αποφασιστική. Τα δένδρα πεθαίνουν όρθια, οι άνθρωποι όμως...

Τάσος Κυπριανίδης

1. Αποσπάσματα από άρθρο του τότε κοινοβουλευτικού εκπροσώπου των πράσινων στην ομοσπονδιακή Βουλή, J. Fisher στο Spiegel αρ. 9/84 με τίτλο «Wir müssen Machtfaktor sein» (Πρέπει να είμαστε παράγοντας εξουσίας).

40.000 παιδιά πεθαίνουν κάθε μήνα στην Αιθιοπία από την πείνα και τις άρρώστιες.

Την ίδια στιγμή η Αιθιοπική Κυβέρνηση ξοδεύει 1.000.000 δολάρια την ημέρα για εξοπλισμούς.

Ο καταστρεπτικός λιμός που πλήττει σήμερα στην Αιθιοπία πάνω από 6 εκ. άτομα δεν φαίνεται να έχει μόνη αιτία την ξηρασία. Η Αιθιοπική γη είναι πλούσια και εκτός απ' όρισμένα μέρη που συχνά υποφέρουν από την άνομβρία οι βροχοπτώσεις είναι γενικά άφθονες. Ακόμα και σήμερα στά 15-20 πόδια κάτω από την ξερή γη υπάρχει νερό. Το 70% του εδάφους είναι παραγωγικό. Σ' όρισμένα μέρη, προϊόντα όπως ο καφές, ο ανανάς και η μπανάνα είναι αυτοφυή. Και η Διεθνής Τράπεζα εκτιμά ότι η Αιθιοπία μπορεί να θρέψει πληθυσμό 310 εκ., 10 φορές περισσότερο απ' όσο έχει σήμερα, όλη σχεδόν την Αφρική! Ποιά είναι τότε τα αίτια του λιμού;

Δέκα χρόνια μετά την πτώση του αυτοκράτορα Χ. Σελασιέ, η Αιθιοπία εξακολουθεί να διαθέτει ένα τεράστιο μέρος του προϋπολογισμού της για την άμυνα και την ασφάλεια. Και στις δυο αυτές κατηγορίες περιλαμβάνονται τόσο ο πόλεμος που διεξάγει στο Τιγκράι ενάντια στο αυτονομιστικό του κίνημα, όσο και κυρίως ο πιο μακρόχρονος πόλεμος στην ιστορία της Αφρικής, ο πόλεμος που έδω και 23 χρόνια διεξάγει η Αιθιοπία στην Έρυθραία, προσπαθώντας να καταστείλει το εθνικοαπελευθερωτικό της κίνημα και να όριστικοποιήσει την προσάρτησή της που έκανε ο Χ. Σελασιέ το 1962.

Έτσι τη στιγμή που ο λαός της Αιθιοπίας αφήνεται στη διεθνή έλεημοσύνη, το ιδιόμορφο καθεστώς της Αντίς Αμπέμπα αναλώνεται σε φιλόδοξες εκστρατείες, επιβαρύνοντας με τεράστια ποσά το εξωτερικό χρέος της χώρας (σέ 5 δισεκ. δολ. υπολογίζουν ότι ανέρχεται το εξωτερικό χρέος της Αιθιοπίας προς τη Σοβ. Ένωση και τις άλλες ανατολικές χώρες και το μεγαλύτερο μέρος του αφορά την αγορά όπλισμού).

Πώς πληρώνεται αυτός ο πόλεμος δεν είναι δύσκολο να δούμε. Το 50% του ΑΕΠ της Αιθιοπίας προέρχεται από τη γεωργία που συνεισφέρει ακόμα στις εξαγωγές της χώρας κατά 90%. Δεν είναι περιεργο λοιπόν που ακόμα και αυτές τις κρίσιμες στιγμές κρέας και λαχανικά πετούν τακτικά από την Αιθιοπία για τη Μόσχα (Africa now, Ιούν. 1984). Στόν τομέα της Γεωργίας εξ άλλου απασχολείται το 85% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Ο πόλεμος όμως, ή εσωτερική μετανάστευση, οι διωγμοί, ή βίαιη στρατολόγηση χωρικών για το στρατό που αριθμεί 300.000 άνδρες (το 90% από τις άγροτικές περιοχές) έχουν έρημώσει την ύπαιθρο. Από τις τεράστιες καλλιεργήσιμες εκτά-

σεις μόνον τό 14% καλλιεργείται και 700 εκ. στρέμματα μένουν άνεκμετάλλευτα.

Δεν είναι περιεργο λοιπόν που 10 χρόνια «σοσιαλιστικού προσανατολισμού» της χώρας δεν μπόρεσαν να αλλάξουν την τραγική της κατάσταση. Η Αιθιοπία εξακολουθεί να είναι σήμερα μία από τις φτωχότερες χώρες στον κόσμο με 140 δολ. κατά κεφαλήν εισόδημα, 93% αναλφαβητισμό, μέσο όρο ζωής τά 44 χρόνια και ένα από τά μεγαλύτερα ποσοστά βρεφικής θνησιμότητας στον κόσμο (150-200 παιδιά στά 1000), και παρά τις διακηρύξεις ό ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ κρατιέται σε επίπεδα που σπάνια ξεπερνούν τό ποσοστό αύξησης του πληθυσμού της χώρας, τό 2,5%, και συχνά πέφτουν κάτω απ' αυτό.

Όλες αυτές οι αδυναμίες αποδίδονται μάλλον στην «όργη του Θεού» από τους ένθερμους υποστηρικτές των αιθιοπικών «προσανατολισμών» και πάντως όχι στον παταεταμένο πόλεμο και τις καταστρεπτικές του συνέπειες. Ίδιαίτερα στην Ελλάδα, οι σαφείς όσο και περιέργες φιλοσοβιετικές τάσεις όλης σχεδόν της άριστεράς οικοδομούν συνειδητά και εύσυνειδητά άρρηκτους δεσμούς σιωπής τόσο σ' ό,τι αφορά τόν 23χρονο πόλεμο, όσο και σ' ό,τι αφορά τό ίδιο τό ζήτημα της Έρυθραίας. Οι συνεχείς κρούσεις, οι άπεγνωσμένες έκκλησεις και καταγγελίες των οργανώσεων της Έρυθραίας και του Τιγκράι σπάνια βλέπουν τό φώς σε κάποια δυσθέατη γωνιά του ήμερήσιου τύπου.

Κι όμως, στό Τιγκράι και στην Έρυθραία ζούν οι μισοί ίσως από τους πληθυσμούς που πλήττονται από την ξηρασία και την πείνα και οι περισσότεροι απ' αυτούς στις άπελευθερωμένες από τους αντάρτες περιοχές. Σ' αυτά τά μέρη δεν φτάνει ούτε σπιρί από τό στάρι της διεθνούς βοήθειας που πάει στην Αιθιοπία. Αντίθετα ή Αιθιοπική Κυβέρνηση συνεχίζει άπτόητη τό βομβαρδισμό, καίγοντας και καταστρέφοντας ό,τι άπόμεινε όρθιο απ' τόν πολύχρονο πόλεμο. Οι προτάσεις των μετώπων για παύση των έχθροπραξιών προκειμένου να μοιραστούν τά τρόφιμα έμειναν χωρίς άπάντηση. Έτσι για μία ακόμα φορά, σε πείσμα των διεθνών οργανισμών, της ουδετερότητας και της ξηρασίας, ή πείνα γίνεται τό άποτελεσματικότερο όπλο έλέγχου και καταστολής.

Τό 1974 ό λιμός που στοίχισε τότε τη ζωή σε 200.000 άτομα στην Αιθιοπία όδηγησε στην κατάρρευση της αυτοκρατορίας του Χ. Σελασιέ. Η πείνα άποδόθηκε τότε στην άσυδοσία και τη σπατάλη, την έλλειψη προγραμματισμού και ύποδομής, στην πολιτική ύποτέλειας και έξάρτησης του διωγμένου μονάρχη. Σε τί θά έπρεπε άραγε σήμερα να άποδοθεί;

Γιάννα Κούροβικ

Προϋπολογισμός ΚΑΙ ΜΙΣΘΩΤΟΙ

Η μείωση της φορολογίας των μισθωτών είναι το βασικό κοινωνικό έπιχειρημα του Προϋπολογισμού για το 1985

Χρειάζεται όμως να έχει κανείς ασθενέστατη μνήμη, ή πονηρό σκοπό, για να πιστέψει αυτού του είδους τις διαβεβαιώσεις. Από το 1981 ως το 1984, αλλά και το 1985, έχει σημειωθεί μία έντυπωσιακή αύξηση της φορολογίας των μισθωτών. Οι φόροι που πληρώνει αυτή η κατηγορία πολιτών ήταν το 1981 το 62,7% του συνολικού φόρου φυσικών προσώπων, μειώθηκαν στα 61,9% από τον Δρεττάκη το 1982, αλλά έφτασαν το 68,1% το 1982, και προβλέπεται να είναι 66,5% τον επόμενο χρόνο. Σε ποσοστό του φόρου εισοδήματος, τόσο των φυσικών όσο και των νομικών προσώπων, η φορολογία των μισθωτών αυξήθηκε από 48,5% το 1981, και 47,8% το 1982, σε 56,5% το 1984, ενώ προβλέπεται ότι θα είναι 54,8% το 1985.

Αν εξεταστεί επομένως η θητεία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ στον τομέα των φορολογικών εσόδων, διαπιστώνεται ότι έχει γίνει έντονος ο «ταξικός» χαρακτήρας του προϋπολογισμού. Συνεχίστηκε έτσι μία τάση που είχε ξεκινήσει παλαιότερα: σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, από το 1978 ως το 1982, η επιβάρυνση στην Ελλάδα του μέσου εργατικού μισθού από φόρους και ασφαλιστικές εισφορές αυξήθηκε από το 7% στο 20% της ακαθάριστης αξίας.

Οι διαπιστώσεις αυτές δείχνουν ότι περισσότερο παρά ποτέ οι προσπάθειες άσκησης μιάς

Φόρος εισοδήματος μισθωτών

	σε % φόρου φυσικών προσώπων	σε % φόρου εισοδήματος (φυσικών και νομικών προσώπων)
1981	62,7	48,5
1982	61,9	47,8
1983	60,1	51,1
1984 (εκτ.)	68,1	56,5
1985 (πρ.)	66,5	54,8

κοινωνικής πολιτικής μέσω του προϋπολογισμού βρίσκονται αντιμετώπιες με μία ανυπερβλήτη δυσκολία: δεν είναι δυνατόν πέρα από ένα όριο να χρηματοδοτηθούν οι κοινωνικές υπηρεσίες μόνο από την αύξηση της φορολογίας των μισθωτών.

Εξάλλου αν κοιτάξουμε την κατανομή των δαπανών του Γενικού Προϋπολογισμού (τακτικού και επενδύσεων, εξαιρώντας τις επιδοτήσεις της γεωργίας από την ΕΟΚ), βλέπουμε ότι έχει πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια μία και μόνο σημαντική αλλαγή, που είναι στην πραγματικότητα μετατόπιση πόρων: οι δαπάνες για υγεία — πρόνοια — ασφάλιση από 11,5% του συνόλου το 1981 αυξήθηκαν γύρω στο 13,5% τα τρία επόμενα χρόνια και προβλέπεται να φθάσουν το 14,6% το 1985, αλλά αυτή η αύξηση χρηματοδοτήθηκε στην πραγματικότητα από τη μείωση του ποσοστού της γεωργίας. Ένα από τα όφελή της ένταξης στην ΕΟΚ είναι τελικά ότι με την αύξηση των ποσών που εισπράττει η ελληνική γεωργία από την κοινότητα μειώθηκαν οι δαπάνες του προϋπολογισμού για τον τομέα αυτό και έτσι απελευθερώθηκαν πόροι για τις κοινωνικές δαπάνες αλλά και για την αύξηση του ποσοστού που αναλογεί στην εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους.

Πάνος Γεωργίου

Η λύση του μεγαλομεσάζοντα

Πιός θα περίμενε ότι η εκστρατεία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ κατά των μεσαζόντων θα κατέληγε στην προσπάθεια χρησιμοποίησης των υπηρεσιών και των κεφαλαίων ενός «μεγαλομεσάζοντα» όπως ο Αντάν Κασόγκι, για την τόνωση των εξαγωγών, των επενδύσεων, και της «αυτοδύναμης ανάπτυξης» εν γένει.

Είναι γνωστό ότι οι θεωρητικοί της «εξάρτησης» δεν θα ξενυχτήσουν προσπαθώντας να λύσουν την αντίφαση, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η υπόθεση δεν έχει ψωμί: όχι μόνο επειδή η Ελλάδα φαίνεται να ακολουθεί αναντίρρητα την τάση «λουμπανοποίησης» των διεθνών εμπορικών κυκλωμάτων, αλλά και επειδή σέβεται τους κανόνες του παιχνιδιού παραμένοντας από την πλευρά των λιγότερο ισχυρών, και άρα αυτών που θα πληρώσουν πιο ακριβά.

Ο οξύτατος ανταγωνισμός στις διεθνείς αγορές έχει οδηγήσει στην άνηση της κατηγορίας των μεσαζόντων που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για να προτιμηθεί το ένα ή το άλλο προϊόν της μιάς ή της άλλης χώρας, με μοναδικό έπιχειρημα το ύψος της άμοιβής τους. Οι κύριοι αυτοί είναι ιδιαίτερα δραστήριοι στον τομέα των διακρατικών συμφωνιών από τις οποίες περνάει σήμερα ένα μεγάλο μέρος των συναλλαγών: ο Κασόγκι συμμετείχε, όπως ο ίδιος δήλωσε, στην «αγορά του αιώνα», εξασφαλίζοντας εκ των προτέρων τη μεσολάβησή του για τη διάθεση των τμημάτων του F-16 που θα κατασκευάζονται στην Ελλάδα στα πλαίσια των «αντισταθμιστικών προσφορών» — που παραχώρησε ή «Τζένεαλ Ντάινάμικς». Εξάλλου, όπως επίσης δήλωσε ο κ. Κασόγκι, η ελληνική κυβέρνηση απευθύνθηκε σ' αυτόν για να διερευνήσει τις δυνατότητες αύξησης των εμπορικών συναλλαγών με διάφορες αραβικές χώρες.

Αν ρωτήσει κανείς τους αρμόδιους που κατέφυγαν στις υπηρεσίες του πολυπράγμονος μεσολαβητή, θα πάρει κατά πάσα πιθανότητα σαν απάντηση ότι έτσι γίνονται σήμερα αυτά τα πράγματα, και ότι χωρίς τον κατάλληλο μεσάζοντα δεν υπάρχει δυνατότητα εισόδου στις αραβικές αγορές. Η διαπίστωση αυτή δεν απέ-

χει πολύ από την πραγματικότητα: τέτοιου είδους υπηρεσίες δεν είναι παρά η πιο απλή, και η πιο εύληκτη, μορφή μάρκετινγκ, διότι αντί να ξεδεύονται τεράστια ποσά για να πεισθεί ο αγοραστής ότι από δύο όμοια προϊόντα το ένα είναι σαφώς ανώτερο, πληρώνεται ένα παρόμοιο ποσό για να λειτουργεί και ν' αναπαράγεται το κύκλωμα των μεσαζόντων που φθάνει ως το άτομο που παίρνει την τελική απόφαση. Όπως όμως συμβαίνει και με το μάρκετινγκ, δεν μπορεί να πλασάρει κανείς με αυτό τον τρόπο οποιοδήποτε προϊόν, κι αν το καταφέρει μία φορά, δεν υπάρχει συχνά δεύτερη. Μ' άλλα λόγια η απελπισμένη προσπάθεια της ελληνικής κυβέρνησης σε άτομα όπως ο κ. Κασόγκι θα αποδειχθεί μεσοπρόθεσμα περισσότερο δαπανηρή παρά άποτελεσματική.

Τό ενδιαφέρον όμως του Σαουδάραβα επιχειρηματία για την Ελλάδα επεκτείνεται και σε επενδύσεις που φημολογείται ότι θα μπορούσαν να φθάσουν το 1 δις δολάρια, χάρη στην εμπιστοσύνη που του έχουν αρκετές δυτικές τράπεζες. Αν όμως σε σχέση με το «άνοιγμα αγορών» ο ρόλος του κ. Κασόγκι είναι διάφανος (λαδώνει τον αρμόδιο κυβερνητικό αξιωματούχο), το ίδιο δεν ισχύει με την ικανότητα του να προκαλεί το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών, και την προθυμία του να συμμετάσχει ένδοχόμενος σε επενδυτικά προγράμματα στην Ελλάδα: ποιές έγγραφες έχει τη δυνατότητα να προσφέρει — και να λάβει — ο κ. Κασόγκι, για να γίνουν ξαφνικά ενδιαφέρουσες τέτοιου είδους επενδύσεις;

Η έλλειψη ευαισθησίας της κυβέρνησης και του τύπου σχετικά με μία επενδυτική επιχείρηση αυτών των διαστάσεων, είναι ένα επιπλέον μυστήριο: ποτέ ξένος επενδυτής δεν διαφημίστηκε τόσο πολύ χωρίς συγχρόνως να υπάρχουν στοιχειώδεις πληροφορίες σχετικά με τα επενδυτικά του σχέδια.

Ο καθένας όμως μπορεί να καταλάβει ότι η «εγκατάσταση» του κ. Κασόγκι στην Ελλάδα, με τις κάθε λογής δραστηριότητες και εμπόριά του, και επίσης με εξασφαλισμένη προνομιακή θέση στον οικονομικό, αλλά και στον πολιτικό χώρο, είναι μία «εξέλιξη» που θα απαιτούσε μεγαλύτερη προσοχή ακόμα και από την εγκατάσταση της Πεσινέ. Δεν είναι κάθε μέρα που «προωθείται αποφασιστικά» ή μετατροπή της Ελλάδας σε... Ταυλάνδη.

Π.Γ.

Περί δημοσίων έλλειμμάτων καί γραφειοκρατίας

Είναι πολύ της μόδας όπως ξέρουμε τόσο στην αντιπολίτευση όσο και στην κυβέρνηση να επισημαίνεται ο «άντι-παραγωγικός» και «έλλειμματικός» χαρακτήρας των Δημοσίων Έπιχειρήσεων και οργανισμών. Ένα από τα πιο έντυπωσιακά επιχειρήματα μπορεί να αντληθεί από το κεφάλαιο για τον απολογισμό της διαχείρισής τους στον φετινό προϋπολογισμό: το συνολικό έλλειμμα των ΔΕΚΟ ήταν το 1983 61,8 δις. δρχ., θά φθάσει το 1984 τα 86,2 δις, και προβλέπεται να είναι το 1985 99,9 δις δρχ.

Τά νούμερα αυτά είναι τεράστια αλλά μία πιο

κοντινή ματιά δεν βλέπει: τα 54,7 δις το 1984 (και τα προβλεπόμενα 66,3 δις για το 1985) προέρχονται από τις ΔΕΚΟ του τομέα υγείας—πρόνοια—ασφάλιση, δηλαδή στην ουσία από το ΙΚΑ και τον ΟΓΑ. Και για τους οργανισμούς αυτούς είναι πασιγνωστό ότι υπάρχει ένα άλλο πρόβλημα έλλειψης πόρων, που χρόνια τώρα πασχίζουν οι δημοσιογράφοι να παρουσιάσουν σαν ένα πρόβλημα «γραφειοκρατίας».

Στόν τομέα μεταφορές — αποδεσμεύσεις — επικοινωνίες τα έλλειμματα (σύνολο 29,1 δις το 1984 — πρόβλεψη 29,6 δις για το 1985) προέρχονται κυρίως από τον Όργανισμό Αστικών Συγκοινωνιών (—19,8 δις το 1984), τον Όργανισμό Σιδηροδρόμων Ελλάδος (—9,5 δις το 1984) και την Ολυμπιακή (—3,9 δις). Για τον ΟΑΣ και τον ΟΣΕ τουλάχιστον είναι δύσκολο να ισχυρισθεί κανείς ότι φταίει η γραφειοκρατία: πρόκειται για οργανισμούς που εμφανώς τους λείπει εξοπλισμός, και για λόγους τόσο κοινωνικούς όσο και καθαρά οικονομικούς θά έπρεπε να διευρυνθούν και όχι να συρρικνωθούν. Πρέ-

πει να επισημανθεί ότι ο ΟΤΕ παρουσιάζει κέρδη (5 δις) παρά ένα ρυθμό ετήσιων επενδύσεων της τάξεως των 20 δις δρχ., ενώ τα ΕΛΤΑ είναι έλλειμματικά (—1,5 δις το 1984), αν και αυτή η εξέλιξη θά έπρεπε να εκτιμηθεί σε συνδυασμό με την επιταχυνόμενη ιδιωτικοποίηση του κλάδου των ταχυδρομείων που παρατηρείται στην Ελλάδα τον τελευταίο καιρό.

Ιδιαίτερα επιτυχημένος είναι ο τομέας οικοδομήσεως και δημόσια έργα (+ 11,2 δις το 1984) εξαιτίας κυρίως του Όργανισμού Έργατικής Κατοικίας που παρουσιάζει κέρδη 12,2 δις το 1984 και προβλέπεται να φθάσει τα 15,6 δις το 1985. Η ΔΕΗ (—5 δις το 1984) και η ΕΥΔΑΠ (—3,2 δις το 1984) έχουν έλλειμματα τα οποία δεν οφείλονται πάντα —τουλάχιστον για τη δεύτερη— σε προβλήματα «γραφειοκρατίας» και διαχείρισης. Και στόν τομέα βιομηχανία—βιοτεχνία το έλλειμμα (—7,3 δις συνολικά το 1984) οφείλεται κυρίως στην ΕΑΒ (—9,1 δις το 1984), ενώ η ΔΕΠ (πετρέλαιο) παρουσιάζει κέρδη (2,6 δις το 1984).

Π.Γ.

Προγραμματισμός και μικρομεσαίοι

Τήν ίδια στιγμή που οι εκπρόσωποι της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ υπερασπίζονταν στη Βουλή το «πενταετές πρόγραμμα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης», και γενικότερα την ιδέα του «προγραμματισμού», και μάλιστα του «δημοκρατικού προγραμματισμού», οι συζητήσεις που θά μπορούσε κανείς να κάνει με άνωτερα στελέχη του υπουργείου Έθνικης Οικονομίας θά οδηγούσαν σε ένα έντελως διαφορετικό συμπέρασμα: η κυβερνητική πρακτική δεν άπορριπτει μόνο την ιδέα του προγραμματισμού ανοίγοντας τις πόρτες σε όποιες επενδύσεις επιθυμεί να πραγματοποιήσει ή σεβασμία «ιδιωτική πρωτοβουλία», αλλά έχει προχωρήσει παραπέρα, αναπτύσσοντας τη θεωρία ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θά αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη της αύξησης των επενδύσεων και της καταπολέμησης της ανεργίας.

Μία πρώτη αντίδραση θά ήταν ότι μ' αυτό τον τρόπο προωθείται μία παραγωγική δομή που αποκλείει κάθε δυνατότητα προγραμματισμένης παρέμβασης. Αλλά μία τέτοια κριτική θά άπείχε πολύ από την πραγματικότητα, διότι σήμερα η προγραμματισμένη ανάπτυξη των ΜΜΕ αποτελεί — στις δυτικές βιομηχανικές χώρες, αλλά και στις ανατολικές με κεντρικά

σχεδιασμένη οικονομία — έναν από τους πιο συνειδητούς στόχους της οικονομικής πολιτικής. Και παντού οι επιδιώξεις αυτού του στόχου δεν έχουν καμία σχέση με τα μακρο-οικονομικά μεγέθη των επενδύσεων ή της απασχόλησης — ιδιαίτερα στο επίπεδο των πρακτικών αποτελεσμάτων — αλλά έχουν αντίθετα άμεση σχέση με τη δημιουργία μιας πιο «ευέλικτης» αγοράς εργασίας, που προϋποθέτει αύξηση και όχι μείωση της ανεργίας, και που συνεπάγεται επίσης τη μείωση των άμοιβών της εργασίας.

Η ευρύτητα διαδεδομένη άποψη ότι οι μικρές παραγωγικές μονάδες είναι περισσότερο αποτελεσματικές, δεν έχει κανένα νόημα από τεχνική άποψη, δηλαδή με σταθερή άμοιβη και με σταθερό ρυθμό της εργασίας. Τό να διασπάται ή παραγωγική διαδικασία σε διαφορετικά στάδια ή σε μέρη του συνόλου, είναι από αδιάφορο ως αρνητικό, και υπάρχουν μονάδες βιομηχανικής παραγωγής που δεν μπορούν να υπάρξουν σε μικρές διαστάσεις.

Σάν επιχειρήσεις όμως οι μικρές μονάδες έχουν άναμφισβήτητα πλεονεκτήματα, επειδή πληρώνουν χαμηλότερες άμοιβές, επειδή είναι κατά κανόνα άπαλλαγμένες από μία μαχητική συνδικαλιστική παρουσία, αν όχι από την άπλητή τήρηση της εργατικής (άλλα και φορολογικής) νομοθεσίας, και επειδή χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη ευελιξία όχι μόνο σε σχέση με τις αύξομειώσεις του προσωπικού αλλά και σε σχέση με τό άντικείμενο της παραγωγικής δραστηριότητας και τον τόπο εγκατάστασης της μονάδας.

Η στρατηγική της ανάπτυξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι σήμερα σε διεθνή κλίμακα ένσωματωμένη σε μία πολιτική διαχεί-

ρισης της εργατικής δύναμης, που επιδιώκει να αυξήσει το ποσοστό εκμετάλλευσής της μέσα από τη διάλυση των δομών αντίστασης των εργαζομένων. Παραδόξως για μερικούς, εκεί όπου η πολιτική αυτή εφαρμόζεται από τό κράτος με τον πιο καθάρο τρόπο είναι στις λεγόμενες Σοσιαλιστικές χώρες. Η οικονομική κρίση στις χώρες αυτές δεν αντιμετωπίζεται μόνο με μία προσπάθεια γενικευμένης έντατικοποίησης της εργασίας, αλλά και με άπόπειρες παράκαμψης του άκαμπτου πλαισίου που διέπει τη διαχείριση της εργατικής δύναμης, με τη χρησιμοποίηση «άνορθόδοξων» επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και καθεστώτων απασχόλησης. Στην Ούγγαρια που έχει προχωρήσει περισσότερο από κάθε άλλη Ανατολική χώρα προς αυτή την κατεύθυνση, σε συνδυασμό με γενικευμένα μέτρα λιτότητας, έχουν ήδη έμφανισθεί τά πρώτα συμπτώματα μιας δραματικής επέκτασης της φτώχειας που φαίνεται να ακολουθεί τον ίδιο ριθμό με την αύξηση του αριθμού των Μερσεντές.

Η στρατηγική των ΜΜΕ στις καπιταλιστικές χώρες και ιδιαίτερα στην Ελλάδα, δείχνει ότι παρά τη φιλολογία για τεχνολογικές επαναστάσεις, ή παλιά καλή μέθοδος της πιο έντατικής και πιο φτηνής εργασίας διατηρεί τον πρωτεύοντα ρόλο για τη διαχείριση της κρίσης. Μία τέτοια όμως πολιτική δεν είναι άσχετη, ούτε αντίθετη με τη φύση των τεχνολογικών επαναστάσεων που όντως πραγματοποιούνται: ή υπεραυτοματοποίηση της παραγωγής, συμπίπτει στο έλάχιστο με την δυνατότητα άντλησης υπεραξίας, και ή αύξηση της εκμετάλλευσής σε άλλους τομείς είναι άπαραίτητη για στην αύξηση του ποσοστού κέρδους.

Π.Γ.

Ἡ εὐαισθησία τῶν Συγκλήτων

Πέμπτη 6/12:

«Ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καταδικάζει τὶς προχθεσινές ἐνέργειες ὑποπτῶν στοιχείων πού εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα τῆ δημιουργία ἐπεισοδίων στό κέντρο τῆς Ἀθήνας καί τήν πρόκληση ζημιῶν στό χώρο τῆς Νομικῆς Σχολῆς.

«Ἡ Σύγκλητος ἐκφράζει τή σταθερή βούλησή της νά περιφρουρήσει τό ἄσυλο τῶν πανεπιστημιακῶν χώρων, νά διασφαλίσαι τή λειτουργία τοῦ Πανεπιστημίου καί νά διαφυλάξει τήν περιουσία του».

Παρασκευή 7/12:

Ἡ Σύγκλητος τοῦ Ε.Μ. Πολυτεχνείου, συνεπῆς μέ τούς μέχρι σήμερα ἀγῶνες τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν φοιτητῶν καί ὄλων τῶν ἐργαζομένων στό Ἱδρυμα κατά τοῦ φασισμού καί κάθε ἐνέργειας πού ὑποσκάπτει τή δημοκρατία, καταδικάζει τήν ἐπίσκεψη στή χώρα μας τοῦ Γάλλου Εὐρωβουλευτῆ-φασίστα Λεπέν πού προσβάλλει τό δημοκρατικό λαϊκό αἶσθημα καί καταγγέλλει τὶς βιαιότητες καί τὶς τρομοκρατικές πράξεις πού ἔγιναν ἀπό φασιστικά στοιχεία μέ ἀφορμή τήν ἐπίσκεψη αὐτῆ καί μέ στόχο τήν ἀποσταθεροποίηση τῆς δημοκρατίας στή χώρα».

Ἡ σπασμένη τζαμαρία τοῦ Κάραβελ καί τό κυλικεῖο τῆς Νομικῆς φαίνεται ὅτι συγκινοῦν τούς εὐαίσθητους Πανεπιστημιακοὺς μας περισσότερο ἀπὸ τήν παρουσία τοῦ Λεπέν καί τήν πρωτοφανή τρομοκρατία τῶν ΜΑΤ καί τῶν ΜΕΑ.

Εἶναι πιά ματαιοπονία νά γυρεύει κανεῖς μέσα στή σιγή τῶν πανεπιστημιακῶν αἰθουσῶν πολιτικὴ εὐαισθησία καί εὐθιξία ἀπέναντι σέ τέ-

τοια γεγονότα. Ὁ πανεπιστημιακὸς χώρος, πρὶν ἀποδώσει εὐθύνες καί χαρακτηρισμούς στὸν μόνο πολιτικὸ χώρο πού διατηρεῖ ἀκόμα τήν εὐαισθησία του νά μὴ θεωρεῖ αὐτονόητη τήν παρουσία τῆς φασιστικῆς διεθνούς στή χώρα μας καί νά κινητοποιεῖται γι' αὐτό, πρέπει νά ἀναλογιστεῖ τὶς δικές του εὐθύνες ὅταν σιωπᾷ στὸν ἐρχομὸ τοῦ Λεπέν καί στήν κυβερνητικὴ εὐθύνη νά τὸν καλύψει. Στὶς συνθήκες αὐτές τῆς καθολικῆς ἀνοχῆς, ἡ κριτικὴ στήν πολιτικὴ πρακτικὴ τῶν μόνων πού κινητοποιήθηκαν χάνει κάθε νόημα. Πολὺ περισσότερο πού ἡ πρακτικὴ αὐτὴ εἶναι προϊόν τοῦ πολιτικοῦ ἀδιεξόδου καί τῆς ἐξαφάνισης ὅπου ὁδηγεῖται ὁ ἐξωκοινοβουλευτικὸς χώρος, μέ τὸν συστηματικὸ στραγγαλισμὸ τοῦ ἀπὸ τήν κρατικὴ βία καί τὴ «συνωμοσία σιωπῆς» (ἀκόμα καί ἀποδοχῆς) πού τήν καλύπτει. Καί ἐνῶ οἱ εὐθύνες τοῦ πανεπιστημιακοῦ χώρου δὲν εἶναι καθόλου ἀμελητέες.

Τί νά πρωτοθαυμάσει ὅμως κανεῖς στὶς ἀνακοινώσεις τῶν δύο Συγκλήτων μας. Τήν πολιτικὴ τῆς «πάπιας» νά ὀνομάζονται ὅλοι φασίστες, λές καί δὲν ἤξεραν τὰ γεγονότα καί σέ ποιούς ἀποδόθηκαν οἱ εὐθύνες, ἢ τῆς σοφιστείας τοῦ ΕΜΠ νά καταδικάσει, ἐκ τῶν ὑστέρων βέβαια, τήν ἐπίσκεψη τοῦ Λεπέν, καί ὅχι αὐτοὺς πού πραγματικά φέρνουν τήν εὐθύνη τῆς παρουσίας του. Δηλαδή τούς κυβερνητικούς τους προϊσταμένους.

Τέλος, εὐγενικὴ ἢ ἐκφραση τῆς θέλησης τῶν πανεπιστημιακῶν μας γιὰ τὴ σταθεροποίηση τῆς δημοκρατίας, ἀρκεῖ νά θυμηθοῦνε ὅτι σπάνια αὐτὴ κινδύνεψε ἀπὸ ἀδικοσπασμένες προθήκες. Συνήθως προηγήθηκε ὁ ἐφησυχασμός καί ἡ ἀνοχή στήν ἴδια τήν παρουσία τοῦ φασισμού καί τῆς αὐταρχικῆς ἐξουσίας. Ὅσο γιὰ τό Πανεπιστημιακὸ ἄσυλο, μάλλον δὲν ὑπάρχει κανεῖς λόγος ἀνησυχίας. Κανεῖς δὲν παραβιάζει πιά τὶς πόρτες ἀπὸ ἄσυλα «κουφῶν καί προσαρμοσμένων παιδῶν». Γιὰ τούς «ἀπροσάρμοστους» ὑπάρχουν ἄλλωστε οἱ φυλακές.

Δ. Κέκος

Παρατράγουδα τοῦ Ε.Κ.Κ.Ε.

Ὑπερβάλλον ζῆλος φαίνεται πὼς διακατέχει μερικοὺς ἐπόπτες τοῦ Ἑθνικοῦ Κέντρου Κοινωνικῶν Ἑρευνῶν, πρόεδρος τοῦ ὁποῖου εἶναι ὁ Κ. Τσουκαλᾶς. Τὶς μέρες αὐτές τό Κέντρο ὁργανώνει μέ τήν οικονομικὴ ἐπιχορήγηση τοῦ Ὑφυπουργείου Νέας Γενιάς ἔρευνα σχετικὴ μέ τὸν ἐλεύθερο χρόνο τῶν νέων σέ πανελλαδικό ἐπίπεδο.

Στὴ Θεσσαλονίκη ὅμως δὲν δειχνεῖ νά προχωρᾷ χωρὶς προβλήματα. Ἡ ἐπόπτρια τοῦ ΕΚΚΕ κ. Λέφη Γεωργιάδη, κορυφώνοντας μιά ἀδικαιολόγητη αὐταρχικὴ συμπεριφορὰ στοὺς ὑπαλλήλους πού κάνουν τὶς συνεντεύξεις μέ τούς νέους, εἶδρε πρὶν λίγες μέρες μιά ὑπάλληλο μέ τό αἰτιολογικὸ ὅτι ἄργησε νά προσέλθει μιά ὥρα στὰ γραφεῖα τοῦ Κέντρου. Ὅς σημειωθεῖ ὅτι ἡ καθυστέρηση δὲν ἦταν ἀδικαιολόγητη μιά καί ἡ ὑπάλληλος δούλευε κανονικά τὶς προσωπικὲς συνεντεύξεις μέ νέους.

Ἡ ὑπηρεσία τῆς ἐπόπτριας ἀνεστάλη προσωρινά γιὰ τὶς λίγες μέρες πού ἀπέμειναν μέχρι τό τέλος τῆς ἔρευνας, ἀλλὰ θά ἐπανέλθει σίγουρα στήν ἐπόμενη. Τῆς ἀπαράδεκτης συμπεριφορᾶς τῆς ὅμως, θά μπορούσε σίγουρα νά ἐπιληφθεῖ — μέ τήν εὐκαιρία τό Δ.Σ. τοῦ ΕΚΚΕ.

Χρ. Β.

Τό θανατηφόρο Ποντίκι

Πολὺ βιάστηκε τό ΠΟΝΤΙΚΙ νά πεθάνει τὸν Λουὶ Ἀλτουσέρ. Ὁ Μῦς — ὁ — ἀθλητικὸς τῆς συμπαθοῦς ἑφημερίδας στὶς 14 Δεκεμβρὶ ἀρχίζει τό σημειώματό του διευκρινίζοντας πὼς «ἡ στήλη μάλιστα, χωρὶς νά περιλαμβάνει στὶς τάξεις τῆς τὸν κ. Βέλτισο, τὸν μακαρίτη Ἀλτουσέρ ἢ ἔστω, τὸν κ. Φίλια, εἶχε ἀνοίξει πρώτη τό δρόμο...» Ὁ λόγος περὶ ποδοσφαίρου καί πολιτικῆς. Δὲν εἶναι ὅμως μόνο ἡ σπουδὴ τῆς ἑφημερίδας νά κατατάξει τὸν Ἀλτουσέρ στοὺς μακαρίτες. Εἶναι καί ἡ ἴδια ἀναφορὰ του στὸν Ἀλτουσέρ, ἀφοῦ εἶναι γνωστό πὼς ὁ Γάλλος φιλόσοφος δὲν ἔχει διακριθεῖ ὅπως οἱ ἄλλοι δύο, στὶς κοινωνιολογίζουσες ἢ σημειωλογίζουσες ἀναφορές στήν ἐπικαιρότητα. Τί γυρεύει λοιπὸν ἡ ἄλεπού στο παζάρι;

Ἡ μήπως τό συμπαθὲς ΠΟΝΤΙΚΙ ἔχει μερδέψει τὸν Ἀλτουσέρ μέ κάποιον ἄλλο;

Χρ. Β.

Κομμουνιστές καί Ποδόσφαιρο

Ανεξάρτητα πάντως από την γκάφα με τον Άλτουσερ ο μύς—ο αθλητικός κάνει μία καίρια παρατήρηση δσον αφορά τις σχέσεις ΚΚΕ έσωτερικού καί ΠΑΝΙΩΝΟΥ που φαίνεται τώρα τελευταία έχουν συσφιχθεί ακόμα πιο πολύ.

Γράφει, λοιπόν ότι «οί κομμουνιστές — καί μάλιστα οί Έλληνες — ανέκαθεν παραδέχονταν μέ πολλή μετριοφροσύνη ότι αποτελούν πρωτοπορία των λαϊκών καί κοινωνικών αγώνων. Ουδέποτε όμως απ' όσο θυμάμαι μέχρι σήμερα — είχαν ισχυριστεί ότι αποτελούν την πρωτοπορία ΚΑΙ των ποδοσφαιρικών αγώνων».

Υποψιάζομαι όμως πως στό ΚΚΕ έσ. σκέφτηκαν λίγο διαφορετικά: αφού δεν μπορούμε να είμαστε πρωτοπορία στους λαϊκούς καί κοινωνικούς αγώνες, γιατί να μην είμαστε τουλάχιστον στους ποδοσφαιρικούς; Χρ. Β.

Τούτο τό καψόνι μοιάζει...

■ Καταγγέλλεται ο Τ/χης Νικολόπουλος Πασχάλης διότι μοιράζει ποινές λέγοντας: «τό μόνο που δεν μέ ενδιαφέρει είναι αν θά παραταθεί ή θητεία σας. Έγώ τίς φυλακές τίς ρίχνω για να τίς υπηρετείτε».

Μεταξύ δεκάδων άλλων έκοψε άδεια φαντάρου επειδή δεν φώναζε «άντρίκια» στην άναφορά, (ό φαντάρος να σημειωθεί είχε πρόβλημα μέ τη φωνή του).

Καταγγέλλεται ο Ύπολ/γός Κριεζής Κοσμάς επειδή αναφέρεται «σε άλλες εποχές, τότε που μιλούσε ο βούρδουλας». Δοθείσης ευκαιρίας πραγμα-

τοποιεί τίς απειλές του.

Καταγγέλλεται ο Λοχαγός Λαμπρούσης Δημήτριος που ως έπόπτης στρατοπέδου καθυστερεί μία ώρα τούς έξοδούς τους για να τούς «σπάει τά νεύρα».

Αυτά, αν προστεθούν στό καθημερινό πρόγραμμα, σκοινάκια, βραδινές άσκήσεις, σκοπιές, άγγαρείες κ.λ.π. δημιουργούν την «άναγκαία ένότητα λαού-στρατού» που άπαιτεί ο ήγέτης Άνδ. Παπανδρέου. Περισσότερες πληροφορίες απ' τούς φαντάρους του 228 Τ.Ε. της ΧΙΟΥ.

■ Στο συνέδριο Ίατρικής Ένόπλων Δυνάμεων που έγινε στη Θεσσαλονίκη μεταξύ άλλων άνακοινώθηκε καί ή έξής «όμολογία»: «Οί ύστερικές κρίσεις είναι ένα συνηθισμένο φαινόμενο σε στρατιώτες, που υπηρετούν σε παραμεθόριες περιοχές. Σύμφωνα μέ στατιστικά στοιχεία 1 στους 3 φαντάρους που προσφεύγουν στό γιατρό, σ' αυτές τίς περιοχές, παρουσιάζει ύστερική κρίση». Έμεις προσθέτουμε από διηγήσεις, ότι οί άλλοι 2 στους 3 απλώς δεν προσφεύγουν στην στρατιωτική ίατρική. Περιμένουμε από τον επίκουρο καθηγητή Β. Τσακράλιδη καί την έρμηνεία των στοιχείων αλλά καί τίς προτάσεις του, ως επιστήμονος καί άνθρωπου.

■ Η «Έπιτροπή για τον Στρατό» αφού σκουπίσει καί άπολυμάνει τά γραφεία της Θεμιστοκλέους καί Κωλέττη, απ' τά ΜΕΑ που μπεινόβγαιναν μετά τό «ΚΑΡΑΒΕΛ», έτοιμάζεται για μία πανελλαδική άνοιχτή συνάντηση μέ τοποθετήσεις έφ' όλης της ύλης, περί στρατού-άμυνας. Τά πρακτικά αυτής της συνάντησης υπάρχουν ιδέα να έκδοθούν σε βιβλίο. Δ.Τ.

ΕΣΥ... καί έμεις

Μέ στόχο την «αυτό-διαχείριση των νοσοκομείων καί στά πλαίσια έφαρμογής του νόμου για τό «Έθνικό Σύστημα Ύγείας» έγιναν οί έκλογές ενός εκπροσώπου των γιατρών που μαζί μέ άλλον ένα εκπρόσωπο των εργαζομένων του κάθε νοσοκομείου είναι οί μόνοι πραγματικά έκλεγμένοι στα «αίρετά» Δ.Σ. των νοσοκομείων. (Τά υπόλοιπα μέλη των Δ.Σ., που αποτελούν καί την πλειοψηφία, διορίζονται απ' την Κυβέρνηση είτε άμεσα είτε μέ τη μορφή επαγγελματιών συνδικαλιστών τύπου Ραυτόπουλου, Καρακίτσου κλπ).

Σ' αυτές λοιπόν τίς έκλογές ή συμπαθής τάξης των ίατρών, φύσει επαναστατική, έμπνεόμενη απ' τά όράματα των ανερχόμενων μικροαστών ψήφισε μαζί τους εκπροσώπους της που άνήκουν είτε στη δεξιά είτε στους μαχόμενους σοσιαλιστές του ΠΑΣΟΚ. Η άναλογία των δύο κομμάτων στους έκλεγμένους δεν είναι γνωστή καί τό περίεργο είναι ότι δεν άνακοινώνεται από κανέναν (ίσως δεν συμφέρει ιδιαίτερα κανένα).

Τό ενδιαφέρον στό θέμα είναι αυτό που συνέβη στό Ψυχιατρείο Θεσ/νίκης καί που σίγουρα δεν πρόκειται να δημοσιευτεί πουθενά. Έκει λοιπόν υπάρχει μία «όμάδα Πρωτοβουλίας γιατρών» που αποφάσισε να κατέβει σ' αυτές τίς έκλογές. Στόν πρώτο γύρο (γιατί οί έκλογές γίνονται

στό στύλ των γαλλικών έκλογών σε δύο γύρους) πρώτη σε ψήφους ήρθε ή «όμάδα Πρωτοβουλίας» που άποτελείται από άνένταχτους άριστερους, δεύτερη ήρθε ή δεξιά καί μόλις τρίτο τό «αυτοδύναμο» ΠΑΣΟΚ. Στο δεύτερο γύρο οί έκλογές γίνονται μεταξύ των δύο πρώτων συνδυασμών, γεγονός που έβαλε τούς γιατρούς του ΠΑΣΟΚ στό δίλημμα αν θά εφαρμόσουν την πολιτική της δημοκρατικής συνεργασίας που συνήθως οί ίδιοι προτείνουν όταν πλειοψηφούν. Πράγματι αποφάσισαν γρήγορα καί σε μία προκήρυξη που έβγαλαν άπευθύνθηκαν σχεδόν άποκλειστικά στην «όμάδα πρωτοβουλίας» μέ μόλιχη λάσπη καί προβοκατορολογία καλούσαν δέ τά μέλη τους να ψηφίσουν λευκό. Η άπάντηση τούς δόθηκε στό δεύτερο γύρο όταν εκλέχτηκε πανηγυρικά ο εκπρόσωπος της «όμάδας πρωτοβουλίας» στό Δ.Σ. του νοσοκομείου.

Πέρα όμως από την έκλογολογία, τό ενδιαφέρον είναι ότι ή ομάδα αυτή έχει δεσμευτεί, παρά τίς νομικές διατάξεις του ΕΣΥ, ο άντιπρόσωπός της να ένημερώνει τη γενική συνέλευση μέ κάθε λεπτομέρεια για τίς συζητήσεις καί αποφάσεις του Δ.Σ. καί να έλέγχεται συνεχώς από τούς ίδιους τούς εργαζόμενους.

Ίσως όλη αυτή ή έμπειρία να αποτελέσει τά πρώτα έρεθίσματα για τη διαμόρφωση ενός άριστερου λόγου καί μιās έναλλακτικής στρατηγικής άπέναντι καί μέσα στό ΕΣΥ. Τό σίγουρο είναι ότι ένόχλησε αρκετά καί ήδη παρουσιάστηκαν τά πρώτα κρούσματα-προειδοποιήσεις για πιθανές πειθαρχικές διώξεις συνδικαλιστών αυτής της ομάδας μέ πρόσχημα τυπικά παραπτώματα (άργοπορία, άπουσία κλπ.)

Α.Μπ.

ΑΝΟΙΞΕ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥ... Είχε κοιμηθεί βαριά. Στην αρχή δέν κατάλαβε... Μετά αισθάνθηκε εκείνο τό απαλό και ντελικάτο χάδι κάτω από την κοιλιά του. Κοίταζε δίπλα του. Είδε τη Λάουρα. Δέν άργησε νά καταλάβει ότι ήταν τό χέρι της πού τόν ξερενουόσε τόσο δραστήρια και επιδέξια. «Κάθε αντίσταση είναι μάταια!» σκέφτηκε γρήγορα πρίν εγκαταληφθεί στό έλεός της... Κατά βάθος όμως, δέν τού άρεσε αυτό πού γινόταν... Ένωθε νά τόν μεταχειρίζεται ή Λάουρα σάν νά ήταν ένα σκεύος ήδονής! Κοίταζε τό ρολόι. Ήταν έντεκα καί κάτι. «Θ' άρχισε ή Ρεζάν...» μουμούρησε. Καί βιαστικά, αλλά μέ προσοχή, σήκωσε τό άριστερό του χέρι και πίεσε τό πλήκτρο, στό μικρό ραδιοφωνάκι, πού είχε πάντα πάνω στό κομοδίνο. «Καλημέρα σας...» άκούστηκε ή βαριά και βραχυνή φωνή της Μαρίας. Οί κινήσεις της Λάουρας έχασαν τό ρυθμό τους... Δέν άργησαν νά αποσυντονιστούν. Σέ λίγο πάγωσε... «Εί!... Όχι... αυτό δέν τό άνέχομαι!» φώναξε καί σηκώθηκε νευριασμένα από τό κρεβάτι. «Είναι φασισμός! Πάρτο άπόφαση, ή έμένα ή τή Ρεζάν. Δέν μπορώ άλλο νά σέ μοιράζομαι...» Ό Γιώργος Άρατζαφέρης είχε ζυπνήσει γιά τά καλά. Κάθε Κυριακή πρϊω ή ίδια ιστορία... Αυτή τήν αντίπαθεια της Λάουρας γιά τή Ρεζάν δέν μπορούσε νά τήν καταλάβει... Ξεπέρναγε καί τόν Μαρουδά... «Δέν μπορώ νά καταλάβω τί της βρίσκεις...» ξέσπασε ή Λάουρα. «Κάθε τόσο κουβαλάει κάτι άνάλατους, νερόβραστους κυριλέδες, από τόν Ράλλη μέχρι τόν Μαρίνο... καί από τόν Κανελλόπουλο μέχρι τόν Παπαναγιώτου... καί άνταλλάσσει μαζί τους κοπλιμέντα...»

«Εί!... όχι... κι έτσι... σου άπαγορεύω!» φώναξε ό Άρατζαφέρης. «Κάτι άνοργασμικούς, ξενέρωτους τύπους...» συνέχισε ξαάλλη ή Λάουρα. «Γιατί δέν κάλεσε ποτέ τόν Πουλικάκο;...»

«Σταμάτα επιτέλους!... Όχι άλλη λάσπη... Δέν μπορώ άλλο νά σέ άκούω... Λυπήσου με...» φώναξε έξουθενωμένος ό Άρατζαφέρης καί έκλεισε τό ραδιόφωνο. Δέν άντεχε άλλο νά τού σκοτώνουν τό δημοσιογραφικό του πρότυπο...

Σηκώθηκε γιά καφέ. Τό στόμα του ήταν ξερό σάν σόλα. Ένωσε ζαλάδα καί άδυναμία. «Νά τήν προτείνετε γιά Πρόεδρο... Δέν θά 'χει αντίρρηση καί ό Μητσοτάκης...» τού πέταξε ή Λάουρα μέ κακεντρέχεια. Ό Άρατζαφέρης κοντοστάθηκε. Ξαφνικά μιιά τρελή ιδέα έτσι άπότομα καρφώθηκε στό μυαλό του. Έπρεπε νά πάρει γρήγορα στό τηλέφωνο τόν Μαρουδά...

«Όσο πλησιάζουν οί Προεδρικές έκλογές ό Καραμανλής όλο και περισσότερο πιέζει τόν Άντρέα... Πρέπει Άλέκο μου νά δημιουργήσουμε μιιά Άνεξάρτητη Προσωπικότητα, γιά καλό καί γιά κακό, πρέπει νά φανεϊ ότι ή Μαρία δέν είναι μαζί μας!...»

«Αυτό Δημήτρη μου φαίνεται... δέν χρειάζεται νά κάνουμε τίποτα...»

«Όχι δέν άρκει, πρέπει νά τήν εξαναγκάσουμε σέ παραίτηση... νά μήν έχει κανείς άμφιβολίες...» έλεπε άποφασιστικά ό Μαρουδάς. «Πρέπει ό Καραμανλής νά καταλάβει καλά ότι δέν είναι ή μόνη λύση. Υπάρχει καί ή Ρεζάν...» Τά ευκίνητα μάτια τού Άλέκου Φιλιππόπουλου μπήκαν σέ συναγερμό. Διαισθάνθηκε τό μεγάλο παιχνίδι... Γιά μιιά άκόμη φορά ή δημοσιογραφική ευαισθησία αυτού τού άνθρώπου έμπαινε σέ δοκιμασία. Λές καί ήταν ή άγραφη μοίρα του. Όμως δέν άμφιταλαντεύτηκε καθόλου. Ήξερε τί έπρεπε νά κάνει... «Πάνω άπ' όλα ή Άλλαγή...» μουμούρησε πεισματωμένος.

Η ΜΑΥΡΗ ΑΘΟΥΡΒΗ Μερσεντές διέσχιζε γρήγορα τά άπόκεντρα δρομάκια τού Χαλανδρίου. Δέν άργησε νά σταματήσει μπροστά στό μεγάλο κτίριο της όδου Μπενάκη. Ήταν τά κεντρικά γραφεία τού ΕΘΝΟΥΣ. Μέσα στό πυκνό χειμωνιάτικο σκοτάδι ήταν δύσκολο νά διακρίνει κανείς τόν εϋσωμο άντρα μέ τά γυαλιά καί τή μεγάλη μαύρη τσάντα, πού βγήκε γρήγορα καί μπήκε στό κτίριο. Τό άσανσέρ σταμάτησε στόν πέμπτο όροφο. Όταν άνοιξε ή πόρτα βγήκε ό Μαρουδάς... Δίπλα του ό Φιλιππόπουλος... Προχώρησαν στό μεγάλο γραφείο της Διεύθυνσης. Αυτό πού μού ζητάς Δημήτρη είναι δύσκολο... πώς νά γράψω ότι ό Λεπέν, οί βόμβες καί ή Ρεζάν είναι τό ίδιο πράγμα... έχω πρόβλημα συνείδησης... είναι καί ή δημοσιογραφική δεοντολογία... Όχι ποτέ!... Ό Μαρουδάς κάθισε στην πολυθρόνα καί άναψε τσιγάρο. Τό ήθος τού Άλέκου ήταν πάντα τό μεγάλο πρόβλημα. Έπρεπε νά τού εξηγήσει τό σατανικό του σχέδιο.

«Όσο πλησιάζουν οί Προεδρικές έκλογές ό Καραμανλής όλο και περισσότερο πιέζει τόν Άντρέα... Πρέπει Άλέκο μου νά δημιουργήσουμε μιιά Άνεξάρτητη Προσωπικότητα, γιά καλό καί γιά κακό, πρέπει νά φανεϊ ότι ή Μαρία δέν είναι μαζί μας!...»

«Αυτό Δημήτρη μου φαίνεται... δέν χρειάζεται νά κάνουμε τίποτα...»

«Όχι δέν άρκει, πρέπει νά τήν εξαναγκάσουμε σέ παραίτηση... νά μήν έχει κανείς άμφιβολίες...» έλεπε άποφασιστικά ό Μαρουδάς. «Πρέπει ό Καραμανλής νά καταλάβει καλά ότι δέν είναι ή μόνη λύση. Υπάρχει καί ή Ρεζάν...» Τά ευκίνητα μάτια τού Άλέκου Φιλιππόπουλου μπήκαν σέ συναγερμό. Διαισθάνθηκε τό μεγάλο παιχνίδι... Γιά μιιά άκόμη φορά ή δημοσιογραφική ευαισθησία αυτού τού άνθρώπου έμπαινε σέ δοκιμασία. Λές καί ήταν ή άγραφη μοίρα του. Όμως δέν άμφιταλαντεύτηκε καθόλου. Ήξερε τί έπρεπε νά κάνει... «Πάνω άπ' όλα ή Άλλαγή...» μουμούρησε πεισματωμένος.

Η ΠΟΡΤΑ τού Προεδρικού γραφείου χτύπησε διακριτικά. Ό Πρόεδρος σήκωσε τό κεφάλι του. Μπήκε ό Πέτρος. «Τι νέα έχουμε σήμερα Πέτρο;» έλεε άδιάφορα.

«Τή φάγανε καί τή Ρεζάν... κύριε Πρόεδρε... καλά λέγατε ότι είναι άνθρωποφάγοι...» έλεε χαρούμενα ό Πέτρος.

Ό Πρόεδρος συνοφρυώθηκε... Αυτή ήταν μιιά άσχημη είδηση. «Μου φαίνεται ότι έχει άνέβει πολύ ή δημοτικότητα της κυρίας αυτής... στην έκπομπή της ένώνεται όλόκληρος ό Έλληνικός λαός... από τόν παππού μέχρι τόν έγγονό...» έλεε άδιάφορα.

«Γιά μιιά ώρα μόνο... κύριε Πρόεδρε... καί έτσι... χωρίς πρόγραμμα» άπολογήθηκε ό Πέτρος. «Δέν είναι καί λίγο...» μονολόγησε ό Πρόεδρος καθώς σηκώθηκε. Μέ άργές καί νοχηλικές κινήσεις πήγε κοντά στό μεγάλο πορσελάνινο βάζο τού γραφείου του. Δώρο τού Ζίβκωφ. Ό Πέτρος κατάλαβε. Αυτό έκανε πάντα όταν δέν αισθανόταν καλά... Όταν ένιωθε άπαισιόδοξος γιά τό μέλλον... «Αυτός είναι πράγματι τυχερός!...» μουμούρησε ό Πρόεδρος. Μετά γύρισε καί κάθισε στόν καναπέ. «Άλλά νά παραιτηθεί τόσο εύκολα... έπειδή τήν ταύτισαν μέ τόν Λεπέν... δέν είναι περίεργο;»

«Έτσι όπως τό λέτε καί μένα μού φαίνεται άπίστευτο... άδιανόητο... ύποποτο!...» έλεε ξερά ό Πέτρος. «Τέτοια δημοτικότητα!...» διερωτήθηκε παραξενεμένος ό Πρόεδρος καί συνέχισε: «Νιώθω πολύ κουρασμένος... Πολλές φορές σκέπτομαι μήπως είναι καλύτερη νά άποσυρθώ...»

«Δέν χρειάζεται κύριε Πρόεδρε νά τό λέμε αυτό... άφού ό Άνδρέας δεσμεύτηκε ότι θά σάς ψηφίσει...» έλεε ό Πέτρος. «Δυστυχώς παιδι μου πρέπει... γιατί άν ό Άνδρέας έκανε ότι έλεγε έμεις δέν θά είμαστε έδώ...», παρατήρησε κουνώντας τό κεφάλι στωικά ό Πρόεδρος καθώς σηκώθηκε από τόν καναπέ...

Ο ΜΑΡΟΥΔΑΣ έτριψε τά χέρια του από ευχαρίστηση. Μετά σηκώθηκε καί κατευθύνθηκε στό μπάρ τού γραφείου του. Τέτοιες ώρες ένιωθε τήν άξία της προσφοράς του στην Άλλαγή. Αισθανόταν ένας χρήσιμος άνθρωπος... «Ένα συμπάρο δυό τριγόνια...» μουμούρησε χαμογελώντας από ευχαρίστηση καθώς πήρε τό μπουκάλι μέ τό ούισκυ. «Έφυγε ή Ρεζάν... φοβήθηκε καί ό Πρόεδρος... τι περισσότερο... τέλεια!...» ψιθύρισε καθώς αισθάνθηκε τις πρώτες γουλιές νά καίνε άνακουφιστικά τό ξεραμένο λαρύγγι του. Κάθισε στην πολυθρόνα καί έκλεισε τά μάτια του. Ήταν ευτυχισμένος... «Άν μπορέσω νά κάνω κι αυτό!...» μουμούρησε άχόρταγα. Εκείνη τή στιγμή χτύπησε ή πόρτα. Ήταν ό Άρατζαφέρης. Ό Γιώργος Άρατζαφέρης. Τό διαμάντι της Έλληνικής Δημοσιογραφίας. Ό Μαρουδάς τόν άγκάλιασε. Χρώσταγε τόσα πολλά στίς ιδέες του. «Έχεις κάνει τόσα πολλά γιά τήν Άλλαγή... καί έμεις δέν σου έχουμε δώσει ούτε μιιά άποκλειστικότητα...» Μέ άποφασιστικό βλέμμα ό Μαρουδάς πήγε στό γραφείο του καί άνοιξε τό τελευταίο συρτάρι. Έβγαλε γρήγορα τόν κόκκινο φάκελο. Άπ' έξω τά μεγάλα μαύρα γράμματα έγραφαν «17 ΝΟ-ΕΜΒΡΗ». «Πάρτον... νά μήν τόν βλέπω...» φώναξε, ενώ μέ τό άλλο χέρι σήκωσε τό μπουκάλι μέ τό ούισκυ.

Πέρασε άρκετή ώρα χωρίς νά πουν τίποτα. Ό Άρατζαφέρης ξετύλιξε τό φάκελο καί ό Μαρουδάς έπινε άσταμάτητα. Όταν κόντευε νά τελειώσει τό μπουκάλι έλεπε: «Τώρα πού ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ γράφει όλο καλά λόγια γιά τούς τρομοκράτες των Έξαρχείων σκέφτηκα ότι άν δημοσιευθεί ό φάκελος θά άνεβάσει καί τή δημοτικότητα τού Βότση... Δέν θέλω νά πιστεύει ότι προτιμάμε μόνο τήν Μαρία...» Ό Άρατζαφέρης έξυσε άμήχανα τό κεφάλι του. Κατά βάθος ζήλευε. Τό μόνο πού τόν παρηγορούσε ήταν ή σκέψη ότι ή δημοσιότητα αυτή δέν συμβιβάζεται μέ τήν ιδιότητα ενός Άρχισυντάκτη... «Επιτέλους ό άνθρωπος νά ξεκουραστεί... νά ξεφύγει από τό άνθρωποφάγο έπάγγελμά μας...» έλεε μέ άνακούφιση.

ΟΤΑΝ ΕΜΕΙΝΕ ΜΟΝΟΣ, ό Μαρουδάς σήκωσε τό μπουκάλι καί τό κατέβασε μονορούφι. «Τι άλλο θα κάνω άκόμη γιά τήν Άλλαγή...» σιγοψιθύρισε καθώς ένα δάκρυ κοίλαγε πάνω στό άγγελικό του πρόσωπο...

Παν. Παν.

ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΚΑΜΠΕΣ ΤΗΣ

ERT'S

Φέτος οι Έλληνες είδαν τη-
λεόραση περισσότερο από κάθε
άλλη χρονιά. Οι Εύρωεκλογές,
ή 'Ολυμπιάδα, τό κύπελλο 'Ε-
θνών, οι 'Ιεροσουλαι και τό Στού-
ντιο Φοδσκαοι καθήλωσαν μι-
κρούς και μεγάλους στούς δέ-
κτες. 'Αν προσθέσουμε τώρα
και τό καθημερινό πεντάλεπτο
της 'Ολυμπιάδας σκακιού, ό
'Ελληνας κλείνει καθημερινά
ένα τηλεοπτικό όκτώωρο.

Σκηνές ρόκ

'Η Θέμις έχει νεύρα. Πάντως,
άν πρόκειται νά θεσμοθετηθεί
τέτοια συμπεριφορά στις συνε-
δριάσεις του, καλό θά ήταν νά
μεταστεγαστεί ό 'Αρειος Πάγος
στή Σανταρόζα, γιατί, όπως και
νά τό κάνουμε, τό νεόδητο
μέλαθρο της Λεωφόρου 'Αλε-
ξάνδρας κόστισε εκατομμύρια.

Σπάρτακος

'Αντιάλησε και τό ιερό ντα-
μάρι του Λυκαβητού στό Γου-
ντατοκ της τρίτης ηλικίας. Φω-
νές βραχνές τραγούδησαν τό
«Θά σέ πάρω νά φύγουμε» και
δάκρυσε μέχρι και ή γενιά του
114.

Δέν είναι φασίστριες

Δύο από τά έθνικά μας αηδό-
νια κελάηδησαν φέτος στό 'Η-
ρώδειο. Οι καλλίφωνοι άγγελοι
Μπάλτσα-Μούσχουρη διεκδι-
κησαν επάξια τά πλέον τρυφερά
βλέμματα, τά πιο θερμά φιλά-
του. 'Αντιάλησε ό ιερός βρά-
χος έλαφρύ και όπερα.

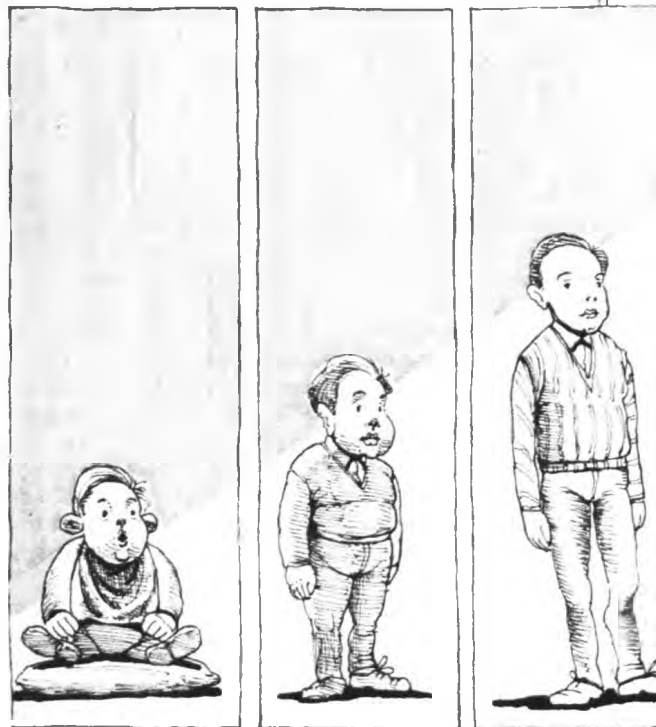
'Αντρόπωφ και Υιός

'Η μεγάλη Σοβιετική οικόγε-
νεια διάλεξε ανάμεσα σε πολ-
λούς τή μικρή και φτωχή πλήν
όμως τίμια πατρίδα μας για νά
φιλοξενήσει τόν εκλεκτό της.
'Ο νεαρός 'Αντρόπωφ ζει ανά-
μεσα μας με τίς αναμνήσεις του
και τή σύζυγό του, νύφη του
εκλιπόντος γηραιού έσέρου που
αναριχήθηκε ένα-ένα στα σκα-
λοπάτια της μπολσεβίκικης Ιε-
ραρχίας.

Έτος Καντάφι

'Ο Μοαμάρ και οι Πάνκς δίκαια φέτος μονοπώλησαν σε
σημείο λύσσας τίς αντιδράσεις του κάθε Έλληνα. Μιά ό μέν μιά
οι δέ δίχασαν τό πανελλήνιο και κέρδισαν τή μάχη των
έντυπώσεων. Με τίς άλλοπρόσαλλες εμφανίσεις τους πέτυχαν νά
συγκλονίσουν τίς πατροπαράδοτες αισθητικές νόρμες. Δέν είναι
τυχαίο που ή Κρήτη, άλλοτε με τά Μάταλα και τώρα με τήν
'Ελούντα λανσάρεται και καθιερώνεται σαν πρωτοποριακό νησί.
'Η Χάλκη ωχριά μπροστά της με τίς συντηρητικές και βαρετές
συναντήσεις της.

Κι όσο κι αν οι Κερκυραίοι πήραν πίσω τό άκρο του 'Αγίου
Σπυρίδωνα και φιλοξένησαν όλους τούς πολιτικούς άρχηγούς
φέτος τό καλοκαίρι, ό Μοαμάρ Καντάφι έδωσε τόν τόνο στην
Κρήτη, σκιάζοντας ακόμα τόν ξινογαλλισμό του Μιττεράν.

Πίπι στόπ

'Όλοι οι Έλληνες έγιναν εξπέρ στόν άκοντισμό: παλμός,
στύλ, επίδραση άνέμου κλπ. Καί όμως, στην 'Ολυμπιάδα ήλθε ή
άπογοήτευση... Γρήγορα όμως τό ήθικό αναπτερώθηκε και τό
πανελλήνιο ειδικεύτηκε τάχιστα στην έλληνορωμαϊκή: λαβές,
κεφαλοκλειδώματα και έθνική ύπερηφάνεια. Τό άποκορύφωμα
των ενδιαφερόντων επήλθε, όταν γίναμε ξεφτέρια στις αναλύσεις
ούρων. Ντοπαρισμένοι άθλητές της κοιτίδας του όλυμπισμού;
'Εθνικός διασυρμός.

'Όμως, ντοπέ ξεντοπέ, δέ γίνεται νά αποκλεισθεί κοτζαμάν
Βερούλη για ένα τοσοδά χαπάκι. Πώς θά πάμε στη Σεούλ χωρίς
Βερούλη; Νά συσταθεί πάραυτα επιτροπή ενάντια στην άπόφαση
της ΔΟΕ με επικεφαλής τόν Δημήτρη Πιατά, ό όποιος στην
ανάγκη μπορεί και νά αντικαταστήσει τή Βερούλη με λίγη
προπόνηση.

Οι 'Ολυμπιακοί στην 'Ολυμπία

Καταγγέλλουμε τό άδικαιολόγητο όλίσθημα της πολιτικής
ήγεσίας του τόπου που τόσο εύκολα άφησε νά γίνει ή 'Ολυμπιά-
δα σκακιού στη Θεσσαλονίκη. 'Αμα έμεις οι ίδιοι δέν ύποστηρί-
ζουμε τήν 'Ολυμπία τότε πώς περιμένουμε νά τήν ύποστηρίξουν
οι ξένοι; 'Εκτός κι αν έχει άποφασιστεί μία στρατηγική μικρών
και άποκεντρωμένων 'Ολυμπιακών σε κάθε γωνιά της 'Ελληνι-
κής γής και έτσι θά παρακολουθούμε τριπλούν στα Μετέωρα,
τοξοβολία στο Καπαντρίτι και χόκεϋ επί χόρτου στη Φολέγαν-
δρο.

ΧΡΟΝΙΑΣ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΕ

Μαρμάγκα 84

Καί τό 1984 ή ΕΡΤ εξακολούθησε μέ άμείωτο ρυθμό νά όδηγεί σέ παραιτήση τούς διευθυντές της. 'Αλλά τό κύμα τών παραιτήσεων - μεταθέσεων - διαγραφών, σάρωσε κάθε πτυχή του πολιτικού καί κοινωνικού βίου: πολιτικοί άρχηγοί, βουλευτές, ύπουργοί, στελέχη τής ΓΣΕΕ καί καλλιτέχνες, δημοσιογράφοι καί βιοτέχνες, ήταν τά θύματα αυτής τής εκατόμβης: Πεσμαζόγλου, 'Αβέρωφ, Τρίτσης, Ρωμαίος, Βασιλικός, Φωτήλας, Μπουλούκος, Πεπονής, Μασσαβέτας, Γερονικολός, Πόπωτας καί πόσοι άκόμα, άνώνυμοι καί άγνωστοι...

Τό φαινόμενο είναι από τά πιό έλπιδοφόρα γιά τό μέλλον του τόπου, γιατί, παρότι όλο καί κάποιο καινούργιοι έρχονται νά άναπληρώσουν όσους τρώει ή μαρμάγκα, που θά πάει, κάποτε θά τελειώσουν κι αυτοί, δέ θά τελειώσουν; Καί τότε θά γελάσει ό κάθε πικραμένος.

Ή γαλάζια άνισόπεδη

Ήπί πενήντα χρόνια ή έπάρατος δεξιά δέν άζιώθηκε νά κατασκευάσει μιά άνισόπεδη διάβαση στη Μεσογειών. Μόλις τό ΠΑΣΟΚ, διά χειρός 'Ακη Τσοχατζόπουλου, πέτυχε τή ζεύξη τής όδοϋ Κατεχάκη, ή Ν.Δ. έσπευσε νά καθιερώσει τόν χώρο σάν στέκι, τόσο στίς Εϋρωεκλογές, όσο καί στίς μετέπειτα διαμαρτυρίες της. Τά έργα βιτρίνας λοιπόν σύντροφοι άποδείχτηκε ότι δέν προωθούν τήν ύπόθεση του σοσιαλισμού.

Οί μπάτσοι πουλάνε τίς μπανάνες;

Ή ένοποίηση τών Σωμάτων 'Ασφαλείας άρχισε ήδη νά άποδίδει καρπούς (στην κυριολεξία). Κατά πληροφορίες που δημοσιεύτηκαν στόν τύπο, μετά από συντονισμένες ενέργειες, κατόρθωσαν νά «βάλουν στό χέρι» ένα ευρύτατο δίκτυο λαθρεμπόρων μπανάνας. Οί λαθρέμποροι μπανάνας είχαν πλήρες δίκτυο σέ όλη σχεδόν τή χώρα καί διοχέτευαν τόν άπαγορευμένο καρπό στά σχολεία, στίς καφετέριες, στά UFO καί στίς ντισκοτέκ. Άνδρες τής δίωξης μπανανών, μεταμφιεσμένοι σέ μανιώδεις μπανανοφάγους κατόρθωσαν νά παγιδεύσουν τή σπείρα. Ύπάρχουν όμως καί πληροφορίες ότι τό μεγάλο λαβράκι διέφυγε, διότι είδοποιήθηκε τό πλοίο-φάντασμα καί πέταξε τίς μπανάνες στά άνοιχτά τής Πύλου...

Ήθνική παπάδων, γειά σου!

Πάταγο έχει προκαλέσει ή διένεξη ΠΑΣΟΚ-Ήκκλησίας γιά τά όστά του Κοσμά του Αίτωλου. Τά όστά του συγκεκριμένου αυτού 'Αγίου βρίσκονται σήμερα στην κατοχή τών 'Αλβανικών άρχών. Ή 'Αλβανία λοιπόν σέ μιά χειρονομία καλής θελήσεως άποφάσισε νά τά επιστρέψει. Έδώ όμως ή έκκλησία εύρέθη πρό του έξής διλήμματος: νά πάρει πίσω τά όστά συμπληρώνοντας τή συλλογή 'Αγίων που διαθέτει, ή μήπως αυτό θά σημαίνει ότι άποδέχεται τήν κατοχή τής Β. Ήπείρου από τούς 'Αλβανούς; 'Όποια άπόφαση κι άν ληφθεί τό '85, ένα είναι βέβαιο: Τά μαρτύρια του Κοσμά του Αίτωλου δέν έχουν άκόμα τελειώσει.

Τά κυριότερα περιστατικά του 1984

- 'Ομιλία Παπανδρέου σέ χίλιους διανοούμενους: τό συμβόλαιο μέ τήν τέχνη επισφραγίζει τό ήδη ύπάρχον συμβόλαιο μέ τό λαό.
- Γιαουρτοπόλεμος στίς φοιτητικές εκλογές μέ άποτελέσματα τσίγκας στη Σόλωνος, τεχνητής έλλειψης γιουρτιών στη γύρω περιοχή καί άρκετές φωτογραφίες γιαουρτωμένων ΜΑΤ.
- Μανιώδης μετατροπή του σχήματος τών έφημερίδων σέ ταμπλόιντ καί άγώνας εκδόσεων κυριακάτικων φύλλων. Περισσότερο μανιώδης ή κατά συρροή έκδοση νέων περιοδικών.
- Χαστούκι του κ. Δροσογιάννη σέ άστυφύλακα καί δυσμενής μετάθεση του δεύτερου στη Χάλκη έν μέσω εκατοντάδων μελών καί ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ.
- 'Ο 'Αβέρωφ παύει νά σημαίνει δύναμη ούτε του μέλλει νά γίνει πρωθυπουργός.
- 'Ο δεκαθλητής Τόμσον δηλώνει πώς ή πριγκήπισσα τής 'Αγγλίας του ζήτησε νά κάνουν ένα παιδί μαζί άρκεί νά μή βγει μαυράκι.
- 'Ο κ. Φίλιας εξακολουθεί νά γράφει τά πιό άκραία αντιδραστικά άρθρα στην 'Ελευθεροτυπία έντελώς άνενόχλητος.
- Κυκλοφορεί άρθρο του Σχολιαστή μέ τόν τίτλο «Καραμανλής ή Πάνκς» καί λίγο άργότερα τόν «δανείζονται» Μητρόπουλος καί Κύρ γιά τίς γελοιογραφίες τους.
- Μείναμε πάνω από μισό χρόνο χωρίς Δυναστεία καί ούτε τά «Άνοιχτά χαρτιά» ούτε ή «Άθλητική Κυριακή» μπόρεσαν νά σβήσουν τό άσίγαστο πάθος μας.
- Ή ΑΕΠΙ ένωσε μέ άγώνα κοινό τόν Μίκη καί τόν Μάνο σέ σημείο που ό ένας νά συγχάιρει τό Μητσοτάκη (Μίκης) ό δέ άλλος νά θέλει νά πάει στη Νικαράγουα (Μάνος).
- Ή 'Αλίκη, ό Μπονάτσος καί ό Παπαμιχαήλ ένώνουν τίς δυνάμεις τους σέ έναν άγώνα μέ άντιμέτωπα τά όργισμένα νειάτα στη σοφή ώριμότητα.
- 'Ο 'Αλέφαντος ύψωσε τό άνάστημά του καί μονάχος του τά έβαλε μέ ΜΑΤ, ΠΑΕ, έπιτροπές καί δικαστήρια σ' έναν άγώνα δίχως όρια.
- Τό 'Υφυπουργείο Νέας Γενιάς εξαπολύει μαπαράζ άθλητικής μανίας σέ όλη τήν 'Ελλάδα άναγκάζοντας μέ τό ζόρι φτωχές καί άπραγες γριούλες νά χοροπηδάνε στά γυμναστήρια.
- Ή Ναστάζια Κίνσκυ γέννησε τουρκάκι.
- 'Ο Γεράσιμος 'Αρσένης ούτε είναι μασώνος ούτε καί πρόκειται νά γίνει ποτέ διότι κατάλαβε πολύ καλά τί θά σημαίνει αυτό.
- 'Ο 'Οργουελ έγραψε ό,τι ήθελε καί τουλάχιστον δέν είχε τήν έξυπνάδα νά μήν τό προσδιορίσει τόσο συγκεκριμένα, πράγμα που όλοι θυμόμαστε ότι είχε φροντίσει νά κάνει ό 'Ιούλιος Βέρν.
- Άποφασίζεται ή έκτροπή του 'Αχελώου, τό πόιντ σύστημα, ή αγορά του αιώνα καί λογοκρίνεται ό 'Αλευράς από τήν ΕΡΤ.
- Ή Μαρία Ρεζάν τέλος άποφασίζει νά μή μās φιλήσει σταυρωτά τά Χριστούγεννα, καί τουλάχιστον μπορεί άν θέλει νά φιλήσει σταυρωτά τά μέλη του Πειθαρχικού συμβούλιου τής ΕΣΗΕΑ στό όποιο έχει προσφύγει.

Πρόβλεψη:

Αί γενεαί πāsαι

Τέσσερις γενιές Παπανδρέων, σύμφωνα μέ έγκυρες πληροφορίες, φιλοδοξεί νά άκομπαίνει ό κύριος Καραμανλής. Άφού εξέλιπε ή πρώτη γενιά (Γεώργιος), καί άφού ή δεύτερη ('Ανδρέας) καί ή τρίτη (Γιώργος) θά τόν ύποστηρίζουν στην έπανεκλογή του, ή ιστορική εύθύνη βαρύνει τούς τρυφερούς ώμους τής τέταρτης γενιάς ('Αντρίκος).

Χριστούγεννα

Νομίζω... πριν τό '50 νά 'τανε, κάπου πήγαινα ένα απόγευμα, κάπου μ' είχε στείλει ή μάνα μου, εκεί Θήρας και 'Ιεροσολύμων πού μέναμε τότε. Στόν μακάλη πηγαίνα μάλλον καί στή γωνία λίγο παρακάτω, είχε μαζευτεί κόσμος. Πλησίασα καί είδα ότι γυρνάγανε κάποια ταινία μέ τόν Φούντα. Θυμάμαι πώς άκουσα κάποιους πού λέγανε τόν τίτλο της: «Ματωμένα Χριστούγεννα»... Νά σās πώ τήν άλληθια, δέν πολυτρώω κρέας. Βέβαια τά Χριστούγεννα μπορεί νά φάω καί άρνάκι... ή μάλλον, τί λέω!... Γαλοπούλα. Ξέχασα! 'Αρνάκι τρώνε τό Πάσχα!

Τά δέντρα φέτος...

"Αμα μπορώ κάνω δώρα στούς φίλους μου. Κι άμα μπορουνε μου κάνουνε κι αυτοί. Κάθε χρόνο οι γονείς μου στολίζουν τό δέντρο τους. Έχει τύχει νά τό στολίσω κι εγώ. "Αν στολίζα φέτος ένα δέντρο... Θά έβαζα λοιπόν κατ' άρχήν πάνω-κάτω ένα άστρο μέ μπαταρίες UNION CARBIDE. Στήν κορυφή! Δεξιά κι άριστερά θά τό στολίζα μέ τίς πομπές δεξιάς καί άριστεράς. Φερ' είπειν 'Αφγανιστάν, Αίθιοπία, Τουρκία, Λατινική 'Αμερική, Λίβανο, Ν.Α. 'Ασία, Ν. 'Αφρική, Κύπρο καί γενικά τίς χώρες πού κυρίως λόγω τών «μεγάλων» είναι στό πολύ τράβηγμα. 'Η φάτνη θά ήταν ελληνική, στό σχήμα της πλατείας 'Εξαρχείων άς πούμε. Καί μέσα, από νήπιο πάνκ παραδείγματος χάριν, μέχρι ένστολοι ροπαλοφόροι, οδηγούμενοι από άστρο λαμπρό, ρόκ καλλιτέχνες χρηματοδοτούμενοι από τό 'Υπουργείο Νέας Γενιάς καί δέ συμμαζεύεται, καθώς καί σκόρπια διάφορα άπαγορευμένα UFO καί φλιπεράκια.

Διότι, βλέπεις, ή παράδοση συνεχίζεται. 'Ο Γεώργιος Παπανδρέου άπαγόρευε τά φλιπεράκια, τώρα ό 'Ανδρέας άπαγορεύει τά UFO. 'Επίσης, όρισμένα στολιδία γύρω από τήν έθνική αυτή φάτνη θά μπορούσε νά ήταν αφιερώματα στην έπιστήμη τών νόμων. Στολιδία όπως 'Ανδρέαδης, Νιάρχος, Τσάτσος, Βενάρδος καί άλλα διάφορων ειδών καί χρωμάτων στολιδία, μεταξύ τών όποιων γιατί όχι καί εγώ ό ίδιος, αφιερωμένος εξαιρετικά!

Χρόνια Πολλά

Δέν ξέρω στις μέρες καί στά χρόνια πού ζούμε καί ιδιαίτερα στά χρόνια πού θ' άκολουθήσουνε, άν τό «χρόνια πολλά» μπορεί νά επιβιώσει ως ευχή, αλλά άν είστε τόσο περίεργοι γιά τό τί θά έπακολουθήσει... χρόνια πολλά!!

'Ο Βασιλικός καί ή γλάστρα

Βασιλικός καί σοσιαλισμός, πώς νά τό κάνουμε! Κατ' άρχήν δέν νομίζω πώς άτομο όπως ό Βασιλικός, έτσι όπως τουλάχιστον θέλει νά παρουσιάζεται, μπορεί νά δέχεται μία τέτοια θέση. Τί ήθελε; Νά παραστήσει τόν άναρχικό στην ΕΡΤ επειδή έλεγε «βάλτε στά μουσικά διαλείμματα hard rock;» Ε... «Χαίδω 'μ, γιά χατήρ' σ', έγινα ρουκάς!» (άπό graffiti σέ 'Αθηναϊκό τοίχο).

Οί 'Ελληνες διασκεδάζουν; Τό νά βλέπεις σέ μία πίστα πού παίζει κά-

ποια κομπανία, 80 άτομα στριμωγμένα νά χορεύουνε ζεϊμπέκικο... άν αυτό είναι διασκέδαση, τότε εγώ είμαι ό Πάπας. Βαρβατίλας, διάφορα αλλά σέ -ίλας κι άγιος ό Θεός (Νιόνιο sorry!).

Olympic airwaves

Παρατηρώ μία έξαρση ειλικρίνειας στά διαφημιστικά σπότης τού έθνικού μας άεροπορικού μεταφοράς. Βέβαια τό κλού στην έκρηξη αυτή της άλληθειας είναι τό σλόγκαν πού λέει, πώς μέ τήν 'Ολυμπιακή θά ζήσετε συγκλονιστικές έμπειρίες! Πράγματι!

«Τό θέλω αυτό!...

Κι αυτό τό θέλω!...

Τό θέλω σου λέω!...»

Ειλικρινά δέν έχω ξαναδεί στην ζωή μου τέτοια μπαράζ άπατηλών διαφημίσεων γιά παιχνίδια. Αυτό σέ

καί μετριότητες δέν μπορεί νά βγει καί τίποτα καλό έτσι ξαφνικά, έκ τού μη δντος. Καί βέβαια άμφιβάλλω άν οι πρωτοβουλίες τού 'Υφυπουργείου Νέας Γενιάς θά δώσουν τό καλύτερο στό ελληνικό ρόκ. Πιστεύω ότι κι εγώ ό ίδιος νά 'μουνα 'Υπουργός Νέας Γενιάς οι ροκάδες θα 'πρεπε νά μέ αντιμετωπίζουν σαν έχθρό. Δέν νοείται ιδεολογική σύμπλευση ρόκ καί 'Υπουργείων έν γένει! Μου είναι άκατανόητο! Καί κακώς πάνε καί παίζουνε κατά τή γνώμη μου. "Ασε πού τό 'Υπουργείο βάζει τόν κόσμο τζάμπα βέβαια σ' αυτές τίς έκδηλώσεις καί καλά κάνει, αλλά μετά έτοιμασε έσύ μία δουλειά καί τραβήξου νά κάνεις μόνος σου ή καί μέ άλλους μαζί ανεξάρτητες συναυλίες καί νά ζητάς ένάμιση δυό κατοστάρικα τό εισιτήριο! (Πού δέν μπαίνεις πιά ούτε στην πιά ξεφτίλα ντισκοτέκ μέ δυό κατοστάρικα).

Είπες τό 'να είπες τ' άλλο

συνδυασμό μέ τήν άποτυχία τών παιδικών έκπομπών (άπό άπόψεως παιδικής άκροαματικότητας). "Αμα κάνεις ένα γκάλλοπ τό τί βλέπουν τά παιδιά, θά δεις ότι παρακολουθούν ό,τι άλλο πλύν των παιδικών έκπομπών. Κι αυτό τό ξέρουν όλοι οι μεγάλοι. Παρ' όλ' αυτά έπμένουν νά κάνουν διάφορες έκπομπές όπου διάφορες κλώσσες κάθονται καί φτιάχνουνε διάφορες ψιλοκατασκευές, πουλάκια, караβάκια κλπ. ένω τά παιδάκια γύρω (ευτυχώς!) χασμουριούνται. 'Η όλη κατάσταση είναι άπολύτως ένδεικτική τού πόσο λάθος έχουν πάρει από μικρά τά παιδιά τους, ό νεοέλληνες γονείς. Τά 'χουνε γιά μαλάκες φαίνεται, ή θέλουνε νά τά κάνουνε μαλάκες γιά τόν Α ή Β λόγο. Ποιός ξέρει!

Βασιλικός καί γλάστρα Νο2

Δέν θά πηγαίνα ποτέ στην θέση τού Βασιλικού. Δέν θά μου τό προτεινανε βέβαια ποτέ, άλλ' αυτό είναι άσχετο. Μου προτεινανε τελευταία νά κάνω τόν παρουσιαστή σέ μία έκπομπή ρόκ στην τηλεόραση. Γιατί; Έκανα τίποτα; 'Εξάλλου δέν νομίζω ότι υπάρχει ελληνική μουσική ρόκ (καί νά υπήρχε δέν υπάρχει νοοτροπία τέτοια), πού νά μπορεί νά καλύψει άξιοπρεπώς σέ ποιότητα καί διάρκεια μία μεγάλη σειρά τηλεοπτικών έκπομπών. Καί είναι φυσικό. "Αν δέν βγούνε πρώτα οι χιλιάδες πρωτόλεια

Ξυπόλυτο τάγμα

"Ο,τι πιά μίζερο καί πιά κακόηχο από τήν παγκόσμια δισκογραφία, σέ μās παίρνει συνήθως καλές κριτικές. Είδ' ό γύφτος τή γενιά του κι άναγάλιασ' ή καρδιά του. Διαβάζεις κάτι πράγματα καί νομίζεις πώς άμα δεις αυτόν πού τά γράφει θά έχει τουλάχιστο δυό κοκταίηλ Μολότωφ στην τσέπη.

"Ολοι οι σουπερ επαναστάτες κριτικοί άμα τούς δεις πώς είναι καί πώς ζούνε καί πώς πραγματικά σκέφτονται θά πάθεις συγκοπή. "Ασε πού οι περισσότεροι ξένοι της προκοπής μās έχουνε πάρει χαμπάρι καί δέν έρχονται, γιατί ξέρουνε ότι δέν υπάρχει έγγύηση γιά τίποτα εδώ. 'Εδώ έχουμε δει σέ ελληνική συναυλία νά φέρνουν άτομα άπ' τήν 'Αμερικάνικη Βάση γιά τήν «περιφρούρηση» της έκδηλωσης. Τό ρόκ είναι υπό διωγμό γενικά καί είναι λογικό άν τό δεις από κάποια άλλη όχθη. "Όπως, άνέκαθεν στην ιστορία της ανθρωπότητας, τό όνειρο καί ή φαντασία είναι υπό διωγμόν από τούς κρατούντες. Κρατών καί φαντασία είναι έννοιες άκρως άντιμαχόμενες.

Ολέ!

Οί μεγάλες συναυλίες καί δέν μ' άρέσουνε καί δέν είναι έποικοδομητικές όσον άφορά τήν ουσιαστική σχέση άνάμεσα στό πάλκο καί στό κοινό. Είδες κι ό Νιόνιος μετά τήν

Καλογρέζα πώς τήν πάτησε. Τό δικό του, τό παλιό κοινό, κάπου τό έχασε. 'Ενώ από τήν άλλη, ξαφνικά, ντελίριο Σαββόπουλου, διάφοροι πού δέν έχουνε καμιά σχέση ούτε μ' αυτά πού έλεγε, ούτε καί μ' αυτά πού λέει τώρα ίσως... άν καί μ' αυτά πού λέει τώρα φαντάζομαι πώς θά βρεί πολλούς... "Ας τα νά πάν στό διάολο. ("Ωπ! καί πάλι Σόρρυ!). Ποιά είναι ή ευχή μου γιά τόν Νιόνιο μία πού έρχονται καί γιορτές; Τί νά πώ, Του εύχομαι ν' άγιαστεί.

Στή γειτονιά μου

Είναι από κάτω ή Audio Sound ('Ηχητικές έγκαταστάσεις). Κάθε τόσο δοκιμάζουνε τά μηχανήματα καί βουίζει ό τόπος. Έχω δίπλα έναν οικόδομο, τό Γιώργο, ό όποιος παίζει από σκυλέ μέχρι heavy metal, περνώντας από τά πάντα, όλα στην διαπάσόν. 'Από κάτω είναι μία οικογένεια πού όλο τρώγονται, από πάνω κάτι παιδιά πού παίζουνε σ' ένα παιδικό θέατρο καί πιά πάνω κάτι κνίτες πού έχουν γεμίσει τήν πολυκατοικία αυτά τά μίζερα καί σιχαμένα αυτοκόλλητα πού διάφοροι άλλοι έννοικοι της πολυκατοικίας ξύνουνε μετά μανίας από τό άσανσέρ κι από τήν είσοδο. Είμαστε μία πολυφωνική πολυκατοικία.

Κάλλιο μιάς ώρας...

Στά παιδιά πού πάνε σχολείο, εύχομαι τά Χριστούγεννα νά κάνουν ό,τι θέλουν. Λίγο δύσκολο βέβαια αλλά τούς τό εύχομαι. 'Εξ' άλλου ή μόνη συμβουλή πού έχω νά δώσω σέ κάποιο άτομο πού αισθάνεται «πεπιεσμένο» καί επαναστατεί μέσα του μέ τά διάφορα πού βλέπει γύρω, είναι νά κρατήσει τήν επαναστατικότητα του καί τή διαβρωτική του σχέση μέ τίς δυνάμεις καί τό σύστημα καταπίεσης αλλά νά προσπαθήσει νά δίνει όσο γίνεται λιγότερο στόχο. Γιατί είναι σά νά χτυπάς τό κεφάλι σου στον τοίχο. Ούτε καν οι όμαδικές λύσεις στις μέρες μας δέν οδηγούνε δυστυχώς εύκολα πουθενά. Κάπου βέβαια δικαιολογώ κάποια βία, καταλαβαίνω πώς μπορεί κανείς νά οδηγηθεί σέ βίαιες πράξεις, αλλά δέν μπορώ νά πώ πώς μου άρέσει ή βία. Δέ μ' άρέσει. Σέ κανέναν δέν νομίζω πώς μπορεί νά άρέσει. Κάπου έν τέλει σέ άρρωσταίνει καί χάνεις καί τόν εαυτό σου καί τούς άλλους καί όλα. Βέβαια, σύν 'Αθηνά...

Θά γυρίσει ό τροχός...

Τή μόνη ευχή πού μπορώ νά κάνω είναι: «Είς μίαν καλύτεραν αύριον». Βέβαια μη ξεχνάμε πώς τό καλύτερο δέν έρχεται μόνο του, ούτε τό κάνουνε δάρο. Τέλος, τό '84 δέν ήταν καί τόσο κακό, όσο τουλάχιστο τό είχε φανταστεί ό 'Οργουελ. Καί κάπου πιστεύω πώς στό βάθος τού διαδρόμου, υπάρχει κάποιο φως. Τό θέμα είναι πώς φτάνουμε σ' αυτό τό κάποιο φως.

'Υγιαίνετε
Μήτσος

Μικρές αγγελίες-Μικρά μηνύματα

Τρεις ή ώρα

Είναι τρεις ή ώρα στο ψηλότερο σημείο της πόλης

Κάτω από τὰ πόδια μου, εκατομμύρια ψυχές
ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ βάλω τὰ κλάματα
νὰ κλάψω γιατί δὲν μπορῶ νὰ τίς φτάσω
νὰ τίς ἀγαπήσω, νὰ τίς ἐρωτευθῶ, νὰ γίνω ἓνα μ' αὐτές.

Εἶναι 3 ἡ ώρα στο ψηλότερο σημείο της πόλης

Τὸ ἀγαπῶ αὐτὸ τὸ σημεῖο της πόλης γιατί
μὲ βγάζει ἀπὸ τὸ λήθαργό μου.

Εἶναι τρεις ἡ ώρα στο ψηλότερο σημείο της πόλης

Τὸ μισῶ αὐτὸ τὸ σημεῖο της πόλης γιατί
μὲ βγάζει ἀπὸ τὴν ἀγνοία της μοναξιάς μου.

Νίκος 69

Χρέη

Κωστή,

Μάθαμε τὰ κόλπα σου, δὲν τὰ μασᾶμε. Μείνε γκαλλερίστας καὶ ἄσε τὸ ποιητικὸ γιατί θέλει κότσια. Δυστυχῶς ΔΕΝ ΕΞΟΦΛΗΣΕΣ ΤΑ ΧΡΕΗ ΣΟΥ ΑΚΟΜΗ.

Ένας Φίλος ἀπὸ τὰ Παλιὰ πού 'Επιμένει.

Ὁδός «Μοναξιά»

στή Βάσω

Ἀγαπημένη μου.

Εἶμαι ἐδῶ ὅπως καὶ χθές
Εἶμαι καλὰ καὶ σέ θυμᾶμαι
Πέρα μακριὰ στή θάλασσα
ἓνα δελφίνι λούζεται
Στὴν ἀφρισμένη ἀρμύρα τῶν ματιῶν μου.

Ὁ ἥλιος πέφτοντας

Ἀφήνει πίσω του ἓνα θαμπό χαμόγελο

Τὰ χέρια μου ἀπλώνονται
Νὰ κρατηθοῦν ἀπ' τ' ὄνειρο.
Μάταια.

Εἶναι ὥσάν νὰ προσπαθῶ
τὸ φῶς της μέρας νὰ τὸ κλείσω
μέσα στὴν τρύπα μου παλάμη.
Ὡσάν
τοῦ γέλιου σου τὸ κόκκινο μαντῆλι
νὰ προσπαθῶ νὰ βρῶ
μέσ' τὸν ἀπύθμενο βυθὸ
της θάλασσας τῶν στεναγμῶν μου.
Ἡ μέρα μελανιάζει καὶ σέρνεται
νωθρὴ, μέχρι τὴν κορυφογραμμὴ.
Σέ λίγο πάλι θά 'μαι μόνος
Μὲ μόνη μου συντροφισσα
της ἀπουσία σου τὴ θλίψη.
Τ' ὄνειρο γεμάτο ἀπὸ σένα
κολλημένο στή λάσπη τῶν ματιῶν μου.
Ὅμως μὴν πικραθεῖς ἀγαπημένη.
Θ' ἀνάψω φωτιά τρίβοντας τὴν καρδιά μου
στὴν πέτρα καὶ θά στεγνώσω τὴ βροχή.

Γλύκα στο στόμα σέ φιλῶ, ὅπως
τὸ στάχυ γέρνει νὰ
φιλήσει τὸ δρεπάνι, τὴν ὥρα
τοῦ θερισμοῦ.

Γ. Ντάγκας

Ἀποξένωση

Στ' ἀλήθεια ὅλα χάθηκαν;
Ἀκόμα καὶ μέσα στοῦ χώρου μας
ἐπικρατεῖ ἡ κατανάλωση, ἡ ἀνία,
ἡ ἀποξένωση.
Ποῦ 'ναι τὸ WOODSOCK, τὰ φρικιά,
ἡ ἀγάπη, ὁ ἀντικοφορμισμός;
Χάθηκαν στὰ μπαράκια
καὶ τίς καφετέριες;
Δὲν θέλω νὰ τὸ πιστέψω.
Ἄντζι ΧΧΧΧΧΧ. Γιάννα (Λούκι)
καὶ ὅσοι ἄλλοι θέλετε,
στεῖλτε κἀνα γράμμα
γιατὶ τρελαίνομαι ἐδῶ μέσα (φαντάρος).
Δεσποινὶς Α.Α. Μάνη, εἶναι
ἀλήθεια τόσο μεγάλος ὁ ἐρωτάς σας;

Διονύσης Τσετσέλης
Θήρας 27
Μεταμόρφωση Ἀττικής
ΑΘΗΝΑ

Γιὰ τὸ Πολυτεχνεῖο

Σέ πέντε λεπτά θ' ἀρχίσει ἡ πορεία.
Πολυτεχνεῖο—Πρεσβεία
Πλακάτ — πανώ — φωνές — γροθιές
ψηλά. Μετὰ ρεμπέτικα στέκια, κουτούκια,
μπυραρίες, σκυλάδικα. Παιδιά ἀπὸ τὴν
Πάτρα, τὴν Καλαμάτα, τὴν Καστοριά.
Θὰ ξεχαστοῦμε μὲ κερασμένα μπουκάλια
κρασί, χορεύοντας πάνω στὰ τραπέζια.
Δὲν θά 'μαι παρὼν νὰ σᾶς τιμήσω φέτος.
Πολυτεχνεῖο — πρεσβεία — γροθιές —
πλακάτ — φωνές.
Διομήδη, Σωτήρη, Κώστα, Γιάννη, Νίκο,
ἀγόρια μου, δὲν θά τραγουδήσω
Θεοδωράκη φέτος Πατησίων — Σταδίου — Βασ. Σοφίας. Δὲν θά πάω μετὰ
γιὰ ρεμπέτικα σέ μέρος πού ξέρει φίλος
μὲ καλὸ κρασί.

Δὲν μὲ κρατᾶνε τὰ πόδια μου ἄλλωστε.
Νίκος
Ν. Ἡράκλειο

Ἐμεινα ἔσχατος...

Ἐμεινα ἔσχατος — πὸ ξέρω —
τὰ λάθη νὰ μετράω
πού ἔγιναν,
—ἀνάμεσα σέ δυὸ ἡλιοφάνειες—
ἐνῶ ἐσεῖς ὅλοι προχωρᾶτε
μὲ κονσερβοποιημένα ἰδανικά
καθὼς τὰ δισεκτα ἔτη
τρίβοντα ἐπάνω σας.
Προχωρᾶτε
μὴ ἔχοντας ἐπίγνωση ὅτι
ἡ Κρήτη εἶναι τετράνομη
ὅτι ἡ ἀγρύπνια τῶν δένδρων
αἰώνια θά τραβήξει
καὶ τὸ χιόνι
θά δοξάζει πάντα τὰ βουνά.
Ἐμεινα ἔσχατος
νὰ ἐξαत्मσθῶ
μαζὶ μὲ τὰ φιλιὰ
τίς λέξεις
καὶ τὰ δάκρυα.

Ἀμήτωρ Μυλοποταμιτάκης
Δημοσθένους 16 — Πόρος
ΗΡΑΚΛΕΙΟ.

Υ.Γ. (Στὸ ἀδελφί-μου).

Θέατρο

Θέλω νὰ 'ρθῶ σ' ἐπαφὴ
μὲ ἀνθρώπους πού τοὺς ἐνδιαφέρει
τὸ θέατρο, πού σκέφτονται
νὰ δώσουν ἐξετάσεις σέ κάποια
δραματικὴ σχολὴ ἢ ν' ἀσχοληθοῦν
Ἔτσι γιὰ τὸ κέφι τους,
γιὰ νὰ δουλέψουμε μαζί.
Ἐμένα μ' ἐνδιαφέρει κυρίως
τὸ ψυχόδραμα.

Μαρία

Τηλέφωνο: 6715390
Ν. Ψυχικὸ Ἀθήνα

Ἐρωτας — Βροχή Ἀνάσα

Λίγες στιγμές εὐτυχίας, ἄς ποῦμε
ἀπόλαυσης.

ΑΕΡΑΣ — δυνατὴ βοή.

Θολωμένο, γεμάτο χνῶτα, τζάμι.

Ἐρωτας κάποιου Φθινοπωριάτικου
πρωινού.

Κίτρινα, καφετιά, πορφυρένια φύλλα.

Σ' ἀγαπῶ τόσο...

Χλωμιασμένος Νοέμβρης, γκριζω-
πὴ Τρίτη.

Μολυβένιο τὸ φεγγάρι — ὥρα ἔντε-
κα τὸ βράδυ.

Σκυθρωπὸ πρόσωπο, γεμάτο ἀγωνία
τὸ χαμόγελο.

Ζωγραφίζω σκιές στὰ κόκκινα χεῖ-
λη σου.

Κουράστηκα νὰ σκέφτομαι...

Ἵσως βαρέθηκα τὸν κόσμο, τὴ βα-
βούρα, τὸν ἐνθουσιασμό.

Λεηλατῶ μὲ τὴ σκέψη μου τὸ κάθε
σου βῆμα.

Ψαχουλεύω γλυκὰ τὸ κορμί σου...

Σ' ἀγαπῶ τόσο...

Ἄν μὲ νιώθεις, δώσε μου μὴν ἀπά-
ντηση: μὴν ἀπλή,

τρυφερὴ ἀπάντηση. Περιμένω...

ΤΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟΠΑΙΔΟ
ΠΟΥ ΘΥΜΑΤΑΙ ΠΑΝΤΑ
ΤΟΝ ΜΙΚΡΟ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΚ

Κοινά

Λαδιά μου μάτια ξέρετε τί κοινὸ
ἔχουμε ἐμεῖς οἱ δύο μὲ τὸν Σχολια-
στή;

—Ὅτι βγαίνουμε μιά φορά τὸν
μῆνα.

Ἐρχεται κρύο καὶ νομίζω ὅτι μᾶς
λείπει ἓνα μαξιλάρι καὶ ἓνα μπουκά-
λι Ναπολεόν.

Σᾶς ἀγαπῶ

Α.Α.

Μάνη

Στίχοι

ΠΡΟΣ ΣΥΝΘΕΤΕΣ —
ΤΡΑΓΟΥΔΟΠΟΙΟΥΣ

Νέος στιχουργός: ἔχω ἐκδώσει ἓνα βι-
βλιαράκι πού περιέχει στίχους γιὰ με-
λοποίηση- ὅσοι ἐνδιαφέρεστε ἐπικοι-
νωήστε μαζί μου.

Θόδωρος Σαρηγκιώλης
Καπετάν Ἀκρίτα 3
58200 Ἑδεσσα

Θά σοῦ 'ρθῶ

Γιὰ τὸν Κωστή
ἀπ' τὴν 1:17:40

... κι ἂν δὲν ξέρω ἂν εἶναι εὐλογία ἡ
κατάρτα, αὐτὴ πού ἀγνοῶ καὶ πού μὲ
κρατᾶει στοῦ δικό σου τὸ μήκος, ξέρω
πὼς σ' ἀφουγκράστηκα σὰ λεζούλα ἐ-
νός ἀγνώστου κι ἔτσι ἡ περσινὴ μου
παραίτηση δὲν ἀντέξε στὸν πειρασμό
της σκέψης σου. Γι' αὐτὸ νὰ μὲ περμέ-
νεις γιὰ μιά κουβεντούλα μᾶς καὶ βρῶ
πὼς ν' ἀπαλαχτῶ ἀπ' τὴ συχνότητά
σου γιατί δέ μὲ παίρνει ἄλλο... Θά
σοῦ 'ρθῶ, δὲν κάνω πλάκα καὶ μὴ χω-
θεῖς στὴ σιωπὴ σου γιατί οὔτε τότε θά
κάνω πλάκα.

Ἐτοιμάσου, ἡ 1:17:40 θά ξαναγυρίσει
(σάμπως ἔφυγε καὶ ποτέ;)
πρῶην 1:17:40 — Μαρία πιά...

Χρόνια πολλά

Γιὰ τὸ Βασίλη Ἀλιμάρη

Χρόνια πολλά ἀπὸ μιά Ἑλένη (σέ
μιά αἰθούσα φροντιστηρίου Γαλλι-
κῶν, θυμᾶμαι).

Τό ξέρεις

Τώρα πού σφίξανε τὰ κρία, θά φορέ-
σεις τὸ τρίχωρο
μπουφάν σου καὶ θά κυκλοφορεῖς στίς
μισοτελειωμένες
οἰκοδομές, μέσα στὰ λασπόνερα. Οἱ
στάλες της βροχῆς θά
χτυποῦν πάνω στὰ τζάμια τῶν γυαλιῶν
σου θολώνοντας
τίς ἔτσι κι ἀλλιῶς ἀνούσιες παραστά-
σεις. Ὅμως στή
διαδρομὴ σπῆτι-γραφεῖο, κάπου ἐκεῖ ἀ-
νάμεσα, θυμήσου το.
Ἔτσι, γιὰ ἓνα γειά, ἓνα γέλιο κρυστάλ-
λινο. Ἀποῦ ξέρεις
πὼς τὸ θέλει, ἀποῦ ξέρεις πὼς σέ ἀγα-
πᾶ.

Μ.Κ.

Υ.Γ. Εἰ! Ψίτ! Ἀκόμη περιμένει τοὺς
στίχους τοῦ τραγουδιοῦ σας.

Ξωτικό

ΡΟΖ ΨΙΧΟΥΛΑ ΚΑΛΗΜΕΡΑ

Ἡ ἀναπνοή σου στοῦ τηλεφῶνο
χαϊδεύει ἀκόμη ὅλες τίς αἰσθήσεις μου
Ἀνάμεσα σέ ἀχρωμους ἀνθρώπους
περπατῶ ἐξαίσια
ἐκτυφλωτικός ἐγώ,
ἔχοντας μαζέψει —ποῦ νὰ τὸ ξέρουν—
ὅλο τὸ μυστικὸ φῶς τῶν ἀστεριῶν,
Ἀγαπημένη μου!
Τί πλάσμα εἶσαι ἐσύ;
Ξωτικό, εὐγενικό
μὲ χίλιες χάρες
πού θυμάρει ὁ ἰδρώτας σου εὐωδιάζει
κι ὁ ὄργασμός σου
ἀγριοφράουλες
πάνω στοῦ μαντῆλι μου...
φοβάμαι νὰ κάνω ἔρωτα μαζί σου
γιατὶ κάθε φορά πού σέ πλησιάζω
ἐσὺ πεθαίνεις...

Nylon Captain
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

Γιά σένα αγάπη μου

Τρέχω σάν κυνηγημένη
μιά λάμψη τρέλας στά μάτια μου
τά κιτρινισμένα φύλλα με προσπερνάνε
στούς δρόμους
σπρωγμένα από την κλωτσιά του ανέμου
τά χέρια του στραγγαλίζουν την καρδιά μου
τρέχει πράσινο αίμα
χυμένο ολο στή στρατά σου
μαζί μέ την πνοή μου.

(Μιά νύχτα πού ο άνεμος τρέχει χωρίς
σταματημό στούς δρόμους της πόλης,
μιά νύχτα πρίν φύγεις).

10-11-84 Κομοτηνή
'Η μικρή έρωμένη
του περσινού σου χειμώνα

Φιλολόγος

'Ενοικιάζεται φιλόλογος ώριαίως
σέ παιδιά γυμνασίου και λυκείου
(τηλ. 2628738).

Κώστας

Χειμώνας

Κάτι πού άγγίζει χωρίς νά πιάνεις.
Πέρα από τό καλό πού εξορίζει από την
παραμικρή φαντασία, τό όραμα και τή
διάχυση, τό κακό. Τό θαυμαστό, τό
υπερφυσικό, μιά χαμένη μέρα μέσα στό
σκοτάδι μιās νύχτας, στό άλχημικό
φθινόπωρο του 'Οκτώβρη.

Κάτι πού τρέφεις χωρίς νά δίνεις.
Πέρα από ένα σκοτεινό ένστικτο, μιά
φθαρτή πύρινη μορφή, ένας θυμός στή
σιωπή των χειλιών μέσα στις άναταρα-
χές της καρδιάς. Τό άυλο, τό άόρατο,
μιά συνείδηση μισοστρατής του σώμα-
τός μου, ενός τάφου κτισμένου στό
χειμώνα του Δεκέμβρη.

P.P.P.

Μονοτονία

Μέσα σ' αυτή τή δαιμονισμένη
μονοτονία πού σέ περικλείει σάν
βόας, κάποια στιγμή νιώθεις τήν
ανάγκη νά στροβιλιστείς κι έσύ
μέσα στον κυκλώνα της άμαρτίας
και της περιπέτειας, γιά νά βρεθείς
έπιτέλους στήν πολιτεία των ούρά-
νιων τόξων μέ άνεμους γεμάτους
έλεγειακές άρμονίες και στεφανω-
μένους μέ τά κρυστάλλινα πολυέ-
λαια της εϋτυχίας, μέσα στά όποια
μπορείς νά πετάξεις χωρίς τήν γνω-
στή σύμβαση. 'Οποιος ή όποια
συμφωνεί ή διαφωνεί, ή θέλει νά
κρίνει, άς μου γράψει στή διεύθυν-
ση:

Γιώργος Δημόπουλος
'Ηρώων και Κατσαντώνη 1
691.00 Κομοτηνή

Μήν ξεχνάς

Κωστή,

Μή μέ ξεχνάς

Τό μανούλι

The first

Μ' αγάπησες. Ναι δέν λέω.

Μ' αγάπησες.
Μετά από τόν έαυτό σου, τήν κιθά-
ρα σου,
τήν καριέρα σου, τό σπίτι σου, τό
αυτοκίνητό σου,
τούς καλλιτέχνες φίλους σου, τίς
κοινωνικές σου σχέσεις
τήν εϋπρέπειά σου, τήν αγάπη σου
γιά χρήμα και δόξα,
τά καλοντυμένα κορίτσια μέ τά ψη-
λά τακούνια και τά
χρυσά δακτυλίδια (ποτέ δέν ήμουν),
τά καλά πηδήματα,
τό καλό φαί, τούς καλούς δίσκους,
το στερεοφωνικό σου.
Ναι δέν μπορώ νά πώ.
'Αν τά εξαιρέσουμε όλα αυτά έρχο-
μαι πρώτη.
The first.

Ράνια

'Ασφυξία

Νιώθω σάν μέλος πληρώματος ύ-
ποβρυχίου πού προσάραξε άκυβέρ-
νητο στό βυθό.

Χαλασμένοι οι άσύρματοι

Κομμένο τό φώς

'Ασφυξία κι άπόγνωση

'Εκατομύρια τόννοι σκοτεινού νε-
ρού μās συνθλίβουν

Και στήν έπιφάνεια μιά βαρκούλα
μέ όλόλευκο πανί

χαϊδεύεται άνέμελη μέ τό αέρακι...

T.Θ.76178

17110 Ν. Σμύρνη

'Ελα

'Η σκέψη σου καρφί στό μυαλό μου
κι όλη ή ζωή μου γύρω άπ' τό ίδιο
σημείο:

έσένα.

'Ηλια, άν δέν κουράστηκες,
έλα νά μέ βρείς στή Θεσσαλονίκη,
γιατί σέ λίγο θά βγώ στό Λευκό Πύργο
και θ' άρχίσω νά τραγουδάω,
όπως εκείνος ό άραβας στό λόφο του
Στρέφη.

Τό παπί

Σχέση

"Όποια κοπέλα θέλει και άναζητεί
μιά ειλικρινή, ανθρώπινη έπικοινων-
νία και μιά σοβαρή σχέση άς μου
γράψει.

Βασίλης Γεωργούλης (Δάσκαλος)

Μεγ. Κων/ντινου 8

'Ελασσών Λαρίσης

'Η αγάπη του δάσους

Γιά τόν πρώτο μας χρόνο πού ολοκλη-
ρώνεται τήν πρωτοχρονιά καθώς και
τόν επόμενο πού ξεκινά σου εύχομαι:
«εε! κι άμα μωρέ τί έγινε;»

(Στή μικρή(:) αγάπη πού μένει στό

δάσος)

'Από τόν 'Αλέξανδρο.

Τά ρέστα μας...

Η ΚΑΚΟΜΟΙΡΑ ή μάνα μου μου τό έλεγε πάντα. «Μήν
κακομελετάς, γιατί πιάνει». Μά πού μυαλά νά άκούσω έγώ. "Ό,τι
βλέπω τό λέω. Και νά τώρα τά καζάντια μας. Δέν πρόλαβα νά
πιάσω στό στόμα μου τό 1985 και μās ήρθε φορτσάτο. Κι άντί
νά είναι παλίμπαις μέ κοντά παντελονάκια σάν τά προηγούμενα
τά χρόνια, αυτό μās βγήκε βρύκολακας μέ κάτι δοντάρες νά.

'Απολογισμός της άλλαγής μέ τό συμπάθειο και χρονιά
έκλογών, βλέπετε. 'Από πού θέλετε νά βρεί ψήφους ό άνθρωπος;
'Από τήν άριστερά; Αυτούς, άς είναι καλά ό Χαρίλαος και ό
Λεωνίδας, τούς έχει στήν τσέπη του. Γιά τούς άλλους νοιάζεται
τόρα.

'Οχι πώς δέν έχει έργο νά αποδώσει. Πρός θεού! Και γιά τόν
διχασμό της φυλής πήρε μέτρα και κάτι σάν λήθη μās έπιασε
όλους και ό ΕΛΑΣ μετά σαράντα τόσο χρόνια δικαιώνεται.
Ντυμένος μέ στολές ΤΣΕΚΛΕΝΙΣ, τό «σινιέ» έχει περάσει στις
μέρες μας, καταλαμβάνει επί τέλους τήν 'Αθήνα, αυτή τή φορά
χειροκροτούμενος πανταχόθεν. 'Η σχεδόν πανταχόθεν. 'Ενας
άστφυλάκας της 'Ενιαίας σέ κάθε γωνία. Σίγουρα πράγματα.

Αυτή ή χρονιά, θά τό δείτε, έχει πολυάριθμα πρόσωπα. Τήν
μιά ντύνεται Λαλιώτης και πουλάει μούρη στά στέκια νεολαίας.
Τήν άλλη 'Αλευράς και συνδιαλλάσσεται μέ τούς πολιτικούς
παράγοντες. Και κάθε τόσο ντύνεται Γεωργακάκης και βγαίνει
στούς δρόμους.

Κι από δίπλα κάτι φιγούρες Πασοκτζήδικες, σύμβουλοι
ύπουργείων ή συνδικαλιστές σέ σωματεία και συλλόγους, πού
φοράνε τίς καινούργιες μουτσούνες, κοιτάνε τούς καθρέφτες και
ναρκισσεύονται. Κι όμως παιδάκια μου, όχι! 'Εμείς, έχουμε
ξαναδεί καρναβάλια και ξέρουμε. Είναι οι άλλοι πού μεταμφιέ-
στηκαν σέ σοσιαλισμό και σās σπρώχνουν.

1985. Και μιά 'Ελλάδα πράσινη σάν χαρτοπαίγνιο. Μπλόφα
στήν μπλόφα λοιπόν. 'Η άλλιώς: 'Ο 'Αντρέας και ή διαρκής
άναζήτηση έρεισμάτων. Κι άς άγνοείται αυτό πού ό κάθε
χαρτοπαίκτης της άριστεράς γνωρίζει. 'Όταν παίζεις μέ σημα-
δεμένη τήν τράπουλα δέν υπάρχουν έκπληξεις.

1985 λοιπόν. Πανηγυρίζοντας τήν είσοδο του νέου χρόνου ή
Τριμερής 'Επιτροπή αίρει τό άσυλο, ή άριστερά, όπως πάντα,
είναι μέσα στά πράγματα, και ή άστυνομία άπαγορεύει τίς
συναθροίσεις άνω των πέντε ατόμων. Πίσω από τήν κλειδαρό-
τρυπα των άπαγορεύσεων τό σύνθημα «ΕΠΕΝ—Λεπέν—Παπα-
δόπουλος» μās βγάξει τή γλώσσα. 'Ετσι κι άλλιώς ή 'Ελλάδα
δέν είναι 'Ολλανδία. 'Εδώ τά παιχνίδια ζητούν, κάθε τόσο,
έξαργύρωση.

Μέ άλλα λόγια αυτή ή χρονιά δέν πρόκειται νά περάσει στό
ντούκου. Κι άς παίρνει ό 'Αντρέας διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως
πάντα. Κι άς δίνει ο Φλωράκης συνεντεύξεις, όπως πάντα. Κι άς
μεταμφιέζεται ό Λαλιώτης σέ Σκουλαρίκη, όπως πάντα.

Γιατί, έστω και έτσι, μπορούμε νά βλέπουμε. Κι αυτή ή
χρονιά δέν είμαστε οι μόνοι πού παίζουν τά ρέστα τους.

Βαγγέλης Δεληπέτρος

ΤΟ 1985 ΤΟΥ ΑΡΚΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28		

ΜΑΡΤΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

ΜΑΪΟΣ

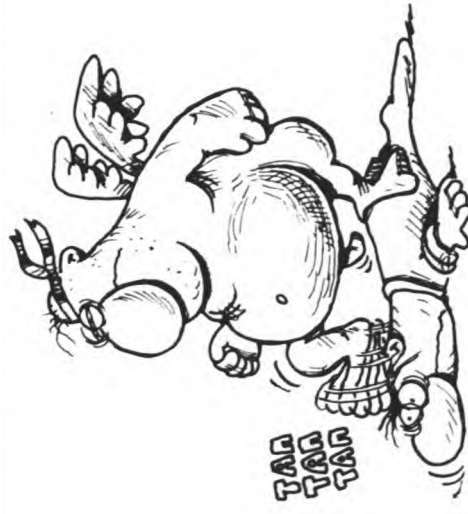
Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

ΙΟΥΝΙΟΣ

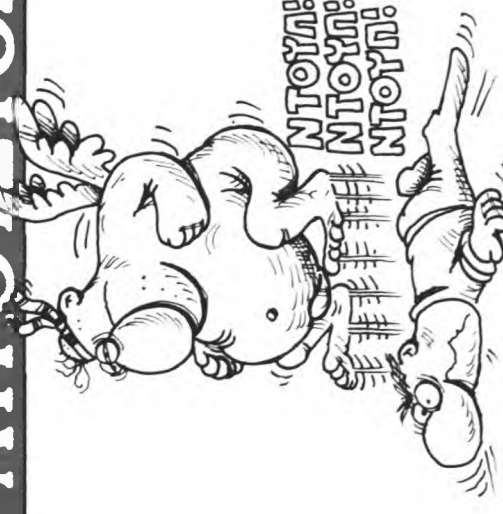
Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ΙΟΥΛΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

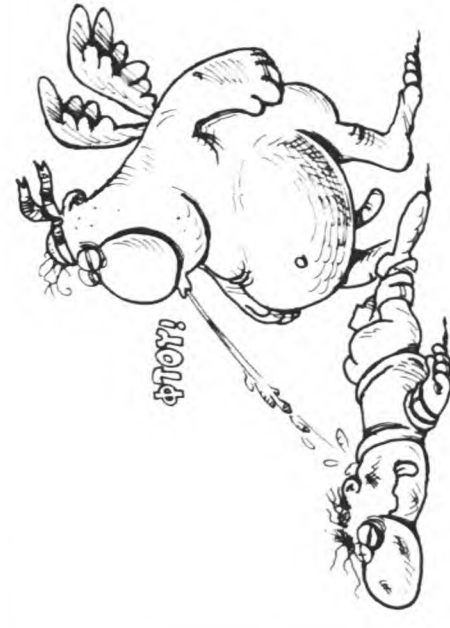
Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

Κυριακή	Δευτέρα	Τρίτη	Τετάρτη	Πέμπτη	Παρασκευή	Σάββατο
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Κανούργιο κοσκινάκι μου
καί πού νά σέ κρεμάσω

Ένα φάντασμα πλανιέται στην έξευρωπαϊσμένη Έλλάδα: Ψάξτε τό κιτς γύρω σας, ανακαλύψτε το μέσα σας. Όπως έπί Ζαχαριάδη, μέ τόν χαφιέ στους κόλπους του κόμματος, έτσι και σήμερα, κάποιοί επιδίδονται μέ ζήλο στο άνάλογο χόμπυ. Για όδηγό τους έχουν όχι τό κόκκινο βιβλιάρáκι, αλλά Έναν πολύχρωμο, πολυτελή καί καλαισθητό τόμο πού κόστισε έκατομμύρια.

Φαίνεται πώς ή πανάκριβη αυτή έκδοση των φίλων του περιοδικού ANTI (καί ως έκ τούτου ανταγωνιστών του κιτς) συναντήθηκε καί εξέφρασε κάποια άδήριτη ανάγκη του κράτους μας. Ή ύπουργός του Πολιτισμού μας είναι βέβαια μιά καθόλα καλόγουστη κυρία, αλλά νομίζω ότι δέν ήταν μόνο αυτό πού τήν παρακίνησε στην ύπογραφή της έπιχορήγησης.

Στή νέα φάση του έξευρωπαϊσμού μας, μετά τούς δημοκρατικούς δεσμούς καί τό σύστημα έξουσίας, απαιτείται τώρα καί τό άπαραίτητο φινιρίσμα του καλού γούστου στην καινούργια εύρωπαϊκή φορεσιά. (Γιατί τό κιτς άπειλεί τήν «όποια ποιότητα ζωής» πού μέ κόπους διατηρήσαμε, όπως Ένα βάσο από δνυχα καταστρέφει κάθε «αυθεντικό πλαίσιο κοινωνικών σχέσεων» εκείνων πού κάθονται γύρω του).

Τό μπουχτισμένο στίς φωτογραφίες βιβλίο καθώς καί ή παραστατική έκθεση κιτσολογιμάτων λειτουργούν καθοδηγητικά, όπως Ένας κρατικός ιδεολογικός μηχανισμός θά΄ξερε, ως μαύρη λίστα, μεσαιωνικός index άπαγορευμένων άντικειμένων καί πράξεων. Ένα συστηματοποιημένο in καί out του Ταχυδρόμου, δηλαδή.

Νά Ένα πεδίο μεγάλου ένδιαφέροντος για κρατική παρέμβαση. Χαρακτηριστική στην άφέλειά της — πού γι' αυτήν άπερρίφη — αλλά άποκαλυπτική σέ ελίκρινεια, ήταν ή πρόσταξη συζητητή στην διάρκεια της έκθεσης, νά ύπάρχει κάποιος κρατικός έλεγχος στην παραγωγή καί τήν μορφολογία προϊόντων, π.χ. μέσω Ε-ΟΜΜΕΧ. Σωστά. Έπειδή μικρομεσαίοι κυρίως παράγουν τά κιτς καί έπειδή αυτά είναι καλά για τήν άραπιά, αλλά έμεις όφείλουμε νά άνήκουμε στή Δύση.

Κάνω τή δουλειά μου
κάνω καί τό κέφι μου

Τήν άναγκαιότητα του έγχειρήματος τήν έρμήνευσαν άλλοι από τό πολιτικό άδιέξοδο στο όποιο βρέθηκε τό ANTI μετά τό '81. Δέν είναι όμως όλη ή άλήθεια. Αλλά τά είπε καί ό κ. Νίκος Δήμου άπ' τή μεριά του (κι είναι νά ντρέπεται κανείς πώς ό κύριος αυτός μπορεί νά κατεβάξει βρακιά μέ τόση άνεση — φαίνεται όμως πώς του προσφέρονται καί τά άνάλογα ιδεολογικά όπίσθια. ΤΟ ΒΗΜΑ, 6.12.84).

Πάντως, από τήν ταξική πάλη στην κακογουστία, Ένα νέο οικουμενικό κριτήριο άναδεικνύεται, μέ φιλοδοξία καί αξιώσεις αναλυτικού καί

Ό καλόγουστος κακόγουστος, ή ό άσχετος

κοινωνικού πασπαρτού. Από τό κιτς στην θρησκεία, τόν κινηματογράφο ως τή γλώσσα, τό σέξ καί δέ συμμαζεύεται: Κάποτε ήταν ό μαρξισμός πού τόν τσιτώνανε νά χωρέσει παντού.

Έδώ σκίζονται, ό καθένας νά βγει ό πιο ANTI-Κιτς: Όχι κιτς αλλά «άπροσδιόνυσον» ό Ένας: ούτε! «κεραμεούν» καί «φαύλον» ό άλλος. Τελικά, για τό ίδιο πάπλωμα δέν γίνεται ό καυγάς.

Άλλά αυτό τό νέο οικουμενικό κριτήριο τί άλλο είναι από τήν ενεργοποίηση ενός άλλου τρόπου για νά δείς καί νά ζήσεις τίς κοινωνικές διαφορές καί νά ξεχωρίσεις άπ' τούς άλλους;

Άγωνία μικροαστών νά ξεκόψουν άπ' τήν κοινωνική τους καταγωγή (για ρίξτε μιά ματιά στα πατρικά σας σαλονάκια!) Άγωνία μικροαστών νά διακριθούν από άλλους μικροαστούς πού τίς τελευταίες δύο δεκαετίες κάλπασαν οικονομικά: Μέ ποιες κοινωνικές κατηγορίες παθαίνουν αυτοί οι κύριοι; Μέ τούς άγρότες καί τά ντάτσουν, μέ τούς τεχνίτες καί τίς άμοιβές τους. Γινόμαστε πολλοί στη μεσαία τάξη, άντε νά ξεχωρίσουμε. Τα ΄χει ήδη πει ό Χατζηφωτίου.

Όδυνηρό παρεπόμενο της νέας αυτής στάσης άπέναντι στα πράματα είναι μιά έντυπωσιακή ύποχώρηση ως προς τά «κεκτημένα» κάμποσων χρόνων κάποιας κοινωνικής κριτικής. Για παράδειγμα: Τό κιτς στην διαφήμιση του Πατισσα άρκει καί μόνον. Ή άντικειμενοποίηση, ό σεξισμός καί τά τοιαύτα δέν είναι πλέον θέμα. Τώρα πιά ή ύπόθεση περιορίζεται σέ μιά βορβορώδη κοινωνική άφέλεια μιάς καί έπαρκει ή αισθητική ματιά. Έξάλλου για πράγματα μιλάμε, όχι για σχέσεις...

«Έρωτευτήκατε ποτέ σας
Ένα έπιπλο;»

Ή κριτική γίνεται άνετα, άνιστόρητα, έτοιματζήδικα, χαιρέκακα, από τά πάνω. Έτσι περίπου όπως τό περίφημα «μικροαστικά», πού τόσο πολύξερá καί συνένοχα τραγουδήσαμε στίς εφηβικές άνησυχίες μας, τά «μεγαλουαστικά», καθώς έπίμονα διόρθωνε Ένας φίλος.

Στήν έκθεση διαπομπεύτηκε τό λαϊκό σπiti μέ βίαια είσβολή στην κρεβατοκάμαρα καί τό σαλονάκι του. Άντί νά καταγγείλουν τό προβαλλό-

μενο πρότυπο πού βίαια — τήν κοινωνική βία, αυτήν από τά πάνω, τήν καταλαβαίνουμε, έτσι — έξαναγκάζει τούς ύπηκόους νά τό ακολουθήσουν, Έκαστος έφ' ό έτάχθη καί κατά δύναμιν, κοροϊδεύουν τό άποτέλεσμα, καγχάζοντας για τήν καπιτονέ ρομπίτσα καί τά στολιδάτα ρόζ κυλοτάκια. (Πότε θά μάς δείξετε καί τά δικά σας;) Άλλά, καλέ μου κιτσολόγε, τό κυρίαρχο κιτς κάθε έποχής δέν είναι τό κιτς της κυριαρχής τάξης;

Καί γιατί σ' ένόχλησε, φίλε μου, τό φορηγό μέ τά χαιμάλια, τά φωτα καί τά έρχεται ό Μητσάρας; Τό δικό

σου περιβάλλον εργασίας ή μέσο παραγωγής δέν προσπαθείς νά οικειοποιηθείς ή νά τό έξωραΐσεις, ιδίως άν τό χρωστάς σέ δόσεις ή άν κινδυνεύεις λιγάκι δουλεύοντας; Μήπως οι άφίσες στο γραφείο σου είναι λιγότερο κιτς;

Άπορρίπτοντας τό κιτς μ' αυτόν τόν τρόπο, οδηγείται κανείς στην άποδοχή του design καί της παιδευτικής του λειτουργίας για τόν έξευρωπαϊσμό μας σέ ποιότητα ζωής. Νομίζεις, όπως κάθε Άγλατα, πώς εκείθε προέρχονται οι «ιδέες για νά ζούμε πιο ώραια»;

Τό design έχει όλα τά έχέγγυα για νά δράσει κατεξοχήν διακριτικά. Τού φερόμαστε μέ τό ίδιο δέος όπως καί στο έργο τέχνης. Ή μόνη άνεκτική έπέμβαση στο έτοιμο προϊόν πρέπει νά φανερώνει πώς ό χρήστης άποκωδικοποιεί πολιτιστικά «σωστά» τό μήνυμα. Είναι ό μόνος τρόπος για νά του «άναγνωριστεί» ή ίδιοποίηση. Είπες τραγούδι, φάε μήλο.

Τό αίτημα για έξοβελισμό της κακογουστιάς καί παραγωγή μορφολογικής «ποιότητας» στοχεύει κοινωνικά στον τονισμό του ξεχωριστού χαρακτηριστήρα αυτής της ποιότητας, μέ σκοπό τήν ενίσχυση των προνομίων εκείνων πού «χαρισματικά» τήν άπολαμβάνουν. Τό μόνο πού ίκανοποιεί τήν μεσοαστή — κατά δήλωσή της — γνωστή μου μπροστά στίς άλματώδεις οικονομικές έπιτυχίες της παραδουλεύτρας καί του ύδραυλικού άντρα της, είναι ότι ή ίδια καταλαβαίνει από ταγιέρ κι από θέατρο. Χαιρέκακα λοιπόν — γιατί αυτά τά λίγα της έχουν άπομείνει — ζυγίζει μήλα κι άπίδια, ταγιέρ κι ύπεραυτόματα, προσδοκώντας τήν καθιέρωση δελτίου παροχής ύπηρεσιών για τήν κυρ- Άννα καί τή φαμίλια της.

Άγαπώ τό κιτς καί προσπαθώ

Καί για τήν παιδαγωγική άπήχησης της έκθεσης στίς λαϊκές μάζες: Ό φίλος μου ό Δημήτρης βρισκόταν στην «ταβέρνα ή Βυτίνα - γίδα βραστή» στα Καλάβρυτα, όταν ή τηλεόραση παρουσίαζε τό ρεπορτάζ για τήν έκθεση του κιτς (του ANTI). Άγνοώντας τόν ήχο, ή κυρά έδειξε στον άντρα της τήν όθόνη: «Κοίτα, αυτά πού ΄χουμε κι έμεις, τού κάνει. Τά δείχνουν τώρα καί στην Άθήνα σέ έκθεση!» Είδες ή TV;

Γιώργος Κόκκινος

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ
ΙΣΑΥΡΩΝ 10 — ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ
114 71 ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3630781—3643635—3643695
κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα.
Τεύχος 22, 1η Ιανουαρίου 1985
Δρχ. 130

Ίδιοκτησία:
«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.
Διαφήμιση:
Τ. Ύπερμαχος.
Φωτοσύνθεση:
«Γ. Λεοντακιανάκος και Υιοί» Ο.Ε.
Δουκίσσης Πλακεντίας 31
Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:
Λ. Μαστραντώνης
Βουκουρεστίου 15
Έκτύπωση:
«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»
Πάρνηθος 51-53

Έκδότης:
Γ. Πιτουρόπουλος
Διεύθυνση:
Κ. Βουρνάς
Π. Παναγιώτου
Δ. Ψαρράς
Πολιτική:
Χ. Βερναρδάκης
Π. Γεωργίου
Α. Λαζαρίδου
Τ. Μαστραντώνης
Γ. Μηλιάς
Διεθνή:
Α. Αρζιμάνογλου
Μ. Δελιπέτρος
Δ. Δελπολάνης
Τ. Κυπριανίδης
Κ. Πίττας
Κοινωνία:
Ε. Αρανίτσης
Β. Δελιπέτρος
Α. Θεοδωρίδου
Γ. Κάλλας
Λ. Καστάνας
Γ. Καραζάνος
Δ. Κούρτοβικ
Γ. Μαυρής
Α. Μαυρομάτη
Χ. Μαχαίρας
Μ. Παπαδάκη
Δ. Τρίμης
Μ. Τσιριμωνάκης
Τ. Ύπερμαχος
Τ. Χριστοδουλοπούλου
Α. Ψαρρά
Πολιτισμός:
Θ. Γιάτσιος
Χ. Δασκαλόπουλος
Μ. Θεοδωρίδης
Ε. Καλαφάτη
Τ. Καραϊσκάκη
Α. Κελπέκης
Γ. Μακρής
Γ. Μαργαρίτης
Ν. Μαυρουδής
Μ. Μειμάρης
Β. Ντάκουρη
Δ. Οικονομάκης
Σ. Παπασπύρου
Α. Περδικής
Δ. Πουλικάκος
Α. Τύρος
Β. Χατζηβασιλείου
Σ. Χρυσουλάκη
Αθλητικά:
Κ. Βερνίκος
Καλλιτεχνική επιμέλεια:
Α. Αηδόνης
Α. Θεοδωρίδου
Μ. Καλογεράκου
Σ. Παντελάκης
Σκίτσος:
Β. Έλευθερίου
Π. Ζερβός
Γ. Κουρουδής
Σ. Παντελάκης
Γ. Χατζάκος
Κόμικς:
Αρκάς
Γελοιογραφία:
Γ. Ιωάννου
Φωτογραφία:
Κ. Έλευθεράκης

Συνδρομές:
Έσωτερικόν: 12 τεύχη δρχ. 1.500
Εξώτερικόν: 12 τεύχη δρχ. 2.000
Αμερική: 12 τεύχη δρχ. 2.600
Δημ. Όργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ — ΕΠΙΤΑΓΕΣ
Γιώργος Πιτουρόπουλος
Ίσαύρων 10 — Δαφνομήλη
114 71 ΑΘΗΝΑ

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Είμαστε μία ομάδα δημοκρατικών φαντάρων και θέλουμε να καταγγείλουμε ότι:

Έδω και τρεις μήνες επικρατεί στη μονάδα μας αβυσσική τρομοκρατία ή οποία εκφράζεται με τόν εξής τρόπο.

Έχει βγει μία διαταγή απ' τη διοίκηση που επιβάλλει στους στρατιώτες να λύνουν και να δένουν τόν άτομικό τους έξοπλισμό στόν ελάχιστο χρόνο των 40 δευτερολέπτων. ΟΙ συνέπειες είναι βαρύτατες για όποιον δεν τό πετύχει δηλ. κόψιμο δώρης εξόδου από 22-10-84 και επ' άοριστον, κόψιμο άδειών και άπειλές για φυλακή.

Σας καταγγέλλουμε άγανακτισμένοι αυτή τήν κατάσταση ή οποία μας στερεί τό ελάχιστο των δικαιωμάτων μας.

Δημοκράτες Φαντάροι
της 96 ΕΑΡΜΕΘ ΧΙΟΥ

Γιατί σωπαίνει ή «Αύγή»

Στίς 17 του Όκτώβρη έστειλα, σάν γραμματέας της ΕΔΕ, ένα γράμμα στήν «Αύγή» μέ έρωτήματα που ανακύπταν από τήν άρθρογραφία της για τόν Τρότски. Πιό συγκεκριμένα, τά έρωτήματα προκλήθηκαν από τήν άναδημοσίευση του άρθρου του Τζανφράνκο Μπεράντι, μέ τίτλο «Τά μυστικά γράμματα του Τρότσκι», στήν κυριακάτικη «Αύγή» στίς 14 του Όκτώβρη.

Πώς γίνεται —ρωτούσαμε— ή έφημερίδα του ΚΚΕ έσωτερικόν, μέ τά δημοσιεύματά της, να θέλει να δείξει ότι δεν θεωρεί τόν Τρότски επικατάρατο ταμπού κι ότι αναγνωρίζει έμμεσα τή συνεισφορά του στήν Όκτωβριανή Έπανάσταση, κι από τήν άλλη, τό ίδιο τό ΚΚΕ έσωτερικόν, 16 χρόνια μετά τή διάσπαση του ΚΚΕ και μετά από 3 Συνέδρια, να άρνεϊται μέχρι τώρα να άποκαταστήσει πολιτικά τόν Τρότски και τούς συντρόφους του, τόν παλιό γραμματέα του ΚΚΕ κι άργότερα τροτσκιστή Π. Πουλιόπουλο κι όλους τούς τροτσκιστές που συκοφάντησαν ή και δολοφόνησαν οι σταλινικοί του ΚΚΕ και της ΟΠΛΑ;

Τό γράμμα στήν «Αύγή» κατέληγε ως εξής:

«Δέν μπορείτε να έχετε και τόν σκύλο χορτάτο και τήν πίττα σωστή.

Δέν μπορείτε από τή μία να γράφετε για τόν «ρώσο έπαναστάτη» Τρότски και από τήν άλλη να άρνεϊστε τήν πολιτική άποκατάστασή του και τήν άποκατάσταση των συντρόφων του. Δέν μπορείτε να ζητάτε εύσημα «δημοκρατικότητας» δημοσιεύοντας άρθρα σάν αυτό της περασμένης Κυριακής και από τήν άλλη να διατηρείτε τήν πολιτική κληρονομιά του Σταλινισμού.

Δέν υπάρχουν περιθώρια ύπεκφυγής στά παραπάνω έρωτήματα. Περιμένουμε τή δημοσίευσή τους στήν «Αύγή» και τήν άπαραίτητη άπάντηση.

Τό γράμμα παραδόθηκε αύθημερόν, στίς 17 του Όκτώβρη, από τόν άρχισυντάκτη της «Σοσιαλιστικής Άλλαγής» σ. Θ. Κουτσουμπό στά χέρια του ύπεύθυνου της «Αύγης» κ. Γιάνναρου — που διαβεβαίωσε ότι όπωσδήποτε θά δημοσιευτεί. Άπό τότε, άκρα σιωπή.

Ό κ. Γιάνναρος βρήκε καιρό να γράψει έπαινετικά σχόλια για τά άρθρα του Άνδρουλάκη στόν «Ριζοσπάστη» για

τήν ΕΣΣΔ αλλά τίποτα για τά έρωτήματά μας. Στίς 25 του Όκτώβρη, καθώς ήταν άδύνατο να επικοινωνήσουμε μέ τόν πάντοτε πολυάσχολο κ. Γιάνναρο, ό σ. Κουτσουμπός συνάντησε τόν άρχισυντάκτη της κυριακάτικης έκδοσης της «Αύγης» κ. Μαντζουράνη. Ό τελευταίος δήλωσε πλήρη άγνοια του γράμματος κι άναρμοδιότητα, παραπέμποντας στόν... κ. Γιάνναρο.

Η πολιτική ύπεκφυγή είναι πιά όλοφάνερη. Κι ή σιωπή της «Αύγης» κάτι περισσότερο από εύγλωττη. Είναι καιρός τώρα να δώσουμε έμεις τήν άπαραίτητη πολιτική εξήγηση, μπροστά σ' όλο τό έργατικό κίνημα, όπως και στά μέλη και τούς ύποστηρικτές του ΚΚΕ έσωτερικόν και της πολυθρύλητης «άνανέωσης».

Γιατί προσκρούει σέ προληπτική λογοκρισία ένα γράμμα από τούς τροτσκιστές; Γιατί είναι άπαγορευμένο ταμπού; Τί τούς φοβίζει;

Η στάση αυτή δεν δείχνει, όπως θεωρούν όρισμένοι που έλλπίζουν ακόμα στο ΚΚΕ έσωτερικόν, τά «όρια της άνανέωσης» (τό ότι κάποια βήματα γίνονται αλλά δεν προχωρούν παραπέρα, μένουν στή μέση του δρόμου κλπ. κλπ.). Δείχνουν τή φύση της «άνανέωσης» που έπαγγέλλεται τό ΚΚΕ έσωτερικόν. Άπό τή μία θέλει να κερδίσει τήν ύποστήριξη ενός πλατύτερου χώρου δυσारेστημένων κι «άνένταχτων της Άριστερας», πράγμα που τό ύποχρεώνει να δείχνει ότι κρατάει άπόσταση από πιά κραυγαλές και δυσφημισμένες πλευρές του «παραδοσιακού» σταλινισμού, όπως είναι οι σταλινικές συκοφαντίες ενάντια στόν Τρότски. Άπό τήν άλλη, φροντίζει να περιφρουρηθεί στά καιρία σημεία της ή σταλινική κληρονομιά και να μη θιγούν οι θεματοφύλακες της μέσα στόν κομματικό μηχανισμό. Μ' αυτή τήν «πολυσυλεκτική» τακτική, έλλπίζει ότι θά κερδίσει ύποστηρίξη και ψηφοφόρους από κάθε κατεύθυνση, θά αξιοποιήσει τό 3,4% των τελευταίων εύρωεκλογών, θά τό εκμεταλλευτεί άπέναντι στο «άντιπαλο δέος» του ΚΚΕ και θά προωθήσει, από ενισχυμένες θέσεις, τις προτάσεις συνεργασίας μέ τό κυβερνητικό ΠΑΣΟΚ.

Άπό τή μία τά άρθρα περί Τρότσκι. Άπό τήν άλλη ή συνεχής άρθρογραφία, ιδιαίτερα στήν «Αύγή» της Κυριακής, για τήν άνάγκη της συμμαχίας «σοσιαλιστών του ΠΑΣΟΚ και κομμουνιστών της άνανέωσης», ή συνέντευξη Κύρκου στή «Θεσσαλονίκη» για τή δυνατότητα κοινού ψηφοδέλιου ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ έσωτερικόν στις έπόμενες εκλογές κλπ. Αυτές είναι οι δύο αντίθετες όψεις του ίδιου νομίσματος. Ένός νομίσματος μέ βαθιά χαραγμένη επάνω της τήν σφραγίδα του σταλινισμού, ή, αν θέλετε, του εύρω-σταλινισμού. (...)

Φυσικά ό Τρότски δεν έχει άνάγκη να άποκατασταθεί πολιτικά από τό ΚΚΕ έσωτερικόν. Η στάση, όμως, του ΚΚΕ έσωτερικόν, πολλά έχει να διδάξει στα μέλη και στούς άναγνώστες της «Αύγης».

Οι εύρωσταλινικοί δεν δυσκολεύονται να φλυαρούν περί Τρότσκι, να καλούν άποστάτες του Τροτσκισμού σάν τόν Πάμπλο στο Φεστιβάλ της «Αύγης», και να διαφημίζουν στήν έφημερίδα τους τό (άντι) «Μαρξιστικό Δελτίο» της ψευδοτροτσκίζουσας ΟΚΔΕ.

Όταν όμως, οι πραγματικοί τροτκιστές τούς βάζουν τά σημαντικά έρωτήματα της Ιστορίας, τότε καταπίνουν τή γλώσσα τους, και θάβουν τό γράμμα της ΕΔΕ.

Τό άνέχονται αυτό τά μέλη και οι ύποστηρικτές του ΚΚΕ έσωτερικόν; Έχουν, τώρα, οι ίδιοι τόν λόγο. Η τροτσκιστική έφημερίδα ή «Σοσιαλιστική Άλλαγή», θά δημοσιεύσει έλεύθερα τήν άποψη τους.

1/11/84
Σάββας Μιχαήλ
Γ.Γ. της ΕΔΕ

«Βήματος» τό άνάγνωσμα

Τό... έγκυρο «Βήμα» άπέδειξε για άλλη μία φορά ότι διακρίνεται από άνευθυνότητα και έλλειψη σοβαρής άντιμετώπισης των πραγμάτων. Συγκεκριμένα, στο «Βήμα της Κυριακής» (21/10/84) δημοσιεύτηκε άρθρο μέ τίτλο «Τό «τρίτο φύλο» στο Κογκρέσο...». Τό κείμενο αυτό είναι άνυπόγραφο: ύπάρχει μόνο ή ένδειξη «Ούάσινγκτον, Όκτώβριος». Άλλά εκείνο που ενδιαφέρει δεν είναι ή πηγή, αλλά τό περιεχόμενο. Πρόκειται για κείμενο που οδηγεί τόσο τόν Τύπο, όσο και τήν αντίληψη για τήν όμοφυλοφιλία, πολλά χρόνια πίσω. Πρώτ' άπ' όλα, από τόν τίτλο και μόνο άντιλαμβάνεται κανείς τήν άνευθυνότητα του δημοσιεύματος, άφού πλέον ό χαρακτηρισμός «τρίτο φύλο» θεωρείται κάτι περισσότερο από άντιεπιστημονικός.

Παραθέτουμε όρισμένα ένδεικτικά άποσπάσματα για να φανερί ή γελοιότητα αλλά και ό επικίνδυνος ρόλος των άπόψεων που δημοσιεύονται: «Έπειδή ελάχιστα είναι τά πράγματα που από πολιτικής ή κοινωνικής πλευράς, μπορεί να κάνει κανείς μέσα σέ μία τουαλέτα, οι όμοφυλόφιλοι έχουν άρχισε δειλά δειλά να εμφανίζονται στή δημόσια ζωή των Η.Π.Α.».

Δηλαδή, οι όμοφυλόφιλοι είναι ή κατηγορία εκείνη των ανθρώπων που προορίζεται για... τις τουαλέτες, αλλά τώρα οι άναιδεις ήτκομοι καναί και θέλουν να εμφανιστούν και στή δημόσια ζωή. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά... εύνοούνται και από τό νόμο: «Οι όμοφυλόφιλοι, πάντως, εύνοούνται πολύ από τήν άμερικανική νομοθεσία. Και ή κυβέρνηση ζοδεύει αυτή τή στιγμή άφειδώς, προκειμένου να βρεθεί ή θεραπεία της φοβερής άρρώστιας AIDS που τούς εξολοθρεύει». Τή στιγμή που οι έφημερίδες, ή μία μετά τήν άλλη, σταμάτησαν ν' άποκαλούν τήν άσθένεια AIDS ως «νόσο των όμοφυλόφιλων», άφού άποδείχτηκε πιά ότι μπορεί ό καθένας να προσβληθεί άπ' αυτήν, είτε όμοφυλόφιλος, είτε έτεροφυλόφιλος είναι, τό «Βήμα» συνεχίζει τό παλιό βιολι. Άλλά τό πιά... ώραίο είναι παρακάτω: «Έκτός από αυτά, οι όμοφυλόφιλοι έχουν διά νόμου εξασφαλίσει τό δικαίωμα να πηγαίνουν και να μένουν όπου θέλουν, και να μην διώχνονται από τό στρατό ή τις μυστικές υπηρεσίες, έστω και όταν γίνει γνωστό τό βίτσιό τους». Ό ρατσισμός σ' όλο του τό μεγαλείο: εύνοούνται οι όμοφυλόφιλοι γιατί... μένουν όπου θέλουν και δεν διώχνονται από τή δουλειά τους ακόμα κι όταν αντίληφτούν οι άλλοι τό... βίτσιό τους (Βλ. Ν.Π. Άνδριώτη, «Έτυμολογικό λεξικό της Κοινής Νεοελ- (Συνέχεια στή σελ. 39)

ληνική» 1967, σ. 52: «βίτσιο τό, κακή συνήθεια, πάθος» μεσν. Βίτσιον ἰταλ. vizio ἢ λατίν. vitium». Νά δοῦμε πότε τό «Βῆμα» θά κόψει τίς κακές συνήθειες καί τὰ πάθη του... Παρόλο ὅμως πού εἶναι ὀλοφάνερα τὰ βίτσια του, κυκλοφορεῖ ἐλεύθερα ὅπου θέλει). Γενικά τό δημοσίευμα εἶναι γεμάτο ἀπό ἀντιομοφυλόφιλες ἀναφορές μέ ἀποκορύφωμα τὰ ἐξῆς σπουδαία: «Στή Νέα Ὑόρκη, ὁ δήμαρχος Ἔντουαρντ Κόχ (γνώστος ὡς ὁμοφυλόφιλος) προσπάθησε νά ἐπιβάλλει στίς ἰατρικές ἐπιχειρήσεις πού ἔχουν πάρε δώσε μέ τίς δημοτικές ἀρχές, νά καταργήσουν τίς διακρίσεις ἐναντίον τῶν ὁμοφυλόφιλων. Ἦταν τόση ἡ κατακραυγή, ὅμως, πού ἀναγκάστηκε ν' ἀποσύρει τή σχετική πρόταση. Καλοί οἱ ὁμοφυλόφιλοι, ἀλλά δέν μποροῦν ν' ἀπολαμβάνουν ἰδιαίτερης προστασίας μεγαλύτερης ἀπό αὐτήν πού τοῦς παρέχουν οἱ νόμοι τοῦ κράτους, ἐπικυρωμένοι ἀπό τόν Κογκρέσο». Ἡ καταργήσιμη λοιπόν τῶν διακρίσεων σέ βάρος τῶν ὁμοφυλόφιλων σημαίνει καί... προνομιακή μεταχείρισή τους! Σέ τέτοιες ὅμως ρατσιστικές ἀπόψεις δέ χρειάζεται οὔτε ν' ἀπαντᾷ κανείς, ἀφοῦ ἀπό μόνες τους ἀποδεικνύουν ὅτι εἶναι ἀστήρικτες.

Καί τώρα τό μικροπολιτικό τῆς ὑπόθεσης. Στό κείμενο τοῦ «Βῆματος» γίνεται ἀναφορά μόνο στοῦς ρεμπουμπλικάνους ὁμοφυλόφιλους βουλευτές. Ἀγνωστῶν μήπως οἱ ἀγῶνες τῶν ὁμοφυλόφιλων βουλευτῶν τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, καθώς καί αὐτῶν πού ἀγωνίζονται ἐξω ἀπό τὰ κόμματα, ἡ μήπως συμβαίνει κάτι ἄλλο; Γιά ὅποιον ἔχει τήν ἴδια ἀπορία ἄς τηλεφωνήσῃ στό «Βῆμα» ἢ ἄς περάσῃ ἀπό τὰ γραφεῖα του. Ἀμφίβολο ὅμως ἂν θά πάρει ἀπάντησι. Γιατί ἐμεῖς τηλεφωνήσαμε τή Δευτέρα, 22/10/84, μᾶς εἶπαν νά περάσουμε ἀπό τὰ γραφεῖα τῆς ἐπομένης, ἀλλά ὅταν πῆγαμε ὁ θυρωρός δέ μᾶς ἄφησε νά μποῦμε. (Πρέπει νά σημειωθεῖ ὅτι αὐτό δέ μᾶς ἔχει συμβεῖ σέ καμιά ἄλλη ἐφημερίδα, πού ἐπισκεφτήκαμε, παρὰ μόνο στό «Βῆμα» πού ὑποτίθεται ὅτι σέβεται τή δημοκρατία καί τό διάλογο). Τηλεφωνήσαμε ἀπό κάτω καί μᾶς εἶπαν ὅτι ὁ κύριος Διευθυντής ἀπουσιάζει. Μετά πέντε λεπτά ὁ κύριος Διευθυντής... κατέβηκε κι ὅταν τόν πλησιάζαμε μᾶς εἶπε ὅτι ἀρνείται νά μιλήσῃ στό δρόμο. Τηλεφωνήσαμε στό σπίτι του, ἀρνήθηκε νά μιλήσῃ κι ἐκεῖ. Στό γραφεῖο ὄχι, στό δρόμο ὄχι, στό σπίτι ὄχι, πού ἐπιτέλους μιλάτε κύριε Ψυχάρη; Μήπως στίς τουαλέτες;

Ὁμάδα Τύπου τοῦ Ἀπελευθερωτικοῦ Κινήματος Ὁμοφυλόφιλων Ἑλλάδας (Α.Κ.Ο.Ε.)

Μιά βροχή θά τοῦς ἔσωζε

Σέ μιά περίοδο στασιμότητας καί κυβερνητικῆς ἀτολμίας στή χάραξη μιάς πολιτικῆς ἐκδηλώθηκε ἀπό τήν ἀστυνομία ἡ γνωστή ἐκστρατεία κατά τῶν περιθωριακῶν τῶν Ἐξαρχεῶν.

Ἡ ἐπιχείρησις πού θυμίζει ἐποχές δεξιάς δημιουργεῖ πολλά ἐρωτήματα γιά κάποιον πού βλέπει μέ συμπάθεια τό ΠΑΣΟΚ. Θά ἀριθμῆται ὡς μερικά:

1. Εἶναι πράγματι τόσο ἐπικίνδυνοι οἱ περιθωριακοί τῶν Ἐξαρχεῶν ὥστε νά δικαιολογεῖται τέτοια βία ἐναντίον τους, ἢ μέ αὐτό τόν τρόπο τό ΠΑΣΟΚ

ἐπιχειρεῖ νά λύσει τήν ὑποαπασχόληση τῶν μπάτσων;

2. Ἄν μιά τέτοια ἐπέμβασις θεωρεῖται «σοσιαλιστική» ποιά τότε ἡ ἀντίστοιχη «καπιταλιστική» πού θά ἐξαπέλυε μιά κυβέρνηση δεξιάς;

3. Ζήτησε ἀραγε τό ΠΑΣΟΚ τήν ἐποχή τῆς δεξιάς ὅπου τὰ ἐπείσοδια διαδραματίζονταν ἐπὶ καθημερινῆς βάσεως ἀπό συμπαραστάτες δικαζομένων μελῶν διαφόρων γκρουπούσκουλων;

4. Κατά τίς πρόσφατες Εὐρωεκλογές στήν περιοχή Ἐξαρχεῶν ἡ Ν.Δ. ἤρθε πρῶτο κόμμα μέ ποσοστό περίπου 50%.

Πόσες θυσιές θά πρέπει νά γίνουν ἀκόμα γιά νά κερδηθεῖ ὁ ἀμφιταλαντευόμενος ψηφοφόρος;

5. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι δέν τηρήθηκε οὔτε καν τό πρόσχημα τῆς ἀναζήτησις ναρκωτικῶν κατά τίς συλλήψεις τῶν νεαρῶν. Μήπως βρισκόμαστε σέ περίοδο ἀναβίωσις κλίματος τρομοκρατίας κατά μερίδας νεολαίων ὅπως ἐπὶ ἐποχῆς '60 μέ τόν τότε νόμο 4.000 «περί τετυμπόισμου»; Ἄν καί καλά εἶναι νά θυμηθοῦν οἱ κρατοῦντες τίς προεκτάσεις πού εἶχε ἐκεῖνος ὁ νόμος σέ πολιτικοποιημένους νεολαίους.

6. Θεωρεῖ τό ΠΑΣΟΚ ἀμελητέα τήν πιθανότητα νά χρεωθεῖ ἔναντι νεκρῶ μπάτσο ἀπό κάποια τέτοια ἐκστρατεία; Ἐχει σταθμίσει τό πολιτικό κόστος ἀπό ἕνα τέτοιο ἐνδεχόμενο;

7. Τέλος πάντων δέν σκέφθηκε κανείς ἀπό τοῦς ἐπικεφαλῆς τῆς ἐπιχειρήσεως ὅτι σέ μιά βδομάδα πιάνουν οἱ βροχές καί ὅ,τι δέν κατάφερε ἡ ἀστυνομία μέ τίς γροθιές καί τίς κεφαλοκλειδώσεις θά καταφέρει μιά βροχούλα;

Ὅπως καί νά ἔχει τό πράγμα, τό ΠΑΣΟΚ χρεώθηκε μιά ἀκόμη ἀποτυχία μετά τήν ἐκστρατεία πρόωρων ἐκλογῶν καί τή γεωγραφική ἀναδόμησι.

Σ.Κ.

«Ἐλένη» — συνέχεια

Μωραίνει «σοσιαλισμός» Σχολιαστή. Ἀλλιῶς δέν μπορεῖ νά ἐξηγηθεῖ ἡ ἐμφυλιοπολεμική ὑστερία σου μέ τήν «Ἐλένη». Τό «παιδομάζωμα» ἔγινε μέ προστασία ἀπό τίς ἀμερικάνικες μπόμπες; Τότε γιατί ρέ φίλε τὰ περισσότερα παιδιά προέρχονταν ἀπό Καστοριά καί Φλώρινα, τίς πιά δεξιές περιοχές τῆς Μακεδονίας; Μιλάει κάποιος γιά λαϊκές δίκες. Καί ὁ «Σχολιαστής» σιωπᾷ. Τό σταλινικό αἶσχος πού λέγεται «λαϊκές δίκες» τό γνώρισε ἐκτός ἀπό τή δεξιά καί ἕνα μεγάλο μέρος μαχητῶν τοῦ ΕΛΑΣ, στό βουνό καί τήν ἐξορία.

Ἀποτελεσμα; Ἐκτελέσεις, φυλακίσεις, διώξεις, συκοφαντίες καί πάει λέγοντας. Καί φτάνουμε στό χοντρά. Λέει ὁ συντάκτης: «Ἡ ἀριστερά διώχθηκε γιατί ἔκανε ἀντίσταση στόν καταχτητή». Ἀρκετά μ' αὐτό τό παραμῦθι. Ἡ ἀριστερά διώχθηκε γιατί ἠττήθηκε. Διεκδίκησε ἕνα διαφορετικό σύστημα καί γι' αὐτό συγκρούστηκε μέ τή δεξιά, γι' αὐτό διώχθηκε. Ὅλα τ' ἄλλα εἶναι ἀπάτη. Γιατί καί ἡ δεξιά ἔκανε ἀντίσταση (Βλέπε Αὐγή — 4 Ὀκτώβριον '81 — Θωμᾶς Δρίτσιος ὀργανωτ. γραμματέας ΕΑΜ—Ἡλείου). Ὅσο τέλος γιά τό ἂν ἡ ταινία θά εἶναι SAS, καί δέν συμμαζεῖται, θυμίσου ὅτι καί ἐδῶ ἡ ἀριστερά προηγείται στίς CINE—φόλες μέ 2—0 μέ κόκκινα τρένα καί κόκκινα γαυράλλα. Αὐτά.

Ν. Σουρβίνος
ΓΚΥΖΗ

Βιβλία στό Κανάλι

Ἀγαπητέ Σχολιαστή εἴμαστε νεοδρυθεῖς πολιτιστικός σύλλογος στό Κανάλι Πρεβέζης πού σημειώτεον ἔχει παντελῆ ἑλλειψη πολιτιστικῆς κίνησεως ἂν καί ἀριθμεῖ πάνω ἀπό χίλιους κατοίκους. Θά εἴμεθα εὐγνώμονες ἂν κάνατε κάποια μικρή νύξη μέσα ἀπό τίς στήλες σας γιά ὁποιαδήποτε (ιδιωτική) προσφορά βιβλίων γιά τό «στήσιμο» κάποιας βιβλιοθήκης ἐδῶ.

Ἡ Διεύθυνσις εἶναι: «Πολιτιστικός Σύλλογος Καναλίου» Πρέβεζα.

Εὐχαριστοῦμε προκαταβολικά γιά τή φιλοξενία.

Ρωτήστε τόν Κάστρο

Ἀγαπητέ «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ»

Στό 16ο τεῦχος του, στό ἀρθρο τοῦ κου Α. Μαοῦνη στά «Σχόλια», διαπίστωσα ὅπως καί ἄλλες φορές, ὅτι «Α-ΝΤΙ» μά καί στό «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ», μιά τακτική ἐναντίον τοῦ ΚΚΕ πού ἐνῶ περιστοιχίζεται ἀπό ὄρμιους σχολιαστές, δέν παύει νά ἐκφράζεται μέ ἀπέχθεια στό σοβιετικό μοντέλο πού ἀποτελεῖ ἕνα μόνιμο «ἐμπόδιο» γιά τό ΚΚΕ. Τό σοβιετικό μοντέλο ἀποτελεῖ καί σάν πεπερασμένο φαινόμενο, μά τό κυριότερο, φέρνει ὅσα κόμματα τό ἀκολουθοῦν, σέ μιά στατικότητα (11%) μά καί σέ μιά παρέκκλιση ἀπό τοῦς πολιτικούς στόχους («αὐτόνομος πολιτικός ρόλος» π.χ.) πού θέτουν.

Ἄν καί ἡ θέση αὐτή ἀποτελεῖ μόνιμη υἱοθεσία τοῦ «ἐς.» πιστεύω ὅτι εἶναι ἀπλῶς μιά εὐστοχη παρατήρησις τοῦ κου Μαοῦνη. Καί λέω εὐστοχη, γιατί, ἀγγίζει τό βασικό καί ἰδιάζον σημεῖο τοῦ ΚΚΕ μά καί τῆς κομμουνιστικῆς κίνησεως στήν Ἑλλάδα.

Εἶναι ἀποδεκτό ἀπό τήν ἱστορική ἀλήθεια ὅτι πρώτη φορά στόν κόσμο ἐδραιώθηκε στή Σοβιετική Ἑνωση σοσιαλιστικό καθεστῶς. Ὅμως δέν ὑπῆρξε μόνο ἕνα κίνημα ἐπαναστατικό καί μέ στόχο τήν κοινωνική ἀλλαγὴ ὅπως τή διδάσκει ὁ Μάρξ. Πρίν τόν Λένιν, ὑπῆρχαν κι ἄλλοι μέ διαφορετικές προσεγγίσεις στό ἴδιο θέμα. Ὅμως ἡ ἀμείλικτη γιὰ δέν μπορεῖ ν' ἀλλάξει — ἱστορική πραγματικότητα παραδέχτηκε καί ἀγκάλιασε μόνον τό ἐπαναστατικό κίνημα τοῦ Λένιν. Ὅλα τὰ ἄλλα ἀπέτυχαν οἰκτρά μιάς καί κανένα τους δέν ἀγγίξε τό λαό μέ τήν ἴδια ποιότητα καί

σοβαρότητα ὅπως τό τελευταῖο. Μά ἄς τ' ἀφήσουμε αὐτά.

Στή συνέχεια, ὁ σοσιαλισμός προχώρησε. Ἀντιμετώπισε πολλά καί ἀνταπεξήλασε σ' αὐτά. Πάντως ἐκεῖ ἀρχισε ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ νέου συστήματος τοῦ σοσιαλιστικοῦ.

Οἱ ἀναφορές ἀπό τόν πρῶτο διδάξαντα δέν εἶναι λοιπόν οὔτε ὑστερικές, οὔτε δογματικές. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἐκεῖ, ἀρχισαν ὅλα ἀρα αὐτοὶ ἔχουν μεγαλύτερη πείρα ἀπό τοῦς ἀναθεωρητές. Εἶναι δικαίωμα τῶν ἀνθρώπων νά μετατρέπουν καί νά ἀποσυνθέτουν τόν Μάρξ. Μά ὅμως δέν μποροῦν ἄνθρωποι πού ποτέ στή ζωὴ τους δέν ἔχουν βγεῖ ἀπ' τό θεώρημα νά ἀμφισβητοῦν τήν μακρά καί σωστότερη πείρα τῶν σοβιετικῶν στή λύση του.

Δέν εἶναι θέμα ὁλοκληρωτισμοῦ θά ἔλεγα ἡ πίστις τοῦ ΚΚΕ στή σοβιετική ἀποψη. Ἀποτελεῖ μιά παραδοχή τῆς μεγάλης πείρας τοῦ ΚΚΣΕ στή λύση τοῦ θεωρήματος μιάς καί σκοπός εἶναι ἡ λύση του. Τό «ἐς» εἶναι «ὕγιες κόμματα» (Ἀβέρωφ) διότι δέν πρόκειται νά βρεῖ τή λύση, δέν ἀποτελεῖ συνεπῶς κίνδυνο. Δέν πρόκειται νά βρεῖ τή λύση, ὄχι γιατί περιστοιχίζεται ἀπό βλάκες — τό ἀντίθετο — μά γιατί βασιστικά προσπαθεῖ νά δουλέψῃ τό τελευταῖο κεφάλαιο διὰ δέν ἔχει ἀνατρέξει στά πρῶτα.

Ἀσφαλῶς καί δέν πιστεύω ὅτι πρέπει νά γίνῃ προσεκτικὴ ἀντιγραφή πλάνων κομμουνισμοῦ. Ὅμως εἶναι ἀναγκαῖα ἡ θεωρητική καί πρακτική γνώσις τῶν σοβιετικῶν γιά νά μπορέσουμε νά προχωρήσουμε σωστά στήν παραλλαγὴ καί στήν ἐφαρμογὴ. Χωρὶς νά συμβουλευτοῦμε αὐτό τό ἐφαρμοσμένο πλάνο, χωρὶς νά ἀνατρέξουμε σέ ἕνα σοσιαλισμό μέ τή μεγαλύτερη πείρα ἀπό ὅλους τοῦς ἄλλους, καθημερινὰ κατά τή διάρκεια τῆς πορείας φαντάζομαι δύσκολη τή λύση. Ποῖον θα ἀκούσουμε κε Μαοῦνη, τόν Τσερνιένκο ἢ τόν Μπερλίνγκουερ (Κύρκος). Ὁ πρῶτος κουβαλᾷ τή γνώσις τῶσαν ἐτῶν. Ὁ δεύτερος ἀγαποῦσε τὰ παραμῦθια τῆς γαγκιάς του γιά κοινωνική ἰσότητα. Καί ἡ «θεωρία τῆς σχετικότητας» ἀγαπημένο παραμῦθι τοῦ Ἑνρίκο δέ θά εἶχε γραφεῖ ἂν ὁ Ἀϊνστάιν δέ διάβαζε πρῶτα τήν «κλειστή κλασική φυσικὴ τοῦ Νεύτωνα».

Γιά περισσότερα ρωτήστε τόν Κάστρο.

Θοδωρὴς Μαυροειδῆς

Ἡ πρόσφατη ἔνταση τῆς πολιτικῆς διαμάχης στό χώρο τῆς Δικαιοσύνης ἔγινε ἀφορμή νά ξανάρθει στήν ἐπικαιρότητα ἡ περίφημη ἀρχή τῆς διάκρισης τῶν ἐξουσιῶν. Κανείς δέν φαίνεται νά τήν ἀρνεῖται. Τόσο τό ΠΑΣΟΚ ὅσο καί ἡ Ν. Δημοκρατία σπεύδουν νά ρίξουν ὁ ἓνας στόν ἄλλο εὐθύνες γιά «παρεμβάσεις», «παραβίαση τῆς ἀνεξαρτησίας» κλπ. Ὅσο ὁμως περισσότερο γίνεται αὐτός ὁ «διάλογος ἀρχῶν» τόσο ὀξύνεται ἡ πρακτική ἀντιδικία, φτάνει μέχρι τή χειροδικία.

Τό κείμενο πού δημοσιεύουμε ἀνατρέπει τή φιλολογία τῆς «διάκρισης τῶν ἐξουσιῶν» στή ρίζα της. Κατά τόν Λουί Ἀλτουσέρ αὐτή ἡ διάκριση εἶναι ἓνας μύθος. Ὁ ἴδιος ὁ υποτιθέμενος εισηγητής τῆς σχετικῆς θεωρίας, ὁ Μοντεσκιέ, στήν πραγματικότητα ὑποστήριξε ὅχι τή διάκριση ἀλλά μιᾶ ἐιδική σχέση τῶν ἐξουσιῶν σέ ὄφελος πάντα κάποιας ἰδιαίτερης κοινωνικῆς ὁμάδας.

Τό κείμενο εἶναι ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίο «Montesquieu, La politique et l'histoire» πού πρωτοεκδόθηκε τό 1959. Ἡ μετάφραση ἔγινε ἀπό τήν 4η ἔκδοση τοῦ 1974 (σελ. 98-108).

[Τό κείμενο τοῦ Μοντεσκιέ γιά τή διάκριση τῶν ἐξουσιῶν] εἶναι διάσημο¹. Ποιός δέ γνωρίζει τή θεωρία σύμφωνα μέ τήν ὁποία σέ κάθε χρηστή κυβέρνηση διακρίνεται αὐστηρά τό νομοθετικό ἀπ' τό ἐκτελεστικό καί τό δικαστικό; Μιά θεωρία πού ἐγγυᾶται τήν ἀνεξαρτησία κάθε ἐξουσίας γιά νά ἀποκομίσει ἀπ' αὐτή τή διάκριση τά πλεονεκτήματα τῆς μετριοπάθειας, τῆς ἀσφάλειας καί τῆς ἐλευθερίας.

(...) Θά ἤθελα νά ἀποδείξω ὅτι πρόκειται ἐδῶ, σχεδόν ἐξολοκλήρου γιά μιᾶ ἱστορική ψευδαίσθηση καί νά παραθέσω τούς λόγους. Σ' αὐτό τό πνεῦμα θέλω ἀρχικά νά τονίσω ὅτι πολλά ὀφείλω στά ἄρθρα τοῦ νομομαθοῦς Charles Eisenmann².

Ἡ θέση τοῦ Eisenmann εἶναι ὅτι ἡ θεωρία τοῦ Μοντεσκιέ, καί ἰδιαίτερα τό περίφημο κεφάλαιο γιά τό Σύνταγμα τῆς Ἀγγλίας γέννησε ἕναν ἀληθινό μύθο: τό μύθο τῆς διάκρισης τῶν ἐξουσιῶν.

(...) Τό πρῶτο τόλμημα τοῦ Eisenmann ἦταν ὅτι ἀπέδειξε πῶς αὐτή ἡ περίφημη θεωρία δέν ὑπάρχει κανόν στόν Μοντεσκιέ. Ἀρκεῖ νά διαβάσει κανείς προσεκτικά τά κείμενά του γιά ν' ἀνακαλύψει πραγματικά:

1. Ὅτι τό ἐκτελεστικό παρεμβαίνει στό νομοθετικό ἀφοῦ ὁ βασιλιάς διαθέτει τό δικαίωμα τοῦ βέτο.

2. Ὅτι τό νομοθετικό μπορεῖ, σ' ἕνα ὀρισμένο μέτρο, νά ἐξασκῇ κάποιο δικαίωμα ἐπιβλεψῆς στό ἐκτελεστικό, ἀφοῦ ἐλέγχει τήν ἐφαρμογή τῶν νόμων πού ψήφισε καί μπορεῖ, χωρίς βέβαια νά τίθεται ζήτημα «ὑπουργικῆς ὑπευθυνότητας» μπροστά στό Κοινοβούλιο, νά ζητήσει τό λόγο ἀπό τούς ὑπουργούς.

3. Ὅτι τό νομοθετικό παρεμβαίνει σοβαρά στό δικαστικό, ἀφοῦ σέ τρεῖς ἰδιαίτερες περιπτώσεις ἀναγορεύεται σέ δικαστήριο. α) Σέ κάθε ὑπόθεση ὅπου εἶναι ἀναμιγνέμενοι εὐγενεῖς, ἐφόσον πρέπει ἡ τιμὴ τους νά διαφυλαχθεῖ ἀπό κάθε ἐπαφή μέ τίς προκαταλήψεις τῶν λαϊκῶν δικαστηρίων. β) Στήν περίπτωση τῆς ἀμνηστίας. γ) Στίς περιπτώσεις πολιτικῶν δικῶν πού μεταφέρονται στό δικαστήριο τῆς Ἀνω Βουλῆς μέ βάση τίς κατηγορίες τῆς Κάτω Βουλῆς.

Μᾶς φαίνεται δύσκολο νά συμβιβάσουμε παρόμοιες καί τόσο σημαντικές ἀλληλεπιδράσεις μέ τήν υποτιθέμενη καθαρότητα τῆς διάκρισης τῶν ἐξουσιῶν.

Τό δεύτερο τόλμημα τοῦ Eisenmann ἦταν ὅτι ἀπέδειξε πῶς στήν πραγματικότητα κατά τόν Μοντεσκιέ δέν ὑπάρχει διάκριση ἀλλά συνδυασμός, συγχώνευση καί σύνδεση τῶν ἐξουσιῶν. Τό βασικό σημεῖο αὐτῆς τῆς ἀπόδειξης εἶναι νά

κατανοήσουμε καταρχήν ὅτι ἡ δικαστική ἐξουσία δέν εἶναι μιᾶ ἐξουσία στήν κυριολεξία. Αὐτή ἡ ἐξουσία εἶναι ἀόρατη καί σχεδόν ἀνύπαρκτη, λέει ὁ Μοντεσκιέ. Πραγματικά, ὁ δικαστής δέν εἶναι κατ' αὐτόν παρά ἕνα βλέμμα καί μιᾶ φωνή. Εἶναι ἓνας ἄνθρωπος πού ἡ μοναδική του λειτουργία περιορίζεται στό νά διαβάσει καί νά λέει τό νόμο. Αὐτή ἡ ἐρμηνεία εἶναι συζητήσιμη ἀλλά πρέπει τουλάχιστον νά ἀναγνωρίσουμε τό γεγονός ὅτι στά θέματα ἐκεῖνα ὅπου ὁ δικαστής θά κινδύνευε νά γίνει κάτι ἄλλο ἀπό ἔμπνοος κώδικας, ὁ Μοντεσκιέ φρόντισε νά θεσπίσει ἐγγυήσεις ὅχι πιά νομικές ἀλλά πολιτικές: ἀρκεῖ νά δοῦμε γιά παράδειγμα ποιός δικάζει τά ἐγκλήματα τῶν εὐγενῶν καί τίς πολιτικές δικές! Ἀπ' τή στιγμή πού ἔχουν παρθεῖ αὐτές οἱ προφυλάξεις πού μεταθέτουν κάθε πολιτική δικαιοδοσία τοῦ δικαστικοῦ σέ ὅργανα καθαρά πολιτικά, τό ὑπόλοιπο τοῦ δικαστικοῦ εἶναι πράγματι σχεδόν ἀνύπαρκτο. Βρισκόμαστε συνεπῶς μπροστά σέ δύο ἐξουσίες: τήν ἐκτελεστική καί τή νομοθετική. Δύο ἐξουσίες, ἀλλά τρία κέντρα ἰσχύος (puissances), ὅπως λέει ὁ ἴδιος ὁ Μοντεσκιέ. Αὐτά τά τρία κέντρα εἶναι: ὁ βασιλιάς, ἡ Ἀνω Βουλή καί ἡ Κάτω Βουλή. Δηλαδή: ὁ βασιλιάς, οἱ εὐγενεῖς καί ὁ «λαός». Ἐδῶ εἶναι πού ὁ Eisenmann δείχνει μέ πολύ πειστικό τρόπο ὅτι τό πραγματικό ἀντικείμενο τοῦ Μοντεσκιέ εἶναι ἀκριβῶς ὁ συνδυασμός, ἡ σύνδεση αὐτῶν τῶν τριῶν κέντρων. Ὅτι πρόκειται πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιά ἕνα πολιτικό πρόβλημα συσχετισμοῦ δυνάμεων καί ὅχι γιά ἕνα νομικό πρόβλημα πού ἀφορᾷ τόν ὁρισμό τῆς νομιμότητος καί τῶν σφαιρῶν της.

Ἔτσι φωτίζεται τό περίφημο ζήτημα τῆς μετριοπαθοῦς κυβέρνησης. Ἡ πραγματική μετριοπάθεια δέν εἶναι οὔτε ἡ αὐστηρή διάκριση τῶν ἐξουσιῶν οὔτε ἡ νομική φροντίδα καί ὁ

Ὁ μύθος

σεβασμός τῆς νομιμότητος. Στή Βενετία, γιά παράδειγμα, ἔχουμε τρεῖς ἐξουσίες καί τρία ὅργανα διακριτά: ὁμως τό κακό εἶναι ὅτι τά τρία αὐτά ὅργανα ἀποτελοῦνται ἀπό ἄρχοντες τῆς ἴδιας τάξης, πράγμα πού σημαίνει ὅτι ἀνήκουν στό ἴδιο κέντρο ἰσχύος. Εἶναι συνηθισμένο νά λέμε ὅτι ὁ δεσποτισμός εἶναι τό καθεστῶς ὅπου κυβερνᾷ ἓνας μόνος του, δίχως κανόνες καί νόμους, ἢ ὅτι δεσπότης γίνεται κάθε ἡγεμόνας ἢ ἱπουργός πού ἀψηφεῖ τό νόμο καί καταχρᾶται τήν ἐξουσία. Δέν πρόκειται ὁμως κατά βάθος γι' αὐτό τό θέμα, γιατί γνωρίζουμε καθεστῶτα ὅπου ὁ δεσποτισμός κυβερνᾷ σύμφωνα μέ τούς νόμους, καί τότε πρόκειται, μᾶς λέει ὁ Μοντεσκιέ, γιά τή χειρότερη τυραννία. Ἡ μετριοπάθεια εἶναι κάτι τελείως διαφορετικό: δέν εἶναι ὁ ἅπλως σεβασμός τῆς νομιμότητος, εἶναι ἡ ἰσορροπία τῶν ἐξουσιῶν, δηλαδή τό μοῖρασμα τῶν ἐξουσιῶν ἀνάμεσα στά κέντρα ἰσχύος, καί ὁ περιορισμός τῶν διεκδικήσεων ἐνός κέντρου μέσω τῆς ἐξουσίας τῶν ἄλλων. Ἡ περίφημη διάκριση τῶν ἐξουσιῶν δέν εἶναι λοιπόν παρά τό ἰσορροπο μοῖρασμα τῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα σέ καθορισμένα κέντρα ἰσχύος: τόν βασιλιά, τούς εὐγενεῖς, τό λαό.

Πιστεύω ὅτι οἱ παρατηρήσεις πού ἐξέθεσα γιά τόν δεσποτισμό ἐπιτρέπουν νά προχωρήσουμε πέρα ἀπ' αὐτά τά δεδομένα συμπεράσματα. Γιατί αὐτό τό ξεκαθάρισμα θέτει ἀπό μόνο του ἕνα ἐρώτημα. Σέ ὄφελος τίνος γίνεται τό μοῖρασμα; Ἀν ἀρκεστοῦμε νά ἀποκαλύψουμε κάτω ἀπ' τό μυθικό κάλυμμα τῆς διάκρισης τῶν ἐξουσιῶν τό πραγματικό ἐγχεῖρημα τοῦ μοιράσματος τῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα σέ διαφορετικές πολιτικές δυνάμεις, κινδυνεύουμε, μοῦ φαίνεται νά ἐνθαρρύνουμε τήν ψευδαίσθηση ἐνός φυσικοῦ μοιράσματος, πού προκύπτει μόνο του καί ἀπαντᾷ σέ μιᾶ προφανή ἰσότητα. Περάσαμε ἀπ' τίς ἐξουσίες στά κέντρα ἰσχύος. Μπορεῖ νά ἀλλάξαι οἱ

τῆς διάκρισης τῶν ἐξουσιῶν

τοῦ Λουί 'Αλτούσέρ

ὄροι, ἀλλά τό πρόβλημα μένει τό ἴδιο: δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά ἰσορροπία καί μοίρασμα. Ἐδῶ βρίσκεται ὁ τελευταῖος μῦθος πού θά ἤθελα νά ἀποκαλύψω.

Αὐτό πού μπορεῖ νά φωτίσει τήν ἔννοια αὐτοῦ μοιράσματος καί τῶν ἀπώτερων κινήτρων του εἶναι, καί μέ δεδομένο φυσικά ὅτι ὁ Μοντεσκιέ ἀναφέρεται σέ συνδυασμό κέντρων ἰσχύος καί ὄχι σέ διάκριση ἐξουσιῶν, νά ἐξετάσει κανεῖς ποιές εἶναι, ἀνάμεσα σ' ὅλες τίς δυνατές καταπατήσεις τῆς μιάς ἐξουσίας ἀπό τήν ἄλλη, ἀνάμεσα σ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς συνδυασμούς μεταξὺ τους, οἱ καταπατήσεις καί οἱ συνδυασμοί πού ἀποκλείονται ἐντελῶς. Διακρίνω δύο πού εἶναι πρώτης σπουδαιότητας.

Ὁ πρῶτος συνδυασμός πού ἀποκλείεται εἶναι τό νομοθετικό νά μπορεῖ νά καταπατήσῃ τίς ἐξουσίες τοῦ ἐκτελεστικοῦ: αὐτό θά ὀδηγοῦσε τή μοναρχία σέ λαϊκό δεσποτισμό. Ἀλλά τό ἀντίθετο δέν ἰσχύει. Ὁ Μοντεσκιέ δέχεται ὅτι ἡ μοναρχία μπορεῖ νά ἐπιζητήσει κι ἀκόμα νά διατηρήσῃ τή μετριοπάθειά της, ἂν ὁ βασιλιάς ἐλέγχει ἐκτός ἀπό τήν ἐκτελεστική τή νομοθετική ἐξουσία. Ἀλλά ἔτσι καί γίνεται ὁ λαός ἡγεμόνας ὅλα χάνονται.

Ὁ δεύτερος συνδυασμός πού ἀποκλείεται εἶναι πῶς διάσημος, ἀλλά νομίζω ὅτι ἔχει θεωρηθεῖ πολύ προφανῆς καί ἔχει ἀναλυθεῖ ἀνεπαρκῶς. Ἀφορᾷ τήν παρέμβαση τοῦ ἐκτελεστικοῦ στό δικαστικό μέσω τοῦ βασιλιά. Ὁ Μοντεσκιέ εἶναι σαφής: αὐτή ἡ διάταξη ἀρκεῖ νά κάνει τή μοναρχία νά βουλιάζει μέσα στό δεσποτισμό. Ἄν ὁ βασιλιάς ὁ ἴδιος δικάζει... τό Σύνταγμα θά καταστρεφόταν καί οἱ ἐξαρτημένες ἐνδιαιμέσεις ἐξουσίας θά καταργούνταν... καί τό παράδειγμα πού ἀναφέρει ὁ Μοντεσκιέ στίς σελίδες πού ἀκολουθοῦν εἶναι γιά τόν Λουδοβίκο Ι3ο πού ἤθελε νά δικάσει μόνος του ἕναν εὐγενή. Ἀρκεῖ νά συγκρίνουμε αὐτό τόν ἀποκλεισμό καί τήν αἰτία

του (ἂν δικάζει ὁ βασιλιάς τά ἐνδιαιμέσα σώματα καταργοῦνται) ἀφενός μέ τή διάταξη πού ὀδηγεῖ τοὺς εὐγενεῖς μόνο στό δικαστήριο τῶν ὁμοίων τους, καί ἀφετέρου μέ τίς δυστυχίες πού τό προνόμιό τους παρέχει ὁ δεσπότης στοὺς μεγάλους, γιά νά δοῦμε ὅτι αὐτή ἡ ἰδιαίτερη ρήτρα πού στερεῖ ἀπό τό βασιλιά τήν ἐξουσία νά δικάζει ἔχει πρὶν ἀπ' ὅλα σημασία γιά τήν προστασία τῶν εὐγενῶν ἐνάντια στήν πολιτική καί δικαστική αὐθαιρεσία τοῦ ἡγεμόνα καί ὅτι ἀκόμα ὁ δεσποτισμός πού μᾶς ἐπιδείνει ὡς ἀπειλή ὁ Μοντεσκιέ, χαρακτηρίζει μιά πολιτική πού κατευθύνεται μέ ἀκρίβεια πρῶτ' ἀπ' ὅλα ἐναντίον τῶν εὐγενῶν.

Ἄν θέλουμε νά ἐπιστρέψουμε τώρα στήν περίφημη ἰσορροπία τῶν δυνάμεων μποροῦμε, νομίζω, νά προτείνουμε μίαν ἀπάντηση στό ἐρώτημα: σέ ὅφελος τίνος ἐπιχειρεῖται τό μοίρασμα; Ἄν θεωρήσῃ κανεῖς ὄχι πιά τίς δυνάμεις πού ἐπικαλεῖται στό συνδυασμό του ὁ Μοντεσκιέ, ἀλλά τίς πραγματικές δυνάμεις τοῦ καιροῦ του, ὀφείλει νά διαπιστώσῃ ὅτι οἱ εὐγενεῖς κερδοῖσιν πρὸς ὄφελός τους δύο ἀξιοσημεῖωτα πλεονεκτήματα: γίνονται εὐθέως, σάν τάξη, μιά πολιτική δύναμη ἀναγνωρισμένη στήν Ἄνω Βουλὴ. Γίνονται ἐπίσης, τόσο ἀπὸ τή ρήτρα πού ἀποκλείει ἀπὸ τή βασιλικὴ ἐξουσία τήν ἄσκηση τῆς δικαιοσύνης, ὅσο κι ἀπὸ αὐτή τήν ἄλλη ρήτρα πού προορίζει αὐτὴ τήν ἐξουσία στήν Ἄνω Βουλὴ, γιά κάθε τι πού ἀφορᾷ τοὺς εὐγενεῖς, μιά τάξη τῆς ὁποίας τό προσωπικό μέλλον, ἡ κοινωνικὴ θέση, τά προνόμια καί οἱ διακρίσεις διασφαλίζονται ἐνάντια σ' ὅ,τι ἐπιχειρεῖται ἀπ' τὸ βασιλιά καί τὸ λαό. Σάν ἀποτέλεσμα, ἡ ζωὴ, οἱ οἰκογένειες καί τὰ ἀγαθὰ τῶν εὐγενῶν προφυλάσσονται τόσο ἀπὸ τὸ βασιλιά, ὅσο κι ἀπὸ τὸ λαό. Δέν θά μπορούσε νά ἐγγυηθεῖ καλύτερα τίς συνθήκες διαβίωσης μιάς παρακ-

μάζουσας τάξης, τῆς ὁποίας τά παλιὰ προνόμια ἀμφισβητοῦσε καί ξερίζωνε ἡ ἱστορία.

Τό ἀντάλλαγμα αὐτῶν τῶν διασφαλίσεων εἶναι μιά ἄλλη διασφάλιση, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορά γιά χρῆση τοῦ βασιλιά. Ἡ διασφάλιση ὅτι ὁ μονάρχης θά προστατευθεῖ ἀπ' τὸ κοινωνικὸ καί πολιτικὸ ὄγκο τῶν εὐγενῶν ἐνάντια στίς λαϊκές ἐπαναστάσεις. Ἡ διασφάλιση ὅτι δέν θά βρεθεῖ στή θέση τοῦ ἐγκαταλειμμένου δεσπότη, μόνος ἀπέναντι στό λαό του καί τὰ πάθη του. Ἄν θέλει ν' ἀκούσει τό μάθημα τοῦ δεσποτισμοῦ, ὁ βασιλιάς θά καταλάβει ὅτι τό μέλλον του χρειάζεται τοὺς εὐγενεῖς.

Ὅχι μόνο οἱ συγγενεῖς θά χρησιμέψουν σάν ἀντίβαρο στό «λαό», ἀφοῦ μέ μιά ἀντιπροσώπευση ὄχι ἀνάλογη τοῦ ἀριθμοῦ καί τῶν συμφερόντων τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ, θά ἰσορροπήσουν τήν ἀντιπροσώπευση τοῦ λαοῦ στό νομοθετικό, ἀλλὰ ἀκόμη αὐτοὶ οἱ εὐγενεῖς, μέ τήν ὑπαρξή τους, τά προνόμια τους, τὴ λήψη τους καί τὴ χλιδὴ τους, ἀκόμα καί μέ τὴ γενναιοδωρία τους, θά διδάξουν τὸ λαό, στή συγκεκριμένη καθημερινή ζωὴ, ὅτι τὰ μεγαλεῖα εἶναι ἀξιοσέβαστα, ὅτι ὑπάρχει μιά δομὴ μέσα σ' αὐτό τό Κράτος, ὅτι εἶναι μακριὰ ἀπ' τὸ πάθος τῆς ἐξουσίας, ὅτι στὸν ἀσήμαντο χώρο τῶν μοναρχιῶν ἡ ἀπόσταση τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν καί ἡ διάρκεια τῆς πολιτικῆς δράσης εἶναι μακρόπνοες, μ' ἄλλα λόγια δηλαδὴ, πῶς νά ἀποθαρρυνθεῖ μιά γιά πάντα κάθε ἀνατρεπτικὴ ἰδέα.

Δέν βλέπω τίποτα σέ ὅλα αὐτὰ πού νά ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴ θεμελιώδη ἔμπνευση τοῦ θεωρητικοῦ τῆς μοναρχίας καί τοῦ δεσποτισμοῦ. Τό καθεστῶς τοῦ μέλλοντος εἶναι βέβαια, σέ πολλὰ σημεῖα, διαφορετικὸ ἀπὸ τίς μοναρχίες τῆς σύγχρονης Εὐρώπης. Αὐτὲς ἀναγνωρίζουν ἀκόμα τὴν καταγωγὴ τους, καί τό στοιχειώδες τους σύνταγμα εἶναι ἀκόμα πρωτόλειο: δέν εἶναι καλὰ ὁπλισμένες γιά νά παλέψουν μέ τὸν κίνδυνο τοῦ δεσποτισμοῦ πού τις ἀπειλεῖ καί γιά νά λύσουν τὰ σύνθετα προβλήματα τοῦ σύγχρονου κόσμου. Ἀλλὰ μπορεῖ νά πῇ κανεὶς πῶς περιέχουν μέσα τους, μέσα στήν πολιτικὴ καί κοινωνικὴ τους δομὴ, ὅ,τι χρειάζεται γιά νά ἱκανοποιηθεῖ αὐτὴ ἡ ἀπαίτηση. Ἡ ἴδια ἡ ἀντιπροσώπευση τοῦ λαοῦ πού φαίνεται νά ἀντιφάσκει μέ ὅλες τίς προηγούμενες θέσεις του καί πού ὀδήγησε στό νά πιστέψουν πολλοὶ ὅτι ὁ Μοντεσκιέ ἦταν δημοκράτης ἀπὸ καρδιάς κι ὅτι ἐπαιρνε τό μέρος τῆς Τρίτης Τάξης, εἶναι μέσα στό πνεῦμα τῆς μοναρχίας. Ἄς διαβάσει κανεὶς τό κεφάλαιο 8 τοῦ Βιβλίου XI, τοῦ ὁποίου τό 6ο κεφάλαιο μιλά ἀκριβῶς γιά τὸ ἀγγλικὸ Σύνταγμα: θά δεῖ ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν ἀντιπροσώπων ἑνὸς ἔθνους μέσα σέ μιά μοναρχία, ἀρχὴ ὁλοκληρωτικὰ ξένη γιά τοὺς παλιότερους, ὅπως κι αὐτὴ ἐνὸς σώματος εὐγενῶν, ἀνήκει στίς ἴδιες τίς ρίζες τῆς γοτθικῆς κυβέρνησης, «τοῦ καλῶτερου εἶδους κυβέρνησης πού ἔχουν μπορέσει νά ἐπινοήσουν οἱ ἄνθρωποι». Γι' αὐτό ὁ Μοντεσκιέ μπορεῖ νά λέει γι' αὐτὴ τὴν κυβέρνηση πού φαίνεται νά κοιτάζει τὸ μέλλον ὅτι οἱ Ἄγγλοι τὴ βρῆκαν «μέσα στὰ δάση» τοῦ παρελθόντος τους. Ἔτσι λοιπὸν ἡ ἀνάλυση τοῦ ἀγγλικοῦ Συντάγματος ὀδηγεῖ οὐσιαστικά στό ἴδιο σημεῖο πού ὀδηγεῖ καί ἡ ἐξέταση τῆς μοναρχίας καί τοῦ δεσποτισμοῦ: στό ἴδιο σημεῖο μέ ὁρισμένους λόγους πού ὑπάρχουν πίσω ἀπ' τίς θεωρητικὲς ἀρχές τοῦ ἀντιπαλου τῶν δογματικῶν τοῦ κοινωνικοῦ συμβολαίου, στήν πολιτικὴ ἐπιλογή τοῦ Μοντεσκιέ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Γιὰ τὸ σύνταγμα τῆς Ἀγγλίας», ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τῶν Νόμων, ἑλλ. ἐκδόση Ἀναγνωστὴν, μετφ. Γρ. Λιόντη σελ. 150-163.

2. Eisenmann, L. *Esprit des Lois et la separation des pouvoirs* (Melanges Carré de Malberg, Paris, 1933) σελ. 190. *La pensée constitutionnelle de Montesquieu*. Recueil Sirey, σελ. 133-160.

ΟΤΑΝ ΠΡΩΤΟΓΡΑΨΑΜΕ στο Σχολιαστή για τα προβλήματα της μουσουλμανικής μειονότητας στη Δ. Θράκη, γνωρίζαμε ήδη τη δυσπιστία και την κακοπιστία που επρόκειτο να αντιμετωπίσουμε. Έκει όπου τα κρατικά συμφέροντα επιβάλλουν ειδικές πολιτικές σκοπιμότητες, λίγος χώρος μένει για διεκδικήσεις και δίκαια που δεν είναι «άντεθνικά». Η πείρα μας άλλωστε απ' τόν τρόπο εκμετάλλευσης αυτών των προβλημάτων απ' την τουρκική χούντα έχει αναλυθεί σε προηγούμενα τεύχη.

Επανερχόμαστε με τη δημοσίευση ενός ντοκουμέντου. Πρόκειται για τό υπόμνημα «Επιτροπής Μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης» σχετικά με τις οικονομικές διακρίσεις σε βάρος μικροεπαγγελματιών και επιστημόνων της μειονότητας. Τό ξεχωριστό ενδιαφέρον του υπόμνηματος αυτού δεν οφείλεται μόνο στην περιγραφή συγκεκριμένων γεγονότων αλλά και στο γεγονός ότι προσυπογράφεται από τούς δύο μουσουλμάνους βουλευτές του Νομού Ροδόπης, απ' τούς οποίους ό ένας ανήκει στη Νέα Δημοκρατία κι ό άλλος στο ΠΑΣΟΚ. Η πολιτική σημασία της κοινής αυτής καταγγελίας δεν μπορεί να περάσει ασχολίαστη. Περιμένουμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον να μάθουμε — έστω και καθυστερημένα — την απάντηση του ύπουργείου, άν φυσικά αυτή τη φορά υπήρξε απάντηση.

Σ.

Κομοτηνή 29-8-1984

ΠΡΟΣ

Τον Άναπληρωτή Ύπουργόν Οικονομικών
κ. Τσοβόλα

ΑΘΗΝΑ

Άξιότιμε κ. Ύπουργέ,

Πρό έπταμήνου, ακριβώς, οι δύο όμόθρησκοι βουλευτές μας, (οί δύο πρώτοι εκ των υπογραφόντων), Σας είχαν πληροφορήσει διά του υπόμνηματός των - όπερ δυστυχώς ούδέμιās απαντήσεως έτυχεν - περί των εις βάρος των όμοθρήκων μικροεπαγγελματιών και επιστημόνων μας εφαρμοζόμενων υπόπτων και απαράδεκτων μέτρων εκ μέρους των Οικονομικών Έφοριών της ευαίσθητου περιοχής μας που όνομάζεται ΔΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗ. Συγκεκριμένως, κ. Ύπουργέ, οι Βουλευτές μας Σας πληροφορήσαν ότι κατά την έποχήν εκείνην οι Μουσουλμάνοι επαγγελματίες, άκόμη και επιστήμονες, υπόκειντο εις ένα πρωτοφανή και καταστρεπτικόν έλεγchon εκ μέρους των όργάνων των Οικονομικών Έφοριών, ό τρόπος του όποιου και ή συνεπεία τούτου έπιβολή υπερόγκων προστίμων για μικροπαραβιάσεις και παραλήψεις (για τίς όποιες άλλοτε ούτε παρατηρήσεις έγένοντο), τούς άπροβλημάτιστους, σοβαρά και ύποψιάζοντο ότι διά του άσυνήθιστου τρόπου εκείνου, επεδιώκετο ή δημιουργία και άλλων προβλημάτων εις την ήδη, λόγω πληθυσμιακής συνθέσεως, προβληματικήν περιοχήν μας, παρακαλούντες Ύμās όπως διατάξητε:

1) Άμεσον έρευναν των διά του υπόμνηματός των καταγελλομένων.

2) Άμεσον παύσιν του πρωτοφανούς, άσφυκτικού και υπόπτου τρόπου έλέγχου των Μουσουλμάνων μικροεπαγγελματιών.

3) Άναγνώρισιν συντόμου χρόνου, (ένός μηνός), εις τούς Μουσουλμάνους επαγγελματίες για την τακτοποίησιν των παραλήψεων των έναντι της Οικονομικής Έφορίας (όπως π.χ., ή λήψις βεβαιώσεως δηλώσεως έναρξεως άσκήσεως έπιτηδεύματος, ή άντικατάστασις της άπολεσθείσης ή καταστραφείσης τοιαύτης κ.λπ.).

4) Έπιβολή του υπό του σχετικού Νόμου προβλεπομένου ελαχίστου προστίμου για τίς μικροπαραβιάσεις, καθ' ό,τι οι Μουσουλμάνοι επαγγελμα-

“Ένα υπόμνημα Μουσουλμάνων της Δ. Θράκης που συνυπογράφεται από ΠΑΣΟΚ και Νέα Δημοκρατία

‘Η τρομοκρατία της Έφορίας

τίες τυγχάνουν νομοταγείς πολίτες και ούδέποτε μέχρι σήμερα τούς έγένοντο παρατηρήσεις για τίς μικροπαραβιάσεις των αυτές εκ μέρους των προηγούμενων Διοικήσεων.

5) Την δι' έγκυκλίου έκδοθησομένης έκάστοτε υπό των Νομαρχιών ή των Οικονομικών Έφοριών ενημέρωσιν των μικροεπαγγελματιών (άνεξαρτήτως θρησκεύματος), περί των ύποχρεώσεών των έναντι της Διοικήσεως, καθ' ό,τι οι περισσότεροι τούτων τυγχάνουν, δυστυχώς, άγράμματοι και δεν λαμβάνουν γνώσιν των έκάστοτε Ισχυόντων νόμων ή Ισχυουσών Ύπουργικών Άποφάσεων κ.λ.π....

Δυστυχώς, όμως, κ. Ύπουργέ, ή τότε τόσο ΕΥΣΤΟΧΟΣ ΦΩΝΗ (καταγγελία) των δύο Βουλευτών μας δεν έλήφθη ύπ' όψιν εκ μέρους Σας, και παρέμεινεν «φωνή βοώντος εν τη έρήμω», μέ συνέπεια να συνεχίζεται και σήμερα και μάλιστα κατά τρόπον φανερό, πλέον, και διακριτικόν, ή εις βάρος των Μουσουλμάνων μικροεπαγγελματιών και επιστημόνων παράνομη, άδίκη και τρομοκρατική ένέργεια των Οικονομικών Έφοριών των Νομών Ροδόπης και Ξάνθης.

Άρκεί να Σας είπομεν ότι κατά τίς τελευταίες ήμέρες επεδόθησαν εις 500, περίπου, Μουσουλμάνους μικροεπαγγελματίες (άκόμη και σε περιπερούχους, άναπήρους πολέμου και πλανοδίους πωλητές οι όποιοι, όπως όδήποτε, έχουν ανάγκη κρατικής οικονομικής ύποστηρίξεως), πράξεως έπιβολής προστίμου (σχεδόν όλες παράνομες και άκυρες), διά των όποιων καλούνται όλοι να πληρώσουν τό ύπέρογκον, άδικον, σκόπιμον και έξοντωτικόν πρόστιμον των διακοσίων χιλιάδων (200.000) όρχ.

Η δέ άστεία πλευρά της ύποθέσεως, δημιουργηθείσης άδίκως και άνευ λόγου, είναι τό γεγονός ότι όταν όρισμένοι εκ των τρομοκρατημένων Μουσουλμάνων μικροεπαγγελματιών έπεσκέφθησαν τόν αρμόδιον οικονομικόν έφορον, για να έπιλύσουν, συμβιβαστικώς, την διαφοράν των, ως ό Νόμος τούς έπιτρέπει, ό άνθρωπιστής και μεγαλόψυχος κύριος έφορος αυτός έδέχθη να τούς μειώσει, (μέ μεγάλη άνακούφιση), τό έπιβληθέν πρόστιμον από 200.000 όρχ. σε 195.000 όρχ.

Τό άποκορύφωμα όμως των υπόπτων ενεργειών τούτων των Οικονομικών Έφοριών κ. Ύπουργέ, άπετέλεσαν τό γεγονός της έπιβολής πρωτοφανών και έξοντωτικών προστίμων ύψους από τέσσερα εκατομμύρια έως ένδεκα εκατομμύρια εις νέους Μουσουλμάνους δικηγόρους, δημοσιογράφους και θρησκευτικούς λειτουργούς (Ίμάμηδες) που έδίδασκαν, δωρεάν, τό Ίερόν Κοράνιον εις Μουσουλμάνοπαϊδα έντός του Ίεροϋ Τεμένους.

Τί δέ να σκεφθή κανείς, κ. Ύπουργέ, για τίς περπτώσεις στίς όποιες έπεβλήθησαν πρόστιμα εις άνυπάρχτους, πλέον, μικροεπαγγελματίες και δή ΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ.

Έξ όλων των άνωτέρω, κ. Ύπουργέ, σαφώς προκύπτει ή ΠΡΟΧΕΙΡΟΤΗΣ αλλά και ή ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΣ των ενεργειών των Οικονομικών Έφοριών οι όποιες άφ' ενός μέν τρομοκρατούν τούς Μουσουλμάνους της Δυτικής Θράκης, άφ' έτέρου δέ τούς όδηγούν στην σταθερά και επικίνδυνη σκέψη ότι τελούν εν διωγμώ, σκέψη ή όποία σύντομα θα τούς ύποχρεώσει να διαμαρτηρηθούν, έμπράκτως, προς όλας τάς κατευθύνσεις, μέ συνέπεια να δημιουργηθούν, όπως όδήποτε, σοβαρά προβλήματα για την κυβέρνηση.

Κατόπιν των άνωτέρω, κ. Ύπουργέ, έμείς οι υπογράφοντες ως ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ, και έπιθυμούντες την όμαλότητα και την νομιμότητα στην ευαίσθητην περιοχήν της Δυτικής Θράκης όπως όλοι οι λοιποί κάτοικοι Μουσουλμάνοι, Σας παρακαλούμεν, θερμά, όπως διατάξετε:

1) Την άμεσον παύσιν έπιβολής υπερόγκων, σκοπίμων και έξοντωτικών προστίμων στους όμοθρήσκους μας, και...

2) Την άμεσον έπανεξέτασιν των ήδη έπιβληθέντων προστίμων, και μάλιστα πρίν διαβιβασθούν, εις τά Διοικητικά Δικαστήρια, οι σχετικές προσφυγές κατά των πράξεων έπιβολής προστίμων...

Ευέλπιστούντες ότι τό παρόν θα τύχη δεούσης προσοχής και άπαντήσεως, διατελούμεν κ. Ύπουργέ.

Μεθ' ύπολήψεως

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Μεμέτ Όγλου Γιασάρ
(βουλευτής Ν. Ροδόπης — Ν. Δημοκρατία)

Μεχμέτ Άχμέτ
(βουλευτής Ν. Ροδόπης — ΠΑΣΟΚ)

Χουσεΐν Μουσταφά
(μουφτή Κομοτηνής)

Μουσταφά Χιλή
(μουφτή Ξάνθης)

Άγά Χουσεΐν
(δικηγόρος Ξάνθης)

Μεχμέτ Μουφτήογλου
(δικηγόρος Κομοτηνής)

Μολλά Ίσμαήλ
(δημοσιογράφος Κομοτηνής)

Χασάν Χατίπογλου
(δημοσιογράφος — τέως βουλευτής Ν. Ροδόπης)

ΠΡΟΣΕΞΤΕ, ΘΕΛΩ ΝΑ ΣΑΣ
ΔΙΑΘΕΣΩ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ
ΤΟΥ ΣΚΗΝΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΚΑΙ-
ΛΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ...

ΑΥΤΟ ΠΟΥ Μ'ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ ΕΙΝΑΙ Η
ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΧΕΡΟΥ! ΤΟΥ ΦΑΝΤΑΖΟ-
ΜΑΙ ΠΛΟΥΣΙΟ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΛΗ,
ΩΣΤΕ ΝΑ ΜΕ ΠΛΑΙΣΙΩΝΕΙ ΚΑΙ
ΝΑ ΜΕ ΠΡΟΒΑΛΕΙ ΣΩΣΤΑ...

...ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ ΟΜΩΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ
ΕΙΝΑΙ ΧΑΜΗΛΟΦΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΟΣ
ΕΤΣΙ ΩΣΤΕ ΝΑ ΜΗΝ ΥΠΟΒΑΘΜΙΖΕΙ
ΤΗ ΣΚΗΝΙΚΗ ΜΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑ!...

ΜΕ ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ, ΘΕΛΩ
ΝΑ ΜΟΥ ΦΤΙΑΞΕΤΕ ΕΝΑ
ΧΕΡΟ ΠΟΥ ΝΑ ΑΝΤΙ-
ΠΡΟΣΤΡΕΦΕΙ ΠΛΗΡΩΣ
ΤΗΝ ΚΑΜΙΤΕΧΝΙΚΗ ΜΟΥ
ΙΔΙΟΣΥΓΚΡΑΣΙΑ!

ΝΑ ΣΑΣ ΦΤΙΑΞΟΥΜΕ ΤΟ
ΕΙΣΩΤΕΡΙΚΟ ΜΙΑΣ ΣΤΑΝΗΣ;

ΕΓΩ ΕΧΩ ΔΕΙ ΜΙΑ
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΓΚΟΛΦΟΣ
ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΜΙΑ ΠΟΛΥ
ΩΡΑΙΑ ΣΤΑΝΗ!...

ΤΙ ΒΑΦΕΙΣ ΕΚΕΙ
ΚΥΡΙΑΚΟ;

ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ
ΤΡΑΠΕΖΙ ΓΙΑ ΤΟ
ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ
ΣΚΗΝΙΚΟ!

ΠΡΟΣΕΞΕ ΤΟ
ΛΙΓΟ ΜΕΧΡΙ ΝΑ
ΣΤΕΓΝΩΣΕΙ!...

ΕΝΤΑΞΕΙ!...

ΤΙ ΕΓΙΝΕ ΑΣΩΜΑΤΕ; ΤΗΝ
ΕΨΗΣΕΣ ΤΗ ΓΚΟΜΕΝΑ
Η ΑΚΟΜΑ;

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΚΑΘΟΜΑΣΤΕ
ΕΜΕΙΣ ΝΑ ΤΗΣ ΦΤΙΑΧΝΟΥΜΕ
ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ; ΕΠΡΕΠΕ
ΝΑ ΠΡΟΣΛΑΒΕΙ ΕΡΓΑΤΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ!..

...ΩΣ ΠΟΤΕ ΘΑ ΜΑΣ
ΠΙΑΝΕΙ ΚΟΡΟΪΔΑ;
ΩΣ ΠΟΤΕ ΘΑ ΚΑΝΟΥ-
ΜΕ ΕΜΕΙΣ ΟΛΕΣ ΤΙΣ
ΧΑΜΑΛΟΔΟΥΛΕΙΕΣ
ΕΔΩ ΜΕΣΑ;

ΠΟΤΕ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΘΑ
ΚΑΤΑΛΑΒΕΙ ΟΤΙ ΕΙΜΑΣΤΕ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ;!

ΠΩΣ
ΠΑΕΙ ΠΑΙΔΙΑ;
ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ ΤΟ
ΣΚΗΝΙΚΟ;...

**ΔΕ ΜΑΣ ΧΕΖΕΙΣ
ΚΙ'ΕΣΥ ΤΩΡΑ;**

ΕΓΩ ΦΤΑΙΩ ΡΕ,
ΠΟΥ ΚΑΘΟΜΑΙ
ΚΙ'ΑΝΑΚΑΤΕΥΟΜΑΙ
ΜΕ ΤΗ ΜΑΣΤΟΡΑΤΖΑ!

...ΨΥΧΡΑΙΝΙΑ ΚΥΡΙΑΚΟ!..
ΗΡΕΜΗΣΕ ΚΥΡΙΑΚΟ!..

Αρκάς

ΚΥΡΙΑ ΘΕΚΛΑ, ΜΑΣ ΕΧΟΥΝ
ΠΕΡΙΣΣΕΥΕΙ ΔΕΚΑ ΚΙΛΑ ΚΙΤΡΙΝΟ
ΧΡΩΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ
ΣΚΗΝΙΚΟ. ΝΑ ΤΟ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗ-
ΣΟΥΜΕ Σ'ΑΥΤΟ;

ΑΠΟΚΛΕΙΕΤΑΙ! ΑΥΤΟ
ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ ΘΑ ΒΑΦΕΙ
ΣΚΟΥΡΟ ΜΠΛΕ! ΤΟ ΜΠΛΕ
ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΦΟΝΤΟ
ΓΙΑ ΤΑ ΞΑΝΘΑ ΜΟΥ ΜΑΛΛΙΑ.

ΕΧΩ ΜΙΑ ΙΔΕΑ!
ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΜΗ ΒΑΦΟΥΜΕ
ΚΙΤΡΙΝΟ ΤΟ ΣΚΗΝΙΚΟ ΚΑΙ
ΜΠΛΕ ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ ΣΑΣ;
ΘΑ ΜΑΣ ΕΡΘΕΙ ΠΙΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ!

ΕΧΩ ΒΑΡΕΘΕΙ ΠΙΑ ΝΑ ΕΚΝΕΥΡΙΖΟΜΑΙ
ΜΑΖΙ ΣΟΥ! ΕΙΣΑΙ ΑΘΕΡΑΠΕΥΤΑ ΗΛΙΘΙΟΣ!

ΓΙΑΤΙ ΕΙΜΑΙ
ΗΛΙΘΙΟΣ; ΕΠΕΙΔΗ
ΕΙΜΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ;

...ΟΡΙΣΤΕ, ΕΣΕΙΣ
ΠΟΥ ΕΙΣΑΣΤΕ ΕΞΥ-
ΠΝΗ, ΠΕΣΤΕ ΜΑΣ,
ΤΙ ΘΑ ΤΟ ΚΑΝΟΥΜΕ
ΟΜΩ ΑΥΤΟ ΤΟ
ΚΙΤΡΙΝΟ ΧΡΩΜΑ;

ΘΑ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΩ
ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟ ΧΕΡΙ;

Αρκάς

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ και οι πολιτικές απέναντι στην επιφανειακή ή ανύπαρκτη «άποχυντοποίηση» στο μεταπολιτευτικό κράτος αλλά και στο νυν «σοσιαλιστικό», είναι σχετικά άπλες υποθέσεις και για την 'Αριστερά, υποτίθεται, λυμένα ζητήματα. Όμως πέρα απ' τις υποψίες για χουντικούς και την πολιτική ζύμωσης περί αλλαγών στους θεσμούς, υπάρχουν και οι υπεύθυνοι, τά φυσικά πρόσωπα. 'Η αποκάλυψη λοιπόν, πόσα και ποιά έρπετα ύφίστανται σήμερα ως κρατικοί λειτουργοί, είναι ίσως ή πλέον αποτελεσματική κίνηση. Έξ άλλου μέ παραδείγματα αντιμετώπιζεται ο έφησυχασμός και ή λήθη.

Ο «Σχολιαστής» θεωρεί την παρέμβαση του εκπαιδευτικού κ. *Δαμνιανού Βασιλειάδη* υποδειγματική και την δημοσιεύει. Μέλος του ΠΑΚ Γερμανίας, στο Μόναχο, ο κ. Βασιλειάδης γνώρισε όσο ελάχιστοι, τόν ακριβή ρόλο των διπλωματών «μας» στην περίοδο της δικτατορίας.

Σέ εκτενέστατες αναφορές του προς τόν 'Υπουργό κ. Χαραλαμπίοπουλο, ο Δ. Βασιλειάδης εξηγεί γιατί ή παρουσία των κυρίων: *Αθανασίου, Οικονόμου και Τσαλίκη*, είναι προκλητική και επικίνδυνη στο Διπλωματικό Σώμα. Σέ διπλή στήλη διαβάστε τις απαντήσεις του 'Υπουργείου, μιλάνε μόνες τους.

Η δημοσίευση στά ΝΕΑ (Κυριακή 11.11.84) της *απόρρητης* έκθεσης του Στρ. Έπιτρόπου *Μιχ. Ζούβελου* (19.11.1976) για τούς ανθρώπους της χούντας στά διπλωματικά πόστα, δημιούργησε την έντύπωση κάποιων εξελίξεων στη μακάρια συνοχή της διπλωματικής ιεραρχίας. Πόσα όμως ακριβώς «σταγονίδια» βρίσκονται ακόμη στις Πρεσβείες, τά Προξενία, τις Κεντρικές υπηρεσίες ή την ΕΟΚ;

Γιατί τά ΝΕΑ επλέγουν αυτή την «έκθεση» πού άφορά κυρίως έν συντάξει ή πεθαμένους διπλωμάτες και όχι αυτούς πού παραμένουν; (Έκτός απ' τόν «καταδότη» βέβαια, *Άλεξ. Ζαφειρίου*, ο έπικεφαλής της αντιπροσωπείας — σήμερα — στην ΕΟΚ). Γιατί τά ΝΕΑ καταγγέλλουν μόνον τόν *Εύαγ. Άβέρωφ* ότι «τακτοποίησε» στο συρτάρι την έκθεση Ζούβελου και σιωπούν μπροστά στην άναισθησία της νυν ήγεσίας; Πώς, έν πάση περιπτώσει ένα κατ' έξοχήν *αντιστασιακό* πολιτικό έπιτελείο: Χαραλαμπίοπουλος — Καψής — Πάγκαλος — Παπούλιας του ΥΠ. ΕΞ., άνέχεται σέ ιδιαίτερα σημαντικές θέσεις τούς χθεσινούς χαφιέδες του;

■ *Παν. Οικονόμου*, βαθμοί: Πληρεξούσιος 'Υπουργός Α', σήμερα *Πρέσβης στη Χάγη*.

■ *Χριστ. Τσαλίκης*, βαθμός: Σύμβουλος Πρεσβείας Α' σήμερα στο *Λονδίνο*.

■ *Νικ. Αθανασίου*, βαθμός: Πληρεξούσιος 'Υπουργός Α' σήμερα στην Κεντρική 'Υπηρεσία.

Τότε δλοι τους «Ρουφογαλικοί».

Γιά όποιον άμφιβάλλει δημοσιεύουμε αποσπάσματα της έπιστολής του Δ. Βασιλειάδη, προς τούς κυρίους αυτούς, τότε στο Μόναχο...

Δ.Τ.

«Ρουφογαλικοί» διπλωμάτες

Μόναχο
27.8.1971

Πρός τούς κυρίους

Οικονόμου, Γενικό Πρόξενο, Τσαλίκη, Πρόξενο και όλα τά συνειδητά όργανα της φασιστικής δικτατορίας στην Ελλάδα και τό Έξωτερικό

8 München 22
Widenmayerstr.42

Μέ κατηγορήσατε άνάμεσα στ' άλλα ότι «λαμβάνω μέρος ως ήγαικόν στέλεχος εις όλας τάς άνθελληνικές εκδηλώσεις, παρασύρωντας και μέζας άγραμμάτων εργατών εις άντεθνικές ενεργείας» και ότι «ετάχθην ύπέρ μιζς αυτόνομου Μακεδονίας, συμμετέχων μαζί μέ Γιουγκοσλάβους εις συγκεντρώσεις και συλλαλητήρια».

Κύριοι!

Έκτελώντας τό καθήκον μου σάν εύσυνειδητος Έλληνας απέναντι στην πατρίδα και τό έθνος, τά όποια έσεις σήμερα κατηλεύετε, τάχθηκα έναντίον της φασιστικής δικτατορίας, γιατί είμαι απόλυτα πεπεισμένος — κι αυτό τό γνωρίζουν κι οι πίο μωροί — ότι αυτή οδηγεί τό έθνος και τό Λαό στην καταστροφή. (...)

1. Σας καθιστώ υπεύθυνους για την τιμωρία αυτή πού μασκαρέψατε έναντίον μου, εξαναγκάζοντας μερικά καθάρματα, μέ τά όποια είσατε σέ θέση νά συνεργάζεστε, νά μέ διαβάλουν κατά τόν πίο έπαίσχυντο κι άνομολόγητο τρόπο, έλπίζοντας ότι θά μπορέσετε εκεί όπου εύκολα έχετε τή δυνατότητα, νά μέ καταπολεμήσετε. Τέτοιο χατήρι δέν σας κάνω.

2. Απαιτώ νά ενεργήσετε άμέσως νά εξαλειφθεί κάθε ίχνος μιζς τέτοιας φανταστικής κατηγορίας από κάθε έγγραφο, στο όποιο έδώ και στην Ελλάδα έχει καταχωρηθεί.

Έξ άλλου όφείλετε νά γνωρίζετε ότι ή άνανδρη κατασυκοφάντηση σήμερα — μέ καθεστώς δικτατορικής άσυδοσίας — άποτελεί άπλως ένδεικτική πράξη του ήθικου έπαπέδου και της μεθοδολογίας πού χρησιμοποιείτε, αύριο όμως σέ μιá έλεύθερη δημοκρατική Ελλάδα, θά άποτελεί κοινικά διώξιμη πράξη και τότε σκοπεύω νά επανέλθω έναντίον κάθε υπεύθυνου. (...)

Έτσι τή μόνη κατηγορία πού μπορείτε νά μου άποδόσετε και πού άνταποκρίνεται πραγματικά στην αλήθεια είναι ή άκόλουθη:

«Σέ κατηγορούμε ότι προσπαθείς μέσω των φίλων του ΠΑΚ νά μάζς έμποδίσεις ν' άπομυζούμε υλικά και πνευματικά τόν έλληνικό Λαό και μέ τόν ιδρώτα του νά γεμίζουμε τά πορτοφόλια μας κι ότι άγωνίζεσαι για την έλευθερία και Δημοκρατία, την όποια έμεις καταλύσαμε στην Ελλάδα.»

Αυτή την κατηγορία μόνο έχετε δικαίωμα νά καταχωρήσετε στον φάκελλό μου.

Δαμνιανός Βασιλειάδης

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΛΤΙΟΥ Αθήνα, 2 Σεπτεμβρίου 1983 Αξιότιμο κύριε, Εκ απάντησής μου ανάσας, σε απάντησή της από 20 Ιανουαρίου 1983 επιστολής σας, να σας γνωρίζω ότι ο κ. Δαμνιανός Βασιλειάδης, Πληρεξούσιος Έπικεφαλής Α', υπαρκτεί υπό Πρώτης της Ελλάδας όταν τήν της Ελλάδας, ενώ ο κ. Τσαλίκης, Σύμβουλος Πρεσβείας Α', υπαρκτεί στην Πρεσβεία της Ελλάδας στο Λονδίνο. Γ. Ε. Βασιλειάδης Πληρεξούσιος Έπικεφαλής Α'	ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΛΤΙΟΥ Αθήνα, 6 Σεπτεμβρίου 1983 Αξιότιμο κύριε, Εκ απάντησής της από 7.8.83 επιστολής σας, ο κ. Υπουργός μου ανέθεσε να σας γνωρίζω ότι ο κ. Βασιλειάδης Αθανασίου υπαρκτεί στο Γενικό Αρχείο της Πρεσβείας από 25.1.1968 έως τήν άναχώρησή του 1970, ο κ. Βασιλειάδης Οικονόμου από 7.12.1970 έως 16.6.1973 και ο κ. Τσαλίκης από 1.8.1970 έως τήν άναχώρησή του 1971. Υπάρχει ο κ. Αθανασίου στην Επικεφαλής Υπουργός Α' και υπαρκτεί στην Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών. Γ. Ε. Βασιλειάδης Πληρεξούσιος Έπικεφαλής Α'
---	---

«Πολιτική» και «πλουραλισμός» από ραδιοφώνου

Η περιπέτεια της εκπομπής της Ρεζάν, έχει δύο πτυχές, που όσο δεν συνδυάζονται, δημιουργούν δύο αντίπαλες παρατάξεις: τούς ενθερμούς υποστηρικτές και τούς φανατικούς πολέμιους.

Η πρώτη πτυχή σχετίζεται με τη διαδικασία αποκομπής της κ. Ρεζάν. Είναι πέρα από κάθε αμφιβολία, ότι η επίθεση του ΕΘΝΟΥΣ και της ΑΥΡΙΑΝΗΣ εκφράζει, με τον πιο άκομφο τρόπο, τα όρια της κυβερνητικής υπομονής. Είναι πράγματι θλιβερό το θέαμα της εκστρατείας των δύο εφημερίδων, που με τη μέθοδο της προσωπικής σπύλωσης και της ιδεολογικής τρομοκρατίας νομιμοποιούν και στηρίζουν τούς κυβερνητικούς χειρισμούς.

Αλλά, οι εφημερίδες αυτές δεν ήλθαν να εκφράσουν απλά και μόνο κάποια κατευθυνόμενη συνωμοσία της κυβέρνησης. Έκμεταλλεύτηκαν ένα κλίμα σέ βάρος της κ. Ρεζάν, που είχε κυριαρχήσει μεταξύ των όπαδων του ΠΑΣΟΚ, ήδη πριν από την επίμαχη εκπομπή. Στις 2 Δεκεμβρίου, στά ΝΕΑ, σέ ανώνυμη «σφήνα», ή κυρία Ρεζάν χαρακτηρίζεται «Κυρία Τορκουεμάδα» και, αφού κατηγορηθεί ότι βασανίζει τούς προοδευτικούς που πηγαίνουν στην εκπομπή της, ενώ χαριεντίζεται με τον κ. Μητσοτάκη, ό συντάκτης του σχόλιου των ΝΕΩΝ μάς πληροφορεί ότι ή εκπομπή της κ. Ρεζάν στάθηκε αρκετή για να πετάξει τό ραδιόφωνό του από τό παράθυρο.

Τό σχόλιο αυτό των ΝΕΩΝ, αλλά και, πολύ περισσότερο βέβαια, ή μετέπειτα επίθεση του ΕΘΝΟΥΣ και της ΑΥΡΙΑΝΗΣ δείχνουν μία υπερβολή στις εκφράσεις που δέν μπορεί να κατανοηθεί παρά μόνο σάν εκφραση πανικού. Ένα είδος πανικού, όμως, που δέν κυρίευσε μόνο τούς υπεύθυνους της ΕΡΤ, αλλά και τούς όπαδούς του ΠΑΣΟΚ που ήταν άκροατές της κ. Ρεζάν. Ό πλουραλισμός της εκπομπής της, από διασκεδαστικό σκανδαλάκι του κυριακάτικου πρωινού, μεταβλήθηκε γι' αυτούς σέ μία απειλή. Ήταν ή αλλαγή του πολιτικού κλίματος, ήταν ότι ό Μητσοτάκης

βάζει επιτακτικά θέμα μαζικών μέσων ενημέρωσης, ήταν γιατί οι όπαδοί του ΠΑΣΟΚ αισθάνονται ένοχές για την κατάσταση της ΕΡΤ και δε θέλουν να τούς τη θυμίζουν κυριακάτικα, ήταν ίσως όλα αυτά μαζί, τό γεγονός είναι ότι από τη στιγμή που ή εκπομπή είχε αρχίσει να ένοχλει τό ΠΑΣΟΚ, άργά ή γρήγορα θά είχε τέλος. Ένα τέλος που θά κατέγραφε με τρόπο δραματικό, αυτό που κατέγραφε στην προηγούμενη φάση της ή εκπομπή σάν ευχάριστη έκτροπή από τά συνηθισμένα: τό γεγονός ότι ή έλευθερία στά μέσα μαζικής ενημέρωσης είναι μία κατεύθυνση «ένάντια» στό ρεύμα, στό ρεύμα της μονολιθικότητας και του άμεσου πολιτικού έλέγχου.

Η δεύτερη πτυχή του θέματος σχετίζεται με την υποστήριξη που γνώρισε ή κ. Ρεζάν μετά την παραίτησή της.

Δέν είναι μόνο ή Δεξιά, που άναγνώρισε στό πρόσωπο της κ. Ρεζάν ένα μάρτυρα της έλευθερίας. Άμέσως μετά την παραίτησή της τό κλίμα μεταστρέφεται, μερίδες της Άριστεράς σπεύδουν όχι απλά να υποστηρίξουν την κ. Ρεζάν, αλλά να άναγνωρίσουν στην εκπομπή της τό πρότυπο, τό μοντέλο της δημοκρατικής ραδιοτηλεόρασης: «τό πρόγραμμα της Μ. Ρεζάν ήταν ένα καθολικό μάθημα ώριμου διάλόγου, άπροκατάληπτης σκέψης, κριτικής στάσης», γράφει ό κ. Σπυρόπουλος στην Αύγή στις 11 Δεκεμβρίου. Και έδώ είναι που αρχίζουν τά δυσκόλα για τούς υποστηρικτές της κ. Ρεζάν. Γιατί, τί σημαίνει αυτό τό «καθολικό», τό «ώριμο», τό «κριτικό»;

Η κ. Ρεζάν δέν είχε πολιτική σκοπιά; Κάθε άλλο! Από την εκπομπή της έκανε πολιτική με όλη τη σημασία της λέξης. Τά θέματα που επέλεγε και, φυσικά, ό τρόπος που τά παρουσίαζε είχαν μία συγκεκριμένη πολιτική κατεύθυνση: από την εκπομπή για τό ήθος των εύρωκλογών μέχρι την πρόσφατη καταδίκη της «εκλογολογίας», ή κ. Ρεζάν άσκούσε πολιτική, με τό συνεκτικό πολιτικό μήνυμα της κοινωνικής εξειρήνευσης. Πρόκειται για μία πολιτική κατεύθυνση αποκλίνουσα από αυτήν της επίσημης Δεξιάς, που άκολουθεί μία πορεία πόλωσης και άναμέτρησης. Πρόκειται όμως και για μία κατεύθυνση αποκλίνουσα από την όποια άριστερή πολιτική. Από αυτή τη σκοπιά, ή εκπομπή της κ. Ρεζάν ευνόησε δεξιές πολιτικές άπόψεις, όχι τις έπίσημες άπόψεις της ΝΔ, αλλά δεξιές. Στά πλαίσια αυτά κινήθηκε και ή επίμαχη εκπομπή της. Μία μέρα μετά την πολιορκία της ΕΡΤ 2 από τόν

Μητσοτάκη, ήταν άδύνατο να τίξει τό θέμα της ραδιοφωνίας και της τηλεόρασης χωρίς να ευνόησει κάποια παρατάξη. Και μόνη ή επιλογή του θέματος ήταν άρκετή, για να ευνोηθεί ή ΝΔ. Αυτός όμως δέν είναι λόγος για να ζητάνε οι φιλοκυβερνητικές εφημερίδες την κεφαλή της επί πίνακι. Άλλά δέν μπορεί και να είναι λόγος για να άναγορευτεί ή κ. Ρεζάν σέ ήρωίδα της Άριστεράς.

Πολέμιοι της Ρεζάν και φανατικοί υποστηρικτές της ξεκινάνε από μία κοινή θέση, ότι δηλαδή τά μέσα μαζικής ενημέρωσης πρέπει και μπορούν να είναι πολιτικά ουδέτερα, και ή διαφωνία τους περιορίζεται στό κατά πόσον ή Ρεζάν τήρησε ή παραβίασε αυτή την «άρχή της ουδετερότητας». Ό μεταξύ τους άγώνας προδικάζεται άγονος. Η λύση ίσως πρέπει να άναζητηθεί σέ αντίθετες κατευθύνσεις.

T.M.

Ένας διαφορετικός 'Αρκάς

Τό μπλοκάκι με τίτλο «Τό Μικρό και τό Μεγάλο» είναι ή καινούργια δουλειά του Άρκά που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Σχολιαστής». Δέν μοιάζει με τά συνηθισμένα του κόμικς, ούτε έχει σχέση με την παροιμία «Τό μεγάλο τρώει τό μικρό». Θά μπορούσε να χαρακτηριστεί «Ένας τρυφερός όμνος στη μοναξιά» ή μία «ποιητική καταγγελία της άλλοτρίωσης των ανθρώπινων σχέσεων», όμως τά μεγάλα λόγια καθόλου δέν ταιριάζουν στα σκίτσα. Ίδιως όταν είναι του Άρκά.

K.B.

10 τεύχη TAR

Συμπληρώθηκαν δέκα τεύχη του περιοδικού κιθάρας TAR. Έτσι βλέπουμε πώς ένα ειδικό περιοδικό μπορεί και «ζει» παρ' όλο που η ύλη του δεν έχει καμία σχέση με τη γνωστή λαϊκίστικη άρθρογραφία για την απόκτηση καταναλωτικού κοινού.

Τό περιοδικό TAR είναι μία έλλιδοφόρα παρουσία στον ελληνικό περιοδικό τύπο, γιατί δεν είναι μονάχα η έκδοσή του που — ομολογούμε — είναι παραδειγματική από πλευράς αισθητικής, αλλά και η ζωντανή παρουσία του στην πολιτιστική μας ζωή, με ρεσιτάλ κιθάρας αξιολογών κιθαριστών από τον Παγκόσμιο χώρο (Ισπανία - Αργεντινή - Κούβα - Γαλλία κλπ.) με διαλέξεις μουσολόγων κ.ά.

Υπενθυμίζουμε πώς TAR σημαίνει «χορδή» στα αρχαία Περσικά και τό περιοδικό αναφέρεται στην κιθάρα σέ όλους τούς μουσικούς χώρους (κλασική - τζάζ - φλαμένκο - πόπ - αυτοσχδιασμός κ.ά.). Η ύλη του είναι εμπλουτισμένη με άρθρα γενικότερου ενδιαφέροντος, όπως Οργανολογία - Μορφολογία - βιβλιογραφία - θέματα αυτοσχδιασμού.

Η συμπλήρωση δέκα τευχών TAR είναι ένας πρώτος κύκλος του καλού περιοδικού και δείχνει πώς υπάρχει ένα κοινό που ενδιαφέρεται για σοβαρότερη και βαθύτερη μουσική πληροφόρηση πράγμα που χρειάζεται ο ελληνικός μουσικός τόπος.

Στό τεύχος 10 ξεχωρίζουμε ένα αφιέρωμα στον Λόρκα και τίς επιδράσεις του από τό φλαμένκο, άρθρο για τό ρόλο της ηλεκτρικής κιθάρας στην πόπ-ρόκ μουσική, άρθρο για τον αυτοσχδιασμό του Σάκη Παπαδημητρίου, κ.ά.

Δ.Ο.

Η εταιρεία Νέας Μουσικής

Είναι πιά κοινός τόπος ή αδιαφορία των εταιρειών δισκων για την παραγωγή δουλειών που ξεφεύγουν από τά καθιερωμένα έμπορικά πρότυπα. Καί οι λίγες προσπάθειες φαίνονται ότι εγκαταλείπονται.

Μέ χαρά λοιπόν βλέπουμε την εμφάνιση της «Εταιρείας Νέας Μουσικής» με διευθυντή τον Θάνο Μικρούτσικο, που στόχο έχει «την παραγωγή δισκων που λόγω της υψηλής τους ποιότητας δυσκολεύονται ή και δεν μπορούν να βγουν από τίς παραδοσιακές μεγάλες εταιρείες».

Σημειώνουμε ότι πέρα από μεμονωμένες ιδιωτικές παραγωγές, υπάρχουν και οι «εταιρείες» «Motivo», «S.V.R.», «Δισκογραφικός καλλιτεχνικός συνεταιρισμός».

Η «Εταιρεία Νέας Μουσικής» ξεκινά από τό δίσκο του Νότη Μαυρουδή με τίτλο *Στην όχθη της καρδιάς μου* με τον Γ. Σαμσιάρη και τη Σ. Βόσσου. Υπογραμμίζουμε την άρτια και καλαίσθητη παραγωγή και την εξαιρετική ήχογράφηση.

Στό σημείωμά της ή «Εταιρεία»

γράφει:

«Τί μπορούμε να κάνουμε σήμερα που δ λαϊκισμός κυριαχεί, παράγεται και εκπέμπεται από παντού; Δίσκους σάν κι αυτόν που είναι ή καλύτερη άμυνα στό ήχητικό νέφος που μάς περιβάλλει». Δ.Ο.

Βοηθήστε μας να σάς βοηθήσουμε!

«Βοηθήστε μας να σάς βοηθήσουμε». Αυτό είπαν οι αστυνομικοί της περιοχής στά παιδιά που δούλευαν τό Hima στη Μεσογείων, όταν αντιλήφθηκαν ότι για δύο συνεχόμενα βράδια, αυξήθηκε άνησυχητικά ό αριθμός των πελατών του, σέ σχέση μ' αυτούς που πήγαιναν εκεί τά προηγούμενα βράδια για να δούν τά ελληνικά συγκροτήματα.

Υπήρχε κάποιος σίγουρα, από τό άπέναντι πεζοδρόμιο της Μεσογείων που δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Καί δημιουργούσε προβλήματα από παλιά. Όταν έκανε μήνυση τό βράδυ της Τρίτης, τό Hima καθάρισε μ' ένα πρόστιμο των 2.000. Έτσι γίνεται συνήθως σ' αυτές τίς περιπτώσεις, ειδικά όταν διατηρεί κάποιος ιδιοκτητής φιλικές και άλλες σχέσεις με τούς φρουρούς της τάξης. Χωρίς λοιπόν να γίνει τό παραμικρό που θά ένοχλούσε την άστυνομία, τό γεγονός της ύπαρξης τόσων πολλών σ' ένα «ρόκ κλάμπ» (ποιός ξέρει τί θά γίνεται εκεί μέσα!), ήταν άρκετό ώστε τό πρόβλημα των μηνύσεων λόγω διατάραξης της κοινής ήσυχίας, να όδηγήσει σέ τέτοια κουβέντα του στυλ «βοηθήστε μας να σάς βοηθήσουμε». Καί γνωρίζουμε όλοι τί σημαίνει κάτι τέτοιο. Τά δύο παιδιά που δούλευαν τό Hima σάν ρόκ κλάμπ, φυσικά άρνήθηκαν και έγκατέλειψαν τά πόστα τους. Τώρα τό Hima λέγεται Bluebird και λειτουργεί σάν καθώς πρέπει, «έξασφαλισμένη» ντίσκο. Άλλος ένας πόντος κερδισμένος!

Χ.Δ.

Εικόνες και Προοπτική

«Στά σπία των άναρχικών» μάς προσκαλούσε τό θυγατρικό περιοδικό του ΕΘΝΟΥΣ, οι ΕΙΚΟΝΕΣ.

Κι' ένω με άγωνία περιμέναμε αυτή την ξενάγηση, στό τέλος άπογοητευθήκαμε: άντί να πάρουμε μία ιδέα του πώς όργανώνει ένας άναρχικός τούς χώρους του σπιτιού του, τίς διακοσμητικές έναλλακτικές του άπόψεις κλπ., βρεθήκαμε μπρός σέ μία ιστορική άναφορά άναρχικών ή αντίεξουσιαστικών όμάδων και περιοδικών. Μεταξύ αυτών και ή Θεσσαλονικίτικη ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ. Όχι από λάθος τό πιθανώτερο: ότι δεν ταξινομείται στις έπίσημες ταξινομήσεις είναι αυτόδικαία ένταγμένο στον «άναρχικό χώρο» σύμφωνα με την ιδεολογία του περιοδικού και της «μητέρας» έφημερίδας.

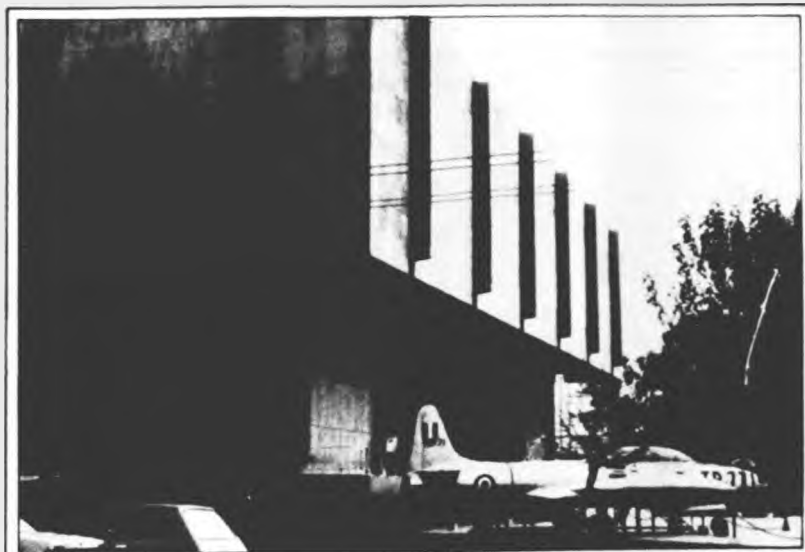
Χρ.Β.

Γλωσσικά...

■ Ό καθηγητής Νίκος Μάργαρης (ΤΟ ΒΗΜΑ, 2.12) τονίζει στον τίτλο και τό κείμενό του πώς «χρειάζομαστε πραγματικούς περιβατολόγους». Συμμετέχουμε στην άνησυχία του έπιφανούς οίκολόγου, γιατί άλλιώς κινδυνεύει πραγματικά τό... περιβά-ντο μας.

■ Ό Ζάχος Χατζηφωτίου (ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 13.12) τά βάζει με την άγράμματον τηλεόρασιν μας που δεν έμαθε να όνομάζει σωστά τό «Βαλπαρίζον» της Χιλής. Έπειδή φαίνεται πώς ό κοσμικογράφος, μείραξ ών, δεν έζησε την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, του συγχωρηται ή διφθογοποίηση του ξενικού όνόματος. Συνεχίζοντας όμως λίγες άράδες παραπέρα, θέλει να άποδώσει τον γνωστόν «Άγιον Φραγκίσκον ως Σάν Φραντζίσκο. Αυτό τό τελευταίο, όμως, κύριε Ίακχε, δεν είναι καθόλου μά καθόλου haute classe: περίπου σάν να φοράτε ζμόκιν, όταν βγαίνετε παγανιά σέ κοσμικές βερσινάζ, άβάν-πρεμιέρ και πρεζαντασιόν.

Γ.Κ.

Ποιός φοβάται τό ΤΣΙΚ;

1

Υπάρχει πάντα μία εύκολη λύση, έξουσιαστική, για να κρίνουμε πράγματα. Είναι να τά ξεκόψουμε από τό περιβάλλον τους. Να τά καταντήσουμε δηλαδή άντικείμενα που δεν έχουν πιά καμιά έπαφή ούτε με πρόσωπα ούτε με χώρο ούτε με χρόνο ούτε με καταστάσεις. Τό φωτογραφικό καδράρισμα παίξει έδώ τον πρόστυχο ρόλο του. Μ' αυτό τον τρόπο εύκολα μαζεύονται χιλιάδες έτερόκλητα άντικείμενα από τό έμπόριο που είναι και κακόγουστα. Η διαφορά είναι ότι όταν τά βλέπεις στό χώρο τους σ' ένα πανηγύρι ή στην όδό Αίόλου έχει να κάνει με καταστάσεις που προκαλούν πολλές ιδέες, αντίδράσεις... Αυτό είναι μία ζωντανή άληθινή πραγματικότητα. Η έκθεση του ΤΣΙΚ δεν ήθελε παρά να προκαλέσει την ίδια ιδέα, την ιδέα της κακογουστιάς, κάτι που σίγουρα σάν μονοσήμαντη έννοια, είναι ψεύτικη. Παράλληλα συνέβαινε και τό έξης: Έπειδή άκριβώς έπρόκειτο για κακόγουστα άντικείμενα ή αντίδραση θέλει να φέρει στό νού κάποια άλλα «καλόγουστα». Ποιά είναι αυτά; Στοιχειώδη ειλκρίνεια θά ήταν ή άντιπαράθεση. Τότε θά γινόταν φανερό πόσο μάς διέπει ή κουλτούρα του άντικειμένου ή του φετιχ. Προϊόν ύποανάπτυξης.

2

Μαζί με τά «κακόγουστα» έμπορικά άντικείμενα ή έκθεση πήρε σβάρνα και τίς προσωπικές έκφραστικές και πολλές φορές δημιουργικές λύσεις του κόσμου που είναι και βίαιες αντίδράσεις στό καταπιεστικό περιβάλλον της άστικής σοβαροφάνειας — για πολύ κόσμο — ή πλατεία των Φιλατρών, τό κάστρο των ίπποτών, τά διακοσμημένα καμiónια, είναι όάσεις, στη νεόκτιστη όμοιομορφία των πολυκατοικιών και καφετεριών (στη συζήτηση βρέθηκε πάλι ένας αρχιτέκτονας να μάς δηλώσει ότι οι πολυκατοικίες δεν είναι ΤΣΙΚ).

Όσο για τίς γιγαντοδιαφημίσεις από λαμαρίνα, που «άγνοούν την κλίμακα του χώρου και διαμορφώνουν χώρους αισθητικής παραμόρφωσης» (κείμενο διαφήμισης για την έκθεση και τό βιβλίο ΤΣΙΚ) για πολλούς αυτές οι φιγούρες άποτελούν δυναμικά συμβάντα σ' ένα μονότονο γκρίζο περιβάλλον. Κρίμα που οι φίλοι του ΑΝΤΙ θέλουν να τό συντηρήσουν στην σωστή του θερμοκρασία για την ψυχική τους γαλήνη.

Και τό ΚΙΤΣ στην τέχνη; Καί τά «βάρβαρα χρώματα»; Όλοι ξέρουμε ένα σωρό ανθρώπους που ζωγραφίζουν σπίτι τους, ότι τούς άρέσει για να μπορούν να αισθάνονται τουλάχιστον όμορφα μόνοι τους, χωρίς τό άγχος της παρέας και της βραδυνης έξόδου ή της συντροφιάς της τηλεόρασης. Θά τούς μπει τώρα ή ιδέα ότι αυτά που κάνουν είναι ΤΣΙΚ;

Άγης Κελπέκης

ΓΙΑ Ν' ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΕΙ την τηλεόραση, τό αμερικάνικο σινεμά στρέφεται σέ πολύωρες τοιχογραφίες κι επικαλείται την αλσιοδοξία των άγροτικών θεμάτων. 'Η Εύρώπη, χλωμή, προσπαθεί ν' απαντήσει καί τό μόνο πού καταφέρνει είναι νά τρέφεται άπ' τίς σάρκες της. Τέσσερις «Κάρμεν» σ' ένα χρόνο, δίπλα σέ άλλες όπερες, σέ άλλα δάνεια, σέ τόσες ιστορίες πού δέν τολμούν νά διαβούν τόν τελευταίο μεγάλο πόλεμο. 'Εδω, οί ίδιοι περίπου πού ανακάλυψαν την 'Ορθοδοξία, τώρα γίνονται θεράποντες του κίτς, άπειλώντας το μέ αναθέματα.

Μόνο στίς σκοτεινές αίθουσες, μακριά από τό βίντεο καί την κουζίνα, ή υπόσχεση άκόμα περιμένει νά εκπληρωθεί. 'Ισως, χάρη σέ κάποιον ταξίδι στην Καλιφόρνια πού δέν υπάρχει, στό Μεξικό τή μέρα πού γιορτάζουν τούς νεκρούς, σέ βρεγμένους δρόμους μέ ζωηρή κίνηση καί θολές σκέψεις, στό Σικάγο της Ποταπαγόρευσης ή στό Παρίσι των έμικρέδων της 'Ανατολής.

Είναι κι οί μέρες τέτοιες, πού οί φανταχτερές περιπέτειες δέ συγκινούν. 'Ο «'Ιντιάνα Τζόνς», ό «Ταρζάν», οί «Γκοστμπάστερς», μπορεί νά κάνουν άλλα πράγματα, εισιτήρια γιά παράδειγμα. 'Ομως, ό Μοτορσάυκλ Μπού δέ βασιλεύει έπειδή, απλά, ή μοτοσυκλέτα του τόν φέρνει γρήγορα σέ κάθε σπιθαμή της επικράτειάς του. 'Αλλά, γιατί, γιά νά ένηλικιωθείς, πρέπει πρώτα ν' άρνηθείς ό,τι άγάπησες περισσότερο.

Τό βασίλειο είναι καί έξορτα γιά τόν Ράστου Τζέημς καί τόν μεγαλύτερο άδερφό του. 'Η ήρωινή σκότωση τίς συμμορίες καί τό σύννεφα περνούν γοργά πάνω άπ' τά κεφάλια του μέθυσου πατέρα, του λησμονημένου έρωτα, της παιδικής άθωότητας, της άπούσας μάνας, των φράσεων πού δέν ειπώθηκαν ποτέ, σά τή χαμένη νιότη, τή φιλία καί την έπικοινωνία πού σαρώθηκαν στό φύσημα του άνέμου, γιά ν' άπομείνουν, ίδια ή άμήχανη γλυκύτητα, στή μέση της σύγχρονης έρήμου. 'Απ' την αντίθετη κατεύθυνση, έρχονται οί μοναχικοί του Βίμ Βέντερς.

Τοπίο συνάντησης, τό Παρίσι του Τέξας κι οί μύθοι πού έμοιαζαν ξεχασμένοι όσο είχαν κρυφτεί, γιά νά σημάνουν τό τέλος του αμερικάνικου όνειρου. Στο βάθος, οί Outsiders, έπίσης

Στό πέραςμα του χρόνου

σ' αναζήτηση μιās χώρας γιά τούς νέους, ύπογειων διαλόγων καί νήματος κομμένου. 'Υστερα από την θεαματική οικονομική άποτυχία της «Πύλης της Δύσης», καθένas πού πεθαίνει μόνος, διατηρεί μιάν έλάχιστη άξια. Ούτε ό Κοπόλα, όμως, ούτε άλλος κανείς θά ξαναμιλήσει γιά τή χαμένη τρυφερότητα μιās γενιάς, άφου εκεί πού όλοι περιμένουν διασκεδαστικούς έφηβους, υπάρχει μόνο ό τέλειος παραλογισμός βουβός σά κλάμα, ό άκεανός μέ τά πουλιά, ή σπασμένη μπουκάλα, ό κρυφός φόβος πώς όπου νά 'ναι όλα τελειώνουν, γιατί στό μεταξύ ό «'Αταίριαστος» μπορεί νά κάνει τά πάντα, αλλά δέν θέλει πιά νά κάνει τίποτα.

Σκιές καί περιγράμματα. Γνωστοί καί άγνωστοι περνούν μέ ταχύτητα άστραπής άπ' την όθόνη της άνοιχτής τηλεόρασης, μέ ήχους χαμηλόφωνους, μιάν νύχτα ποτισμένη θλίψη. 'Οχι γιατί τά παιδιά του Outsiders στη δεύτερη ταινία μεγαλώνουν. Δέν είναι πού όταν όλα κατακτηθούν, χάνουν άμέσως τή σημασία τους. Σέ μυστικούς περίπατους, οί ήρωες των σύντομων ήμερών άναμετρούν τό μέγεθος των παλιών ειδώλων του Χόλλυγουντ. Νυχτερινή διαδρομή στην άκρη της κλασικής μυθολογίας καί νοσταλγία γιά όσους δέν είχαν ανάγκη νά πιστεύουν σέ κάτι. Νά μήν κατηγορούμε τό ποτάμι, αλλά τίς όχθες πού τό συμπιέζουν, κι έτσι από τή γιάλα τό κόκκινο καί τό γαλάζιο Rumble fish θά βρεθούν στην άγκαλιά της θάλασσας, τή στιγμή πού ό ρυθμός του Σπιούαρτ Κόπλαντ διατηρεί την αίσθηση του άναπότρεπτου καί του χρόνου πού ξεγλιστράει. 'Η ζωή είναι έγχρωμη, αλλά τό άσπρόμαυρο πιά ρεαλιστικό. 'Ο «'Αταίριαστος» γυρεύει χρώματα στά σκοτάδια της σιωπής γιατί ό ήρωάς του έχει δαλτωνισμό, ό Κοπόλα ξεσπάει σέ λυγμούς στην Ιταλική τηλεόραση όταν όμολογεί πώς τό άπραγματοποίητο όνειρό του ήταν νά σπουδάσει κινηματογράφο στην Εύρώπη, καί οί συνεχείς λήψεις πλάνων μέ γερανό έχουν σάν άποτέλεσμα την πιά ουσιαστική ταύτιση εικόνων καί ήχητικής μπάντας πού πραγματοποιήθηκε στό σινεμά.

Διάψευση, άνεκπλήρωτο, πικρή γεύση χρεωκοπίας καί θανάτου διασχίζουν καί τό «Κάτω από τό ήφαιστειο». Στην αισθητική του στυλιζαρίσματος καί του μεταμοντερνισμού, όμως, της προηγούμενης ταινίας, ό Τζών Χιούστον αντιπαραθέτει τή ρωμαλέα εικονογράφηση του σινεμά των χαρακτήρων, έτσι όπως φτάνει ως έδω από τά χρόνια του '50, άναπολώντας τή μαγεία της στιγμής, δίπλα στην παντοτινή καθαρότητα του βλέμματος.

«'Η 'Αμερική έχει άποικίσει τό ύποσυνειδητό μας», παραδέχεται ό Βέντερς, έπιχειρώντας την άποτίναξη του μυθολογικού ζυγού. 'Ενας άλλος Εύρωπαίος, ό Σέρτζιο Λεόνε, βουτάει στην ίδια δεξαμενή, μέ πολύ διαφορετικό τρόπο. Πρίν από τό «Κάποτε στή Δύση» είχε

προλάβει νά ένταφιάσει τό κλασικό ούέστερν. Τό τετράωρο «Κάποτε στην 'Αμερική» άντηχεί σάν προειδοποίηση γιά την άπειλή πού κύβεται πίσω από την κρίση της δραματοουργίας καί την έκφραστική.

Σάν ένύπνιος εφιάλτης ή φαντάσματα του έρωτα, τούτη ή ιστορία της προδομένης φιλίας, πέρα από σύνθετες άναφορές καί ύπερφίαλες φιλοδοξίες, παραμερίζει τόν γκαγκστερισμό γιά ν' άγγίζει τά ίχνη ενός σώματος άπόντος, πού δέν είναι άλλο άπ' τή χαμένη άθωότητα της ματιάς, όταν άντικρύζει τίς διαστάσεις του μελοδράματος.

'Η βία, λοιπόν, είναι κοινωνικό σύμπτωμα κι όχι στείρα έπίδειξη, όπως στό «Σημαδεμένο» του ντέ Πάλμα. 'Ας ξεπλύνουν τά μάτια τους αυτοί πού επιπόλαια άκούν καί βλέπουν γιά λογαριασμό των άναγνωστών τους, καταλογίζοντας μέ περισσή εύκολία νατουραλιστικές άδυναμίες σ' ένα φίλμ πού σίγουρα θά τό κολάκευε ή καταγωγή του Φλωμπέρ, άνάμεσα σ' άλλους. 'Αλλά, ή παρακριτική στά έλληνικά έντυπα άποτελεί μιάν ξεχωριστή ταινία καί στίς σκηνές πού έχουν νά κάνουν μέ χαριτωμένα σχόλια χαριτόβρυτων δημοσιογράφων (:) σέ κυριακάτικες εκδόσεις άπογευματινών φύλλων, εκεί, πραγματικά ό θεατής χρειάζεται τίς δραμαμίνες του, πολύ περισσότερο πού οί περιστρεφόμενες πολυθρόνες πάει καιρός πού αντικαταστάθηκαν μέ πιά σταθερές, στους κινηματογράφους τόσο της 'Αθήνας όσο καί της έπαρχίας.

Τήν καλύτερη άπάντηση στό διανοητικό έφησυχασμό, την προσφέρει ή δημιουργική ύστερία. Κι αν όλα τά προηγούμενα έγχειρήματα δέν φέρουν άποτέλεσμα, κι αν σέ πείσμα μερικων, οί ύπολογιστές θά εξακολουθήσουν μ' αύξημένο ρυθμό νά διαλέγουν τίς εικόνες πού θά παρακολουθούμε, ό 'Αντρέι Ζουλάφσκι άναλαμβάνει τή σωτηρία της εύρωπαϊκής κληρονομιάς. Σάν καταραμένος έξόριστος πού διάλεξε νά είναι, σάν έραστής του άπρόσμενου καί της κάμερας πού εισβάλλει στ' άδυστα του ιδιωτικού κόσμου, ή «Δημόσια γυναίκα» του σπεύδει νά συναντήσει τούς «Δαιμονισμένους» του Ντοστογιέφσκι, τήν τρέλα, την άπώλεια της ταυτότητας, την άγωνία καί τό θάνατο. Αύτά πού δέν μπορούμε νά ξορκίσουμε, τ' άγκαλιάζουμε τρυφερά. Τό σινεμά δέν έγινε μηχανή του χρόνου, αλλά τό μοναδικό μέσο πού έπitrpeπει τούς συνειρμούς του φαντασιακού.

Δέν θ' αλλάξουν καί πολλά όταν ξυπνήσουμε σ' άλλη χρονολογία. Θ' άλλαζαν λιγότερα, αν δέν ήταν μερικά φίλμ νά οργανώνουν τούτη τή σχέση μέ την άλλη μας ζωή, πού χάνεται. Νά τή συνδέουν, καθώς πού πρέπει στό κλίμα των ήμερών. Καί μ' όσα σμίγουν οί έπιθυμίες του μέλλοντος, διατηρώντας τή συνείδηση του λειψού τώρα.

'Ανδρέας Τύρος

«Προοδευτική διανόηση»: Πόσο προοδευτική καί πόσο διανόηση;

“Αν κάποτε είχες γνώμη,
σ’ αντάλλαγμα έχεις σήμερα επιρροή.”

Erich Fried

ΑΝΤΑΛΛΑΖΟΝΤΑΣ τη γνώμη της, η «προοδευτική διανόησή» μας δέν απόκτησε μόνον επιρροή: πήρε κι ένα «ρεγάλο» πού λέγεται πνευματική ασυλία.

Στή σημερινή Ελλάδα η «προοδευτική» έλιτ του πνεύματος μπορεί νά λέει καί νά κάνει σχεδόν ό,τι θέλει άτιμωρητή. Νά άδολεσχεί, νά τερατολογεί καί νά στρεβοδικεί χωρίς τόν παραμικρό έλεγχο. Νά μās σερβίρει ταινίες σάν τό «Ταξίδι στό Κύθηρα» ως τελευταία λέξη της αισθητικής καί του φιλοσοφικού στοχασμού, άπειλώντας μέ πνευματική καί κοινωνική καραντίνα κάθε αντίγνωμο. Ν’ άσχολεϊται έναν όλόκληρο χρόνο μέ τήν «Μπέττυ» καί τό δικαίωμά της νά πίνει καφέ στού Ζώναρς. Νά άπολαμβάνει χορογραφικά τά τάνκς πού παρελαύνουν στήν Κόκκινη Πλατεία. Νά προτείνει σοβαρότατα τήν ανάκληση του Μακρυγιάννη σέ άγιο της Όρθοδοξου ήμών Έκκλησίας. Νά βιάζει στήν κυριολεξία μιά ταινία σάν τήν «Άγαπημένη μου Βέρα» του Πάλ Γκάμπορ γιά νά τήν παρουσιάσει καλά καί σώνει ως κατάφαση του ύπαρκτου σοσιαλισμού. Καί νά λογοκρίνει τόν Βίλχελμ Ράιχ, όταν αναλαμβάνει νά τόν μεταφράσει.

Ένα σφιχτοπλεγμένο δίχτυ προσωπικών καί ήμιπροσωπικών σχέσεων με όμότεχνους, δημοσιογράφους, κόμματα καί κρατικούς οργανισμούς φροντίζει ώστε νά άποκλείεται εκ προοιμίου κάθε κριτική αντιμετώπιση των προϊόντων πού προσφέρουν στό κοινό δικήν πνευματικής τροφής οί μεγαλώνυμοι (καί οί μικρώνυμοι, πλην όμως άριστα δικτυωμένοι) «προοδευτικοί» διανοοούμενοι. Τό άποτέλεσμα είναι όπi ένα πλήθος από φελλώδη κατασκευάσματα επιπλέουν σέ μιά θάλασσα από κόλακες, βαλτές κριτικές καί σταρυστεμικές διαφημιστικές εκστρατείες.

Ό τραγικός Νίκος Πουλαντζάς (διπλά τραγικός, γιατί ή αυτοκτονία του δεν στάθηκε ικανή νά ταρακουνήσει τίς ναρκωμένες συνειδήσεις των αútάρεσκων διανοοομένων μας) έγραφε τό 1978 στό «Νέα»:

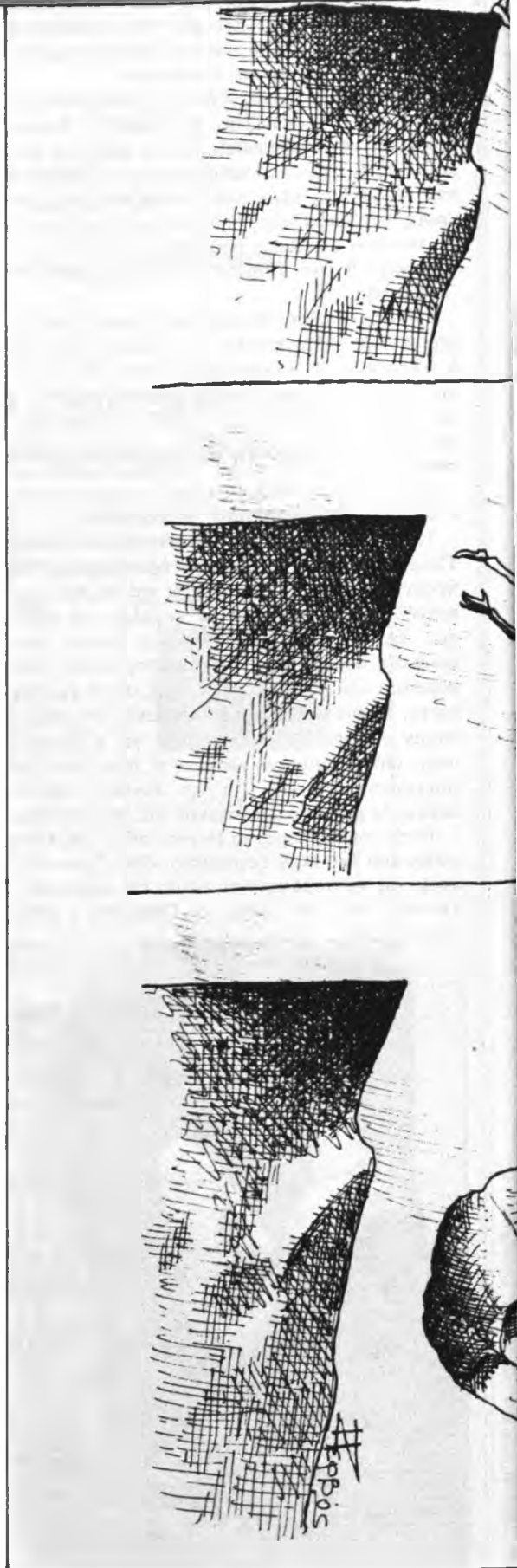
«Τό πνεύμα μικροπολιτικάντικης συμπαγνίας... άρχίζει καί πάλι νά επικρατεί στόν πνευματικο-πολιτιστικό χώρο στήν Ελλάδα. Μικρός χώρος όπου πολλά γεγονότα, άκόμα καί οί αντίθέσεις, φαίνονται συχνά σάν παιγνίδι σκιών βασισμένο σέ μιά σειρά σιωπηρών άλληλοσυμβιβασμών. Ξέρουμε όπi στήν Ελλάδα άρχίζει πιά καί πάλι νά μπορεί νά λέει κανείς ότιόδήποτε μέ τό άζημίωτο. Ξέρουμε επίσης όλοι μας θαυμάσια όπi στήν Ελλάδα συμβαίνουν μιά σειρά από πράγματα ήθικά (ναί: ή θ ι κ ά) άπαράδεκτα στόν πνευματικό-πολιτιστικό τομέα. Πόσοι τολμούν, αν καί θά τό ήθελαν ένδόμυχα, νά σηκωθούν καί νά καταγγέλλουν επώνυμα τούς άπαιταχού πνευματικούς άπατεώνες; Πόσοι δέχονται νά γίνουν εκείνοι μέσω των οποίων έπέρχεται τό σκάνδαλο; Πόσοι τολμούν νά αναλάβουν τόν κίνδυνο νά τούς κοπεί ή καλημέρα (ή «αναγνώριση») όχι μόνο από μέρους των προσκεϊμένων στους έκάστοτε άπατεώνες, αλλά καί από μέρους των αντιπάλων τους, γιατί όρισμένοι άπ’ αυτούς τούς τελευταίους σκάρντονται όπi αν επικροτήσουν αύτή τήν καταγγε-

λία, ποιός ξέρει αν δέν θά ‘ρθει αύριο καί ή δική τους ή σειρά;»

Ό «προοδευτικός» διανοοούμενος, μέ τήν άρνησή του ν’ άσκήσει κριτική στό έργα άλλων «προοδευτικών» διανοοομένων καί μέ τήν άπροθυμία του νά γίνει δυσάρεστος, δέν υποθάλπει μόνο τήν πνευματική άγυρτεία. Συνεργεί επίσης, μέ τή σιωπή του ή μέ τίς κολακειές του, στή δημιουργία μύθων γύρω από άλλα έργα, όχι άγύρτικα αύτή τή φορά, πού έκφράζουν ένα βαθύτατο συντηρητισμό ή κοινωνική άδιαφορία, αλλά πλασάρονται έτσι ώστε νά είναι άρεστά στό «άριστερό» κοινό. Δημιουργείται έτσι καί καλλιεργείται ή έντύπωση όπi ύπάρχει μιά προοδευτική διανόηση πρωτοπόρα στόν πολιτικό στοχασμό, στήν κοινωνική ευαισθησία καί στή μαχητικότητα, ενώ μιά στοιχειώδης (άλλά ουσιαστική) άνάλυση του περιεχομένου των παραπάνω έργων θ’ άρκοΰσε γιά ν’ άποκαλύψει τόν πραγματικό χαρακτήρα τους. Πάνω σ’ αύτόν ακριβώς τόν μύθο στηρίζε ή «προοδευτική» μας διανόηση τήν άνώδυνη ταξική μεταπήδησή της πρós τά δεξιά, χωρίς νά διαρρήξει τούς ψυχολογικούς, προσωπικούς καί τυπικούς δεσμούς της μέ τόν άριστερό χώρο, από τόν όποιο προήλθε. Έστριψε δεξιά βγάζοντας φλάς άριστερά...

Ένα παράδειγμα: από όλα τά πεζογραφήματα της περιόδου 1974-84 πού φιλοδόχησαν νά δώσουν λίγο-πολύ πανοραμική εικόνα της νεότερης Ελλάδας, μόνον ένα («Τό διπλό βιβλίο» του Δημήτρη Χατζή, ενός σπουδαίου περιθωριακού της άριστερης διανόησης) φαίνεται νά γράφτηκε πραγματικά πάνω στή σάρκα του συγγραφέα του, μέ καημό, άγωνία καί σπαραγμό. Τά υπόλοιπα, γραμμένα από λογοτέχνες μέ τίς πίο διαφορετικές ιδιοσυγκρασίες, προδίνουν μιά έκπληκτική παγερότητα, σχηματικότητα καί σέ τελευταία άνάλυση άδιαφορία, πού όχι σπάνια μάλιστα βρίσκει καί τήν κατάλληλη μορφική έκφραση: τό σουσουδικο ύφος της άφηγήτριας στό «Τρίτο στεφάνι» καί τήν ίσοπεδωτική ήλιθιότητα του άφηγητή στόν «Λούσια». Πουθενά καημός γι’ αύτό τόν τόπο καί τίς τύχες του, πουθενά αναζήτηση (χωρίς έτοιμες άπαντήσεις) της πολυθρύλητης πιά πολιτιστικής μας ταυτότητας πού χάνεται, πουθενά τό άγωνιώδες έρώτημα «τί πραγματικά συνέβη σ’ αύτή τή χώρα καί σ’ έμάς;» Θά νόμιζε κανείς όπi αύτοί πού έγραψαν όλα αυτά τά έργα ζούν έξω από τήν Ελλάδα καί δέν έχουν μαζί της παρά μακρινή σχέση.

Ένα άλλο παράδειγμα: καμιά άλλη ταινία δέν θεωρήθηκε (καί ίσως άκόμα θεωρείται) σέ τόσο μεγάλο βαθμό ως ή καλύτερα άρθρωμένη κινηματογραφική έκφραση της άποψης της Άριστερας γιά τή νεότερη ιστορία μας όσο ό «Θιάσος» του Θόδωρου Άγγελόπουλου. Είναι παράξενο αύτό, αλλά όχι άνεξήγητο, αν πάρουμε ύπόψη όσα είπαμε πίο πάνω. Οί μπουλουξήδες του «Θιάσου» περιφέρονται ανά τήν Ελλάδα άνάμεσα στό 1939 καί τό 1952, άνεβάζοντας πάντα τό ίδιο έργο. Η σχέση τους μέ τά κατακλυσμιαία γεγονότα πού συμβαίνουν γύρω τους είναι κατά βάση έξωτερική: τά γεγονότα άνατρέπουν όλοένα τά σχέδιά τους, βιώνονται δηλαδή ως άτυχήματα ή θεομηνίες. Είναι ένδεικτικό όπi ή στάση τους άπέναντι στόν κόσμο

καί ό χαρακτηρισμός του ήθικού ποιού τους είναι πράγματα δεδομένα από τήν άρχή, έτσι άξιωματικά καί ξεκάρφωτα, καί δέν αλλάζουν καθόλου κατά τήν πορεία τους μέσα από τόν άλβανικό πόλεμο, τήν Άντίσταση καί τόν έμ-

ΚΙ ΟΜΩΣ...
ΜΟΥ ΕΜΕΙΝΕ ΕΝΑ
ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΨΗΓΜΑ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ...

...ΝΑ ΘΕΛΗΣΩ ΕΓΩ
ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΜΟΥ!

ΤΟ ΚΡΑΤΗΣΩ
ΛΥΤΕΡΑ ΣΑΝ
ΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΙΚΟ
ΑΤΟΥ...

τήν άφιξη του Θιάσου στο Αίγιο και τελειώνει το 1952 με την επανάληψη της ίδιας ακριβώς σκηνης έπειτα από 13 χρόνια — ήγουν: σ' όλο αυτό τό διάστημα έγινε μιά τρύπα στο νερό ή ή ιστορία επαναλαμβάνεται... Μά είναι δυνατό νά θεωρηθοῦν όλα αυτά ως άριστερές άπόψεις γιά τήν Ιστορία, τό ανθρώπινο είναι, τήν πολιτική εξέλιξη; Και όμως θεωρήθηκαν!

Είναι πολύ χαρακτηριστική ή τρομοκρατική αντιμετώπιση της κάθε αντιγνώμιας στά θέσφατα πού μās σερβίρει ή πνευματική έλίτ μας. Τό 1975 μοιράστηκαν έξω από τούς κινηματογράφους όπου προβαλλόταν ό «Θιάσος» φυλλάδια πού άκούσαν έξ άριστερών κριτική στό πολιτικό περιεχόμενο της ταινίας. Τήν άλλη μέρα ή έφημερίδα «Τά Νέα» δημοσίευσε ένα πολύ... εύοσμο σχόλιο, όπου μεταξύ άλλων αναφέρονταν και τά εξής: «...ό κόσμος, ό καλός λαός, έδωσε ένα ήχηρό ράπισμα στά λογής-λογής σκουλήκια, στους υπάνθρωπους, οι όποιοι δέν είναι καθόλου άνώνυμοι, και πού, ακολουθώντας τόν χουντικό συρμό, προσπάθησαν νά ρίξουν λάσπη σ' ένα έργο τέχνης πού ανεβάζει τήν Έλλάδα στίς πρώτες βαθμίδες των κινηματογραφικών επιτευξέων διεθνώς. Έφτασαν στό σημείο νά μοιράζουν δυσφημιστικές προκηρύξεις έξω από τίς αίθουσες όπου παιζόταν ή ταινία! Αντί χαράς γιά μιάν ελληνική επιτυχία πρώτου μεγέθους, τά σκουλήκια βγήκαν από τό βόθρο τους νά μολύνουν μέ τό δηλητηριασμένο, γλοιώδη άφρό τους τήν άτμόσφαιρα. Πατημένα χάμω τώρα, τά χυδαία αυτά πλάσματα άποσύρθηκαν έρποντας στους ύπνόνιμους τους...»²

Σχόλια σάν αυτό δείχνουν καθαρά τί περιμένει όποιον τολμήσει νά τά βάλει μέ τήν «προοδευτική» έλίτ μας. Κι όμως, κατά βάθος δέν χρειάζεται καν ή πολεμική. Η άφρόκρεμα της άριστερης μας διανόησης είναι πολύ πίο συνεπής πρós τόν καινούργιο έαυτό της από όσο τήν παρουσιάζουν οι διάφοροι μανάτζέρ της. Πέρα από τήν άριστη συμβολογραφία, πού τηρείται γιά ψυχολογικούς ή γιά επαγγελματικούς λόγους, δέν αφήνει καμιά άμφιβολία γιά τή νέα της συνείδηση. Προσέξτε πώς μιλούν στίς συνεντεύξεις πού δίνουν: σάν σεναρισμένοι νοικοκυραίοι, πού έκπολιτίστηκαν στίς πολιτείες του κόσμου και ντρέπονται τώρα γιά τήν έπαρχιώτικη καταγωγή τους. Σχεδόν πάντα ή έπαδός των άπόψεών τους είναι πόσο μās λείπει ή παιδεία, πόσο πίσω είμαστε, διότι δέν διαβάζουμε, διότι δέν έχουμε βιβλιοθήκες, διότι δέν έχουμε τρόπους, άκόμα και διότι δέν μās ανατρέφουν σωστά οι μανάδες μας... Προσέξτε μέ πόση περιφρόνηση και μέ πόση έπαρση μιλούν γιά τόν ελληνικό χώρο και γιά τόν λαό, στό όνομα του όποιου ύπόμειναν άλλοτε φυλακές και έξορίες. Προσέξτε τά λόγια τους, γιατί δέν είναι καθόλου, μά καθόλου μασημένα:

«Όσο γιά τό σημερινό Έλληνα — εν' ένα καλό, λίγο σαχλό, και πολύ άγράμματο παιδί. Υπάρχει πολύ ταλέντο στήν Έλλάδα, αλλά πάει χαμένο από έλλειψη παιδείας, καλλιέργειας... είμαστε βρωμολαός — ξυρισμένος... Είμαστε άτομιστές και άγράμματοι... Ό άρχαίος Έλληνας Ισορροπούσε τέλεια άνάμεσα στό σώμα του και τό μυαλό του. Ό σύγχρονος... ζει μόνο μέ τό σώμα του, άκόμα κι όταν σκέπτεται πότε-πότε, σκέπτεται μέ τό σώμα του»³.

«Η Έλλάδα και οι Έλληνες δέν έχουν σκέψη... Δέν πρόκειται γιά συμπέρασμα. Άπλούστατα, ή νεότερη Έλλάδα δέν φαίνεται νά έχει ανάγκη από σκέψη. Ό Ντοστογιέφσκι έλεε κάποτε γιά τή Ρωσία πώς είναι ένα λάθος της φύσης. Ίσως μέ τήν ίδια ειρωνεία νά μπορούμε νά πούμε πώς ή νεότερη Έλλάδα είναι ένα ιστορικό λάθος»⁴.

«Υπάρχει ή Έλλάδα μέ τό χταποδάκι τό λιαστό, τίς έλιές και τόν ήλιο. Κι αυτή τή βρίσκει

κανείς στή Σικελία. Κι υπάρχει τέλος ή άλλη Έλλάδα, ή πραγματική, κι αυτή δέν τή βρίσκει κανείς παρά έκτός από τήν Έλλάδα...»⁵

«Αλλά φοβάμαι ότι είμεις οι Έλληνες είμαστε λαός καλοπερασάκιας και θέλουμε νά δούμε άλλες άπό τή μιά μέρα στήν άλλη... Είμαστε πολύ πίσω άκόμα δυστυχώς. Έγώ προβλέπω από τώρα τούς άπογοητευμένους των 100 πρώτων ήμερών της κυβέρνησης Παπανδρέου»⁶.

«...οι Έλληνες μετά τήν Έπανάσταση του '21, αντί νά εξελίξουν και νά οργανώσουν καλύτερα τά κοινοτικά τους θέσμοι, άφησαν τελείως άκριτα, χωρίς σκέψη — πού καιρός άλλωστε — νά τούς επιβληθεί τό δυτικό όρθολογιστικό μοντέλο του συγκεντρωτικού κράτους, έντυπωσιασμένοι από τό μεγάλο και τά επιτεύγματά του»⁷.

Η τελευταία δήλωση και ή κατεύθυνση από τήν όποια προέρχεται έχουν ξεχωριστό ένδιαφέρον. Φανερώνουν ότι, αντίθετα από ό,τι θα περίμενε κανείς, οι όπαδοί του νεορθόδοξου ρεύματος και οι ζηλωτές της παράδοσης ταυτίζονται άπόλυτα μέ τούς άλλους, τούς «δυτικόδουλους», στή βαθύτατη περιφρόνηση γιά τόν ελληνικό λαό, περιφρόνηση πού πολλές φορές άγγίζει τά όρια του μίσους και πού στή συγκεκριμένη περίπτωση δέν διστάζει ούτε μπροστά στήν κατάφωρη παραχάραξη της ιστορικής πραγματικότητας. Οι διάφορες άνάμεσα στους «νεορθόδοξους» και τούς «εύρωορθολογιστές» υπάρχουν κυρίως στά κεφάλια τους: οι πρώτοι όνειρεύονται μιά Έλλάδα πού έφυγε κι είναι άμφίβολο αν υπήρξε ποτέ όπως τή φαντάζονται, οι δεύτεροι μιά Έλλάδα πού «δέν τή βρίσκει κανείς παρά έκτός από τήν Έλλάδα». Αλλά και οι δύο άπορρίπτουν, απέχθάνονται, λοιδορούν και σιχαινούνται τήν Έλλάδα πού υπάρχει, τήν Έλλάδα του ιστορικού παρόντος, τήν Έλλάδα του δεντρολίβανου και του γουάγκμαν, πού πασκίζει μέσα στήν περιλάλητη πιά «στρεβλή ανάπτυξη» της νά βρεί μιά νέα φυσιογνωμία και, όπωσδήποτε, αντίστέκεται στό «δυτικό όρθολογιστικό μοντέλο» περισσότερο από όσο οι «προοδευτικοί» διανοούμενοι μας. Στά σαλόνια και στίς δεξιώσεις όπου συχνάζει ή μεγαλοαστική μας τάξη θ' άκούσετε συχνά από τό ίδιο στόμα ύμνολογίες γιά τά ξωκλήσια και τόν τσάμικο από τή μιά, μεμνιμοιρίες γιά τήν άνοργανωσιά και τήν κακοήθεια μας ως λαού από τήν άλλη. Η φοκλορική εικόνα γιά τήν Έλλάδα είναι τό κίτς της ελληνικής άρχουσας τάξης και, γιά μιά μερίδα της άριστερογενούς διανόησης μας, τό ιδεολογικό προσωπείο του μεγάλου «ιστορικού συμβιβασμού» της.

Στήν πορεία της μέσα από τό ναρκοπέδιο της σημερινής έποχής, ή Έλλάδα θά χρειάζόταν διανοούμενους έτοιμους νά θητέψουν στό πνευματικό «μεροκάματο του τρόμου». Της έλαχαν διανοούμενοι πού βιάστηκαν νά γίνουν δημόσιοι υπάλληλοι... Στόν «Γαλιλαίο» του Μπρέχτ ό Άντρέα φωνάζει στόν Γαλιλαίο: «Κακότυχη ή χώρα πού δέν έχει ήρωες», και ό Γαλιλαίος του άπαντά: «Όχι. Κακότυχη ή χώρα πού έχει ανάγκη από ήρωες». Θά μπορούσε κανείς νά συνδέσει τίς δύο αυτές θέσεις:

Κακότυχη ή χώρα πού χρειάζεται ήρωες και άνακαλύπτει πώς δέν έχει...

Δημοσθένης Κούρτοβικ

1. «Τά Νέα», 17.8.1978.

2. «Τά Νέα», 6.11.1975.

3. Κώστας Ταχτσής, συνέντευξη στό «Διαβάζω», τεύχος 3-4, Μάης-Όκτώβρης 1976.

4. Κώστας Άζελός, συνέντευξη στό «Νέα», 16.6.1973.

5. Βασίλης Βασιλικός, συνέντευξη στό «Νέα», 13.3.1973.

6. Βασίλης Βασιλικός, συνέντευξη στήν «Ελευθεροτυπία», 31.8. 1981 (ένάμιση μήνα πριν από τίς εκλογές πού έφεραν τό ΠΑΣΟΚ στήν έξουσία).

7. Διονύσης Σαββόπουλος, συνέντευξη στό «Νέα», 17.9.1983.

φύλιο: ό δοσίλογος είναι από τήν άρχή ό «κακός»: ό άντάρτης ό «καλός» και ό έξαρχής μνημένος πολιτικά: ή μετέπειτα μαϊτρέσα των Έγγλέζων είναι έξαρχής «άτακτη» και έπιρρεπής στήν πορνεία. Η ταινία άρχίζει τό 1939 μέ

δύο χρόνια στο Σπόρτιγκ και τα λοιπά και τα λοιπά. Οι κύριοι Bargeld, Adamson, Cave και Harvey λοιπόν, (κατά σειρά συμπάθειας όπως απέδειξε το δημοψήφισμα) ήρθαν όπως ήρθαν, έφυγαν όπως έφυγαν και έπαιξαν όπως έπαιξαν προσθέτοντας τρισήμισι σχεδόν μέρες στο τεράστιο ταξίδι που πραγματοποιούν «στο δρόμο». Έλάχιστοι ήταν προετοιμασμένοι για να ακούσουν καθαρό μπλούζ από τους Bad Seeds, άσχετα αν η εξωτερική μορφή ήταν μοντέρνα, άκραία ή όχι άλλο θέλετε.

Κανένας δεν περίμενε ή συνολική διάρκεια της εμφάνισής τους να είναι τόσο μικρή. (Τη δεύτερη μέρα βέβαια λόγω «Knockin' on heaven's door» ήταν μεγαλύτερη). Όλοι όμως έλεγαν από πριν, ότι μέσα στο κλάμπ θα γίνει της πούτανας. Λόγω φανατισμού, λόγω ακαταλληλότητας του χώρου (χαμηλή σκηνή, χαμηλό ταβάνι, ή ύπαρξη της πίστας που δεν ήταν δυνατόν να μετακινηθεί γιατί έκρυβε από κάτω της 70 κιλά ξυλεία κ.λ.π), λόγω του ότι έπρεπε να γίνει κάτι τέτοιο, ξέροντας, ότι σε κάθε

Hima Club, 20-21 Νοέμβρη, αλλά και λίγο πριν, κατά τη διάρκεια και μετά

φιλικό χώρο, προϋπόθετε έξοδα που κανένας δεν ήταν σε θέση να καλύψει.

Μιά τέτοια άβολη κατάσταση, από μεριάς ακροατηρίου, ελάχιστα ρόκ συγκροτήματα έχουν την ικανότητα να περιορίσουν στο μηδέν. Και κείνα τα δύο βράδια υπήρξαν αρκετά άτομα, που βγήκαν στη Μεσογείων χαμένα και σαλταρισμένα.

Όσο για τους τέσσερις «μουσικούς» και το συμπαθέστατο μηχανικό τους του ήχου που θα πρέπει να τρελάθηκε ο κακομοίρης, μόνο και μόνο από το γεγονός ότι έπρεπε να διασχίζει κάθε λίγο και λιγάκι την αθήνα για να πει κάτι στους άλλους στη σκηνή, έπιδίωξαν οι ίδιοι να παίξουν στην Αθήνα (διαλέγοντάς την μεταξύ ελάχιστων επιλεγμένων εμφανίσεων), γιατί ο ίδιος ο Cave είχε ενθουσιαστεί τόσο

Nick Cave and the Bad Seeds

ΟΙ BAD SEEDS δείχνουν μία τέλεια περιφρόνηση, όσον αφορά την καλλιτεχνική ποιότητα καθενός από αυτούς. Τό περιεργό είναι, ότι την περιφρόνηση αυτή, την τονίζει ο καθένας απέναντι στους υπόλοιπους τρείς του γκρούπ. Αντίθετα, ο καθένας γουστάρει πολύ τον άλλο σαν τύπο, σαν άνθρωπο, σαν κολλητό. Αυτή η εικόνα, τό συγκεκριμένο παρελθόν και τό άβέβαιο μέλλον ήταν τα στοιχεία που συνόδευσαν τό γκρούπ σε όλη τη διάρκεια της παρουσίας του και των εμφανίσεων του στην Αθήνα.

Και όσοι περίμεναν να δουν, να μιλήσουν, να φωτογραφηθούν (γιατί υπήρξαν και κάτι τέτοιοι), να πάρουν συνεντεύξεις για τό ραδιόφωνο και την τηλεόραση (γιατί υπήρξαν επίσης κάτι τέτοιοι) από ένα γκρούπ νορμάλ, ανώδυνο, επαγγελματικό, όλοι αυτοί λοιπόν έφαγαν τα μούτρα τους. Τό ίδιο έπαθαν και όσοι δεν ήταν δοσμένοι πραγματικά στον Cave, αλλά πήγαν να παρακολουθήσουν τη συναυλία, ενός άλλου ρόκ συγκροτήματος, που εντάξει κάποιο ντόρο είχε κάνει και πολλοί τα είχαν χάσει πριν από

έκτροχιασμό σαν σύμμαχος θα υπήρχε πρώτος-πρώτος ο ίδιος ο Cave. Για τη διάρκεια του «show» του συγκεκριμένου γκρούπ θα πρέπει να ρωτήσετε όσους τυχόν τους έχουν δει σε άλλες χώρες. Οι Bad Seeds (άλλα και η πλειοψηφία των σύγχρονων γκρούπ — κυρίως στην Αγγλία) παίζουν ακριβώς μία ώρα. Σύν τό πόσο θα πάρει τό «encore». Αυτό ακριβώς έγινε τη δεύτερη μέρα (Τετάρτη) που σύν τοίς άλλους δεν υπήρχε σοβαρό πρόβλημα ήχου και ο κόσμος μπορούσε να δει καλύτερα. Οι έρμηνείες που δόθηκαν για τό ότι την πρώτη μέρα (Τρίτη) τό γκρούπ δεν έπαιξε «encore» (παρ' όλο που ξαναβγήκε και άρχισε να παίζει τίς πρώτες νότες) δεν ήταν και λίγες. Από τό ότι ο Cave είπε «τί να βγούμε πάλι, αφού ο κόσμος δεν μάς γούσταρε», μέχρι τό ότι ο Blixa παρεξηγήθηκε επειδή ο Harvey του 'βαλε χέρι επειδή έκανε κάποιο χοντρό λάθος. Μάλιστα, όλοι σχεδόν έμαθαν άμέσως (και άλλοι τόσοι είδαν με τα μάτια τους!) ότι κατέβασε από την τσαντίλα του μία τζαμαρία στά παρασκήνια. Ο Harvey έλεγε αργότερα σε μερικά παιδιά, ότι ο ενισχυτής της κιθάρας κάηκε και έτσι ήταν αδύνατο να συνεχίσουν. Μέσα σ' όλο αυτό τό κομφούζιο και την έσωτερική άναταραχή, θά έπρεπε κάποιος να είναι «ο απόλυτος επαγγελματίας μουσικός» για να ξεγηήσει από μικροφώνου στον κόσμο τί πρόβλημα υπάρχει. Και οι Bad Seeds βέβαια δεν έχουν καμιά σχέση με τον παραπάνω χαρακτηρισμό. Και για να μη μιλάμε μόνο για ποσότητα λές και πρόκειται για λαϊκή, μόνο οι άσχετοι με τό συγκεκριμένο αυτό γκρούπ δεν θά πρέπει να έμειναν ευχαριστημένοι από την παρουσία του στη σκηνή. Γιατί οι Bad Seeds επέκτεψουν μία τέτοια δύναμη και μία τέτοια προσωπικότητα που κάνουν κι αυτούς ακόμα που μισούν τά μπλούζ να ήρεμήσουν και να πάρουν χαμπάρι, ότι κάτι γίνεται. Πολλοί είπαν ότι την πρώτη μέρα τό γκρούπ ήταν καλύτερο αλλά ο κόσμος και η κατάσταση στο κλάμπ χειρότερη, ενώ τη δεύτερη μέρα συνέβη τό αντίστροφο. Αν πάρει κανείς σαν μέτρο σύγκρισης τό πώς ακούστηκαν τα ήδη γνωστά κομμάτια («From her to eternity», «Wells of misery» και «Saint Huck») και τίς δύο βραδιές, έχω την εντύπωση ότι κάτι τέτοιο (όσον αφορά τό γκρούπ) δεν ίσχυσε. Ίσως η δεύτερη μέρα, κολλητά στον ίδιο χώρο, δεν είναι κάτι που αρμόζει σε συγκροτήματα τύπου Bad Seeds. Από την άλλη, μία μόνο εμφάνιση σε λιγότερο άσφυκτικό αλλά και

πολύ πριν από δύο χρόνια από την αντίδραση του κόσμου. Στα σίγουρα, αυτή τη φορά δεν έφυγε με τα ίδια συναισθήματα. Όχι γιατί έφταιγε κάτι τό ελληνικό, αλλά γιατί ο ίδιος ο Cave δεν είναι αυτός που ήταν. Ο σημερινός Cave είναι τόσο βαθιά χαμένος στις άρνητικές πλευρές της ροκενρολλίστικης ζωής, ώστε να θεωρεί θετική μία παρουσία στη μακρινή και έξωτική Ελλάδα, που σημαίνει συγχρόνως μία παροδική απομάκρυνση από τά γνωστά στέκια (όπως τό στούντιο στο Βερολίνο, για τό όποιο έλεγαν οι ίδιοι, ότι η πρόσφατη ήχογράφηση τους εκεί, συνοδεύτηκε από τρομερή κούραση και βαρεμάρα που τους συνόδεψαν μέχρις εδώ). Γι' αυτό, μία «off» βραδιά των Bad Seeds είναι μία έντυπωσιακή βραδιά κάποιου άλλου γκρούπ. Για μία «καλή» βραδιά άς μη συζητάμε. Κι αυτό φάνηκε πεντακάθαρα στο Hima, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι τό γκρούπ δεν βρέθηκε εδώ στην καλύτερη φόρμα της ζωής του. Ίσως να είναι σημαδιακό, τό γεγονός ότι αυτόν τό χειμώνα τά τέσσερα μέλη των Bad Seeds θά τραβήξουν τό καθένα τό δικό του δρόμο. Είτε αυτό λέγεται καινούργια δουλειά, είτε ξεκούραση.

Αν τελικά κυκλοφορήσει κάποιο άλμπουμ με την πρώτη βραδιά ήχογραφημένη, όπως συζητιέται (παρ' όλο που τό συνεργείο που μαγνητοφώνησε, θεωρήθηκε ο υπ' αριθμόν ένα υπεύθυνος για τό μπερδεμα του ήχου), αυτό θά είναι —δυστυχώς— τό μόνο που θά 'χει μείνει φοβάμαι στους περισσότερους που πήγαν να δουν τους Bad Seeds. Ένα κομμάτι βινυλίου —έστω και ζωντανό— για να τους θυμίζει ότι οι άπαιτήσεις τους δεν εκπληρώθηκαν, άσχετα αν πλήρωσαν τό ακριβό εισιτήριο των 800 δραχμών. Δεν εκπληρώθηκαν οι άπαιτήσεις τους από ένα γκρούπ που δεν γνώριζε ότι τό άλμπουμ τους έχει κυκλοφορήσει ελληνικό. Πού δεν ζήτησε δολάρια ή λίρες ή μάρκα, αλλά πήρε χιλιάρικά μαζί του γιατί καταλαβαίνει πέντε πράγματα, σε αντίθεση με όσους ξέρουν μόνο να ζητάνε χωρίς να γνωρίζουν, χωρίς να έχουν την παραμικρή ιδέα πέρα άπ' τό ότι πρέπει τά πράγματα να γίνουν όπως τά έχουν προγραμματίσει οι ίδιοι.

Είμαστε ρόκ εντ ρόλλ κύριοι; Έ τότε μπορούμε να συγχωρέσουμε έναν άλλο ρόκ εντ ρόλλ κύριο που χάνει τό διαβατήριό του και τριγυρνάει χαμένος μία ολόκληρη μέρα σε διάφορα αεροδρόμια. Είδημή...

Χρήστος Δασκαλόπουλος

Η συνεύρεση
του Αντρέ Μπρετόν
μέ

τον Σίγκμουντ
Φρόυντ

ή γιατί
«τό χρώμα τών καλτσών
μιάς γυναίκας
δέν είναι αναγκαστικά
τό ίδιο
μέ τών ματιών της»!

ΤΟ ΟΤΙ Ο ΥΠΕΡΡΕΑΛΙΣΜΟΣ από την έμβρυική του ηλικία μέχρι την ενήβωσή του (από τα τέλη δηλαδή της δεκαετίας του 1910 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '30) συνευρέθη και ως ένα βαθμό συνέπλευσε με την Ψυχανάλυση στο Παρίσι είναι γνωστό. Τά αίτια όμως τόσο που ο Ύπερρεαλισμός εξέφρασε προς τους ψυχαναλυτές συχνά ήχοσαν σε όσα μή ακούοντων, ενώ η όποια απόπειρα συν-εργασίας των δύο κινημάτων γύρω από κοινούς προβληματισμούς τους, όπως π.χ. τό όνειρο, τό άσυνείδητο, ή γλώσσα κλπ. σπανιότατα εύοδόθηκε².

Γνωστά είναι ακόμη και τά της περιπετειώδους συναντήσεως του S. Dali με τον J. Lacan, (άρχές του 1933), αλλά και στην περίπτωση αυτή ή επιθυμία τους νά συνερευνησουν τό φαινόμενο της Παράνοιας είναι εξαιρετικά βραχύβια³.

Πολύ γνωστή είναι ακόμη — άν και όχι στο άρμόζον βάθος και στην προσήκουσα διάσταση έρευνημένη — ή περίπτωση του «δικού» μας Α. Έμπειρικού, ύπιπετουός υπερρεαλιστή ποιητή και ταυτόχρονα καταξιωμένου ψυχαναλυτή, άναλυμένου διδακτικά κατά την περίοδο 1927-1931 από τον διαπρεπέστερο ίσως των ψυχαναλυτών της εποχής εκείνης στη Γαλλία René Laforgue. Τό «φαινόμενο Έμπειρικός» είναι

Ίσως μοναδικό καθώς άποτελεί την άναπόφευκτη βιωμένη στην πράξη και στην καθημερινή ζωή συνύπαρξη δύο κινημάτων που δέν εξα-ντλούν τις δραστηριότητές τους σε θεωρητικές καταγραφές ή άφορισμούς. Στα ποιήματα, στά πεζά του αλλά και στο μοναδικό ψυχαναλυτικό άρθρο του ποιητή⁴, ό υπερρεαλιστικός και ό ψυχαναλυτικός λόγος άλληλοπλέκονται, είσ-δύουν ό ένας στον άλλον, άναμετρώνται, άντι-παλαίουν ή συντίθενται, πάντως άενάως συνευ-ρίσκονται⁵.

Θά πρέπει νά άναφερθεί ότι δέν ύπάρχει — έστω γιά δείγμα — ούτε μία μελέτη του φαινο-μένου του Ύπερρεαλισμού ή όποία νά μήν θεωρεί έαυτήν ύποχρεωμένη νά διερευνησει ως ένα — μικρό ή μεγάλο — βαθμό τις επιδράσεις που ή ψυχανάλυση άσκησε στους υπερρεαλι-στές και ιδιαίτερα στον Breton. Καί αυτό δέν είναι καθόλου παράδοξο: Ό Breton στά γραπτά του δέν φείδεται άναφορών στον Freud κι ακόμη έπισημαίνει με σπάνια εύθύτητα τά δά-νεια που ό Ύπερρεαλισμός προσπορίστηκε από την Ψυχανάλυση. Τά στοιχεία αυτά μαζί με άναλόγου περιεχομένου και ύφους μαρτυρίες, άρθρα κλπ που δημοσιεύονται στά «έπίσημα» υπερρεαλιστικά περιοδικά (άπό τό προύπερρεα-λιστικό «Litterature» μέχρι τό «Minotaure») διαγράφουν με έναργεια όλόκληρο τό όδοιπορι-κό των κατά κανόνα άμφιθυμικών σχέσεων των υπερρεαλιστών με την Ψυχανάλυση.

Αντίθετα, στις άναρίθμητες προσπελάσεις, άναλύσεις κλπ. έργων τέχνης από ψυχαναλυτές, σχεδόν πάντοτε ό υπερρεαλισμός σάν κίνημα στο χώρο της λογοτεχνίας ή της ζωγραφικής, αλλά και ή μνήμη της πάλαι ποτέ συνευρέσεώς του με την Ψυχανάλυση λάμπουν διά της άπου-σίας τους. Κι αυτό δέν είναι καθόλου παράδοξο: άπλούστατα οι μαθητές ακολουθούν τον πρώτο διδάξαντα: πράγματι, σε όλόκληρο τό φροϋδικό Corpus δέν μπορεί νά βρεί κανείς παρά δύο ή τρεις άναφορές στους υπερρεαλιστές κι αυτές γιά νά ύπογραμμιστεί από τον Freud τό πόσο τον έχουν παρανοήσει και τό πόση κατάπληξη του προξενεί ό θαυμασμός που του επιδαψι-λεύουν.

Ό Freud που δέν έκχωρεί καθόλου εύκολα τις φιλοσοφικές, καλλιτεχνικές κλπ. βιβλιογρα-φικές πηγές-άφετηρίες του (ή στάση του άπέναν-τι στον Nietzsche είναι ίσως ή έμφανεστερη «άπόδειξη» γιά τό παραπάνω)⁷, σε τέτοιο βαθμό που οι διάφορες θεωρίες-συλλήψεις του νά έμφανίζονται ως παρθενογέννητες, καθιερώνει με τή μελέτη του γιά την «Gradina» του ζωγράφου Jensen (1907) και με εκείνη γιά τον Leonardo da Vinci (1910) μία πρωτότυπη αλλά άκρως στυλιζαρισμένη χρήση της ψυχανάλυσης ως εργαλείου άποκωδικοποίησης των καλλιτεχνι-κών δημιουργημάτων. Τό στυλ αυτό προσέγγι-σης της τέχνης θά τό υιοθετήσουν και οι περισσότεροι — τουλάχιστον από τους μή «αι-ρετικούς» — ψυχαναλυτές γιά νά είσπράξουν λίγα χρόνια άργότερα την ειρωνεία αλλά και τη χλεύη των υπερρεαλιστών⁸.

Επιπρόσθετα ό Freud, σχολαστικός δίκην έντομολόγου, ανατόμος και έρευνητής του άσυ-νείδητου και τό όνειρου, τί σχέση μπορεί νά έχει με έναν Breton που φτάνει κάποια στιγμή νά διαλαλεί πως ή πιο άπλή υπερρεαλιστική πράξη είναι νά πάρει κανείς ένα ρεβόλβερ, νά βγει στους δρόμους και νά «καθαρίσει» όποιον στην τύχη συναντήσει μπροστά του;

Επομένως δέν μοιάζει καθόλου παράδοξο τό ότι οι υπό έκκόλαψη υπερρεαλιστές δέχονται την πρώτη αύστηρή «κίτρινη κάρτα» τους τό 1923 από τον R. Laforgue (μέλλοντα πρόεδρο — από τον 1926 — της «Ψυχαναλυτικής Έται-ρείας των Παρισίων») και τον Ed. Pichon (μέλ-λοντα γενικό γραμματέα της «Revue Francaise de

Psychanalyse») οι όποιοι, σε κάποιο άρθρο τους του 1923, με τίτλο «Περί ένίων έμποδίων διά την διάδοσιν των ψυχαναλυτικών μεθόδων εις την Γαλλίαν» άποφαίνονται κατηγορηματικά ότι ένοχοι γιά την παραμόρφωση της ψυχανά-λυσης — και επομένως γιά τις αντίστάσεις διάχυσής της στη Γαλλία — δέν είναι άλλοι παρά κάποιοι «λογοτεχνικοί κύκλοι» — και ήλίου φαεινότερον ότι πρόκειται γιά τους υπό έκκόλαψη ακόμη υπερρεαλιστικούς κύκλους.

Ό υπερρεαλισμός θά χρειαστεί νά περιμένει ούτε λίγο ούτε πολύ μισόν αιώνα και πλέον γιά νά άθωωθεί τελεσίδικα, από πρόσφατα πονήμα-τα γάλλων κυρίως ψυχαναλυτών, οι όποιοι έπα-νεξετάζουν τη συνάντηση του υπερρεαλισμού με την ψυχανάλυση με διάθεση άπολογητική και με έμφανή την πρόθεση νά άποδώσουν τά του Καίσαρος τῷ Καίσαρι⁹.

ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΜΑΣ αυτό θά άποπειρα-θοϋμε νά άνιχνεύσουμε κάποιες πτυχές και σημασίες της συνευρέσεως του ίδρυτή της Ψυ-χανάλυσης με τον Α. Breton με την έλπίδα ότι μέσα από μία — περίπου γραμμική — παράθεση γεγονότων, ήμερομηνιών, έπιστολών, συναι-σθημάτων, επενδύσεων και μυθολογιών θά άνα-δυθεί ίσως ως ένα βαθμό και ή έν γένει στάση του Freud άπέναντι στο καθόλου υπερρεαλιστι-κό φαινόμενο.

Στις 10 Όκτωβρίου του 1921 ό Breton γίνεται δεκτός από τον Freud στο ίατρείο του της — ιστορικής πλέον — Berggasse Strasse 19, στη Βιέννη. Ό Breton έχει προ-επενδύσει τά μύρια δσα όράματα και επιθυμίες στον νεωτεριστή αυτόν ανατόμο της ψυχής στον όποιο μάλιστα έχει άποστείλει λίγες μέρες νωρίτερα και ένα ένθουσιώδες γράμμα. Ό Freud ώστόσο τον άντι-μετωπίζει αδιάφορα, περίπου ψυχρά και τον άποπέμπει εύγενικά λέγοντάς του διάφορες κοι-νοτυπίες του τύπου «Εύτυχώς περιμένουμε πολ-λά από εσάς τους νέους...» κλπ. Σύμφωνα με τον S. Alexandrian,¹⁰ ό Breton που βγήκε ράκος από τη συνάντηση αυτή παραδόθηκε άμαχητί στις φροντίδες της — τότε — συζύγου του Simone, ή όποία χρειάστηκε ένα όλόκληρο είκοσιτετράω-ρο — ή περίπου... — γιά νά του άναπερώσει τό ήθικό.

Πρίν παραθέσουμε την περιγραφή, από τον ίδιο τον Breton, της καθόλου εύτυχισμένης αυτής συνευρέσής του με τον Freud θά άναφερ-θοϋμε έν τάχει σε κάποια από τά σπουδαιότερα άνδραγαθήματα που οι δύο ήρωες έχουν πραγ-ματώσει μέχρι τό 1921.

Ό Freud, γεννημένος τό 1856, έχει έγγραφει στην Ίατρική Σχολή της Βιέννης τό 1873, έχει όνομαστεί Privat-Dozent τό 1885 και τον Ό-κτώβρη της ίδιας χρονιάς έχει πάρει την ύπο-τροφία του γιά τό Παρίσι όπου έχει μαθητεύσει γιά ένα χρόνο περίπου στον Charcot. Τό 1908 έχει ιδρύσει την Ψυχαναλυτική Έταιρεία της Βιέννης, τό 1909 έχει μεταφέρει την ψυχαναλ-υτική «πανούκλα» και στις Ένωμένες Πολιτείες με μία σειρά διαλέξεων που δίνει εκεί προσκε-κλημένος από τό Clark University του Worces-ter. Τό 1911 έχει λάβει χώρα ή διαφωνία του με τον Adler και ή άποπομπή του τελευταίου από την Έταιρεία, τό 1912 ή άποπομπή του Stekel και τό 1914 του Jung. Ό Freud τό 1920 έχει άναγορευθεί τακτικός καθηγητής στο πανε-πιστήμιο της Βιέννης όπου ήταν έκτακτος κα-θηγητής από τό 1902. Έχει ήδη κυκλοφορήσει μαζί με τον Breuer τό 1895 τις «Μελέτες πάνω στην Ύστερία» ενώ την ίδια περίπου εποχή αυτοαναλύεται με την διά άλληλογραφίας άρω-γής του βερολινέζου ώτορινολαρυγγολόγου W. Fliess. Μέχρι τό 1921 έχουν κυκλοφορήσει, άνάμεσα στις πολυπληθείς εργασίες του, και τά παρακάτω πονήματα: «Η έπιστήμη των Όνει-

ρων» (1900), ή «Ψυχοπαθολογία τής Καθημερινής ζωής» (1904), τὰ «Τρία δοκίμια γιά τή θεωρία τής σεξουαλικότητας» (1905). Τά αποσπάσματα ἀπό τήν ἀνάλυση τής περίφημης υστερικής Dora (1905), ή «Εἰσαγωγή στή Μεταψυχολογία» (1915) καθώς καί τό «Πέραν τής Ἀρχῆς τής Ἡδονῆς» (1920) γιά νά περιοριστοῦμε μόνο σ' αὐτά.

Ὁ Breton, γεννημένος τό 1896, ἔχει ἀρχίσει σπουδές Ιατρικῆς ἀπό τό 1913, ἔχει δημοσιεύσει τό 1914 τρία ποιήματά του στό περιοδικό «Phlange» (τεῦχος τοῦ Μαρτίου) ἔχει ἔρθει σέ ἐπαφή μέ τόν Paul Valery, ἔχει ἐπιστρατευθεῖ τό 1915 καί ἔχει γνωρίσει τό 1916 στή Nantes τόν J. Vaché χαρακτήρα ἐκκεντρικό, προκλητικό, ἐκ γενετῆς ὑπερρεαλιστή «δάσκαλο — ὅπως γράφει ὁ Breton — στήν τέχνη τοῦ νά μή δίνει τήν παραμικρή προσοχή στό κάθε τί». Ὁ Vaché, κατὰ ὁμολογία τοῦ Breton¹¹, θά τόν ἐπηρεάσει βαθύτατα καί ἰδιαίτερα στό ὁδοιπορικό του πρὸς τό πρῶτο μανιφέστο τοῦ Ὑπερρεαλισμοῦ (1924). Ἐνῶ διατηρεῖ τακτική ἀλληλογραφία μέ τόν Apollinaire, ὁ Breton μετατίθεται στό Ψυχιατρικό Κέντρο τῆς 2ης Στρατιάς τοῦ Saint-Dizier, ὅπου διορίζεται βοηθός τοῦ ψυχιάτρου R. Leroy, καί ὅπου θά ἔχει τή δυνατότητα νά ἐφαρμόσει στήν πράξη, πάνω στούς ψυχικά πάσχοντες πού διοχετεύονταν ἐκεῖ ἀπό τό μέτωπο, τίς μεθόδους τῶν ψυχαναλυτικῶν ἐρευνῶν πού θεωρητικά ἀμυδρά περισσότερο ὑποψιάζεται παρά γνωρίζει ἀπό τό βιβλίο τῶν Regis καί Hesnard «Ἡ ψυχανάλυση τῶν νευρώσεων καί τῶν ψυχώσεων» πού ἔχει κυκλοφορήσει τό 1914. Τά ὄνειρα καί τὰ παραληρήματα τῶν ψυχοπαθῶν τοῦ Saint-Dizier θά ἀποτελέσουν τουλάχιστον στό ξεκίνημα ὁλόκληρο περίπου τό ὑπερρεαλιστικό ὕλικό σύμφωνα μέ μαρτυρία τοῦ ἴδιου τοῦ Breton¹². Στίς 4 Ἀπριλίου τοῦ 1919 θά γράφει ἐξάλλου στόν ἀρχιντανταϊστή Tristan Tzara: «Ἡ ψυχιατρική μοῦ εἶναι γνώριμη... ὁ Kraepelin καί ὁ Freud μοῦ ἔχουν προσφέρει πολύ δυνατές συγκινήσεις...»¹³.

Τό 1917 καί 1918, στό Παρίσι πλέον, συνδέεται στενά μέ τόν ἐμπνευστή τοῦ δρου «surrealisme» De Kostrowitsky γνωστότερο ὡς Gu. Apollinaire στόν ὁποῖο ἐπιδαψιλεύει τόν ἄμετρο θαυμασμό του, γνωρίζει τόν Ph. Soupault, τόν L. Aragon, τόν P. Eluard καί συνεργάζεται μέ τό πρωτοπριακό περιοδικό «Nord-Sud» πού ἐκδίδει ὁ P. Reverdy. Μέ τόν — ἐπίσης γιατρό — Aragon δουλεύουν μαζί σάν «medecins auxiliaires» (περίπου «βοηθοί») στό τμήμα ἀνησυχῶν ψυχασθενῶν τοῦ Νοσοκομείου Val-de-Grâce κι ἐκεῖ στίς ἀτέλειωτες ὥρες τῶν ἐφημεριῶν τους θά ἀνακαλύψουν καί θά ἀγαπήσουν παράφορα τόν — κατεξοχή «πρόδρομο» τοῦ Ὑπερρεαλισμοῦ — Isidore Ducassé ἢ ἄλλως πως κόμητα de Lautreamont καί τὰ δυναμιστικά «Ἄσματα τοῦ Maldoror» του.

Τό 1919 ὁ Breton — μαζί μέ τόν Aragon καί τόν Soupault — ἐκδίδει τό περιοδικό «Litterature»¹⁴ κυκλοφορεῖ τήν πρώτη του ποιητική συλλογή («Mont de Pieté») ἀρχίζει νά θέλγεται ἀπό τό Κίνημα Dada καί νά ἔχει τακτική ἀλληλογραφία μέ τόν T. Tzara κι ἀκόμη — τό πλέον σημαντικό — γράφει μαζί μέ τόν Soupault τό πρῶτο κείμενο «αὐτόματης γραφῆς», τὰ «Μαγνητικά Πεδία».

Ἀπό τό 1920 ἡ «Litterature» ἀνοίγει διάπλατα τίς πόρτες της στόν T. Tzara πού ἔχει ἤδη γίνει θερμὰ δεκτός στό Παρίσι ἀπό τόν Breton, στόν E. Picabia, στόν B. Peret, στόν Max Ernst κλπ. καί μετατρέπεται σταδιακά σέ ρηξικέλευθο ντανταϊστικό περιοδικό. Καθώς ὅμως — ἀλίμονο — οἱ εὐτυχισμένες συνεννόσεις διαρκοῦν πολύ λίγο, ἡ ρήξη τῆς ἀρχικῆς ομάδας Ἰδρυσης τῆς «Litterature» μέ τούς ντανταϊστές θ' ἀρχίσει νά μπαίνει στήν «τελική της εὐθεία», τό 1922.

Στούς νεαρούς ἐκείνους, καθώς καί στά ὄνειροπόλα πνεύματα πού, ἐπειδὴ τό χειμῶνα αὐτό ἡ ψυχανάλυση εἶναι τῆς μόδας, νιώθουν τήν ἀνάγκη νά φαντασιάζονται τό Ἱατρεῖο τοῦ Καθηγητῆ Freud ὡς μία ἀπό τίς πλέον εὐδοκίμοις ἐπιχειρήσεις τοῦ συγχρόνου τυχοδιωκτισμοῦ, μέ μηχανήματα ἱκανά νά μεταμορφώνουν τά κουνέλια σέ καπέλα καί μέ τήν παντοδυναμία νά ἀπορροφοῦν σάν στουπόχαρτα τό ὅποιο πρόβλημα ἢ νόσο, θά ἐπιθυμοῦσα χωρίς ὀργή νά γνωρίσω ὅτι ὁ μέγιστος τῶν ψυχολόγων τῆς ἐποχῆς μας κατοικεῖ σ' ἓνα σπίτι μέ πολύ μέτρια ἐξωτερική ἐμφάνιση, σέ μία ἀπόμερη περιοχή τῆς Βιέννης. «Ἀγαπητέ Κύριε, μοῦ 'χε γράψει, ἔχοντας πολύ λίγο χρόνο στή διάθεσή μου αὐτές τίς μέρες, σὰς παρακαλῶ νά ἐρθετε νά μέ δεῖτε αὐτή τῇ Δευτέρᾳ (αὐριο 10 τοῦ μηνός) στίς τρεῖς τό ἀπόγευμα, τήν ὥρα πού δέχομαι τήν πελατεία μου. Μέ ἐκτίμηση, Freud».

Μία ταπεινή ἐπιγραφή στήν εἰσοδο τοῦ κτιρίου: Καθηγητῆς Freud, 2-4, μία ὑπηρετρία ὄχι ἰδιαίτερα δημοφῆ, ἓνας θάλαμος ἀναμονῆς μέ τέσσερις ἀτεχνα ἀλληγορικές γκραβούρες (τό Νερό, τῇ Φωτιά, τῇ Γῇ καί τόν Ἀέρα) καί μέ μία φωτογραφία ἀπεικονίζουσα τό δάσκαλο περιτριγυρισμένο ἀπό τούς συνεργάτες του, στούς τοίχους του, καμιά δεκαριά πελάτες τῆς πιά χυδαίας ὑποστάθμης, μία καί μοναδική φορά, μετά ἀπό τό κτύπημα τοῦ κουνδουνιού, κάποιες φωνές στά «παρασκήνια»: τίποτα πού νά μπορεῖ νά τροφοδοτήσει ἀκόμη καί τό λιγότερο φιλόδοξο ρεπορτάζ. Αὐτά μόνο συμβαίνουν, μέχρι πού — ἐπιτέλους! — ἡ περίφημη καπιτονέ πόρτα τοῦ γραφείου ἀνοίγει γιά νά περάσω μέσα. Βρίσκομαι μπροστά σέ ἓναν κοντό γέρο χωρίς τίποτα τό ἰδιαίτερο στήν ἐμφάνισή του, πού δέχεται τήν πελατεία του στό φτωχό του ἱατρεῖο, πού θυμίζει ἱατρεῖο συνοικιακοῦ γιατροῦ. Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι δέν ἀγαπάει καί τόσο τῇ Γαλλίᾳ, τῇ μόνη χώρα πού ἔμεινε ἀδιάφορη γιά τίς ἐργασίες του. Μοῦ δείχνει ὅμως μέ ὑπερρφάνεια ἓνα βιβλίο του πού μόλις ἔχει κυκλοφορήσει στή Γενεῶν καί πού δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ πρώτη γαλλική μετάφραση τῶν νέντε ἀπό τά μαθήματά του. Προσπαθῶ νά τόν κάνω νά μιλήσει «ρίχνοντας» μέσα στή συζήτηση τά ὀνόματα τοῦ Charcot, τοῦ Babinski¹⁶, ἀλλά ἴσως ἐπειδὴ ἀναφέρομαι σέ πολύ μακρινές ἀναμνήσεις του ἢ ἴσως ἀκόμη ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ ἀπέναντι σέ ἓναν ἄγνωστό του νά διατηρήσει κάποιους σώφρονες δισταγμούς, δέν κατορθώνω νά τοῦ ἀποσπάσω οὔτε μία λέξη πέρα ἀπό κάποιες γενικότητες τοῦ τύπου «Ἡ ἐπιστολή σας ἦταν ἡ πιά συγκινητική ἀπ' ὅσες ἔχω δεχτεῖ σ' ὅλη τῇ ζωῇ μου» ἢ «Εὐτυχῶς βασιζόμαστε κι ἐλπίζουμε πολύ στή νέα γενιά».

Ἡ συνέντευξη λοιπόν τοῦ Breton μέ τόν Freud εἶναι ἡ συνέντευξη ἑνὸς εἰκοσιπεντάχρονου ντανταϊζόντα ὀργισμένου νεανία πού ἐγκυμονεῖ ἤδη μέσα στό κεφάλι καί τά σπλάχνα του τήν ὑπερρεαλιστική περιπέτεια, πού ἔχει κιόλας ἐπιχειρήσει μέσω τῆς αὐτόματης γραφῆς νά μεταφέρει στό χαρτί τῇ γλώσσᾳ τοῦ ἀσυνειδήτου του, πού ἐκστασιάζεται μέ τούς μυστικούς κώδικες τοῦ ὁνείρου καί μέ τίς ἀκροβασίες τοῦ παραληρητικοῦ βιώματος, μέ ἓναν (ἐξηνταεπτάχρονο) πρεσβύτερο καταξιωμένο πλέον Καθηγητῆ καί Πάπα τῆς Ψυχανάλυσης, ὁ ὁποῖος μέ μεγάλο μόχθο, μέσα ἀπό διαφωνίες, πολεμικές, ἀντιθέσεις, ἀντιστάσεις, ἐπιθέσεις καί κατακραυγές ἐχθρῶν καί φίλων ἔχει ἐπιτέλους κατορθώσει νά

στήσει ἓνα στέρεο πλέον καί ἀναγνωρισμένο οἰκοδόμημα (τό κίνημα τῆς Ψυχανάλυσης) νεόφαντο μέν καί δυναμικό, ἐξελιξιμο καί μεταλλάξιμο, ὑπάκουο ὅμως σέ κάποια βασικά αξιώματα καί ἐπομένως ὑποχρεωμένο νά ἐρευνάει, νά πειραματίζεται καί νά ἀναρωτιέται σέ ἓναν ἤδη ὀριοθετημένο χώρο.

Ὁ Breton θά περιγράψει τή συνάντησή του μέ τόν Freud τό Μάρτη τοῦ 1922 στό πρῶτο τεῦχος τῆς «Litterature nouvelle serie» («Λογοτεχνία, νέα σειρά» — τό «νέα σειρά» σηματοδοτεῖ τή ρήξη τῶν ὑπὸ ἐκκόλαψη ὑπερρεαλιστῶν μέ τούς ντανταϊστές) σ' ἓνα ἀρθρίδιο ὑπὸ τόν τίτλο: «Ἡ συνέντευξη τοῦ Καθηγητοῦ Freud¹⁵». Ἀξίζει τόν κόπο νά παραθέσουμε σέ ἐλεύθερη μεταφορά στά ἑλληνικά αὐτοῦσιο τό ἄρθρο τοῦ Breton (βλ. διπλανή στήλη) καί γιατί ἀντανακλᾷ κατὰ τόν πιό ἀνάγλυφο τρόπο τά συναισθήματα ματαιώσης πού τοῦ προκαλεσε ἡ ψυχρὴ καί ἀδιάφορη ὑποδοχή πού ὁ Freud τοῦ ἐπιφύλαξε — στοιχεῖο καθοριστικό γιά τίς κατοπινές σχέσεις τοῦ Ὑπερρεαλισμοῦ μέ τήν Ψυχανάλυση — ἀλλά καί γιατί συνιστᾷ ἓνα σημαντικό καί σπάνιος γλαφυρότητα ντοκουμέντο πού ἀπ' ὅτι γνωρίζουμε δέν εὐτύχησε ποτέ μέχρι σήμερα νά μεταφρασθεῖ στά ἑλληνικά.

Ὁ Breton βέβαια κωηγοῦσε οὐτοπίες καί χιμαιρες μέσα στό Ἑργαστήριο τοῦ δόκτορος Freud: Πῶς ἦταν δυνατόν ἓνας διάσημος καί συντηρητικὸς ἐπιστήμονας νά δεχτεῖ τήν ὅποια σοβαρή ἀντάλλαγή ἀπόψεων μέ ἓναν ἄσημο καί ἐπαναστατημένο νεαρό ποιητή; Παρ' ὅλα αὐτά προξενεῖ ὡς ἓνα βαθμὸ κατάπληξη τό γεγονός ὅτι ὁ Freud δέν ἔδειξε τό παραμικρὸ ἐνδιαφέρον γιά μία νέα ποίηση, γιά ἓνα νέο καλλιτεχνικό κίνημα πού ὡς ἓνα βαθμὸ ἀντλοῦσε τίς ἐμπνεύσεις του καί ἀπό τίς δικές του θεωρίες. Πολύ περισσότερο πού τήν ἴδια περίπου ἐποχὴ (ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ὑπερέγκυρος μελετητής τοῦ Ὑπερρεαλισμοῦ S. Alexandrian, ὁ ὁποῖος δέν χάνει ὡστόσο εὐκαιρία νά ἐκτοξεύει διακριτικά τό «δηλητήριό» του στούς πάπες τῆς Ψυχανάλυσης Freud, Lacan κλπ.) ὁ Freud εἶχε δεχτεῖ πολύ θερμὰ ἓναν ἄλλο καλλιτέχνη, δεύτερης διαλογῆς, τόν H.R. Lenormand ὁ ὁποῖος εἶχε λάβει τήν πρόνοια νά τοῦ προσφέρει ἓνα κουτί σοκολατάκια (!) καί νά τοῦ ἐγχειρήσει μία συστατική ἐπιστολή ἑνὸς ἐλβετοῦ ψυχαναλυτῆ¹⁷.

Ὁ Breton λοιπόν ἐγκατέλειψε τό Ἱατρεῖο τοῦ Freud μέ μία χαίνουσα πληγή, πού θά χρειαστεῖ πολὺς καιρὸς γιά νά ἐπουλωθεῖ, χωρίς ὅμως ποτέ νά πάψει νά τόν θεωρεῖ σάν τόν «μεγαλύτερο ψυχολόγο τῆς ἐποχῆς του» νά τοῦ ἐπιδαψιλεύει τόν ἄμετρο θαυμασμό του καί νά νά τόν προστατεύει παντοιοτρόπως καί μέ φανατισμό ἀπό τίς ἐπιθέσεις τῶν ἐπίσης φανατικῶν πολεμίων τῆς ψυχανάλυσης: Στό πρῶτο του Μανιφέστο (1924) πλέκει τό ἐγκώμιο τοῦ ἱδρυτῆ τῆς Ψυχανάλυσης, διατηρεῖ πάντοτε ὀρθάνοικτες τίς πόρτες τῶν ὑπερρεαλιστικῶν περιοδικῶν γιά τή δημοσίευση μεταφράσεων στά γαλλικά ἀποσπασμάτων ἀπὸ ἔργα τοῦ Freud — καί σέ πολλές περιπτώσεις στίς φιλόξενες στήλες αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν περιοδικῶν πρωτοπαρουσιάστηκαν στή Γαλλία τά φρουδικὰ κείμενα — διαμαρτύρεται μέ ὅλη τή δύναμη τῆς φωνῆς του ἐνάντια στό κυνηγητό πού οἱ ναζὶ ἔχουν ἐξαπολύσει ἐνάντια στόν Freud (στή συλλογὴ ἄρθρων του «Trajectoire du rêve», Μάρτιος τοῦ 1938) ἀπαιτώντας νά συγκροτηθεῖ χωρίς χρονотριβὴ μία «φρουρά τιμῆς» ἀπὸ ὅλους τούς διανοούμενους γύρω ἀπὸ τόν ἀπειλούμενο Freud καί τέλος τό 1952, ὥριμος πιά, θά μᾶς παράσχει μία διαφορετικὴ ἐκδοχὴ τῆς ἐπίσκεψῆς του στόν Freud τό 1921:

«Ὁ Freud — γράφει ὁ Breton — μέ δέχτηκε τό 1921 στή Βιέννη καί παρὰ τό ὅτι ἀπὸ μία

θυσία μου στο πνεύμα Dada, για την οποία μετάνιωσα, δημοσίευσα στη «Litterature» μία υποτιμητική (για τον Freud) αφήγηση της επίσκεψής μου, εκείνος είχε την καλωσύνη να μη φανεί αυστηρός απέναντί μου και να μη διακόψει την αλληλογραφία μας»¹⁸.

Η — σχεδόν ψυχαναγκαστική — προσήλωση του Breton στο έργο του Freud του στοίχισε ευάριθμες πολεμικές, πολλές από τις οποίες προέρχονται και από τους — έστω πρώην ή περίπου — «δικούς» του. Έτσι οι ντανταϊστές που ήδη από το «Μανιφέστο» τους του 1918 έχουν καταδικάσει την ψυχανάλυση ως «επικίνδυνη άρρώστια που αποκοιμίζει εκείνες τις διαθέσεις του ανθρώπου που στρέφονται ενάντια στην πραγματικότητα και που συστηματοποιεί την μπουρζουαζία»¹⁹ επανέρχονται δριμύτεροι τον Νοέμβριο του 1924 και διακηρύσσουν διά στόματος Y. Goll: «[Οι υπερρεαλιστές] υποστηρίζουν την παντοδυναμία του ονείρου και μεταμορφώνουν τον Freud σε μία σύγχρονη μούσα. Τό να χρησιμοποιεί ο δόκτωρ Freud το όνειρο για να θεραπεύει τις απόλυτα γήινες [ψυχικές] διαταραχές πάει καλά. Άλλά, από εκεί και πέρα να εφαρμόζει κανείς τις θεωρίες του στο χώρο της ποίησης αυτό δεν σημαίνει ότι συγγείει την Τέχνη με την Ψυχιατρική»²⁰.

Παρ' όλα αυτά η χειμάζουσα και υπνώττουσα επιθετικότητα του — θεωρούμενου ως φροϋδό-πληκτου — Breton απέναντι στον Freud (μνήμη της κάθε άλλο παρά ευτυχισμένης εκείνης συνάντησης του 1921) θα αναδυθεί, αξιοπρεπώς μεταμφιεσμένη, το 1932. Πράγματι, κατά την έκπονη της χρονιάς αυτής, ο Breton θα κατηγορήσει τον Freud για την ήθελημένη και σκόπιμη αποσιώπηση στη βιβλιογραφία του «Die Traumdeutung»²¹ («Ερμηνευτική των Όνειρων») του φιλοσόφου J. Volkelt, ο οποίος πολύ νωρίτερα από τον ιδρυτή της Ψυχανάλυσης είχε ανακαλύψει τη συμβολική σημασία του ονείρου. Ο Freud ξανίσταται, θεωρεί την κατηγορία αυτή της πρόβλημα ήθικης τάξης και στέλνει δύο απαντητικές επιστολές στον Breton, στις 13 και 14 και Δεκεμβρίου του 1932 όπου, αφού κατ' αρχήν του διευκρινίζει ότι δεν είναι ο Volkelt το 1878 αλλά ο Scherner από το 1861 που έχει ανακαλύψει τη συμβολική του ονείρου και ότι και οι δύο πιο πάνω συγγραφείς αναφέρονται συχνότατα στην Έρμηνευτική, όπου και τους αποδίδονται οι δέουσες τιμές, του ξηγεί ότι στις τρεις πρώτες εκδόσεις της «Ερμηνευτικής» ο Volkelt κατέχει την προσήκουσα θέση στη βιβλιογραφία και το αν εξαφανίζεται στις κατοπινές εκδόσεις αυτό δε οφείλεται επ' ουδενί στον ίδιο, αλλά στην παρέμβαση κάποιου τυπογραφικού δαίμονα και ακόμη ότι καθώς η γαλλική μετάφραση του έργου έχει γίνει (από τον Meyerson μόλις το 1926!) με βάση την 7η γερμανική έκδοση είναι φυσικό το όνομα του Volkelt να λείπει από τη βιβλιογραφία.

Αξίζει να υπογραμμίσουμε ότι η δεύτερη επιστολή (της 14 Δεκεμβρίου του 1932) του Freud αρχίζει έτσι:

«Συγχαρήστε με που επανέρχομαι ακόμη μία φορά στην υπόθεση Volkelt. Για σάς είναι δυνατόν αυτή η ιστορία να μη σημαίνει πολλά πράγματα, εγώ όμως είμαι ιδιαίτερα ευαίσθητος σε μία παρόμοια κατηγορία [σκοπίμης απάλειψης μιας βιβλιογραφικής πηγής μου] και μου είναι πολύ περισσότερο οδυνηρό το ότι η κατηγορία αυτή εκτοξεύεται από τον Andre Breton»²²!

Τέλος, σε μία τρίτη του επιστολή προς τον Breton (στις 26 Δεκεμβρίου 1932), ο Freud αποφεύγοντας να δώσει μεγάλη έκταση ή έμφαση και να ανασκευάσει διεξοδικά μία νέα κατηγορία του Breton που τη φορά αυτή του καταμαρτυρεί, ότι (πάντοτε στην «Ερμηνευτική»)

αποφεύγει συστηματικά να διερευνήσει σε βάθος τα ίδια του τα όνειρα, καταλήγει με μία παράγραφο — άκρως διαφωτιστική για τις απόψεις του Freud για τον υπερρεαλισμό. Καθώς στο παρόν σημείωμα το θέμα μας δεν είναι κατά πόσον ο Freud αντιστάθηκε ή όχι στην καταγραφή των δικών του ονείρων ή με πόση επιτυχία ο Breton διέγινωσεν ή όχι τις αντιστάσεις αυτές του ιδρυτή της ψυχανάλυσης, αλλά οι σχέσεις του Freud με τον υπερρεαλισμό και ιδιαίτερα με τον Breton θα παραθέσουμε αυτούσια την καταληκτική αυτή παράγραφο:

«Και τώρα μία όμολογία — γράφει ο Freud στον Breton — που θα πρέπει να αποδεχτείτε με ειλικρίνεια. Παρά το ότι δέχομαι τόσες μαρτυρίες σχετικά με το ενδιαφέρον που έχετε και οι φίλοι σας εκδηλώνετε για τις έρευνές μου, εγώ ο ίδιος δεν είμαι σε θέση να ξεκαθαρίσω τί ακριβώς είναι και τί ζητάει ο υπερρεαλισμός. Ίσως εγώ που είμαι τόσο απομακρυσμένος από την Τέχνη να μην είμαι καθόλου κατάλληλος για να τον καταλάβω»²³.

Έξι χρόνια αργότερα, όμως, ο Freud θα κρίνει πολύ αυστηρά — αν και με κάποια φιλοπαιγμονα διάθεση την υπερρεαλιστική τέχνη και τους υπερρεαλιστές. Γράφει στον S. Zweig στις 20 Ιουλίου 1938 — την επαύριο της συνέντευξής του με τον «νεαρό Ισπανό με τα άδολα φανατικά μάτια», δηλαδή με τον S. Dali:

«Έφτανα στο σημείο να θεωρώ τους υπερρεαλιστές που απ' ό,τι φαίνεται με έχουν επιλέξει για προστάτη τους Άγιο, για τέλεια τρελούς — ως ποίμε κατά 95% [τρελούς] όπως λέμε για το καθαρό οινόπνευμα...»²⁴.

Αξιοπρόσεκτο είναι ότι ο Freud αντιπαράθετει στις μέχρι τότε πεποιθήσεις του για τους υπερρεαλιστές την εμπειρία που απέκοιψε από τη συνάντησή του με τον Dali: Άποδέχεται χωρίς επιφυλάξεις ότι κάποιοι από τους πίνακες του καταλανού ζωγράφου προσφέρονται για μία ψυχαναλυτική προσέγγιση και αυτό τον κάνει να αναθεωρεί ως ένα βαθμό και την μέχρι τότε στάση του (κατηγορηματικά αρνητική) απέναντι στα υπερρεαλιστικά δημιουργήματα.

Κατά την άποψή μας το αίτημα που άρθρώνει προς την Ψυχανάλυση και ιδιαίτερα προς τον Freud ο Breton — αίτημα που σε τελική ανάλυση ικανοποιείται — δεν είναι άλλο παρά εκείνο του ενιαίου της ανθρώπινης ύπαρξης ή οποία κατοικείται ίσομερως και ισότιμα από τη Λογική και από τα πιο σκοτεινά «χαμερπή» ένστικτα παραμένοντας παρ' όλα αυτά ανθρώπινη ύπαρξη (ή μάλλον ή ανθρώπινη ύπαρξη), της γεφύρωσης με άλλα λόγια της συνειδήσης με το άσυνειδητο και της αποενοχοποίησης και επανακαταξίωσης του τελευταίου.

Ο Breton θα ξεκαθαρίσει τελεσίδικα το πρωταρχικά ζητούμενο στη σχέση του Ύπερρεαλισμού με τον Freud, αρκετά χρόνια αργότερα, το 1952 στα «Entretiens»: «... Όλη η διδασκαλία του Freud — λέει ο Breton — ο οποίος σταδιακά όλο και πιο πολύ... μάς επεβάλετο ως καθοδηγητής ... δεν είχε άλλο στόχο παρά να μάς επιστήσει την προσοχή στο πόσο θανάσιμος ήταν ο κίνδυνος που διέτρεχε ο άνθρωπος από μία... διχοτόμηση, μία σχάση ανάμεσα από μία... διχοτόμηση, μία σχάση ανάμεσα στις — υποτιθέμενες — δυνάμεις της Λογικής και τα πιο ύπογεια πάθη όταν αυτά τα δύο εκλαμβάνονται ως καταστάσεις που άλλοι λογαριάζονται, ως καταστάσεις που ή κάθε μία απ' αυτές δεν προϋποθέτει αυτόματα και την ισότιμη παρουσία της άλλης...»²⁵.

Από το σημείο αυτό και πέρα, ο Breton, έχοντας εξασφαλισμένα — και μάλιστα από έναν επιστήμονα όλκης — τα νώτα του, δεν θα διστάσει, αφήνοντας πίσω του τους κώδικες, τις συνταγές και τους περιορισμούς της «όρθοδο-

ξης» ψυχανάλυσης, να απογειωθεί προς τα νεόφанта νεφελάματα του δικού του Όνειρου και του δικού του Άσυνειδητου και από εκεί, με κίνδυνο να μείνει μετέωρος, να άρθρώσει τον σχοινοβατούντα, άπελευθερωτικό και προφητικό λόγο του.

Γιώργος Σαραντόγλου

Σημειώσεις

1. Ο υπότιτλος από κείμενο «αυτόματης γραφής» του Max Morise.
2. Δές Γ. Σαραντόγλου: «Η συνέντευξη του υπερρεαλισμού με την ψυχανάλυση» Τετρ. Ψυχiatr. No 1, Μαρτ. 1984, σελ. 7-21.
3. Δές Γ. Σαραντόγλου: «Ο υπερρεαλιστής Ίακωβος Λακάν ο ψυχαναλυτής Σαλβαδόρ Νταλί και η «Παράνοια-τους», «Ο Πολίτης», Τευχ. 62 Σεπτ. 1983, σελ. 54-59.
4. Άπόσπασμά του έχει μεταφραστεί στα ελληνικά στο «Σχολιαστή» Τευχ. 5, Αύγ. 1983, σελ. 40-43 (Μτφρ. Ο. Καρρά και Α. Λαζαρίδου).
5. Δές Θ. Τζαβάρα «Ο Α. Έμπειρικός και η ψυχανάλυση», Δελτίο της Έταιρ. Σπουδ. νεοελλ. πολιτισμού και γενικής παιδείας No 5, Άθήνα 1981, σελ. 80-88. Δυστυχώς η πολύ αξιόλογη αυτή προσκάθεια του Θ.Τ. δεν μοιάζει να έχει βρεί, προς το παρόν, μιμητές.
6. Τα «έπισημα» υπερρεαλιστικά περιοδικά έχουν όλα εκανεκδοθεί: Η «Litterature» πρώτη και δεύτερη σειρά (Μάρτ. 1919 — Ιούν. 1924), το «La Revolution Surrealiste» (Δεκ. 1924 — Δεκ. 1929), το «Le Surrealisme au Service de la Revolution» (Ιούν. 1930 — Μάης 1933) και τα τρία από τον εκδ. οίκο J. M. Place, Paris, το πρώτο το 1978, το δεύτερο το 1975, το τρίτο το 1976. Από τις εκδόσεις Skira-Flammarion έχουν επίσης εκανεκδοθεί (1980-1982) τα τεύχη του «Minotaure» (Φεβρ. 1933 — Μάης 1939).
7. Ο Freud όμολογεί ότι δεν κατόρθωσε ποτέ του να διαβάσει παραπάνω από μισή σελίδα από το έργο του Nietzsche, κυρίως γιατί οι διανοητικές ανακαλύψεις του τελευταίου προσομοίαζαν πολύ με τις δικές του ψυχαναλυτικές έρευνες. Αυτό γίνεται στη Συνεδρίαση της 28ης Οκτωβρίου της ψυχαναλυτικής Έταιρείας της Βιέννης. Βλ. «Les premiers psychanalystes» tom. II (1908-1910), Ed. Gallimard, 1978, σελ. 36.
8. Π.χ. ένα απόσπασμα από το «L'echec de Baudelaire» του Laforque δημοσιεύεται στο «Μικρό άνεκδοτολόγιο ψυχαναλυτικών άνοησιών» του «Ο Ύπερρεαλισμός στην υπηρεσία της Έκανάστασης» και καταγγέλλεται σαν κείμενο στο οποίο επικρατεί η αισχρολογία.
9. Δές π.χ. το άφιέρωμα στον Ύπερρεαλισμό της Evolution Psychiatrique, Fasc I, Janv. - Mars 1979.
10. S. Alexandrian: Le surrealisme et le reve, Ed. Gallimard 1974, σελ. 55-56.
11. Δές Α. Breton: «Les pas perdus», Ed. Gallimard, Paris, 1924, σελ. 9. Ο J. Vaché αυτοκτόνησε υποδύμενος τον αυτοκτονούντα (;) καταπίνοντας πάντως 40 γρ. (;) οπίου σε ένα ξενοδοχείο της Νάντης το 1919, ενώπιον ευαρίθμων αλλά εκλεκτών θεατών.
12. Δές Α. Breton: «Entretiens», Ed. Idées Galimard, Paris 1969 (πρώτη έκδ. 1952), σελ. 36-37.
13. M. Sanouillet: Dada a Paris, «La correspondance Breton - Tzara», Ed. J.J. Pauvert 1965.
14. Ο τίτλος «Λογοτεχνία» επιλέγεται κατ' εϋφημισμό και με άκρως σκαυπτική διάθεση.
15. Το «L'interview du professeur Freud» έμπεριέχεται και στη συλλογή «Les pas perdus», όπ. παρ., σελ. 99-100.
16. Διαπρεπής νευρολόγος και «όστεριολόγος» μαθητής του Charcot. Ο Babinski είχε για κάποιο διάστημα μαθητή του και τον Breton για τον όποιον μάλιστα είχε προβλέψει ένα λαμπρό νευρολογικό μέλλον!
17. Δές S. Alexandrian όπ. παρ. σελ. 56.
18. «Entretiens» όπ. παρ. σελ. 82.
19. Δές Τριτάν Τζαρά: «Μανιφέστο του ντανταϊσμού» Μετφρ. Προλ. Α. Κανελλίδης, Έκδ. Αϊγόκερως, Άθήνα 1980, σελ. 24.
20. Y. Goll: Surrealisme, Νοεμβρ. 1924.
21. S. Freud: Die Traumdeutung, πρώτη έκδοση Βιέννη, 1900.
22. Οι τρεις επιστολές του Freud προς τον Breton καθώς και μια άνταπάντησή του τελευταίου έμπεριέχονται στο No 5-6 του «Ύπερρεαλισμού στην Ύπηρεσία της Έκανάστασης» (Μάης 1933) αλλά και στη Συλλογή: Α. Breton: «Les vases communicants», Ed. Idées Gallimard, Paris 1955.
23. Δές: S. Freud: Correspondance (1873-1939), Ed. Gallimard, 1979, σελ. 490-491.
24. Α. Breton: Entretiens, όπ. παρ. σελ. 108. Άν εξαίρεσει κανείς ένα απόσπασμα από τα «Μανιφέστα του Ντανταϊσμού» που το παραθέτω κατά λέξη στη μετάφραση του Α. Κανελλίδη, και τους τίτλους των φροϋδικών έργων τους όποιους παραθέτω στις πλέον έπικρατήσασες μεταφράσεις στα ελληνικά, για όλες τις άλλες μεταγραφές από τα γαλλικά στα ελληνικά είμαι άποκλειστικά και μόνον εγώ έυέθυνος.